

Laika CARTEA ROMÂNEASCĂ 2014 roman Adrian A lui
Gheorghe Laika © 2014 by Editura POLIROM

Pe copertă:???

Foto autor: din arhiva autorului www.cartearomaneasca.ro
Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ București, Calea Victoriei nr. 133, sect.
I Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

A LUI GHEORGHE, ADRIAN Laika / Adrian A lui Gheorghe.

— București: Cartea Românească, 2014 ISBN print: 978 – 973 –
23 – 3076-0 ISBN ePub: 978 – 973 – 46????

ISBN PDF: 978 – 973 – 46????

821.135.1 – 31 Printed in ROMÂNIA Motto:

„Departa de ei era o turmă mare de porci, păscând. Iar demonii
îl rugau, zicând: Dacă ne scoți afară, trimite-ne în turma de porci. Și El
le-a zis: Duceți-vă. Iar ei, ieșind, s-au dus în turma de porci. Și iată,
toată turma s-a aruncat de pe țărm în mare și a pierit în apă. Iar
păzitorii au fugit și, ducându-se în cetate, au spus toate cele întâmplate
cu demonizații”.

(Matei, 8, 31 – 33)

„Libertățile! Au nevoie ai noștri cu adevărat de ele? Dacă cineva
are nevoie de libertate, mai devreme sau mai târziu o s-o obțină... Din
robie ai o scăpare: către libertate. Însă din libertate n-ai nicio cale de
scăpare”.

Alexandr Zinoviev 7 1.

Da, nu sună încurajator numele locului, dar să știți că nu e chiar
așa. Glod, gold, dolg, toate variantele sunt posibile. Dolg ar fi din
germană și ar însemna rană sau cicatrice, așa tradusese un neamț care
se aciuse pe aici o vreme, găsisse că numele era adecvat, că era rana
lui, iar uneori cânta cu o voce dogită, eu l-am prins încă la sanatoriu, a
murit prin '81. Zicea, îngroșându-și vocea, parcă se încorda o drujbă
într-un lemn tare: Ich sage Dreck und Keckgoldbarennarben kommt
heraus; verflixt! Eine Dolchplantage ist das Herz – Oh, Herr, wieso
drent sich die Erde wie ein Kreisel? Ich kann sie nicht mehr einholen,
und auch mein Haus – wie es aus dem Horizont mit der Sonne als
Flagge emporsteigt – nicht mehr sehen... Sau cam așa ceva. Asta în

românește, dacă e să traducem, ar suna mult mai blând: „Spun glod și rană îmi iese din gură, în inimă e o plantație de cuțite, Doamne, de ce pământul se învârte ca un titirez și nu îl mai ajung din urmă ca să văd casa mea cum iese din orizont cu soarele drept steag...”

Da, e aproximativ, că limba germană nu are echivalențe pentru limba română, dar e cât de cât apropiat, iar germana din Austria, dacă e să facem o comparație, are o mulțime de influențe din maghiară sau din slavă chiar, bine, acum eu nu știu subtilitățile, dar e o limbă grea, mai bine urci Everestul decât să îi înveți regulile, că are mai multe excepții decât reguli...

Adrian A lui Gheorghe Laika 8 9 A, nu, nu știu germană cine știe ce, dar am învățat, cât de cât, în anii din urmă, din plictiseală sau ca să nu treacă timpul de pomană, da, am avut o gramatică și o carte învățați limba germană fără profesor. Învățatul unei limbi noi se zice că previne Alzheimerul. Și de ce să fac Alzheimer, dacă aș putea să îl previn, nu-i așa? Asta e cu dolgul, dolg sau tolog în germană...

Iar goldul, goldanul, aurul, tot din glod se extrage, de fapt să știți că aici există o legendă a locului că romanii au avut o mină din care scoteau aur. Uite, acolo, din dealul acela, chiar din inima lui, izvorăște un pârâu, care tot Glod se numește, numai că apa e limpede, limpede, iar uneori vezi irizări de culoarea aurului în unde, oamenii locului spun că apa spală un munte de aur. Exagerează, n-o fi un munte, dar ceva, ceva tot o fi...

Ce e drept și glodul e prezent, că dacă vin ploile de toamnă, pe dealurile astea nu mai urci, că te iau vălătucii de noroi și te înghit, că stratul de pământ e mocirlos, depus pe rocă dură, de asta lunecă așa cum se pornesc avalanșele din munți.

Cu ceva vreme în urmă, ce-i drept, am auzit aici, ca folclor, eu nu eram sosit încă, cică un pacient ar fi plecat în pădure, de ce, asta era treaba lui, era un septembrie ploios și nu l-au mai găsit până vara următoare, era învelit în noroi, se conservase perfect...

Da, au fost plantați mulți plop, da, chiar înainte de război, ca să oprească valurile de pământ și lucrul era destul de eficient.

Eu, eu dacă mai rămân aici, intenționez ca la primăvară să

plantez și eu câteva sute de plop, e un versant care ar trebui fixat, o să vedeți, acolo eu aș face un loc de promenadă pentru pacienți. Și pentru personal, de ce nu?

Ei, nu-i chiar așa, aici nu sunt nebuni, în adevăratul înțeles al cuvântului, aici sunt oameni cu probleme psihice, unii sunt obosiți, alții au avut funcții importante și au clacat, că nu-i ușor să ai de-a face cu omul, cu oamenii, te uzează ceva de speriat, îți mănâncă energia, sufletul...

Da și sentimentele, că te atașezi de oameni cu care aparent nu ai nicio legătură, dar ajungi așa, să empatizezi cu problemele lor, cu stările lor. E unul, de exemplu, care a fost regizor la „Sahia”, dar nu cine știe ce, ceva, băgător de seamă pe acolo, acum se crede regizor mare, toată ziua stă cu un caiet de regie în mână, cu un snop de creioane bine ascuțite și scrie posibile scene din filme care nu se vor face vreodată. Să zicem că mergi prin curtea sanatoriului, te oprește și zice: Dumneata, acum, rămâi așa și privești norul de colo, ca și cum ai aștepta o veste, ca și cum ți-ar face cineva semn cu mâna, îl privești ca și cum ar fi o dată pentru totdeauna...! Zici că el, nu e deloc periculos, dacă nu intri în joc nu are nicio reacție, te neglijează. E inofensiv.

Da, unii stau cu lunile aici, alții cu anii... Mai pleacă, mai revin. Ce să le faci? Să-i arunci ca pe gunoarie? Oameni suntem toți, oricare dintre noi poate ajunge în situație...

Altuia i-a fugit fratele din țară, el avea o funcție, ceva, pe la un ziar, pe la Brăila, a știut că va fi dat afară, că avea în felul acesta rude în străinătate, alea, alea... Tipul s-a apucat de scris scrisori către toate forurile, de la partid la asociația de locatari, ca să se dezică de fratele său. Că nu-l recunoaște ca frate, că toată viața a fost pentru el piaza rea, că și acasă, când erau împreună, ăla, fugarul, îi fura mâncarea, că îi pune sare în ceai și zahăr în supă, că era un element decăzut, vorbea numai de valorile decadente din Occident înjurând tot ce era românesc. Ca să nu-l dea afară de la ziar, a fost orientat spre sanatoriu, aici stă ce stă, scrie câteva zeci de scrisori în care îl beșteleşte pe frate-său, se răcorește, după care mai pleacă acasă, revine după o vreme... Dar nu-i agresiv, nu, dacă îi acorzi cât de puțină atenție începe

să îți povestească despre Adrian A lui Gheorghe Laika 10 11 fratele său, cât rău i-a făcut, ce element decăzut e. E pățimaș, dar numai într-o singură direcție. Uneori îl chem în cabinet la mine, îl întreb: ce mai face frate-tău?, mă fac că nu știu nimic, nimic, el zice cum, nu v-am spus încă?, eu îi zic nu, nu mi-ai spus și atunci să te ții... E amuzant într-un fel.

Da, are mamă, are tată, are și familie, mai vin pe la el din când în când. E și un banc despre situație, destul de drăguț, i-a spus doctorul Adamache, o să-l cunoașteți, e un tip plin de umor, care spune bancuri pe bandă rulantă, e de comă...!

Bancul e despre o situație de acest gen, cică erau doi frați, unul comunist și unul fost legionar și amândoi s-au înscris pentru un post, ceva, cu responsabilități. Și hopa!, după concurs și după studierea dosarului, cine câștigă postul? ăla care a fost legionar. De ce? Comunistul nu a putut ocupa postul pentru că avea un frate fost legionar, pe când fostul legionar a putut ocupa postul pentru că avea un frate comunist și asta era suficientă garanție a seriozității, nu-i așa?

A, dar este unul, mortal de tot... Să vă spun despre el, e colosal. Îl cheamă Constantin Șerbu. Țsta scrie toată ziua necrologuri. Bă, dar le scrie la meserie. Tipul lucra la un ziar pe la Giurgiu, unde făcea texte, pentru ocazii, pe care să le spună activiștii de la partid, să le pună în telegrame la zilele festive, în fine, cum se face. Țsta avea cuvinte scrise pe trei cincinale înainte, pentru toate ocaziile. Și pentru congresul cînșpe și pentru șaișpe și pentru plenara din mai și pentru cea din anul 2014. Dar ce-i vine lui în minte? Dar dacă ăștia pentru care scrie mor între timp? Oare nu e bine să-i scrie fiecăruia și necrologul?! Și s-a apucat de treabă. Numai că nu scria pentru morți, ci numai pentru vii. Așa a ajuns să scrie câte o duzină de necrologuri și pentru... și pentru... Ați înțeles...

Da, chiar așa, pentru ei. Dar nu o făcea că ar fi avut ceva cu ei sau cu politica partidului, nu, el o făcea ca să fie pregătit, își șlefua cuvintele, mamă, mamă, ca să nu fie luat prin surprindere la o adică! Că și celui viu i-ar fi plăcut să audă un asemenea necrolog despre sine, că era ca o statuie de cuvinte. Puteai să faci o statuie a cuiva numai dacă îi

citeai sau îi auzai necrologul închipuit de pacientul nostru, de Șerbu. Cred că și aici e nevoie de talent, că nu oricine ar putea, că altfel toți ar fi scârța, scârța pe hârtie. Pe Șerbu asta l-au chemat la Securitate. Păi cum, tovarășu', altceva nu ți-ai mai găsit de făcut? De ce nu te ții dumneata de muncă cinstită, de ce ne faci necazuri? Dar tipul nu și nu, că el nu vrea să fie luat prin surprindere când va fi momentul. Ba mai mult, cât stătu cuăștia care îl anchetau începu să le improvizeze câte un necrolog de i-a băgat în sperieți. Bă, să-l trimitem la nebuni, a zis unul. Și așa a ajuns la Glod. Aici ce credeți că face cât e ziulica de lungă? Compune necrologuri. Mie mi-a făcut câteva zeci, eu am răbdare cu el, le ascult, îi mulțumesc și pleacă fericit. Alții nu au răbdare, îl mai înjură. Nu se supără, el compune mai departe. E total inofensiv.

Nu, nu am auzit să fi fost cazuri extreme, cum le spuneți, violențe sau alte cele. Cel puțin de când sunt eu aici și sunt de mai bine de zece ani, nu am avut parte de așa ceva. Lume pașnică, lume pașnică. Ei, aici se zice că ar fi fost pe vremuri un sediu secret al securității, erau aduși și anchetați cei care refuzau politica partidului, rezistenții, erau destui indivizi care nu pricepeau sensul istoriei, care se opuneau de-a-mboulea.

Da, da, asta a fost prin anii '50, demult. De asta nici nu s-au făcut case prin preajmă, primul sat e la vreo șapte, opt kilometri, au fost ținute la respect localitățile, ca să poată fi un loc discret aici. Și e mai bine așa, că nici pacienții nu au unde să plece și nu pleacă, altfel cine știe ce idei le mai vin, mai un pahar de ceva, mai altă tentație, te trezești cu probleme.

Așa, nu avem nicio problemă din acest punct de vedere.

Adrian A lui Gheorghe Laika 12 13 Da, e un autobuz care face mai multe curse pe zi, din două în două ore, e suficient, șoferul vine în sanatoriu, stă la o cafea, un ceai și zice: Merge cineva? Să mai aștept? Așa sunt relațiile cu el. Când avem ședințe ne așteaptă cât e nevoie.

Da, până la gară, uite, facem patruzeci și cinci, cincizeci de minute, sunt treizeci și opt de kilometri, nu-i mult. E tren direct București, sunt două pe zi, fără probleme...

Da, o să vă fac cunoștință cu personalul, o să vedeți că sunt

oameni deosebiți. Sunt, dacă îmi permiteți, oameni după chipul și asemănarea mea. Iertați-mi lipsa de modestie, dar știu pe ce mizez. Pe majoritatea eu i-am angajat, le-am pus semnătura pe foaia de angajare, nu cred că pot să uite asta.

Dacă uită? Mai sunt și spitalele de psihiatrie, cu nebuni adevărați, un transfer acolo le redă memoria. Aici primesc toți, dar absolut toți, spor de pericolozitate, că se presupune că e vorba de nebuni, e un cincizeci la sută, e spor de izolare, un douăzeci și cinci la sută, ai abonament gratuit la transport, că nu există varianta să domiciliezi aici. Mai ai spor de gărzi, care e dublul salariului pentru o zi. Dacă le aduni, salariul e dublu, chiar depășește. Are cineva motiv să zică pâs? Nu prea are. Păi știți cât o să aibă în mână dânsa acum, la angajare, cu toate sporurile astea? Bate spre patru mii de lei, dacă nu cumva și trece puțin.

Cu gărzi face patru mii cinci sute sigur, sigur. Chiar așa. Nu-i așa că e un salariu frumos, domniță Delia? Aici, în oraș, e un bloc care se numește „patru mii unu”, e blocul în care locuiesc cei care au salarii de peste patru mii. Condiții, lume scuturată, cheie la intrare, tablouri pe pereți pe hol, curățenie zilnic, nu se întrerupe curentul niciodată, apă caldă avem patru ore în fiecare zi... Vă dați seama, că angajații noștri ar putea toți, dacă ar fi locuri...?!

Nu, nu-mi place Bucureștiul. Eu am făcut facultatea la Cluj, dar nevastă-mea a făcut aseul la București. Mă duceam la ea, de nebun, încălecam trenurile, stăteam o seară, noaptea luam trenul înapoi și a doua zi eram la cursuri. Sau la serviciu, mai apoi. Și ce observa Lenuș, care atunci îmi era doar prietenă, acum îmi e nevastă, suntem de douăzeci și opt de ani împreună... mulțumesc!, mulțumesc!, că pe stradă toți câinii mă lătrau numai pe mine, pe nimeni altcineva, de parcă m-ar fi alungat din oraș. Erau amarnici, unii dădeau prin băț.

După facultate puteam să-mi iau un post în preajma Bucureștiului, avusesem medie mare, undeva la Măgurele, dar am cedat în favoarea unei colege, care era de acolo și eu am luat la Râmnicu Sărat. O afacere proastă, evident, în prima fază, dar minte de copil...! Lenuș a venit după mine, anul următor și-a luat repartiție la

gospodăria de partid, o fermă model, aveau nevoie de un contabil, șef de promoție dacă se poate. Și Lenuș corespundea. Nu a fost rău, acum Lenuș este contabil-șef la Direcția sanitar veterinară, post bun, bun de tot, eu aici, ce să facem de acum?, așteptăm pensia... Eh, vine ea, vrem sau nu vrem noi...

Mașina părăsise drumul cu localități, se îndrepta spre dealuri.

Plopii desfrunziți păreau niște catarge în derivă pe o mare ușor încețoșată.

Da, pare pustiu, dar în kilometrii ăștia, în autobuz sau în mașină, eu îmi fac gândurile, îmi fac ordine în cap. Să știți că naveta asta nu e chiar un lucru rău, ne mai scuturăm stările de acasă. Leșim în peisaj...

Dumneavoastră lucrați în servicii...? Pază și protecție la cel mai înalt nivel! Ei, da, e altă treabă. Responsabilitate mare, mare de tot. Am un văr, e și el în servicii, la Turnu Severin, acolo e zonă de graniță, e greu... Uneori ne mai întâlnim, e maior acum, coordonează protecția barajului...

Tot maior? Așa de tânăr? Dar ce mă mir!? Păi când să ai chef de muncă, când să te dăruie dacă nu la tinerețe...? Dacă Adrian A lui Gheorghe Laika 14 15 m-ar fi pus cineva director la douăzeci de ani, zbârnâiam, nu alta...! Acum nu zic că aș fi obosit, dar totuși, grijile te subrezesc...

Copii? A, căsătoriți doar de un an...? Amândoi frumoși, amândoi tineri, să aveți parte de copii mulți, că ei sunt speranța noastră, pentru ei muncim și ca părinți și ca cetățeni. Spun unii, așa și pe dincolo, că țara nu ar fi raiul de pe pământ, mă, dar raiul nu-i nici în cer dacă nu pui mâna să ți-l faci. Că nici ăla nu e de-a gata, îl pregătești.

Să nu vă faceți griji în ce o privește pe domnița Delia. Dar deloc. Va fi ca în familie aici. Acum, cum ajungem, o să vă fac cunoștință cu personalul medical, ne așteaptă, i-am consemnat pe toți la club, să vă cunoască. Să fim bine înțeleși, domnița Delia poate să plece de aici câte zile vrea, să vă întâlniți, sunteți tineri, nu vrem să se usuce de dor, ne înțelegem între noi, ne suplinim, de asta e bine că suntem un colectiv mic și unit. Sau puteți veni să stați aici, chiar la mine acasă, dacă veți dori, băiatul e student la Cluj, da, la Medicină, camera lui e liberă...

Da, o primesc pe domnița Delia pe proces-verbal, indiscutabil, să nu vă faceți griji. Va sta o vreme la hotelul partidului?

Poate fi o soluție de moment, dar e scump, e păcat să nu găsim o gazdă, ceva și ieftin și bun și să se simtă ca în familie.

Hotelu-i tot hotel, fie el oricare ar fi.

Da, da, de revelion poate să vină acasă, mai sunt trei săptămâni până atunci, de obicei eu rămân noaptea atunci de serviciu, îmi place să îi știu pe ceilalți în mijlocul familiilor lor, nu am sentimentul că mă sacrific, îmi ofer mie o bucurie oferindu-le lor o bucurie. Păi azi e în 9 decembrie, mai sunt exact douăzeci și două de zile până la revelion, facem acomodarea cu postul, cu oamenii, cu mediul până atunci... Nu-i așa, domnița Delia? Să vă zic tovarășico?

Acuși ajungem, tovarășe, domnule, cum să vă zic?... Ei, nu, e prea mult să vă tutuiesc, tovarășe Cornel sau tovarășe Măzuraș... Bine, Cornel, dar și mie îmi spui Andrei...! E bine?

Nu director, nu altfel, pur și simplu Andrei. Numele meu de familie e Bâlbâială, da, chiar așa... Nu știu pe cineva din familie să se fi bâlbâit vreodată, dar cred că e o poreclă care s-a transformat în nume... Ei, nu, nu în renume. Dar tot e bine, că am avut un coleg de școală care se numea Pârțailă, dar la ăla era clar, bunicu-său sau străbunicul său fusese învățător și când a venit Cuza în comună, el trebuia să spună un cuvânt de bun venit, dar de emoție a scăpat un pârț. Era prin martie, după o iarnă grea și învățătorul nu mai avea nimic de mâncare acasă decât niște prune uscate, după care a băut multă apă, că erau săraci pe atunci învățătorii... Și i-a spus asta lui Cuza.

Și s-a supărat bătrânu' învățător, care avea nume grecesc până atunci, Peisistratides, uite că îl țin minte de ciudat ce era, de fapt nu știu dacă era bătrân, dar așa îmi apare acum, numai că Alexandru Ioan Cuza i-a zis, domnule învățător, nu trebuie să te superi, uite cum fac eu, te împrumietăresc cu un știu câte zeci de pogoane, ca să ai și dumneata după ce să bei apă, dar și să facem ca momentul să rămână în memoria satului.

Povestea a rămas nu a rămas în memoria satului, dar numele de

Pârțâilă sigur i-a rămas. Vă dați seama? În aceeași clasă eram Bâlbâială și Pârțâilă, era de tot hazul câteodată.

Da, ăsta e sanatoriul, nu e raiul pe pământ, dar e suportabil.

Sunt locuri mai rele, de asta e toată lumea conștientă. Cornele, o să cunoști lumea de aici acum, ai să vezi că ați nimerit bine, că dacă toți ministrul Ciobanu v-a recomandat locul, e clar că știe el ce știe. Dânsul a fost acum vreo doi sau trei ani aici, nu era ministru pe atunci, venise cu ziaristul Săraru, că ăsta avea un frate cam dilimache oploșit aici. Și știi ce voia Săraru ăsta? Să îl ținem pe frate-său internat aici, dar să-l și angajăm, Adrian A lui Gheorghe Laika 16 17 ca să îi meargă vechimea ca să poată ieși cu o pensie mai acătării. Eu am refuzat, mi-era teamă, eu pot să acopăr ilegalitățile altuia, dar nu sunt în stare să fac niciuna, așa mi-e firea, dar am auzit că l-a dus la Săvârșin, acolo s-a rezolvat. Bine că au putut, eu nu m-am băgat.

Gata, am ajuns. Uite-i cum mă așteaptă, parcă-s iezișorii care stau să le aduc mălăieș în călcâieș...! Așa i-am obișnuit!

Uite, aia cu părul legat la spate e doctorița Gherciu. Violeta Gherciu. E o figură. A avut o poveste cu Jean Constantin, ceva mortal. Când are chef povestește de tata Jean, ne prăpădim de râs...! Iubire, alea, alea, lumea actorilor, vacanțe în Deltă...! A avut trei avorturi cu tata Jean, toți băieți, îți dai seama, să fi apărut încă trei actori de calibrul lui...!? Băteam Hollywoodul, nu alta. O s-o cunoașteți, nu mă îndoiesc că o să vă facă plăcere. Uite, ăla e doctorul Adamache, de care v-am spus, e un sac fără fund la bancuri. În '77 era medic la Petrila, greva minerilor, alea, alea, el se apucă să spună bancuri.

Zice unul, că ni i-a spus și nouă, mai încoace: Ce primește un miner după moarte? Păi, trei zile de concediu, după care e băgat din nou în subteran. Un miner mai bătrân, fără simțul umorului, zice că i-a luat în râs, că e un spărgător de grevă și pune doi handralăi să-l aducă la realitate. Îl bat ăia bine, îi înmoaie oasele. Între timp, altcineva, îl toarnă la servicii, că spune bancuri cu schepsis. N-a stat nimeni să-i asculte bancul, să vadă dacă e cu schepsis sau nu, îl umflă de acasă, îl duc la sediul miliției și îl bat și ăia. După două bătăi nu s-a mișcat din pat trei săptămâni. Și credeți că s-a astâmpărat? Turuie bancurile, nu

alta. O să-l cunoașteți. Aia mai șatenă, cu părul ondulat e doctorița Mariana Odăianu, e nepoata generalului Vlad. Da, da, generalul a venit o dată pe aici, era în trecere, în misiune. Uite, doctorul Ocrainschi, cel cu ochelari...! Paul Ocrainschi este căsătorit cu sora fostului prim-secretar de la județ, Răzvan Talpălău îi zice, care acum e atașat economic la Cairo. Cel brunet, țigănos, e doctorul Sebastián Mămulea.

Mi-a fost coleg de grupă, eu l-am adus aici de la Bragadiru, nimerise la cabinetul medical de la o fabrică de bere, era mângă toată ziua, că acolo în interior se spălau și pe mâini cu bere, uitaseră gustul apei. L-am scos la lumină, i-am luat stacana din mână, l-am făcut om. Și apoi, uite-i pe asistenții Bolboacă, Măine, Pașilea...! Sunt și ceilalți. Pofțiți!

— Bunăaaa ziiuuua! Bună ziua, tovărășeilor!

Laika 18 19 2.

Despre evenimentele de la Timișoara internații de la Glod nu au aflat chiar din prima zi. Posturile de radio românești nu spusese nimic, evident, iar la posturile de radio străine nu aveau, practic, acces. Deși, uneori, cu aparatul de radio conectat cu o sârmă la calorifer, ca să mărească efectul antenei de cameră, unii internați se mai puneau la curent cu ce se întâmpla în România ascultând „Europa liberă” sau „Vocea Americii”. Practic nu erau foarte interesați de noutățile aflate pe aceste canale, dar o făceau dintr-un spirit de frondă, pentru că era interzis cu desăvârșire și tocmai de aceea mai riscau...

Ce riscau de fapt? Nimeni nu știa, pentru că nimeni nu luase măsuri în această privință vreodată, dar amenințarea exista într-o formă latentă. Că dacă veneau din viața liberă, de dincolo de gard, oamenii știau că există o mulțime de interdicții în viață și nu scapi de ele nici măcar în clinica aceasta specială de boli nervoase. Acolo unde interdicțiile nu erau clar formulate, oamenii își enunțau ei interdicții noi, ca să știe între ce limite au voie să se miște pentru a-și demonstra fiecare sieși că nu a devenit peste noapte o ființă asocială.

Pe holuri, în camere, la sala de mese și chiar la toalete pe pereți erau scrise cu vopsea tot felul de interdicții și sfaturi pentru toată lumea și pentru toată viața, vorbe înțelepte care nu se legau cu nimic

de profilul sanatoriului, dar care își găsiseră rostul lor prin lectura obsesivă.

În sala de mese, de exemplu, pe peretele dinspre banda metalică de pe care se luau tăvile pe care se puneau felurile de mâncare, scria așa:

Dacă vreți să fiți protejați, discuții neprincipiale cu personalul nu angajați.

Dacă bunuri din unitate furați, considerați-vă pe dată externați.

Tacâmurile, vesela și celelalte bunuri de la bucătărie, să le păstrați în bune condiții ca pe o datorie.

Doctorul ne internează, statul român ne protejează.

Conducerea avertizează că ochiul legii ne supraveghează.

Pacienții citeau zilnic de minimum trei ori aceste prevederi dintr-un posibil regulament de ordine interioară, în așteptarea mesei. Pentru că de obicei se aliniau cu câteva zeci de minute mai înainte la coadă, până să fie tras oblonul dinspre bucătărie, de unde, din niște cratițe mari, afumate, li se împărțea mâncarea.

Nu îi obliga nimeni să se așeze la coadă, însă acesta era obiceiul împământenit cine știe de când. Această adunare la coadă la masă ținea și de un ritual însușit de fiecare în parte, pacienții se vedeau astfel între ei, se salutau, schimbau glume, mereu aceleași, impresii, mereu aceleași, ca niște puștani la vreun internat școlar. Vorbeau cu voce joasă, deși nu li se impunea asta, vorbitul în șoaptă ținea de comportamentul locului. Știau că nu e locul să vorbească prea mult și prea tare, de asta după primele mormăituri se închideau în sine, așteptând.

Iar așteptarea și-o consumau citind și recitind textul rimat de pe perete. Îl știau pe de rost, dar parcă de fiecare dată le furniza lucruri noi, subtilități. Cine ar fi trebuit să le urmărească comportamentul, modul în care respectă fiecare normele din regulamentul de ordine interioară? Pe fiecare schimb erau câte Adrian A lui Gheorghe Laika 20 21 doi paznici care erau deopotrivă și portari și brancardieri dacă era nevoie, iar uneori chiar și oameni la curățenie. Paznicii lucrau în ture de douăsprezece ore cu treizeci și șase libere, un program destul de

anevoios care îi determina pe pacienți să le calculeze turele, ca să vadă cine îi va asista a doua zi, în vreuna din zilele săptămânii viitoare sau la vreuna din sărbătorile de peste an. O făceau dintr-o curiozitate gratuită, doar ca să își ocupe în vreun fel timpul. În salon angajau discuții de felul:

— Știi cine va fi de tură la Anul Nou?

— Păi, nu... Să vedem, atunci...

Și deși erau în luna august se apucau să calculeze, pe hârtie, adunând doisprezece cu treizeci și șase, din zi în zi, din săptămână în săptămână, până ajungeau la rezultatul dorit.

— Gata, am aflat. De revelion, ziua o să fie de tură Carabăț și cu Timoftiuc, iar noaptea o să fie Ilciuc și cu Stănescu.

Iar a doua zi, pe întâi ianuarie, vor fi la treabă Cozmei și Bilașcu.

Celălalt nu se lăsa mai prejos, calcula și el. Rezultatul nu îi interesa prea mult, pentru că peste o lună, două relua discuția și refăceau calculele ca și cum nu ar fi știut cum ar fi devenit treaba.

În sala de mese, pe peretele dinspre est, deasupra ușii de intrare, erau pictate trei profile umane care sugerau un muncitor, un militar care putea fi confundat lesne cu un milițian și un țăran, toți trei reprezentând unitatea interioară a societății românești. Inițial ținutele vestimentare ale celor trei fuseseră viu colorate, dar în timp culorile se ponosiseră. Cei trei pluteau pe deasupra unui norișor gri-murdar și parcă erau Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Tatăl, în mijloc, cu o armă în mână, militar sau milițian, părea să adune cu celălalt braț poporul în jurul său. În dreapta lui era muncitorul, cu un ciocan într-o mână și cu o cheie pentru strâns șuruburi mari în cealaltă. Țăranul era dispus în partea stângă a militarului sau a milițianului și avea o seceră într-o mână și o coasă în cealaltă. Dacă nu erai atent la mesajul uniunii celor trei, puteai crede lesne că țăranul pornise la răscoală. Unde era intelectualul în societate, se mai întreba în sine câte unul dintre pacienți, răspunsul și-l putea da fiecare, regăsindu-l în profilul militarului sau al milițianului, presupunându-se că acesta avea sigur ceva carte la bază. Da, putea fi un răspuns just.

În stânga ușii era scris cu literă cărămidie: „Trăiască și

înflorească Republica Socialistă România!". Numele țării era scris cu! din i. De fiecare dată, când citeau lozinca, pacienții depistau greșeala și făceau, în minte, cuvenita rectificare. În dreapta era o lozincă mobilizatoare de-a dreptul: „Să luptăm în toate pentru o mai mare productivitate!". Era puțin forțat, la sanatoriu nu prea conta productivitatea, probabil că mesajul era pentru atunci când pacienții se vor întoarce la muncă.

Și așa era, cantitatea trebuia să fie o nouă calitate a productivității în societate. Așa spusese Președintele. Că acolo unde produci mult ai și de unde alege, că or mai fi rebuturi, dar tot nimerеști și lucruri de calitate. Că numai cine nu muncește nu greșește. Cam așa era tradus mesajul în limbajul partidului și lumea chiar așa înțelegea. Că de asta se și făceau lecții de învățământ ideologic, pentru ca populația să înțeleagă subtilitățile din mesajele care le erau adresate la plenare, la conferințe, la congrese.

Nici nu era complicat, multe lucruri se repetau. Dacă apucaii să înveți odată, apoi înțelegeai rapid data următoare.

Interdicții erau peste tot în sanatoriu, internații le întâlneau și le citeau în cele mai neobișnuite locuri. La toaletă, de exemplu. Când stătea ciucit în cabină pe colacul ruginiu de la folosință și detergenți, pacientul putea citi următoarele:

Adrian A lui Gheorghe Laika 22 23 Nu folosiți în exces apa de la wc și de la chiuvetă, avem o sfântă datorie să facem economie!

Nu folosiți cabina mai mult de zece minute, că aici nu-i bibliotecă și nici circotecă!

Nu fumați! Nu lăsați mizerie în urmă și ceilalți au nevoie de respect.

Nu lăsați lumina aprinsă!

Conducerea și într-adevăr, ultimul avertisment de pe această listă îi determina pe internați să stingă lumina după folosința cabinei, lucru pe care îl și făceau ca răspuns la o comandă însușită.

Cineva scrisese, într-una din cabinele toaletei, cu un creion colorat, un îndemn cu care președintele îi încuraja pe cetățeni să fie implicați sută la sută: Să facem totul!

Replica din partea conducerii a venit sub forma altui anunț scris pe peretele de la intrare:

Dacă mai scrieți pe pereți, vă luăm amprente și vă asigurăm că vă descoperim și pe urmă uitați de tot alfabetu'...!

Pe holurile sanatoriului erau alte mulțimi de interdicții, scrise pe cartoane mari, cu vopsea neagră și dispuse oriunde era un spațiu cât de cât liber.

Nu lăsați lumina aprinsă! Nu părăsiți salonul fără acordul personalului! Nu tulburați liniștea publică! Nu consumați produse din afara unității fără acordul personalului de supraveghere! Nu consumați alcool. Nu aruncați gunoaiile decât în locurile special amenajate! Sunt interzise vizitele în afara orelor prevăzute în programul unității! Nu aruncați obiecte pe geam, vinovații vor fi externați imediat! Nu atingeți cablurile electrice descoperite întâmplător pe holuri!

Nu luați medicamente în afara celor prescrise de medic. Nu angajați discuții neprincipiale cu personalul de îngrijire.

Conducerea și afară, în curtea destul de înghesuită, din cauza unor construcții provizorii, în care erau crescuți iepuri, porumbei și câțiva fazani decorativi, erau o mulțime de interdicții bine țintite:

Iarba și florile dacă le călcați, natura o agresați! Cu păsările și animalele din dotare să se comporte frumos fiecare! Și fără supărare: nu le dați mâncare, că dacă mâncarea nu-i adecvată, pasărea cade moartă! Cine fără bilet de voie iese pe poartă, va fi externat pe dată! Dacă vreți să fiți respectați, discuții neprincipiale cu personalul nu angajați! Dacă nu vreți să fiți tratați în ambulatoriu, să înțelegeți că aici nu-i hotel, ci sanatoriu.

Iepurii, porumbeii și fazanii puteau să pară o ciudățenie în interiorul sanatoriului, dacă cineva ar fi avut inspirația să se mire. Pentru că aceste vietăți proveneau de la o metodă de tratament a bolilor nervoase promovată de doctorul Pompiliu Pirpiliu – prin anii '60—70 –, care după o specializare de șase luni la Moscova venise cu o mașină Volga neagră, cam vechiuță și cu o metodă de tratament nouă: terapia prin contact nemijlocit cu natura. La Moscova, acolo unde se

pregătise intens doctorul Pirpiliu, bolnavii aveau la dispoziție un parc dotat cu veverițe, cu fazani, cu mierle și broaște țestoase voluminoase, cu tufe de plante din toată lumea, cu arbuști adaptați după metode miciuriniene. În centrul parcului trona statuia Adrian A lui Gheorghe Laika 24 25 fondatorului, Ivan Vladimirovici Miciurin. La Glod nu exista acel parc de la Moscova, dar metoda însușită cu mare entuziasm de medicul român, uimit de sistemul de sănătate din Uniunea Sovietică, trebuia musai adoptată. Așa că doctorul Pirpiliu a cerut să fie tratați bolnavii prin terapii care necesitau prezența iepurilor, a porumbeilor și a fazanilor, singurele vietăți de decor accesibile în zonă. Tratamentul în viziunea doctorului Pirpiliu se desfășura cam așa: pacientul era scos în fața cuștilor cu iepuri, a cuștilor cu porumbei și a țarcului cu fazani, în două reprize pe zi, dimineața și seara, câte zece, cincisprezece minute urmând să se uite fix la fiecare dintre aceste exponate.

Totul se desfășura după un grafic precis, erau câte trei bolnavi, simultan, care își schimbau după zece, cincisprezece minute locul între ei. În acest timp personalul de îngrijire trebuia să completeze niște fișe de observație cu evoluția stării pacienților în relația cu natura întruchipată de orășaniile din curtea sanatoriului. Metoda se dovedise extrem de greoaie, perturba tratamentul obișnuit, pacienții bombăneau, personalul de îngrijire se revolta pentru că avea o mulțime de treabă în plus, iar rezultatele practice nu erau decât o stare de tracasare generală.

Norocul tuturor a fost faptul că doctorul Pirpiliu, în urma perfecționării de la Moscova și a calificativului отлично adică foarte bine obținut, a fost avansat la minister, pe un post important, director sau secretar de stat, așa că metoda a fost abandonată încă de a doua zi. Iepurii, porumbeii și fazanii rămaseră însă pe inventar, le era alocat buget de la an la an, așa că nimeni nu știa cum trebuie să procedeze cu aceștia mai departe. Numărul de exemplare era plafonat, după inventarele inițiale, așa că dacă se mai înmulțeau – și se înmulțeau –, exemplarele în plus erau înstrăinate. Și fiindcă tot erau în curtea sanatoriului și înghițeau tone de boabe și tone de morcovi degeaba,

conducerea se folosea de prezența acestora pentru ca la raportările anuale să treacă între metodele științifice noi de tratament a bolnavilor „terapia prin contact nemijlocit cu natura”, așa cum o definise doctorul Pîrpiliu. Și asta în condițiile în care pacienții erau ținuti departe de aceste vietăți, fie ca să nu își transmită cine știe ce microbi unii altora, fie ca pacienții să nu tracaseze bietele ființe puse în slujba sănătății omului și să se îmbolnăvească, să moară și cineva să răspundă pentru această pagubă. Era mai sănătos așa pentru toată lumea.

Dacă cineva ar fi stat să analizeze situația, ar fi descoperit că la un moment dat, după ce iepurii mâncaseră niște varză stropită contra unor viermi care o atacau la rădăcină, aceștia se curățaseră în câteva ceasuri. Directorul de atunci, doctorul Sebastián Paiu, a dispus arderea celor optsprezece iepuroi umflați de otravă și a adus el de acasă câteva perechi dintr-o altă rasă, care în câteva luni refăcură turma în conformitate cu inventarul. Situația era sub control.

Și încă un amănunt. După plecarea doctorului Pîrpiliu, care era entuziasmat de realizările din Uniunea Sovietică până la obsesie și care vorbea despre Miciurin cu devoțiune, doctorul Buică, la o ședință de dimineață, o întrebare în șoaptă pe doctorița Friduș:

— După ce încrucișase mărul cu părul, după ce încrucișase pătlăgeaua cu pepenele verde, obținând rezultatele cunoscute, știe ea care a fost cea mai reușită încrucișare a celebrului Miciurin?

Nu, doctorița nu știa.

— Ei, îi spuse doctorul Buică, cea mai reușită încrucișare a lui Miciurin a fost încrucișarea mâinilor pe piept...!

Doctorița a zâmbit, după care i-a spus tot în șoaptă:

— Consideră că nu am auzit. E mai bine așa...! După care doctorița Friduș se concentrează pe interdicțiile de pe cartonul Adrian A lui Gheorghe Laika 26 27 dispus pe peretele din față, o concentrare care ar fi trebuit să-i șteargă zâmbetul care îi mișca imperceptibil bărbia:

În unitate dacă fumați, imediat veți fi externați!

Fiecare pacient care ne sosește în prag, ne e un prieten drag!

Dacă vrei să fii respectați, discuții neprincipiale cu personalul nu angajați!

Iepurilor, fazanilor și porumbeilor le se alăturară, tot din aceeași perioadă, un câine. Unii au spus că tot doctorul Pirpiliu îl adusese, alții că vreun paznic se descotorosise de animal.

Adevărul e că se aciuse singur, atras de colectivitate. Numele de Laika i-l dădu doctorița Lucreția Pobereznic, care se atașă imediat de câine. Doctorița tocmai se mutase de la casă la bloc și ducea dorul curții în care avusese o cățea cu același nume. Era, de altfel, un nume de câine la modă, după ce surata mai celebră cucerise cosmosul. Și dacă e să ne gândim bine, spunea doctorița Pobereznic, nu întâmplător fusese ales un câine să amușineze spațiul cosmic, probabil că e în ființa speciei lor ceva special ce îi determină să urle destul de tânguios în nopțile cu lună plină. Și Laika nu făcea excepție, când era lună plină, două, trei nopți își tânguia surata care se integrase poporului de stele care se foiau pe boltă.

În timp, Laika își căpătase un statut bine determinat în sanatoriu. Orice pacient nou trebuia să treacă să fie recunoscut de Laika. Altfel, câinele urla și era agitat în cușcă, nu-l puteau liniști nici cu mâncare, nici cu vorbă bună. Pacienții noi erau duși, ritualic, să cunoască interiorul curții și pe Laika. Pacienții mai vechi, care reveneau la sanatoriu, încă de la intrare întrebau cine mai e director și ce face Laika.

Erau multe povești puse pe seama câinelui, dar nu toate puteau fi probate. Una dintre ele era că la bază Laika era spion sovietic infiltrat în sanatoriu. Dar de ce ar spiona cineva, cu atât mai mult un serviciu de spionaj străin, un sanatoriu de boli nervoase, nimeni nu putea da un răspuns. Să afle câte buline de diazepam ia un nebun pe zi? Era prea de tot. Așa că varianta a căzut. Deși unii pacienți erau în stare să jure că au observat-o pe Laika privind țintă spre răsărit și făcând niște semne mai speciale din coadă. Transmitea ceva, probabil.

Alții susțineau că la bază Laika ar fi provenit dintr-o încrucișare realizată tot de Miciurin, care obținuse astfel o rasă de câine ce ar putea atinge vârsta omului. Adică nu mai era câinele acela care trăia

șapte ani într-un an, cum se zicea. Da, asta ar fi fost o performanță pe care toți o puteau verifica doar trăind și văzând. Și da, câinele fusese adus de doctorul Pirpiliu ascuns undeva în caroseria mașinii cu care venise, că era interzis să treci granița cu animale sau alte ființe vii. Ba nu în mașină fusese ascuns, spuneau alții cu mai multă imaginație, ci în chiloțeei nevestei lui Pirpiliu, loc pe care militarii din vamă nu îl controlau, din pudoare. Dar pe soția lui Pirpiliu nu o cunoscuse nimeni dintre cei care puneau în circulație poveștile, așa că varianta nu trecu de faza de supoziție.

După cum arăta Laika, puteai să o asociezi unei rase de câini rusești, așa cum susțineau cunoscătorii, numită Barzoi, un ogar care făcuse carieră la curtea țărilor. Avea suplețe, avea ținută de vânător care nu ratează prada. Dacă te uitai mai atent la picioarele sale lungi, la coada lăptoasă și la trupul deșirat, ai fi putut crede lesne că era unul din câinii flămânzi care își făceau veacul pe marginea drumului sau prin preajma tomberoanelor din mahalale. Dacă o fi fost vreo urmă de noblețe a rasei, aceasta nu mai individualiza, ci crea acel handicap al exemplarului care nu semăna cu lumea în care viețuia. Exact ca între oameni.

Adrian A lui Gheorghe Laika 28 29 Altă poveste, pusă în contul cățelei, era aceea că au fost câțiva pacienți care au părăsit sanatoriul fiindcă Laika nu îi suporta. Cum îi vedea prin curte, rupea lanțul, rupea gardul, nu se lăsa până nu îi puneă pe fugă. Cică pacienții nu ar mai fi rezistat și ar fi abandonat stabilimentul. De ce nu plecase Laika, dacă a fost cu adevărat așa, la fel, nimeni nu putea să o spună.

Cert e că unul dintre paznici, Sandu Bilașcu, a reușit să o dresese pe Laika așa de bine, că din când în când dădeau reprezentații în sanatoriu care se terminau cu un haz nebun.

Sandu Bilașcu aducea câteva bucăți de carne într-o farfurie și începea un dialog cu Laika:

— Ia și mănâncă de la americani!

Laika nu puneă botul, putea să fie și carne macră în față.

Se retrăgea cu un soi de afectare și întorcea fundul ofertei mișcând nervos din coadă.

— Ia și mănâncă de la germani!

Laika era de neconvins, se așeza pe coadă și nu se clintea.

— Ia și mănâncă de la engleji! Că așa spunea Sandu, engleji și nu englezi.

Nu ți-ar fi mâncat Laika bucățița nici dacă o amenințai cu jupuirea.

Apoi Sandu făcea una, două pase peste mâncare și continuă:

— Ia și mănâncă de la ruși!

Ei, aici Laika dădea veselă din coadă și hăpăia orice i-ai fi pus în față.

— Ia de la unguri!

La fel, Laika înghițea pe nemestecate bucățile puse în față.

— Ia de la franceji...!, o îndemna Sandu Bilașcu.

Laika se oprea brusc, retrăgându-se sfioasă.

Mânca de la bulgari, de la sârbi, de la albanezi, de la cehi, de la polonezi... Nu mânca de la elvețieni, de la austrieci, de la finlandezi. Era teribilă, cățeaua.

De la o vreme vizitatorii care veneau la pacienți aduceau câte un pachet cu mâncare special pentru Laika, căci i se dusesse vestea și urmăreau spectacolul inițiind ei înșiși dialogul:

— Ia de la americani...!

Nimic!

— Ia de la indieni!

Ciulea urechile ca și cum ar fi analizat întrebarea și...

nimic!

— Ia de la cubaneji!

Hap! Hap! Hâr, hâr...!

— Ia de la coreeni...!

Aici Laika uneori lua, alteori nu. Probabil că ezita între nord și sud.

Bă, dar ce pregătire ideologică are cățeaua!, mai exclama câte ceva.

Se îngrășase cățeaua la un moment dat, că abia își mai târa fundul, încât direcțiunea a limitat oarecum accesul la cușcă.

Da, să se amuze cu Laika, că și ei îi plăcea jocul, dar să folosească mai puțin numele țărilor comuniste și mai mult ale țărilor capitaliste, ca să îi limiteze ghiftuirea.

În 1986 Președintele ajungea la vreo patruzeci de kilometri de Glod, în una din vizitele sale obișnuite prin țară. Șeful cu propaganda de la județ, Liviu Măcăleț, care o văzuse pe Laika evoluând de câteva ori, s-a gândit să-i ofere o variație în programul vizitei, așa că a propus departamentului special de la președinție să o aducă, să o plaseze undeva pe traseu. Și cum Tovarășei îi plac câinii, să se oprească în preajmă ca din întâmplare și ei să facă demonstrația de educație ideologică a cățelei.

Ideea a plăcut.

O lună au făcut pregătire cu Laika. Au venit pe rând de la Partid, de la Securitate, de la trupele antitero, de la Ministerul Sănătății, au fost aduși cei mai buni veterinari de la București Adrian A lui Gheorghe Laika 30 31 care au consultat cățeaua. Lucrurile mergeau strună. Cu două săptămâni înainte de eveniment, când traseul era bine stabilit și tocmai se plantau flori și brăduți pe toate aleile proaspăt asfaltate pe care ar fi trebuit să treacă alaiul, au dus-o pe Laika la locul pregătit. Locul se numea, după folclorul zonei, „La surduc” sau Surduc, pur și simplu. Denumirea se datora faptului că atunci când treceau prin zonă carele sau mașinile, se auzea un zgomot ciudat, înfundat. Unii spuneau că e vorba de un rest de galerie de la o mină de aur din perioada romană. Alții, mai mult, spuneau că acolo ar fi fost niște rezerve de aur păstrate pentru banca națională, pentru perioade mai grele.

*

I-au făcut o cușcă nouă, i-au pus o zgardă argintată, au spălat-o pe dinți. Arăta bine Laika, părul îi lucea de sănătate.

Zilnic avea program de pregătire, o echipă formată dintr-un consilier pe probleme de imagine, un angajat de la trupele speciale, un activist de la județ și un medic veterinar făceau simulări:

— Ia și mănâncă de la francezi!

Laika, rien!

— Ia și mănâncă de la elvețieni!

Laika, nimic.

— Ia și mănâncă de la chinezi!

Laika: hap, hap!

— Ia și mănâncă de la ruși!

Laika, hap, hâr, hap!

— Ia și mănâncă de la norvegieni!

Nimic, nimic, mută și surdă era Laika.

— Ia și mănâncă de la libieni!

Era prietenul Libiei președintele, așa că Laika a fost convinsă să hăpăie bucățile de carne. N-o costa mare lucru să dea din coadă și să se aleagă cu o porție de mâncare bună.

— Ia și mănâncă de la americani!

Bleah...!

Era o minunăție, toată lumea era bucuroasă.

În ultima săptămână s-au gândit să îl aducă și pe Sandu Bilașcu în echipă, era meritul lui, totuși, că dacă întreba Tovarășa cine a dresat așa de bine câinele, n-ar fi în regulă să apară cineva de la securitate sau cineva de la partid, eventual îmbrăcat în salopetă albastră de premilitară, era mai bine să apară un om din popor, preocupat de educația ideologică a animalelor. Și pe Sandu Bilașcu l-au verificat la dosar, la sănătate, la pregătirea sa ideologică. Da, corespundea. Îi găsiseră ceva la dosar, un unchi fusese înscris în Partidul Țărănesc al lui Mihalache, între cele două războaie, dar asta fusese demult, între timp unchiul făcuse ceva pușcărie la politici, ieșise, lucrase pe un șantier și închisese ochii ca membru de partid comunist. Cam ocolit drumul, dar ajunsese, la sfârșit, la adevăr.

În vederea demonstrației-surpriză de la punctul stabilit de pe traseul vizitei prezidențiale au pregătit minuțios bucățile de carne. Nici prea slabe, nici prea grase, erau aduse de la o fermă de porcine de la Slobozia, de acolo de unde se aprovizionau și cei care se ocupau de bucătăria Președintelui.

Carnea a fost analizată la laborator, la București, corespundea din toate punctele de vedere, buletinul de analiză a fost împachetat odată cu marfa. Bucățile de carne ar fi trebuit să fie oferite câtelei de

către Tovarășa, ea trebuia să le atingă cu mâna, așa că precauțiile nu erau inutile.

Vasul cu bucățile de carne va fi ținut într-un frigider mic, la temperatura de 12 – 16 grade, adică nici prea cald, nici prea Adrian A lui Gheorghe Laika 32 33 frig, doar atâta cât să nu fie un mediu prielnic pentru microbi și bacterii. Asta o decisese medicul veterinar care ținea buletinele de analiză.

La momentul potrivit vasul cu bucățile de carne va fi adus de către o activistă de la utece, îmbrăcată în muncitoare, cu o salopetă albastră nouă, cu o bluză albă. A fost aleasă pentru acest moment Andreea Duban, era tânără, era frumoasă, era nepoata generalului Luca de la Contrainformații.

Deci, Tovarășa va da bucățile de carne cățelei, una câte una.

În acest timp Sandu Bilașcu va adresa întrebările cățelei.

Conform scenariului Tovarășa va fi uimită la început de inteligența cățelei, după care va izbucni în râs.

Ceilalți din jur vor izbucni și ei în râs. Vor râde nici prea tare, nici prea încet, nici prea mult, nici prea puțin. Nivelul hohotelor va fi stabilit la fața locului, în funcție de buna dispoziție a Tovarășei și, bineînțeles, a Tovarășului. Un anume tip din echipă va face semn cu mâna dictând nivelul bunei dispoziții pentru ceilalți participanți la eveniment.

O secretară cu propaganda de la municipiu va ține un prosop cu care să își șteargă degetele Tovarășa după ce va da cele patru bucăți de carne câinelui. Pe farfurie vor fi opt bucăți, dar se presupune că nu vor fi date toate.

Au fost alese popoarele în numele cărora să mănânce Laika și numele popoarelor pe care să le refuze. S-au făcut repetiții.

Sandu Bilașcu spunea:

— Ia și mănâncă de la bulgari!

Laika, hap, hap!

— Ia și mănâncă de la federali!

Laika, nein.

— Ia și mănâncă de la redegiști!

Laika, ja.

— Ia și mănâncă de la ruși!

Laika, hap, hâr, hap.

— Ia și mănâncă de la chineji!

Laika, hap, hap, hap.

— Ia și mănâncă de la engleji!

Laika, never, perete, piatră.

— Ia și mănâncă de la cubaneji!

Laika, haaali, hap!

— Ia și mănâncă de la americani!

Laika nu numai că refuza, dar mai și mârâia.

— Ia și mănâncă de la franceji!

Laika, non, își întorcea cu dispreț coada.

Ca rezerve au fost aleși spaniolii, canadienii și italienii, pe de o parte și sârbii, albanezii și cehoslovacii, de cealaltă parte.

Laika reacționează la repetiții cum nu se poate de bine, parcă era și ea pătrunsă de măreția momentului.

— În căteaua asta zace, indubitabil, o artistă!, subliniase Liviu Măcăleț, la una dintre repetiții. Indu-bi-tabil! În altă viață asta a fost om, p-onoarea mea! Că mă pricep la metempsihoză, știu ce spun.

Că, în fond, ce trebuia să facă Laika? Să ciulească urechea, să se concentreze un pic, după care să înghită bucăți de carne de cea mai bună calitate. Puțini câini s-ar fi putut lăuda în istoria rasei câinești cu așa tratament privilegiat. Poate că o vor da și la televizor, cine mai știe. Poate că se vor face filme cu ea, din acel moment orice era posibil.

Vine ziua, vine ora, vine minutul, vine secunda.

Alaiul prezidențial vizitează o fermă de vaci. Personalul care răspunde de traseu, siguranță și ordine, comunică îndrăcit prin stații lipite de ureche, unii aleargă cu pași ferțiți, alții se amestecă în mulțime, alții deja demarează spre obiectivul următor:

— Vulturul, aici Pajura, obiectiv atins, stop, hârtia e albă!

Adrian A lui Gheorghe Laika 34 35 Sigur, e vorba de un limbaj cifrat, ei între ei știu despre ce e vorba. Atmosfera e ușor destinsă, stresul din zilele de dinainte se risipește prin atitudinea extrem de

amicală a tovarășilor.

— Vom ieși bine!, a șoptit prim secretarul județului, Valentin Păducel, după prima parte a vizitei, responsabilei cu economicul la județ, Sanda Leuștean.

Alaiul prezidențial vizitează o fermă de porci. Se aud alte comenzi scurte:

— Pajura, aici Ciocârlia, zborul e înalt, cutia are funda albastră!

La fel, atmosferă destinsă, porcii plesnesc de sănătate, le dă grăsimea pe rât.

Urmează locul numit Surduc, un loc de trecere spre ferma de cai de montă, celebră în Balcani.

Aici e momentul în care apare în fața alaiului micul țarc din plasă de sârmă în care e adăpostită cușca în fața căreia e Laika. Laika tocmai se scarpină cu laba stângă la urechea dreaptă. Pare neatentă la alaiul care se îndreaptă spre ea. E destinsă. Scapă un lătrat oarecum amical.

Prim-secretarul de la județ, Valentin Păducel, se oprește și întreabă, ca din întâmplare, pe directorul fermei, Costăchel Munteanu, ce este cu acel câine din țarc.

Directorul fermei le spune că e vorba de un câine cu calități paranormale care știe deopotrivă geografie și ideologie.

Ar putea ei să probeze acest lucru în fața înalților oaspeți?

Ar putea, dacă înalții oaspeți ar îngădui.

Este întrebată Tovarășa dacă îngăduie să fie făcută o demonstrație cu un câine care știe geografie și care deosebește fără nicio ezitare țările din blocul socialist de celelalte țări din lagărul capitalist.

Tovarășa e întâi mirată, după care îngăduie.

Tovarășul nu e foarte atent, el dă din mână, ca să convingă pe un șef de la Securitate, care îi era în preajmă, că rasele de porci românești sunt net superioare raselor de porci ungurești, despre care aflate pe căi diplomatice și de la serviciile de informații externe că sunt mult mai căutate pe piețele lumii.

Și nu era drept.

Opresc cu toții în fața gardului de sârmă în spatele căruia e Laika.

Laika e puțin neliniștită, ține o ureche țepușă în sus, alta îi e ciulită, de parcă ascultă cine știe ce voci numai de ea interceptate. Și iarăși se scarpină, de data asta cu laba dreaptă la urechea stângă.

Șeful de fermă îi explică Tovarăsei că au în fața lor un câine cu puteri paranormale, care știe geografie și ideologie.

Puteri paranormale? Ce e aia...? Nu-i o abordare prea obiectivă, din punct de vedere ideologic, îi replică Tovarășa.

Vor face o demonstrație.

Este deschisă poarta care dădea spre cușca cățelei.

Din spate este împins Sandu Bilașcu.

Andreea Duban apare din dreapta cu vasul cu bucățelele de carne pregătite.

Apare secretara cu propaganda de la municipiu cu prosopul pregătit ca să se șteargă Tovarășa pe mâini, după ce va fi hrănit cățeaua.

Sandu Bilașcu este emoționat.

Toată lumea este, de fapt, emoționată.

Cei de la serviciul de pază își comunică unii altora, ca să explice oprirea din traseu:

— Pajura, zbor razant, piesa se joacă cu casa închisă! Puteți elibera niște bilete roz?

Sandu Bilașcu se oprește în fața Laikăi.

Ia o bucată de carne în mână, o aruncă Laikăi și îi strigă:

— Ia și mănâncă de la bulgari!

Laika, hap, hap!

Adrian A lui Gheorghe Laika 36 37 Toată lumea surâde. Tovarășa e mirată, dar surâde și ea.

— Ia și mănâncă de la engleji!, strigă Sandu Bilașcu și se simte din glas că e foarte emoționat.

Laika, hap, hap...!

Sandu Bilașcu se uită la secretarul cu propaganda, secretarul cu propaganda se uită la directorul fermei, securistul cel mai apropiat se

uită la Sandu Bilașcu și nimeni nu pricepe cum de căteaua a înfulecat bucățica de carne, deși aceasta venea de la englezi...! Era pentru prima oară, de când o dresase, când făcea acest lucru. Și mai și stătea nesimțita cu ochii țintă la farfurie, așteptând o altă bucățică.

— Ia și mănâncă de la americani!, strigă Sandu Bilașcu, stricând ordinea prestabilită a popoarelor, dar aruncând la înaintare, la sacrificiu, nația la care reacționa cel mai bine căteaua.

Laika nu stă pe gânduri, hăpăiește tot.

Sandu Bilașcu simte că albește brusc, pielea capului îl strânge, ochii îi ies din orbite. Un frison trece prin cei care puseseră la cale divertismentul care ar fi trebuit să îi înveselească pe Tovarășii.

Căteaua stătea, mai departe, cu dinții sumețiți, aștepta o bucățică nouă.

Sandu se gândește că poate i s-au inversat cățelei comenzile în cap, așa că îi strigă:

— Ia și mănâncă de la ruși!

Laika înghite bucățica de carne ca pe nimic.

Din curioasă, din mirată, cum se fusese la început, Tovarășa devine iritată. Ce vor viermușii ăștia să-i arate? Cum se îndoapă o javră?! Și nici măcar nu era o javră simpatică, era un câine ordinar...!

Activista utece Andreea Duban știa că după a treia comandă a lui Sandu Bilașcu, ea trebuie, conform scenariului, să o poftească pe Tovarășa să ia o bucățică de carne ca să o dea cățelei.

Așa și face, îi pune tava în față, de emoție i-o împinge până sub bărbie aproape.

Tovarășa ia o bucată de carne în mână, face un oarecare rictus de dezgust, se uită spre șeful gărzii de pază, acesta o liniștește cu o clipire de pleoape, da, e în regulă. Și ea ce trebuie să facă mai departe?

Sandu Bilașcu strigă spre cătea:

— Ia și mănâncă de la franceji!

Tovarășa e cu bucata de carne în mână. Ar fi trebuit să o arunce cățelei, numai că ezită. Nimeni nu îi spusese că trebuie să o arunce.

Laika nu ezită însă, și face un salt prin aer spre bucata de carne din mâna Tovarășei. Nu mai conta că era vorba de o nație capitalistă,

Laika își pierduse brusc simțul ideologiei și al geografiei.

Tovarășa trage un ținăt scurt și duce instinctiv mâna cu bucata de carne la spate.

Laika atacă din nou, e furioasă, își vrea bucățica.

Tovarășa începe să țipe, glasul său semăna cu cotcodăcitul unei găinușe jumulită de vie.

Tovarășului îi căzuse bărbia de surpriză, un firicel de salivă i se prelingea pe la colțul stâng al gurii, îl prinse cu limba în ultimul moment.

— Tovarăși, ce...?

Laika parcă e turbată. Mai face un salt spre Tovarășa, ca să îi prindă bucățica de carne. Nimeni, dar absolut nimeni nu o văzuse în halul acesta vreodată.

Tovarășa strânge bucățica de carne în pumn, printre degete i se scurge lichidul roșietic. Secretara cu propaganda de la municipiu apare cu prosopul pus pe o tavă și i-l întinde Adrian A lui Gheorghe Laika 38 39 Tovarășei. Aceasta îl refuză și nu dă în continuare drumul bucății de carne.

Laika își sumețește dinții gata să atace din nou. Un civil din mulțime face un salt și pune câinele la pământ. Se aude un pârâit de oase, sigur îi fracturase gâtul. Știa să dea lovituri mortale tipul.

Tovarășa se dezmeticește prima:

— Luați javra asta de aici! Cine a avut ideea asta tâmpită...?

Șeful securității arată, cu ochii măriți de groază, spre prim-secretarul de la județ. Prim-secretarul arată spre șeful de fermă.

Șeful de fermă arată spre secretarul cu propaganda de la județ.

Secretarul cu propaganda arată spre Sandu Bilașcu. Sandu Bilașcu e alb ca varul și arată pe muțește, cu bărbia, spre Laika.

Apoi se uită în sus, sugerând, se pare, că Dumnezeu e de vină.

Sau ghinionul sau soarta sau dracul...! Sau toți la un loc.

Serviciul de pază și protecție transmite scurt prin stație:

— Vulturul! Vulturul! Atenție la luna plină! Hârtia va fi roșie!
Punctul zero spre vatra luminoasă!

Lucrurile nu se opresc aici.

Vizita înalților oaspeți se încheie brusc.

Să i se ia niște sânge pentru analize cățelei, poate e turbată.

Un echipaj medical apare imediat și recoltează două seringi de sânge din trupul cald încă al cățelei.

Căteaua e moartă?

Da, e moartă.

Să-l ridice, dracului, cin l-a adus...!

Asistentul Sandu Bilașcu nu mai e capabil să o facă. Directorul sanatoriului de la Glod, doctorul Bâlbâială, cu încă doi medici, aflați în mulțime, iau câinele și îl duc într-o mașină, îl pun în portbagaj.

Toți sunt gravi, viitorul lor nu mai începe de mâine, ci de azi.

În cinci minute de derută se iau decizii irevocabile.

Șeful de fermă este destituit. Imediat.

Prim secretarul Valentin Păducel este destituit pe loc și trimis disciplinar la Sighetu Marmației...! La dracu' în praznic!

Șefului cu propaganda de la județ, Liviu Măcăleț, cel care avusese inițiativa acestei demonstrații ciudate care deturna practic traseul și sensul vizitei de lucru, să i se întocmească dosar. Dosar penal? Dosar de urmărire? Dosar pentru subminarea intereselor statului? Orice, numai să fie exemplar, să se învețe minte.

Lui Sandu Bilașcu doctorul Bâlbâială i-a transmis că i-a desfăcut contractul de muncă fără nicio altă discuție. Sandu Bilașcu încearcă să se disculpe, cere clemență, cere explicații, face apel la milă.

Să se spânzure!, dacă nu-i convine.

Înalții oaspeți au plecat.

La județ s-a întrunit tot activul de partid într-o ședință operativă care să analizeze întâmplarea. Fusesse o intoxicare a unor servicii? Fusesse vreo răzbunare a cuiva, din sistem poate, ca să destabilizeze situația de la județ? Fusesse doar un acces de prostie? Sau doar ghinion? Era greu de răspuns.

Noul prim-secretar al județului a fost numită, la o oră de la întâmplare, Valeria Găină, detașată de la Caraș-Severin. A primit o singură recomandare: să facă ordine. Și nu oricum:

să taie în carne vie.

*

După incident doctorul Bâlbâială a înșfăcat câinele și l-a aruncat în portbagajul Daciei sale. În mașină cu el mai venise doctorul Adamache. Pe drum au comentat în fel și chip întâmplarea. Revenea obsesiv o întrebare:

Adrian A lui Gheorghe Laika 40 41 – Cum pizda mă-sii de le-o făcuse javra? Dar dacă asta, javra, era, cu adevărat, spion, așa cum se mai vorbea în folclorul de la sanatoriu...!? Că numai un agent dintr-o structură ostilă ar fi putut să facă așa ceva...!

Oare să fie Bilașcu vreun spion, vreun deviaționist?

Dacă cineva din anturaj dăduse vreo bomboană, ceva, cățelei, ca să îi zăpăcească mințile?

Cum dracu' ne-am băgat noi în chestia asta, fără să ne doară capul? Adică să-ți dai soarta pe mâna unei javre?

Bă, am fost tâmpiți și ne merităm soarta. Țștia pot acum să desființeze și sanatoriul, pe chestia asta...

Bă, dar ai văzut ce mutră a făcut tipa...? ziceai că e pusă la zid, așa chirăia. Și Păducel țopăia de parcă îl curenta cineva...

Și tovarășu', bă, tovarășu' făcuse ochii cât cepele și striga ca la plenară, când nu ieșise planu' la știuleți...

Bă, dar tu ai văzut ceva la Bilașcu? Stătea și parcă se bucura, nu tu afectare, io nu pun mâna în foc pentru ăsta... O să vedem diseară la bibisi, dacă ajunge subiectu, atunci totul a fost provocat.

Și ce facem cu cadavru' ăsteia? Eu zic să îl mai ținem la congelator, că dacă ăștia mai vor analize suplimentare, să nu le servim viermi, mânca-i-ar coada...

Bleah...!

Când au ajuns la sanatoriu și a deschis portbagajul Daciei, doctorul Bâlbâială a încremenit: Laika era mai vie ca oricând.

Mai mult, a sărit din mașină și a început să se gudure. Doctorul Bâlbâială i-a tras cu sete un bombeu între coaste cu care a proiectat-o de perete. Numai că Laika nu s-a sinchisit de asta, a venit din nou la picioarele doctorului Bâlbâială. Doctorul Adamache a avut prezența de spirit să-i arunce o bomboană, pe care o avea în buzunar și să-i spună:

— Ia de la americani!

Și Laika s-a întors ostentativ cu fundul spre bomboană, s-a așezat pe coadă și-a sumețit buzele peste dinții albi, albi ca și cum ar fi zâmbit după o șotie bună.

Puteau să jure că a râs, dar un râs din ăla drăcesc, drăcesc...!

— Javra dracului...!

*

Să omoare cățeaua sau nu? Să mai aștepte evoluția consecințelor? Doctorul Bâlbâială nu știa ce să facă și nici nu avea cu cine să se consulte. Seara au ascultat „Europa liberă”: nu s-a transmis nimic. Nici la bibisi. Nici la „Vocea Americii”.

Asta a mai atenuat din discuții și din griji. Pe Laika au ascuns-o într-o cușcă, au pus interdicție pentru toată lumea să o viziteze.

Era bolnavă, boala se putea lua, să fie atenți. Ce boală are? Turbare.

Fostul secretar cu propaganda, Liviu Măcăleț, a fost internat la sanatoriu, la Glod, cu o depresie severă. A vrut chiar să se sinucidă. Era a doua zi de la evenimente. Nevastă-sa îl aștepta acasă și el nu a apărut seara, la ora obișnuită. Un gând negru i s-a înfipt femeii în minte, că ceva nu e în regulă. S-a urcat în mașină și a gonit până la casa lor de la țară. Și într-adevăr, Liviu era aici. Se retrăsese cu o sticlă de whisky și patruzeci de pastile de diazepam. Scrisese un bilet de adio, se despărțea fără niciun regret de lumea asta. Când l-a găsit femeia, băuse doar whiskyul, pastilele de diazepam erau într-o pungă de hârtie, pe masă. Nu apucase să le înghită.

Sandu Bilașcu și-a luat concediu medical o săptămână, avea probleme cu inima. Tensiune mare, palpitații, tahicardie. A stat la pat. A revenit la serviciu cu strângere de inimă. Doctorul Bâlbâială, văzându-i mutra de câine bătut, a avut un acces de milă și a trecut peste faptul că i-a spus că i-a desfăcut contractul 43 Adrian A lui Gheorghe 42 de muncă. L-a luat la un moment dat de braț și l-a dus în curtea din spate, la cușca blestematului de câine, a tras capacul care o ținea ostatică pe Laika și i-a arătat-o. Sandu Bilașcu era să leșine. Cățeaua a ieșit voioasă, gata să îi sară în brațe lui Sandu. Sandu Bilașcu

i-a evitat efuziunile și a privit-o adânc în ochi. Cu ură. Căteaua s-a ascuns în cușcă, cu coada între picioare. Înțelesese.

— Până aici ți-a fost, i-a spus cu dinții strânși Sandu. Între noi nu va mai fi pace...!

3.

Cartoanele mari cu interdicții au și ele o poveste. Au fost scrise în mod voluntar de către un fost pacient, un pictor care făcuse onoare picturii românești în perioada interbelică. Avea nervii întinși la maximum, era nervos, renunțase și la alcool și acest lucru îi crease un sentiment de frustrare pe care nu ezita să îl arate cu orice ocazie. Terapia prin activități compatibile cu preocupările și cu pregătirea pacientului ținea atunci de regulile interne ale sanatoriului. Pictorul se numea Ivan Ciucă și avea lucrări expuse în muzee și colecții particulare din Franța, din Germania, din Elveția. El o spunea, era greu să îl contrazici, era greu să îl crezi. Poate că era adevărat, totuși. Oricum, Ivan Ciucă era un lipovean care nădușea continuu, greoi ca o morsă și care puțea continuu a usturoi.

La început pictorul ceruse să i se pună la dispoziție un perete în sala de mese, să îl picteze cum știe el. I s-a făcut pe plac. I s-au adus culori, găleți de vopsea. A izolat peretele de privirile tuturor cu o pânză kaki, găsită în magazia cu efecte a unității, cu care erau acoperite mașinile militare în timpul războiului. Și ascuns după pânză pictorul își încorda mușchii talentului. Când, după vreo săptămână de muncă, în timpul unei cine Ivan Ciucă a tras pânza de peste lucrarea în care băgase câteva găleți de vopsea, pe perete rămase o imagine extrem de controversată. Și asta pentru că fiecare privitor vedea altceva, nici măcar două impresii nu coincideau. Linii curbe, linii frânte, Adrian A lui Gheorghe Laika 44 45 sfere și gogoloaie de vopsea aruncate ca din elicopter, nori ca de vată rozalie și munți abia sugerați, de culoare roșie.

Directorul Sebastian Paiu desluși în imaginea de pe perete o situație de penis captivus în care era antrenat un cuplu de câini maidanezi. Speriat de ceea ce remarcase dispuse ștergerea imediată a porcăriei de pe perete. El însuși se sumeți spre găleata cu vopsea ca să

tragă prima bidinea care să readucă peretele la griul de odinioară.

Un pacient, Cazacu, desluși însă în lucrare un fluture mare, ciudat, aproape că auzea și zbârnăitul aripilor. Doctorul Paiu făcu un pas îndărăt, se mișcă spre partea în care se afla pacientul Cazacu, se mai uită o dată și de data aceasta desluși tot acei doi câini, dar parcă nu mai erau în poziția de acuplare de mai înainte.

Doctorul Buică își scoase ochelarii și-i șterse bine, și-i puse la ochi și după ce scrută lucrarea de pe perete suspină a cunoscător:

— Da, proporțiile sunt respectate, complementaritatea culorilor e după manual, cred că nici lui Modigliani nu i-ar fi ieșit mai bine.

— Dar ce vezi?, îl întreabă Paiu.

— Un bust de femeie, evident, îi răspunse Buică.

Doctorul Paiu se dădu trei pași înapoi, măsurat, ca un săritor la înălțime care se pregătește să-și ia avânt, apoi se deplasă până la jumătatea distanței spre doctorul Buică, după care își fixă din nou privirea spre lucrarea lui Ciucă. De data asta îi văzu tot pe cei doi câini, dar acum nu mai erau în poziții indecente, acum parcă s-ar fi încăierat pentru un os, aveau coamele oarecum zbârlite și dinții ieșiți în evidență amenințători.

Paznicul Rodion Stănescu se amestecă și el în vorbă și după ce se holbă la liniile încrucișate de pe perete, îl întreabă cu inocență pe pictor:

— Nu-i așa că ai desenat un brad de Crăciun?

Doctorul Paiu se uită spre paznic, întrebându-se totodată dacă nu cumva lumea aceea vrea să își bată joc de el. Dar nu descoperi niciun zâmbet, nimic. Toți se uitau încordați, nedumeriți când spre peretele mângălit spornic cu vopsea, când spre pictor. Doctorul Paiu se deplasă spre locul în care era Stănescu, privi din nou peretele mângălit și îi văzu din nou pe cei doi câini în situația de penis captivus, exact ca la început, se frecă la ochi și ceru lui acestuia să acopere cu pânza kaki lucrarea.

Stănescu, ajutat de Iliciuc, colegul său de tură, trase pânza kaki deasupra.

Noaptea doctorul Paiu puse pe cei doi paznici de tură, pe

Cozmei și Curelaru, să vopsească în alb peretele, ascunzând sub un strat de vopsea lucrarea controversată. La o vreme însă lucrarea de dedesubt apărură pe ici, colo la suprafață, aducând a ceea ce se numește palimpsest în limbaj plastic, după cum a explicat doctorița Richter al cărei tată fusese pictor de biserici prin Ardeal. Nimeni nu a contrazis-o, pentru că nimeni nu știa despre ce e vorba. Artistul poate că ar fi știut, numai că artistul nu mai era acolo. Ce se întâmplase cu acesta? După experimentul nereușit cu terapia prin muncă la libera alegere, în cazul Ciucă, doctorul Paiu decisese să îl folosească pe artist pentru lucruri mai practice. Și așa ajunse la realizarea acelor înscrisuri pline de interdicții, executate direct pe pereți, la care artistul se angajă să conceapă și textele. Plin de râvnă acesta se apucă de treabă. În câteva zile umplu pereții. Când ajunse și în biroul directorului, unde voia să își încordeze mușchii artistici și să scrie lucruri care să vizeze chiar funcția acestuia și să îi dea sfaturi deloc protocolare, doctorul Paiu conchise că se ajunsese prea departe. De asta, în prima fază îi ceru pictorului să-și ia culorile și să se care. Acesta nici nu voi să audă, cocoțat pe birou cu niște cuișoare între dinți și Adrian A lui Gheorghe Laika 46 47 cu un ciocan minuscul în mână dreaptă delimita spațiul pe care voia să scrie cam așa:

Nu abuzați de funcție! Nu urcați prea sus ca să nu fiți obligat să coborâți prea de sus!

La noi proștii nu sunt prea mulți, ci sunt prea sus.

Cel care citește să bage la cap:

dacă un angajat este nemulțumit de șef, nu schimbi șeful, schimbi angajatul. Etc.

Atunci doctorul Paiu chemă pe cei doi paznici, mai apelă și la doi asistenți de pe secție și îl imobiliză pe pictor pe care îl declarară nebun furios și îl expediară la un spital laolaltă cu cei greu recuperabili. Apoi doctorul Paiu selectă inscripțiile de pe pereți, lăsându-le doar pe cele care aveau cât de cât treabă cu activitatea din sanatoriu.

*

La sanatoriu nu existau cărți, iar practica cititului era

considerată nocivă pentru bolnavi. Și asta nu dintotdeauna, ci din 1954 sau 1955, când la Glod fusese internat un ziarist, Titus Andronache, despre care se spunea că a fost singurul reprezentant al presei care a avut acces la Jilava, să-l vadă pe Lucrețiu Pătrășcanu mort, după execuția dictată de propriii camarazi. Iar Titus Andronache nu intrase întâmplător în închisoarea de la Jilava, îi înlesnise acest lucru fratele său care condusesese, se spune, plutonul de execuție. Curiozitatea de ziarist călit pe front sau la evenimente incendiare – și fuseseră multe în ultimii ani, îi dădeau sentimentul lui Titus Andronache că nimic nu-l mai poate surprinde. Avea mușchiul inimii pietrificat, cum spunea el însuși. Participase la negocierile pentru realizarea insurecției armate de la 23 August, infiltrat la Casa Regală și scrisese un articol semnificativ pentru Scânteia.

Asistase și la execuția lui Antonescu, după cum spunea el, deși nimeni nu putea să o confirme. Ei, nu, de la Jilava, după ce l-a văzut pe Pătrășcanu mort, a ieșit modificat. S-a închis într-o stare de muțenie periculoasă. Nu a scris niciun rând despre ce văzuse. La Scânteia îi așteptau articolul care să îl mai execute încă o dată pe deviaționistul Pătrășcanu. Numai că Titus Andronache nu mai era capabil să scrie niciun rând.

L-au adus la Glod, unde dintr-o mașină cu număr mic de București i-au descărcat calabalâcul, adică vreo trei, patru saci cu cărți. I-au dat o cameră specială, o rezervă, în care să se așeze singur, să se relaxeze, frontul social îl aștepta refăcut.

După vreo două, trei săptămâni însă, tot mai însingurat și mai mut, Titus Andronache a fost găsit spânzurat în propria rezervă.

Pe masă avea deschisă, subliniată și adnotată, o carte a lui Leon Troțki, Revoluția trădată, o variantă în limba engleză, The Revolution Betrayed. Era grav, dacă o carte a putut să determine o așa tragedie. Și mai ales o carte în limba engleză...!

De unde avea cartea? Ce păziseră medicii, administrația?

Unde fuseseră paznicii? Ei fuseseră la treabă, evident, dar nu îndrăzniseră să intre peste ziarist pe care îl considerau o persoană pusă și extrem de liniștită. Ancheta dispusă asupra cazului a fost una

discretă, dar cu consecințe notabile asupra vieții din interior. Cartea lui Troțki a fost luată drept corp delict de către anchetatori. De același autor au mai găsit în sertar o carte, la fel subliniată și adnotată de Titus Andronache, era vorba de niște memorii adunate sub titlul de Viața mea și apărute tot în limba engleză, în Turcia în anul 1930. În carte anchetatorii au găsit câteva pagini cu traduceri ale textului operate de ziarist, pentru că era scrisul său, destul de inestetic, dar citibil. În vara anului 1913, aflară anchetatorii, din textul Adrian A lui Gheorghe Laika 48 49 tradus, Leon Troțki ajunsese lângă Mangalia, la Gherengic, în calitate de corespondent de război și fusese găzduit de medicul de origine bulgară Cristian Rakovski. Anchetatorii cazului Andronache erau un medic militar, Tiberiu Cozonac, un reprezentant al Securității, Serediuc și un reprezentant al Procuraturii cu o semnătură indescifrabilă pe procesul-verbal de constatare a evenimentului. La procesul-verbal au fost anexate și paginile cu traducerile din Troțki, destul de anoste, din punctul de vedere al reprezentantului Securității, căpitan Serediuc.

Spunea Troțki, în traducerea lui Andronache: „L-am acompaniat pe Rakovski într-una dintre călătoriile sale și nu pot să nu-i admir energia debordantă, spiritul alert și fără odihnă, bunătatea și grija pentru oamenii neimportanți. În 15 minute pe o stradă în Mangalia, Rakovski a vorbit în română, turcă, bulgară, apoi în germană și franceză când a discutat cu coloniști sau agenții comerciali. Apoi a vorbit în rusă cu scapeții care sunt numeroși pe aici. El purta discuții ca proprietar, ca doctor, ca bulgar, ca român și în trecere ca socialist. În ochii mei trece drept un miracol viu pe străzile acestui izolat, plăcut și lipsit de griji orașel maritim”.

Și apoi: „Luna pe care am petrecut-o în România m-a adus în legătură cu Dobrogeanu-Gherea. Majoritatea politicianilor români au trecut la începuturi prin școala lui Gherea, care i-a introdus în marxism. Asta nu i-a împiedicat totuși să aibă o politică de banditism revoluționar în floarea vârstei lor”. Expresia banditism revoluționar era subliniată apăsător, deasupra era postat un semn al întrebării.

Pe o altă pagină era o sentință jurnalistică a lui Troțki, la capătul

căreia Titus Andronache pusese trei semne de exclamare.

Căpitanul Serediuc mai adăugase și el trei: „Aici, din trei români, doi vor să fie primari”. Ca mai apoi să facă o referire mai personală: „Femeile românce sunt grațioase, frumoase dar cad prea lesne pradă străinilor. Pur și simplu le bagă mâna în pantaloni”. Andronache subliniase până aproape să rupă hârtia această remarcă. Și mai jos era o însemnare a lui Titus Andronache, pe care căpitanul Serediuc o subliniase la rândul lui cu o culoare roșie, apăsător: „Troțki a garantat guvernului român retrocedarea tezaurului, el a fost și între negociatori la preluarea acestuia. De văzut cine a mai asistat la momentul semnării...!?”. De ce devenise atât de nefericit Titus Andronache după execuția lui Pătrășcanu și după lectura lui Troțki nimeni nu știa, probabil că vreo boală mai veche recidivase sau stătea prost cu nervii și îl ajunsese epuizarea.

Primul lucru pe care îl făcu Serediuc a fost acela de a cere informații la Securitatea din Constanța despre Cristian Rakovski, numai că de acolo află destul de repede că acesta fusese unul dintre fondatorii Cominternului, alături de Lenin și, bineînțeles, Troțki, și ajunsese în lagărele sovietice ca deviaționist troțkist și fusese executat într-o pădure, la Medvedvski lângă Oriol, în Siberia, în anul 1941. Asta l-a făcut să ridice din umeri, să se lepede de subiect, ca prea periculos și să își caute de treabă. Și dacă afli prea multe nu e bine, intri în atenția unora care nu te iartă la un moment dat. Mai bine să o faci pe-a niznaiul, așa că lepădă paginile traduse ca parazitare și lăsă atașate numai cărțile. Înțelege cine ce-o vrea din asta, el nu voia să se complice. Și bine a făcut, pentru că lucrurile au rămas aici.

În sanatoriu însă trebuia să se întâmple ceva după acest incident. Și primul lucru întreprins a fost interdicția de a mai deține cărți în rândul celor internați. Motivația era una medicală: pacienții veniseră aici pentru odihnă totală, iar lectura le zdruncina nervii, le provoca tensiuni interioare, genera chiar atitudini suicidare, așa cum se întâmplase cu bietul Andronache. Măsura i-a derutat pe mulți, pe ici, colo au fost Adrian A lui Gheorghe Laika 50 51 câteva proteste, palide însă, pentru că regula de bază într-o clinică e, fără îndoială, disciplina.

Disciplina și acceptarea tratamentului sunt modalitățile practice de a depăși boala, de a redeveni sănătos, de a te întoarce în societate cu forțe proaspete.

— Vrei lectură? Mergi dumneata frumușel la domiciliu și citește până te apucă pandaliile...! Aici conlucrăm ca să te faci sănătos, drăguță! Așa îi spusese directorul de atunci, Leon Moghir, fost ziarist, dar și cu ceva studii la Moscova în perioada interbelică, unui pacient, Bădălău, fost maistru la o fabrică de cărămizi din București, ilegalist al partidului căruia, deși nu se omora cu lectura, parcă nu îi suna bine această interdicție în noua lume pentru care luptase și se expusese până la sacrificiu de sine. De multă vreme nu-i mai interzisese ceva.

Directorul Moghir însă a rămas inflexibil. A cerut ca, până la cină, toți pacienții să depună cărțile din saloane pe masa din hol. A avut grijă să îi prevină că nerespectarea dispozițiilor atrage după sine externarea.

— Dacă ești parașutat în Sahara, ai cărți? Dacă ajungi pe o banchiză în Groenlanda, ai reviste și tipografie? Nu ai. De asta dispozițiile se execută, nu se discută. Necondi-ți-o-nat!, a ridicat tonul directorul Moghir.

Nu s-au adunat multe cărți, erau câteva almanahuri, vreo două cărți polițiste, niște reviste de sport sau de cinema, o Biblie, da, chiar așa, un manual de creștere a iepurilor de casă, o carte despre zodii, apărută la Cernăuți între cele două războaie, o carte cu legi noi și interpretarea lor corectă, un roman de Sadoveanu, Mitrea Cocor, două romane din colecția „Crimă și suspans”, apărute la o editură obscură înainte de război, cu foile netăiate încă, semn că nu le citise nimeni.

Cărțile au fost închise într-un dulap și nu le-a mai atins nimeni vreodată, pentru că și dulapul a fost dat la casare la un moment dat și nu s-a mai sinchisit nimeni de cărți, a fost aruncat cu totul.

De atunci pacienții citeau doar interdicțiile de pe pereți, erau cam singurele texte inteligibile din sanatoriu. De asta întârziiau cu ochii pe acele cartoane, de teamă parcă să nu uite literele.

Deși trecuseră decenii bune de la momentul interzicerii cărților

în sanatoriu, regula se păstrase, cei care veneau la internare aveau grijă să nu o încalce. La internare nici nu se mai oboseau doctorii sau paznicii să-i mai întrebe pe pacienți dacă au cărți, era de la sine înțeles că nu.

*

Mult mai târziu, în anul 1979, s-a înregistrat o cerere de reintroducere a cărților în sanatoriu. Cererea venea din partea unui pacient, Mihai Tănăsucă, un propagandist la o întreprindere din zona Buzăului, care își motiva solicitarea prin pasiunea lui pentru Kant și dorința unei continue perfecționări. Chiar și în condițiile de la sanatoriu...! Cererea a rămas nesoluționată, în discuție, nimeni nu își asuma rezolvarea ei, de vreme ce nimeni nu mai știa de ce fuseseră interzise cărțile în sanatoriu.

Mihai Tănăsucă a repetat cererea și în anul 1981, făcând referire la cererea din 1979, nesoluționată, dar nici aceasta nu a avut sorți de izbândă. În 1982 a făcut altă cerere, în care a făcut referire la primele două, din 1979 și 1981. Tot fără niciun rezultat. Ultima cerere a făcut-o în anul 1988, în care a făcut referire la cele precedente, din 1979, 1981 și 1982, dar parcă a aruncat hârtia în apă, așa i-au tratat solicitarea.

Mihai Tănăsucă era un om trist, trist. Iar tristețea lui nu era de la un exces de bilă, de exemplu, cum se mai întâmplă, nu era datorată vreunei boli ascunse sau nu, ci era datorată Adrian A lui Gheorghe Laika 52 53 filosofiei. Da, chiar așa, Mihai Tănăsucă luase contact cu filosofia și acest lucru îi dăunase foarte tare. Terminase o școală profesională și ajunsese electromecanic. O meserie frumoasă.

Apoi s-a înscris la liceu, la seral. Îl țineau baierile minții să facă un liceu, asta era clar. În acest moment al vieții a avut una din întâlnirile esențiale care i-au marcat destinul.

Era în mai, în anul 1973, la o terasă, la o bere. Era cald. La masa sa, și-a cerut permisiunea să se așeze un tip cu o țeastă rasă până la piele. Își luase și el o halbă. Parcă se cunoșteau.

De unde? Și-au strâns mâinile. Cheliosul se numea Vasile Dănălache și terminase și el aceeași profesională, cu doi ani înainte. Și

tot la electromecanici. A-ha, de aici se cunoșteau.

Vag, ce e drept.

Au vorbit despre șefi. Niște proști!

Au vorbit despre foștii profesori. Unii așa, alții așa.

Au vorbit despre bani. Vasile Dănălache disprețuia banii.

De ce îi disprețuia? Pentru că oricâți bani ai avea, tot nu îți vor fi de ajuns. Citise undeva acest lucru.

Știa el, Mihai Tănăsucă, că la începutul Lumii oamenii nu aveau bani? Te duceai undeva, aveai nevoie de pâine, îți luai pâine. Nu îți luai mai mult, nu îți luai mai puțin, ci atâta câtă aveai nevoie. Aveai nevoie de bere? Îți luai bere, atâta cât puteai să bei. Nu luai mai mult. Lucrurile se reglau natural. Așa, cu bani, te duci, iei după câți bani ai, dacă ai mulți iei mult, pe când cine nu are bani, nu poate lua nimic. E corect? Nu-i corect.

Și atunci de ce au apărut banii pe lumea asta?

A fost o afacere a cuiva, dracul a băgat banii în lume ca să îi încurce pe oameni, să-i stârnească pe unii împotriva celorlalți.

De asta se și zice că banii sunt ochiul dracului. Auzise el de această expresie?

Auzise.

Zi așa, acum, noi stăm la o terasă, bem o bere. Să zicem că mai vrem una, dar nu mai avem bani. Ce facem? Ne ridicăm, înjurăm pe cei care mai au, înghițim în sec și plecăm.

Cine câștigă? Nimeni. Că ăla care are bani mai mulți ia și bea și berea pe care aș bea-o eu, ca să fiu egal cu el. Avantaj el?

Unu zero pentru el! Că altfel, eu aș bea trei beri, el tot trei, că asta ar fi media pentru un burdihan și gata, nu mai vânturăm nici banii, nici microbii, ne-am simți bine cu toții. Își dă el, Mihai, seama că e așa?

Da, își dă seama. De asta îl rugă pe Vasile Dănălache să accepte a treia bere, că o plătește el. Vasile a acceptat. A acceptat-o și pe a patra, că era cald. Iar cei care aveau bani mai mulți, de la masa alăturată, erau deja la a cincea sau chiar la a șasea bere. Sfidau.

Vasile i-a spus apoi o poezie despre bani, ceva ce nu mai auzise Mihai niciodată, ceva deștept de tot: „Cu banii poți să cumperi: un pat,

dar nu și somnul, cărți, dar nu și deșteptăciunea, mâncăruri alese, dar nu și pofta, haine, dar nu și frumusețea, o casă, dar nu și familie, medicamentele, dar nu și sănătatea, luxul, dar nu și cultura, distracția, dar nu și bucuria, colegi, dar nu și prieteni, laude, dar nu și respect;

desigur, se pot cumpăra multe lucruri cu banii... Dar tu încearcă să ai ceea ce nu se poate obține cu prețul banilor”.

A prins el, Mihai, șpilul, ce și cum e cu banii pe lumea asta?

L-a prins.

Da, o să-i dea și lui poezia asta, ca să o țină în buletin, să o mai spună și altora la vreo ocazie. Face o impresie bună.

Mai ales în rândul celor care disprețuiesc banii. Ca ei.

Au abandonat apoi subiectul banilor și au trecut la altele.

Viața, în general. Aici Vasile Dănălache vorbea ca din cărți.

Citise mult, mult. Era deosebit. Și citise multă filosofie, era pasiunea lui.

Adrian A lui Gheorghe Laika 54 55 El, Mihai, citise vreun filosof?

Nu, nu citise.

— Și filosofia asta cu ce se ocupă?

— Păi asta se ocupă cu ceea ce trebuie să știe oamenii ca să trăiască.

— Fără asta nu poți să trăiești?

— Ba da, dar nu ai nicio satisfacție. Dacă mergi pe un drum și știi unde merge drumul acela, abia aștepti să ajungi la capăt. Dacă nu știi, mergi de-a-mboulea și ai impresia că mergi degeaba. Cam asta e filosofia, trăiești și știi ce trăiești.

— Bă, să mor eu dacă nu e mare drăcie filosofia asta. Și filosofii ăștia pe unde trăiesc?

— Păi peste tot. Depinde ce fel de filosofi sunt, că dacă sunt filosofi francezi trăiesc în Franța, dacă sunt filosofi germani trăiesc în Germania și dacă sunt filosofi bulgari, trăiesc în Bulgaria.

— Dar România nu are filosofi?

— Cred că are, dar eu nu am auzit de ei. Dar eu, dacă mai citesc câteva cărți pot să fiu filosof român bunăoară...

— Dar dacă ești electromecanic, poți să fii și filosof?

— Indiscutabil. Păi cu mâinile reperi un manometru, de exemplu și cu mintea faci filosofie.

— Dar zi-mi și mie o filosofie, ca să îmi dau seama cum e...

— Băi, cum să zic, uite: Dacă omul nu ar fi om și ar fi iarbă, de exemplu, el n-ar mai muri niciodată. Și asta pentru că iarba dacă moare toamna, când îngheață afară, apoi renaște primăvara, când e cald. Ai înțeles? Asta e o filosofie.

— Am înțeles. Că nici nu-i greu de înțeles asta...

Se făcu liniște. Mestecau gânduri.

— Băi, dar eu am auzit pe unul de la noi din sat care spunea așa la o nuntă, țin minte că eram și eu acolo: „De-ar fi omul ca sulă, ar muri și s-ar scula; dar omul ca sula nu-i, și cum moare, cruce-i pui”. Asta nu-i tot o filosofie?

— Băi, e tot o filosofie, dar e una mai fără perdea. Asta o spun țăranii și țăranii nu pot fi filosofi. Trebuie să fii măcar orășean ca să fii filosof. Nu s-a auzit până acum de țăran filosof, asta e știută. Țăranul e la coada știuletului și gata.

— Crezi că e obligatoriu să știi filosofie în viață? Uite, ai mei acasă nu cred că știau filosofie. Nu cred că îi interesa.

— Băi, dar aici e diferența. Toți oamenii caută să învețe filosofie și ajung ceva în viață, după câtă filosofie cunosc. Dacă cunosc multă filosofie, pot să ajungă profesori sau doctori. Dacă știu mai puțină, pot să ajungă numai maiștri sau asistenți medicali.

Dacă știu filosofie așa, în dorul lelii, ajung doar muncitori.

Cine nu știe filosofie deloc și nici nu este interesat, rămâne ca vita în ocolul casei. Filosofia este baza, asta să o știi de la mine.

— Dar din ce știi tu până acum, sunt mulți filosofi în lumea asta?

Îți dai seama că eu nu am avut cum să știu despre toți până acum, dar cred că sunt mulți. Numai dacă te gândești că sunt sute și mii de țări în lume și în fiecare țară pui că sunt câte zece filosofi, atunci îți dai seama că sunt zeci de mii de filosofi în lume.

— Oare ajungi într-o viață să îi știi pe toți?

— Ei între ei cred că se cunosc. După miros, după uitătură.

Că filosofii se uită mult în zare, ei se gândesc departe. Azi, de

exemplu, ei se gândesc pentru mâine și dacă sunt aici ei se gândesc cum le-ar sta să fie în altă parte. Sunt dați naibii, e greu să îi urmărești.

— Tu ai citit mulți filosofi?

— Da, mulți... Dar nu pot să îți spun câți, că nu i-am numărat.

— Bun și care e mai mare?

Adrian A lui Gheorghe Laika 56 57 – Păi, e greu de spus. Cred că un neamț, Kant îi zice, e mai mare...!

— Pe ce te bazezi?

— Așa zice lumea. E dat naibii, nici el nu pricepe ce zice, stau milioane de oameni cu picioarele în apă rece ca să priceapă ce a vrut să zică dânsul.

— Dar de ce nu zice ca să priceapă omul...?

— Păi, dacă ar zice ca să priceapă omul, atunci nu ar mai fi filosofie și el nu ar mai fi filosof. Ar fi un simplu individ ca tine sau ca altul și atât.

— Și după Kant ăsta, altul care ar mai fi?

— Tot un neamț, unul Hegel. Și ăsta e mare.

— Dar cine stabilește care e pe locul întâi, care e pe doi, care e pe trei... Ăștia se mai și iau la întrecere câteodată...?

— E posibil să fie și concursuri, dar eu nu știu de ele.

Locurile le stabilesc oamenii care îi citesc. Tu citești și zici, bă, ăsta e dat naibii, ăsta e de locul unu. Ăsta e dat naibii, dar nu ca ăla... Și așa mai departe. Și cu cât mai mulți zic că unul e dat naibii, cu atâta ăla e mai sus. Cam așa e.

Întâlnirea cu Vasile Dănălache l-a tulburat cumplit pe Mihai Tănăsucă. Dacă până în acel moment a avut soartă, din acea clipă a simțit că are destin. Deci, Kant. Și Hegel?

A căutat, chiar a doua zi, la biblioteca sindicatului o carte de Kant. A găsit Critica rațiunii pure. Bibliotecara l-a privit nu știu cum, era limpede că era impresionată, așa tânăr și se preocupa de filosofie. A doua zi a venit după Hegel. A găsit Fenomenologia spiritului. Era aceeași bibliotecară care l-a privit și de data asta într-un fel ciudat, care l-a tulburat și pe el.

Bibliotecara se numea Didina.

A început să-l citească pe Kant. A citit mai întâi introducerea dar nu s-a simțit satisfăcut. Nu a simțit nimic, cum că ar fi apucat-o pe drumul înțelepciunii.

Dacă citești o introducere și vrei să înțelegi ceva dintr-o carte, e ca și cum ai vrea să bei apă dintr-o sticlă fără să îi scoți dopul, își spuse el. Așa că atacă textul propriu-zis al Criticii rațiunii pure. Citi o noapte, citi două, citi trei. Nu pricepea nimic. Parcă uitase tot ce învățase până atunci natural despre lume. Era buimac. La serviciu și-a prins degetul în menghină. Și-a uitat în autobuz sacoșa cu pantofii de la serviciu, pe care îi luase pentru reparat acasă și asta datorită faptului că se gândea la „deducția transcendențială a folosirii empirice universal posibile a conceptelor pure ale intelectului”.

O drăcărie a lui Kant... O copiasse pe câteva foi, pe care le mai scotea în timpul serviciului și le consulta.

A mers din nou la bibliotecă și și-a prelungit perioada de împrumut a cărții. Bibliotecara i-a spus că poate să țină oricât cartea, că oricum nu o solicită nimeni. Prea puțini oameni citeau filosofie și mai ales pe Kant.

Asta îl miră puțin. Dacă e așa de important ca filosof, de ce nu îl citește toată lumea? Ar trebui să fie bătaie pe carte, așa credea el.

— Ei, ar vrea ei mulți să citească, dar nu sunt capabili să înțeleagă, de asta evită. Și citesc alte lucruri, mai ușurele. Așa i-a spus Didina, privindu-l iarăși mai nu-știu-cum.

Asta îi mângâie oarecum orgoliul. Adică el atacase încă de la început pe cei mai mari, nu se mai încurca cu plevușcă.

Până la urmă de ce nu l-ar înțelege el pe Kant? Ce, ăsta nu era tot om? Nu avea aceleași nevoi, aceleași probleme în viață?

Didina a fost prima ființă care i-a înțeles aplecarea spre temele mari ale filosofiei. Ieșeau în parc, stăteau pe câte o bancă, iar între ei era mereu volumul lui Kant. Femeia recunoștea că nu, nu îl înțelege pe Kant. Se chinuia să îl citească, să îl înțeleagă, dar degeaba. Dacă citea o frază din Kant simțea că o strânge creierul, o apuca brusc durerea de cap.

Adrian A lui Gheorghe Laika 58 59 Da, recunosc Mihai, la

început avea și el dureri de cap.

Și parcă i se punea și un nod în gât. Dar asta numai la început.

Femeia recunoscuse că și ei i se punea un nod în gât, dar nu se pricepuse să descrie starea. Îi mulțumi că o luminase.

Ești pe drumul cel bun, o încuraja Mihai, dacă mai facem niște încercări vei depăși această etapă. Uite, am să-ți citesc eu ceva din Kant, la întâmplare și ai să vezi că dacă suntem doi, e mai ușor, nu o să te mai doară capul. Ia ascultă aici, îi spuse bărbatul: „Dacă se definește intelectul în genere ca facultate a regulilor, atunci judecata va fi facultatea de a se subsuma regulilor, adică de a distinge dacă ceva stă sau nu sub o regulă dată. Logica generală nu cuprinde prescripții pentru judecată și nici nu poate cuprinde. În adevăr, fiindcă ea face abstracție de orice conținut al cunoștinței, nu-i rămâne decât sarcina de a descompune analitic simpla formă a cunoștinței în concepte, judecăți și raționamente și de a stabili astfel regulile formale pentru întreaga folosire a intelectului”. Ei, ce zici? Te mai doare capul? Uite, eu nu am nimic, parcă acum m-am trezit, sunt mai limpede ca niciodată.

Femeia îl urmări cu ochii măriți de concentrare iar când Mihai termină de citit îi închise strâns, strâns. Începu să plângă apoi, întâi fără lacrimi, apoi cu lacrimi și sfârși prin a hohoti în toată regula:

— Mă doare capul, ce mă mai doare capul! Nu mai pot!

Nu mai pot! Nu mai...!

Mihai o luă pe după umeri și o strânse la piept:

— Nu plânge, gata, ai să te obișnuiești. Așa e la început, filosofia e grea, dar să știi că acest Kant e cel mai mare filosof.

Cel mai mare din lume, să ne înțelegem.

Femeia nu se lăsă convinsă, o mare nefericire i se întipărise în carne. Avea vreo cinci, șase ani mai mult decât Mihai, i-o spuse de la început, ca să nu aibă discuții ulterioare, numai că bărbatul i-a răspuns că aceste lucruri nu interesează pe un om care iubește filosofia. Nici pe Kant nu l-ar fi interesat o chestiune atât de minoră, e de ajuns că se cunosc și că se înțeleg în chestiuni majore. Femeia i-a mulțumit pentru delicatețe și franchețe.

Acum însă situația era oarecum dramatică. Acel Kant care îi

unise, din momentul în care el păşise în bibliotecă, ca să împrumute Critica raţiunii pure, era pe cale să se așeze între ei. Bărbatul o ținea tandru pe după umeri, situația în sine îl făcuse curajos. Și simți nevoia să fie și înțelegător. De aceea i se adresă cu glas moale Didinei:

— Eu cred că ne-am pripit puțin și de asta trebuie să reparăm din mers situația. Uite, îți promit că nu mai vorbim despre Kant o vreme, care e greu, greu de tot, nici nu îl mai iau cu mine când vin să ne întâlnim.

Femeia îl privi cu ochii umezi, plini de speranță, șoptindu-i:

— Mihai...!

— Da, îi spuse bărbatul, eu cred că trebuia să începem cu Hegel, care la filosofie e în lume pe locul doi. Aici am greșit, ne-am aruncat prea departe. Cu Hegel, da, e altă poveste.

Didina, ai să vezi că la Hegel nu o să te mai doară capul.

S-au despărțit destul de tăcuți. A doua zi Mihai o căută pe Didina la bibliotecă, să îi spună ce lucruri minunate descoperise în Hegel și cât de nerăbdător era să i le împărtășească.

Și, mai ales, să o asigure că la Hegel nu o să aibă nicio durere de cap. Garantat. Numai că femeia era foarte ocupată, l-a rugat să revină peste două, trei zile, că trebuie să facă niște inventare, chestiuni de serviciu. Mihai a revenit după două zile, dar Didina își luase câteva zile de concediu. Și nu lăsase niciun mesaj pentru el colegei care o înlocuia. Peste trei zile a întâlnit-o pe stradă, era la brațul unui bărbat, amândoi râdeau să plesnească, nu alta. Nici nu s-a uitat la el Didina, deși el Adrian A lui Gheorghe Laika 60 61 ar fi vrut să-i arate ce carte purta sub braț, doar ca să îi facă ei plăcere: Hegel. Fenomenologia spiritului.

Noaptea Mihai nu s-a atins nici de Kant, nici de Hegel, a avut o insomnie dureroasă, o stare de luciditate în care auzea și gândul cum zbârnâia născându-se în cap.

Ei, bine, nu a cedat primei dezamăgiri provocate de filosofie.

Că și Vasile Dănălache îi spusese că sunt puțini oamenii care pricep filosofia, că nu trebuie să se aștepte la rezultate spectaculoase.

Da, e adevărat, a conchis Mihai Tănăsucă.

A terminat liceul la seral. La banchetul de sfârșit colegii i-au

dăruit o ediție nouă a Criticii rațiunii pure. Era o recunoaștere, de fapt, a pasiunii lui care nu semăna cu ale celorlalți, care erau mult mai terestre. Ceilalți primiseră, de exemplu, cămăși, cravate, parfumuri, rujuri. Se vedea diferența.

L-au chemat în fața clasei, trebuia să spună ceva, cum o făcuseră și ceilalți. S-au spus, în general, banalități. Urări de sănătate, de succes, copii mulți. Unii și-au luat angajamente că vor face, că vor drege...! La urmă l-au invitat, să spună ceva, orice, care să îl reprezinte. Știa de moment, așa că a stat două nopți cu Kant în față până a găsit citatul potrivit. S-a făcut o liniște cum nu fusese la ceilalți de dinaintea lui. S-a chircit în sine. S-a intimidat, avea impresia, mergând spre masa din față, de acolo de unde se ținuseră discursurile, că nu pășește, că o forță oarbă îl absoarbe și că el calcă pe aer.

Apoi își auzi în timpane, în cap, propria voce care citea de pe o foaie pe care o scosese din buzunarul de la piept:

— „A voi să rezolvi toate problemele și să răspunzi la toate întrebările ar fi o fanfaronadă nerușinată și o prezumție atât de extravagantă, încât prin aceasta ne-am pierde imediat orice încredere. Există totuși științe a căror natură este astfel, încât fiecare întrebare care survine aici trebuie să poată primi în mod absolut un răspuns din ceea ce știm, căci răspunsul trebuie să provină din aceleași izvoare din care provine întrebarea și în care nu este deloc permis a pretexta o ignoranță inevitabilă, ci poate fi cerută rezolvarea...”

Era un fragment dintr-un capitol din Critica rațiunii pure, „Despre problemele transcendente ale rațiunii pure, întrucât trebuie soluționate în mod absolut”. Ar mai fi avut o frază, două de spus, dar se opri aici. Liniștea era adâncă, încât pe moment se întrebă dacă nu cumva cei din față i-au făcut o farsă și au părăsit sala de clasă pe furiș. De asta ridică ochii de pe hârtie și îi văzu pe toți, chipurile le erau încordate. Au urmat aplauzele. A fost cel mai aplaudat, au fost și tropăituri și chiote. Cel puțin așa i se păruse.

Pasiunea pentru Kant și Hegel l-a ajutat în viață. Decisiv.

Dar mai ales cea pentru Kant, să ne înțelegem. Când a fost să fie recrutat din producție un tânăr pentru școala de partid, ca să iasă

instructor sau activist, oricum, ceva important, a fost ales aproape fără contracandidat, fusese văzut adeseori cu cartea în mână. Și nu cu orice fel de carte, să ne înțelegem.

La școala de partid nu prea s-a vorbit despre Kant, aici erau în atenție alți filosofi, Marx sau Engels, numai că după șase luni s-a putut întoarce la lecturile lui preferate.

L-au pus propagandist la întreprindere. Își făcea discursuri pe baza filosofilor pe care îi studiase la școala de partid, puneă o treime citate din gândirea și opera lui Ceaușescu, numai că în text introducea și câte o frază, câte o idee copiată din Kant.

Nu se prindea nimeni, asta era satisfacția lui secretă.

În preajma lui oamenii erau, însă, triști. Pentru că el emana multă tristețe. Dacă cineva stătea la o țigară, la locul de fumat și apărea Mihai Tănăsucă și se așeza și el pe bancheta de lemn, punând alături volumul din Kant sau oricare altă carte din alt filosof, mai nou, respectivul se ridica grăbit și pleca aruncând țigara întreagă chiar. În autobuz nu se așeza mai nimeni lângă Adrian A lui Gheorghe Laika 62 63 el, mai ales dintre cei care îl cunoșteau, îl lăsau să se uite în cartea pe care o purta cu sine, mai mereu aceeași, Critica rațiunii pure.

Medicul de la întreprindere l-a consultat, era vorba de consultul periodic, obligatoriu și i-a recomandat o perioadă de odihnă. Unde? La Glod, la sanatoriu.

Mihai Tănăsucă a acceptat. Se gândea că acolo, dacă va sta o perioadă, o săptămână, o lună, va avea timp berechet să le petreacă numai el cu Kant, poate și cu Hegel, să citească, să reflecteze. Că acum trecuse de la faza lecturii, la faza reflecției.

Iar Kant era nesfârșit aici. Mihai Tănăsucă descoperise la Kant noumenul, noumenurile. Ce era noumenul? Nu știau mulți, verificase asta. Era obiectul gândit numai prin intelect, care demonstra existența intelectului, dar care nu exista practic, care avea nume fără să aibă și conținut.

Un coleg, Nelu Manea, care îl mai lua câteodată peste picior, dar nu cu răutate, ci doar ca să se bage în seamă și ca să îi amuze pe ceilalți din jur, i-a cerut să explice practic ce înseamnă acest noumen. Erau la o

bere, la sfârșitul programului, în așteptarea autobuzului.

Mihai Tănăsucă a fost puțin surprins, dar a avut inspirație de moment, asta însemna că ajunsese destul de departe pe scara formării filosofice, putea reflecta de acum și singur pornind de la Kant. Trebuia să le dea un exemplu pe care să îl înțeleagă și ei, ceva simplu, simplu de tot:

— Da, e ca și cum te-ai gândi la o supă de pasăre, nu o ai în farfurie, dar numai gândul îți lasă gura apă. Supa care există numai în gândul tău, pe care nu o poți contesta că ar exista și în fapt, este un noumen. Este simplu.

Nelu Manea nu stătu să pătrundă prea tare exemplul dat de Mihai Tănăsucă, dar i-a fost suficient ca să vină cu niște completări lămuritoare, vulgarizatoare:

— A, știi cum e. E ca și cum ai face ciorbă de pui când frigiderul e gol și mai ai trei zile până la salariu. Adică pui apă, pui sare, pui ceapă, pui pătrunjel, pui țelină, pui borș, pui nu pui și îți iese ciorbă de pui. Nu-i același lucru?

Ceilalți au râs cu poftă, dar nu de el, ci de bancul tâmpit al lui Nelu Manea.

La sanatoriu însă, la Glod, i-au cerut să predea cărțile la garderobă odată cu hainele. Nu era voie cu cărți în salon, cititul îngreuna vindecarea. S-a mirat, dar nu avea rost să protesteze. Nici nu l-ar fi luat nimeni în seamă, de altfel. Avea câteva foi pe care copiasse mai multe pagini din Kant, pe acestea nu i le-au luat. Le-a ascuns în buzunarul de la pijama.

Se ascundea în closet și mai citea. Parcă mai prindea puteri în contact cu cuvintele lui Kant.

Prima dată a stat la sanatoriu o lună. Nu a fost chiar rău, a găsit câțiva colegi care îi înțelegeau pasiunea pentru Kant.

El povestea despre Kant, un coleg de cameră, Cezar Bughici, îi povestea despre porumbeii voiajori, pentru care făcuse, de asemenea, o pasiune. Important e că se ascultau unul pe altul cu o răbdare politicoasă. Era un început de prietenie.

Ajungea la sanatoriu cam de două ori pe an, toamna, prin

noiembrie și primăvara, cam în aprilie. Atunci simțea el nevoia să iasă din mediu, să își îmbroscăteze bateriile. Doctorul îi dădea recomandarea fără nicio obiecție. Când revenea de la sanatoriu, se apuca din nou de Kant. Dar și de Hegel. Și o făcea cu o râvnă nouă, pauzele erau stimulative, parcă îi alimentau un dor care îi mistuia ființa.

În fond, de ce ar fi putut să se apuce? Era singurul lucru pe care îl știa, de care se agăța. Și chiar se întreba uneori: dacă nu i-aș fi cunoscut pe Kant și Hegel, atunci, demult, la acea întâlnire cu Vasile Dănălache, oare ce s-ar fi întâmplat cu mine?

Laika 64 65 4.

În sanatoriu exista, totuși, o bibliotecă despre existența căreia prea puțini mai știau câte ceva. Ea provenea chiar de la începuturile stabilimentului, undeva la începutul secolului XX și cuprindea, pe lângă cărți în câteva limbi de circulație, multe de specialitate, medicale, o arhivă cu mișcarea pacienților, a personalului, cu medicația aplicată la un moment dat. Arhiva aceasta combinată cu biblioteca era închisă în aceeași încăpere cu centrala termică, într-o nișă care fusese acoperită cu un strat de cărămizi. Cine făcuse asta? Doctorul Pantazi, o somitate în domeniul bolilor degenerescente care își urmase studiile la Viena și Paris și al cărui nume era dat unei maladii rare, pe care o depistase la un austriac care se întorsese pe moarte din Indochina. Era vorba de o tuberculoză osteoarticulară, asemănătoare morbului lui Port, dar mult mai severă, provocată de o bacterie rezistentă la orice tratament. Doctorul Pantazi îl salvase. Neatent la mersul istoriei, doctorul Pantazi se întorsese la începutul anului 1965 în România, ca să pună bazele unei secții într-o clinică din București, în care să vindece pe oricare bolnav de morbul Pantazi, cum se numea deja boala, prin metoda pe care o descoperise. Austriacul recunoscător că a fost salvat îl însoțise. Dar la clinica din București doctorul Pantazi nu mai regăsi pe nimeni dintre cei pe care îi lăsase acolo în 1937, când plecase. Mai mult, nimeni nu părea dornic să colaboreze cu el, nu erau vremurile să te combini cu un semen care venea din putreda Europă capitalistă. Să se întoarcă la Viena era imposibil, doctorul Pantazi nu avea decât

cetățenia română, pe care și-o păstrase din convingere, iar posibilitatea de a mai părăsi România era, în acel moment, nulă. Fusesse prevenit la plecare spre România, dar nu a avut puterea să creadă că țara lui era un lagăr uriaș. Directorul spitalului, doctorul Vanica, îl sfătui pe Pantazi să meargă la Glod, acolo tocmai se redeschidea un sanatoriu de boli nervoase pentru tovarășii cu munca de ideologizare, o luptă grea care lăsa urme adânci. Doctorul Pantazi nu a avut încotro, urmat îndeaproape de pacientul austriac, Ulrich Baumkratz, nimerit și el ca musca în borșul comunist, a ajuns la Glod. Aici doctorul Pantazi, care a fost mai întâi chestionat asupra trecutului său personal și profesional, a fost angajat pe un post de paznic, asta datorită slabei pregătiri ideologice, iar Ulrich, pentru că era la origine neamț, a fost pus să lucreze la centrala sanatoriului care era și ea nemțească, iar noul personal nu prea se descurca cu manevrarea acesteia. Doctorul Pantazi și Ulrich au primit o cămăruță într-un semisubsol, un spațiu de trei pe doi, lângă centrala termică. La cât de prost se descurcaseră alții, care luaseră drumul închisorilor pentru mult mai puțin, era încă bine. Că dacă ai slujit o vreme pe capitaliști contaminându-te de ideile lor și apoi te-ai întors ca să spionezi lumea nouă, comunistă, puteau fi motive temeinice pentru a înfunda câteva zeci de ani pușcăria. Pantazi și Ulrich au ales partea bună a tragediei personale și s-au pus pe treabă la sanatoriul de la Glod, așteptând vremuri mai prielnice. Dar pentru ei vremurile mai bune nu prea au venit. Atâta doar că după vreo zece ani Pantazi a fost avansat ca doctor, iar după un an avea să fie scos la pensie. A murit la coadă la Ambasada Austriei din București, în 1979, unde depusese dosarul pentru a obține o viză de turist, ca să revadă Viena, orașul în care II Adrian A lui Gheorghe Laika 66 67 rămăseseră o iubită, o casă, tinerețea. Iar Ulrich a rămas mecanic la centrala termică până în anul 1981, când a murit și el și a fost îngropat la cimitirul catolic din comuna apropiată, Ruscani. După moartea lui, centrala termică veche, nemțească, a fost schimbată cu una nouă, de producție sovietică, lucrată la Kiev.

Doctorul Pantazi a citit toate, dar absolut toate documentele din arhiva sanatoriului. A fost aceasta și o modalitate de a-și menține

tonusul intelectual, de a retrăi atmosfera unei epoci tulburată cu violență.

După fișele de consultație, după medicație și după registrele de boli, sanatoriul de la Glod cunoscuse o istorie destul de sinuoasă. Primele documente pe care le consultase doctorul Pantazi dovedeau faptul că așezământul a fost înființat pe la anul 1900 de chiar doctorul Șuțu, care apare pomenit în mai multe file care făceau referire la câteva scheme de tratament.

Practic sanatoriul fusese construit ca o alternativă la casele de nebuni ale vremii, aici fiind aduși pacienții cu nervii zdruncinați, dar care nu erau agresivi. Cum Eminescu fusese pacientul doctorului Șuțu, la spitalul căruia și sfârșise cu câțiva ani în urmă, e de presupus că în alt context poetul ar fi ajuns și el într-un asemenea sanatoriu, fără să mai fie amestecat cu nebunii sadea. Mai apar, după rețetarul descoperit în arhivă, bolile legate de alcool, migrenele prelungite cauzate de munca intelectuală intensă, epuizarea psihică datorată decepțiilor personale, poate chiar amoroase, dar și false boli care demonstau că așezământul era folosit ca loc de retragere și chiar odihnă.

E limpede că nu putea să pătrundă oricine aici, sanatoriul era destinat exclusiv celor bogați. Sau celor cu oarecare influență.

La început sanatoriul a fost destinat numai bărbaților. Pe la 1926 doctorul Pantazi descoperă însă un teanc de rețete destinate unei femei, Lizica Pascalopol. Rețetele poartă aceeași semnătură, a doctorului Sebastián Costinescu. Poate că faptul în sine nu i-ar fi atras atenția doctorului Pantazi, numai că hârtiile respective nu erau păstrate precum toate celelalte, îndosariate, ci erau puse într-o cutie de carton și erau legate cu o panglică care fusese la origine albastră. Medicamentele prescrise erau paleative pentru boli închipuite, praf de pyramidon, ceva metamfetamine, între care popularul Narodine care făcuse carieră în Europa, deși acționa mai mult datorită efectului Placebo. Diagnosticul era, la fel, unul cu un spectru destul de larg, anorexie nervoasă, o boală a manechinelor, a dansatoarelor din cluburi sau chiar a prostituatelor de lux. Poate că ar fi trecut rapid peste acest

caz, însă întorcând una dintre rețete, descoperi pe spatele acestora o întreagă corespondență privată între doctor și pacientă. Lectura îl prinse pe doctorul Pantazi, deși avea sentimentul că pătrunsese într-un budoar al unei mătuși și o descoperise despuiată.

Prima scrisoare de pe rețetă era datată 22 februarie 1926 Ma chérie, abia azi, la sosirea ta, am simțit că locul acesta nu mai e unul blestemat. Tu, cu prezența ta, ai făcut ca și ultimul bolnav de aici, pe care până ieri îi uram din toată ființa, să îmi pară un trimis al divinității care să facă posibilă întâlnirea noastră. Totul a conlucrat ca noi să ne întâlnim: luna care ne-a făcut, cu lumina ei, să ne vedem în mulțimea de la bal, orhideea pe care o purtai la reverul hăiniței tale și care strălucea în nopte precum obrazul tău de înger coborât pe pământ, criza mătușii tale care a avut nevoie de tratament și astfel am putut să ajung în preajma ta... Te iubesc, micuța mea. Sebastián.

PS. Mătușa este bine, urmează tratamentul. Îi administrăm heroin hidrocloreid, cel mai bun medicament folosit și în Adrian A lui Gheorghe Laika 68 69 America, dar și de artiste de la Paris care au probleme cu nervii. Doctorul Obregia se ocupă personal de dânsa. Dar o vom mai ține sub supraveghere, e singura posibilitate ca să rămânem aproape. Aș vrea să fie o veșnicie...

Și nu uita, nu lua decât Norodinul, dar cu moderație, că dă dependență, după cum spun studiile de la clinicile din Europa.

Răspunsul era, la fel, pe o rețetă care repeta practic tratamentul de pe prima. De cine se fereau cei doi îndrăgostiți?

Era greu de precizat, deși mai apoi doctorul Pantazi descoperise amănunte. Doctorul amorez era însurat cu Marghiolița Căncescu, fiica unui avocat, cu care, conform spuselor sale, fusese pedepsit de soartă:

„Ma chérie, micuța mea, când așezi prost lucrurile de dimineață, toată ziua îți va merge prost. Așa și cu viața mea, am fost silit să fac pasul marital fără să am nicio implicare a inimii și acum sufăr ca un răătăcit în pustia lumii. Numai tu ai dat sens vieții mele, numai pentru tine viețuiesc în această lume cu oameni pustii...”

La primul mesaj al doctorului, Lizica îi scria așa:

„Dragă Sebi, mă sperie pasiunea ta. Mă simt ca răpită de tine aici

și nu știu dacă am făcut bine că am venit. Astă noapte am avut un coșmar, mi se părea că o mulțime de oameni nebuni venise peste mine și mă torturau înfigându-mi în piele ace și smulgându-mi unghiile. M-am trezit și am luat o pilulă dintre cele prescrise pentru panică. Am adormit și am visat același lucru, dar la o intensitate mai mică. M-am gândit că visele acestea pot fi și datorate medicamentelor pe care le iau, ce zici? Mătușii să îi spui că merg spre bine și că nu mai stau mult. Te aștept și în același timp mi-e frică de tine. De ce? A ta, L”.

În altă scrisoare de pe o rețetă datată 2 martie 1926, semn că Lizica rămăsese în sanatoriu mai mult decât pentru rezolvarea unei simple migrene, anorexia nervoasă fiind o boală boierească, cum se spunea, doctorul îi descria situația în care ajunsese:

„Ma chérie, am vorbit azi cu doctorul Obr. și i-am spus pe departe sentimentul pe care îl am pentru tine și am motivat astfel de ce am făcut o excepție ca să internez și pacienți de sex femeesc la sanatoriu. Dr. Obr. a spus că va cere onor Ministru ca să împământenească acest lucru, considerând o discriminare faptul că până acum nu s-a făcut acest lucru, care este foarte obișnuit la clinicile de acest fel din Europa. Dacă se va obține această minunată dispensă și mătușa ta va putea veni să șadă la sanatoriu și să fie în grija noastră, atunci, cu acordul ei vom duce nebunia (că suntem în mediu) până la capăt. Te doresc, minune mică. Sebastián”.

În altă scrisoare doctorul Pantazi a descoperit un amănunt care trimitea la originea socială a Lizicăi:

„Acolo, la hotelul Princiar, străluceai între celelalte fete și pentru un moment am fost gelos pe toți bărbații care aveau nerușinarea să te privească...”

Hotelul Princiar din București, o știa și doctorul Pantazi, era locul cu cele mai titrate și mai seducătoare prostituate, Adrian A lui Gheorghe Laika 70 71 locul în care o mulțime de bărbați și-au pierdut averile și chiar viața. Schimbul de scrisori are un crescendo. Doctorul e pe cale să fugă cu Lizica în lume. O scrisoare din 18 aprilie curent spune totul despre nebunia de care e în stare doctorul Costinescu:

„Ma chérie, minunea mea, am trimis mesaj la Paris să ne fie

reținută o cameră la un hotel, aproape de Notre Dame. Am mai stat acolo și este minunat. Simt că viața mea prinde aripi, azi am vrut să-i pup pe toți internații de la sanatoriu cu sentimentul că mă despart definitiv de această lume ca să intru în alta alături de tine... Te doresc, te doresc, te doresc”.

În luna mai însă, pe 11, unul din ultimele mesaje dă o turnură nouă poveștii:

„Draga mea, am reflectat îndelung la situațiunea noastră și îmi dau seama că nu putem merge mai departe. Nu toate lucrurile evoluează în viață cum ne dorim, de multe ori suntem surprinși de soluția pe care ne-o rezervă viața după colț. Soția mea este însărcinată în șase luni și suportă foarte greu sarcina. Va trebui să merg cu dânsa la Viena, la o clinică bună. Sunt lucruri în viață care te obligă la sacrificii și eu trebuie să mă sacrific acum pentru biata ființă nenăscută. Ești femeie și cred că vei înțelege ce înseamnă acest lucru, suferința unei mame și a unui prunc cântăresc mai mult decât plăcerile de un sezon sau de un an sau doi ale cuiva. Nu vreau ca peste ani fiul sau fiica mea să mă considere un părinte ticălos, nedemn de acest nume. Adio!

Post scriptum: Mătușa ta a fost externată și acum se află în supraveghere la domiciliu. Dr. Obr. a spus că are puține șanse să își mai revină, are nervii zdruncinați și i-a dat un tratament pe termen lung cu antidepressive puternice pe bază de zinc. Pentru dureri e de recomandat cloroformul.

Ingratul! a exclamat doctorul Pantazi.

Analizând rețetele și medicația administrată mătușii nefericitei Lizica, doctorul Pantazi trase concluzia că femeia fusese otrăvită lent dar sigur, că tratamentul pe una, două zile cu antidepressivele pe bază de zinc puteau pune la pământ și un bivol.

Ce s-a întâmplat cu chérie? Probabil că a moștenit-o pe mătușă, care s-o fi stins din cauza tratamentului defectuos și s-a întors la același hotel, la Princiari, să continue să se vândă pentru iluzii, pentru monede care se devalorizau uluitor de repede. Sau poate s-o fi sinucis? De ce nu? Femeile de acest fel sunt extrem de vulnerabile. Doctorul

Pantazi i-a povestit și lui Ulrich despre idila celor doi, multe nopți a visat-o pe Lizica, a suferit puțin pentru ea, viața ei de pe acele petece de hârtie se însuflețea la simpla lectură, umplea spațiul din jur și orizontul de sub frunte. Oricum, despre doctorul Sebastián Costinescu, Pantazi nu a mai găsit alte referințe, se pare că a plecat la Viena cu soția sa însărcinată și a rămas acolo.

Ce e ciudat, e că la solicitarea doctorului Obregia, care răspundea doleanței lui Costinescu, de a îngădui și femeii în sanatoriul de la Glod, Ministerul Sănătății răspunde în anul următor, 1927, când își dă acceptul, document care se regăsea în arhivă. Numai că acum nimeni nu mai considera necesară o asemenea prevedere, ea a fost trecută cu vederea, acceptată, fără să fie pusă în practică.

Din perioada 1930 până prin anii 1945 sau 1946 documentele sunt mai mult rapoarte statistice, în care nu medicația era de bază, ci odihna. Sanatoriul devenise o bază de tratament și odihnă pentru Casa Regală și pentru armată. Doctorul Adrian A lui Gheorghe Laika 72 73 Pantazi a descoperit o mulțime de adevăruri care atestau calitatea de militar sau de funcționar în cadrul Siguranței Statului a celor care se opreau, pentru o vreme, la Glod.

Fără această arhivă doctorul Pantazi ar fi suportat destul de greu închisoarea semiclandestină în care se afla. Pentru că libertatea era o noțiune extrem de discutabilă în ceea ce îl privea. Mult mai liberi erau pacienții, care puneau pe seama diagnosticelor lor orice derapaj din viața de zi cu zi. Pe când doctorul sau asistentul nu își puteau permite nimic, decât să fie prezenți la program, silnic.

Faptul că aveau mâncarea asigurată – și era mult mai bine decât în lumea românească truditoare din jur –, era un fel de bine, un fel de libertate de a muri cu burta plină. Că îți umpleai burta și îți spuneai filosofând pe seama sorții: De bine, de rău, o ducem bine. Sunt mulți care o duc mult mai prost. Și tot ascultând la radio sau citind câte un ziar, doctorul Pantazi ajunsese să creadă cu adevărat că și lumea din Vest, din care plecase în glorie, o duce rău, au și ei șomajul lor, au nefericiții lor, în statisticile din Scânteia, la nivelul sinuciderilor vesticii băteau clar pe estici.

— Ei, s-au schimbat vremurile și acolo, că nu se poate ca aici să fie rău, rău și acolo să fie bine, bine, îi spunea el lui Ulrich. Iar Ulrich, care avea o capacitate de a răbda fără limite, îl aproba.

Și așa, căutând să vadă cam cum mai merg treburile în lume, într-un ziar, cred că în România liberă, aruncat de vreunul dintre medici, doctorul Pantazi citise o știre externă care l-a tulburat. În zona insulelor din Marea Chinei, scria în ziar, bântuia ceea ce medicina reținuse drept „morbul Phantazi”, iar victimele erau cu sutele. Boala se extindea cu mare repeziciune, bolnavilor li se măcinau vertebrele și nefericiții ajungeau în fază larvară. Cam soarta asta l-ar fi păscut cândva și pe Ulrich, dacă nu ajungea la timp la Clinica Rudolfinerhaus din Viena. Îl salvase, pe moment, întâlnirea cu doctorul Pantazi, numai că soarta o luase, în același timp, razna.

Ce e mai bine, să fii larvă pe o insulă însorită tot anul sau șobolan sub pământ, frecându-ți lăbuțele de cazanul Krupp în care clocoteau continuu apa și soarta?, îl întreba uneori doctorul.

Ulrich nu risca un răspuns, iubea viața într-un mod sănătos, un fel de acum și aici, de aceea nu dădea niciun răspuns doctorului, pe care îl mai chinuiau nostalgiile și sentimentul pierderii ireversibile a ceva important. Clipa?

În arhiva sanatoriului, în maldărele de hârtii și cărți, cu mai multă sau cu mai puțină valoare, doctorul Pantazi a strecurat și secretul tratamentului său pentru ceea ce a rămas în literatura medicală drept morbul Pantazi sau Phantazi, după cum mai apărea în presă. A lucrat la formulele medicației sale chiar și în timpul cât era paznic la Glod, le-a îmbunătățit, singurul care știa despre acest lucru era Ulrich. Dar și doctorul și pacientul său Ulrich muriseră între timp iar secretul se pierduse fără prea multe șanse de a mai da cineva peste el.

Sau dacă ar fi dat peste el, cel mai probabil că descoperirea ar fi avut efectul pe care l-ar stârni un mesaj sofisticat de la un marțian ajuns pe mâinile unui săpător cu ziua.

Laika 74 75 5.

Din 1943 până în anul 1946, sanatoriul a fost un fel de spital de

război. Aici erau aduși militarii care suferiseră tot felul de derapaje psihice din cauza participării la luptele de pe cele două fronturi, din Est și apoi din Vest. Erau, ce-i drept, destul de mulți cu grave afecțiuni psihice, conform diagnosticelor de pe fișele personale, dar cei mai mulți care au trecut pe aici, în acea perioadă, fuseseră cei care se ascuseseră astfel din calea războiului, ajutați de conjuncturi și de relațiile lor. Medicii înșiși, ca și personalul de asistență, depindeau de aglomerația de pacienți de pe front ca să stea ferți de urgia luptelor în care moartea secera fără nicio logică.

Deși personalul medical era civil, era subînțeles că toată suflarea din sanatoriu se supunea unui regim special datorat războiului.

Între medici și pacienți se crease o atmosferă de complicitate, unii aveau nevoie de ceilalți ca să reziste în acea oază de relativă pace din miezul unei lumi dezlănțuite, se susțineau, fiecare îi crea un alibi celuilalt. Medicii plusau gravitate diagnosticelor pacienților care se aciuseră în sanatoriu tocmai pentru a-și justifica misiunea lor și a o face extrem de necesară pentru societate în acele vremuri. Se spune că în toamna lui '44, după ce armata română întorsese armele spre Vest, de la Ministerul de Război a venit un control la sanatoriu, menit să verifice starea așezământului și posibilitatea de a mai trimite pe front niscăi militari recuperați. Medicii și pacienții au căzut de acord că e nevoie de solidaritate în acele condiții, așa că iute au trecut la o regizare a stării de sănătate a bolnavilor care populau așezământul. Foile de observație au fost întocmite pe diagnostice grave și complicate, cămășile de forță au fost scoase din dulap iar câteva camere au fost dotate cu gratii, ca să semnaleze prezența nebunilor furioși. Când au sosit cei doi reprezentanți ai Ministerului de Război, în curtea sanatoriului un pacient, fost ofițer la Vânători de Munte, unitatea din Râmnicu Sărat, poziționase niște bănci, niște scaune, orientase niște guri de tun improvizate din cozi de mătură spre dușmanii care atacau din Vest. Lupta cu atâta îndârjire comandând ba foc, ba retragere forțată până în spatele magaziiilor cu lemne, încât musafirii au ocolit frontul de ocazie și s-au refugiat în interior. În

interior lucrurile nu erau nici ele mai la locul lor.

Din camerele cu gratii se auzeau tânguieri și urlete, nechezat de cal care trăgea tunul pe front, prins într-o explozie de brand. Câțiva pacienți sedați își dădeau ochii la întors ca să privească zbuciumul din interior, acolo unde imaginile războiului se amplificau și în stare de trezie și în somn. Medicii și asistenții păreau depășiți de situație, primul lucru pe care l-au cerut a fost acela de a fi trimiși de urgență în prima linie a frontului, ca să scape din acest loc blestemat și din ghearele acestor pacienți turbați. Apoi medicii au cerut imperativ bani pentru medicamente, pentru mâncare, pentru salariile neplătite de luni de zile. I-au îmbiat pe cei doi inspecitori să analizeze fiecare caz în parte, ca fiind singura modalitate de a cunoaște dificultățile din interior. Cei doi reprezentanți ai Ministerului de Război s-au scuzat pentru deranj, au refuzat și strachina cu supă lungă de orez în care pluteau și ceva gărgărițe, oferită la cantina sanatoriului și au plecat îngroziți. Ei înșiși ar fi ales în orice moment prima linie a frontului, decât o săptămână în acest infern. Numai că la un ceas de la plecarea comisiei, Adrian A lui Gheorghe Laika 76 77 medicul Aroneanu, care gira și funcția de șef al sanatoriului, a scos o sticlă de rom păstrată pentru vreo ocazie între rufe sale și a cinstit cu ceilalți această mică dar însemnată victorie în lupta lor de supraviețuire în aceste vremuri de război. La mica sindrofie au participat și câțiva pacienți, ba unul dintre ei a înveselit atmosfera cu un mic acordeon, o balalaică, pe care o obținuse la schimb pe trei bucăți de săpun într-un sat din zona Transnistriei, când ajunsese acolo cu frontul, în 1943.

În acea perioadă plecau din sanatoriu doar pacienții care acumulasera zile de izolare și diagnostice grave care le permiteau o lăsare grabnică la vatră. Complicitatea medicilor era esențială și funcționa. Cum se făcea un loc liber, cum era trimis de la centru un alt pacient. În general nu venea oricine, trebuia și un pic de influență de undeva, o recomandare, un dar plasat bine, la vreo persoană sus-pusă.

În 9 mai 1945 s-a încheiat războiul. La Glod, la sanatoriu, s-a aflat acest lucru mai târziu cu câteva zile. Stația de emisie-recepție, cu care fusese dotat sanatoriul, nu mai funcționa de multă vreme, așa că

nimeni nu putea să ia legătura în vreun fel cu această lume izolată. Dar nici această lume izolată nu ținea foarte tare să fie dislocată din tihna ei în perioada tulbure a războiului.

Cum s-a aflat de încheierea armistițiului, cam toți pacienții au cerut externarea. Până la jumătatea lunii iunie la Glod mai rămăseseră șase pacienți, dintre cei care aveau cu adevărat câte o afecțiune gravă și douăsprezece cadre medicale, medici și asistenți.

Doctorul Aroneanu s-a înfățișat la Direcția de sănătate a regiunii să prezinte situația. După ce trecuse frontul, când spre Est, când spre Vest, lucrurile scăpaseră de sub control. Mai toate spitalele și toate cadrele sanitare funcționaseră în regim militarizat, așa că reîntoarcerea la problemele civile se făcea anevoios.

Doctorul Aroneanu se prezentase cu un raport scris bine garnisit cu fapte de vitejie în sanatoriu, ca să demonstreze cât de greu rezistaseră cadrele sanitare și pacienții de la Glod în condițiile războiului. La acestea adăugase un plan de refacere a stabilimentului care necesita o mulțime de bani. Dificultatea însă era că nu prea avea în fața cui să-și expună planul.

L-a primit un militar căruia îi lipseau tresele de pe umeri, așa că era greu de precizat ce grad avea. Se numea Stroe Mărchidan și fusese trimis de însuși ministrul sănătății, Bagdasar, să reorganizeze Direcția de sănătate din regiune.

De unde îl cunoștea pe ministru? se întrebă el pe sine în fața doctorului Aroneanu.

Și tot el își răspunse: A, da, e vărul nevesti-mii...!

A-ha!, făcu de data asta, din politețe, Aroneanu.

Stroe Mărchidan habar nu avea de unde să înceapă reorganizarea, așa că găsi de cuviință să înjure pe cei care îl trimiseseră să execute așa căcăcioasă misiune, după cum se exprimase. În timpul războiului îndeplinise misiuni de control la depozitele de alimente și efecte militare pentru front, fusese greu, greu de tot, se fura pe rupteale, așa că el trebuia să se expună, să controleze, să evalueze situații dintre cele mai tâmpite, să dea pedepse, să închidă ochii adesea la lucruri incredibile, numai ca să nu scadă moralul militarului român

de pe front. Își încălcase principiile cu care pornise în viață, doar ca războiul să evolueze bine pentru noi, își sacrificase liniștea interioară pentru reușita frontului, militarul român de pe front era pentru el întruchiparea eroului însemnat de Dumnezeu cu o misiune sacră. Și el însuși simțea că are o misiune sacră, deseori avea viziunea sacrificiului său încununat de o recunoaștere publică adecvată.

Stroe Mărchidan era dispus la mărturisiri totale și acum îl găsisese pe doctorul Aroneanu drept confesor. După a patra țigară aprinsă și uitată pe marginea farfuriei, după un delir de jumătate de oră în care își arată generozitatea și implicarea Adrian A lui Gheorghe Laika 78 79 afectivă în tot ce îl înconjoară, înjurând niște instanțe invizibile care nu îi recunoșteau meritele și sacrificiile, Stroe Mărchidan făcu semn că vrea să îl asculte și pe doctorul Aroneanu.

Doctorul îi prezentă situația de la Glod, apăsând și el pe faptele de vitejie din timpul războiului când rezistase în condiții vitrege, păstrând sanatoriul în bune condiții de funcționare, se sacrificase și el, își neglijase familia, înnebunise între nebuni.

Și pentru ce? Se simțise ca un comandant de vas care purtase în furtună un vapor cu defecțiuni majore și reușise, cu greu, să îl țină drept și să îl ducă în port. Acum era obosit, dar mulțumit. Niciun pacient nu se pierduse pe drum, reușise miracole în timpul războiului, fără medicamente, fără sprijin consistent de undeva reușise să vindece efectiv un popor de bolnavi, de oameni aruncați la marginea societății.

Era limpede că se molipsise de la Stroe Mărchidan, doctorul Aroneanu vorbea cu atâta convingere despre propriul sacrificiu încât începuse să se încălzească, crezând el însuși tot ce spunea.

Unde ajunsese acum? Da, ajunsese la un liman. Pacienții fuseseră externati în bune condiții, fuseseră redați societății.

La Glod mai erau șase pacienți, care nu mai aveau scăpare, erau dintre cei tulburi, transferabili la orice spital de nebuni și douăsprezece cadre sanitare, medici și asistenți, care așteptau să se pună din nou în slujba omului, care așteptau misiuni noi, în noile condiții spre care se orientase societatea. Și avea nevoie urgentă de bani.

Stroe Mărchidan habar nu avea unde vine Glod, habar nu avea ce misiuni îndeplinise individul din fața sa, dar își dădu seama că îl putea folosi în vreun fel. De asta, fără prea multe vorbe îl trimise pe Aroneanu să închidă sanatoriul de la Glod, pentru că oricum nu avea de unde să le dea bani ca să funcționeze și să se prezinte cu tot personalul la el. Trei zile le-a dat la dispoziție.

În următoarele zile doctorul Aroneanu a tot încercat să scape de cei șase nebuni, rămași ca o drojdie a unor vremuri tulburi, dar nu a găsit nicio soluție. Familiile le erau aiurea, departe de Glod, iar la alt spital, de boli nervoase, nu-i primea nimeni acum. Așa că a fost nevoit să îi ia și pe ei la oraș, după ce a lichidat activitatea de la sanatoriu și a pus să fie fixate geamurile și ușile în scânduri groase. Nebunii înșiși au ajutat la această treabă. Asta era pe 29 iunie 1945, de ziua Sfinților Petru și Pavel. Un atelaj cu boi, închiriat de doctorul Aroneanu de la Ruscani, a încărcat calabalâcul. În urma atelajului medicii și asistenții, plus cei șase nebuni care își târau picioarele prin praf, păreau un cortegiu tragic-comic.

*

Un suflu nou politic se pornise în țară, iar Stroe Mărchidan era produsul acestor schimbări. Nu era pregătit să preia misiuni administrative, așa cum i se încredințase acum, să preia Direcția de sănătate a regiunii, așa că întâlnirea cu Aroneanu i se păru providențială. Transferă spre acesta o mulțime de treburi care îl încurcau, iar el se apucă de tras sfori ca să ajungă undeva mai aproape de putere, undeva la un minister. Avea relații, avea curaj. Doctorul Aroneanu îi împinse în funcții pe ceilalți medici care îl însoțeau, distribui posturi și asistenților iar pe cei șase nebuni îi puse, doi câte doi, la pază și la treburi de interior. În jur începuse o revoluție, nimeni nu-și putea permite să nu se implice. Și apoi, îi spuse doctorul Aroneanu doctorului Dominte, cine mai e sănătos azi, după un asemenea război?

Doctorul Dominte confirmă și chiar se simți dator să completeze că activitatea practică poate fi o formă de tratament pentru bolile de nervi care nu degenerau în agresiune.

Laika 80 81 6.

Poate că sanatoriul de la Glod ar fi căzut pradă uitării și bălăriilor dacă nu ar fi intervenit providențial istoria. Când a cotrobăit prin arhiva așezământului, doctorul Pantazi a putut să își facă o părere despre ce a urmat războiului. În anii 1945 și 1946 nu s-a întâmplat nimic, nu a găsit niciun document, o rețetă, o diagramă de tratament, ceva.

În anul 1947 însă câteva dintre camerele pavilionului au fost refăcute și deschise, existau câteva note de comandă pentru materiale, un proces-verbal de predare-primire a unor paturi și a altor piese de mobilier. De asemenea s-au comandat și cumpărat săpunuri, prosoape, cearșafuri de pânză de Olanda, petroxin pentru curățat dușumelele, gaz lampant pentru lămpile din interior. A descoperit apoi un grafic de serviciu, cu schimburile de la paza așezământului, pe care figurau cinci persoane. Le reținuse numele: Falău Gheorghe, Guraliuc Sandu, Vasilcău Colea, Cozorici C. Grigore și Cozorici C.

Bănel. Ultimii doi păreau să fie frați, asta după inițială tatălui care era aceeași. Între ei șeful era Guraliuc, el figura la pază doar în zilele când ceilalți aveau tură liberă. Pantazi le reținuse numele nu pentru că ar fi însemnat ceva, ci pentru că ele reconfirmau că la Glod se reluase, astfel, activitatea. Dar ce păzeau acei indivizi acolo? Zidurile? Puțin probabil. Iar o cheltuială, consistentă cu plata salariilor dar și cu întreținerea spațiilor, trebuie să fi avut o oarecare acoperire. Dacă își exprima sieși interesul pentru acea perioadă, o făcea din spirit detectivistic, ca și cum ar fi dezlegat cuvinte încrucișate sau ar fi descifrat o șaradă, fără un interes oarecare. Răspunsul nu l-a primit imediat, dar el a venit totuși. Deși Pantazi din postura lui de paznic făcea de toate la sanatoriu, pentru treburi mai sensibile, cum ar fi fost curățarea pomilor primăvara, era chemat un ins dintr-o comună alăturată, Grigore Așchilean, cunoscut de toată lumea drept Grigore baci, asta datorită faptului că nevastă-sa era unguroaică și avea un nume mai rar în zonă, Ildiko. Chiar și el uitase propriul nume de familie, că la un moment dat fiind întrebat de un normator de la sanatoriu cum îl cheamă, ca să îl treacă în catastif, pentru plată, a

răspuns rapid: Grigore baci.

Ei, bine, Grigore baci i-a povestit doctorului Pantazi că în anul 1947 la Glod a poposit pentru o vreme Ana Pauker.

Chiar ea, cea mai temută persoană din România, în acea vreme. Și nu era singură, ci era însoțită de un tânăr, un rus, Igor, un zdrahon de bărbat care avea o cicatrice adâncă deasupra ochiului stâng, lucru care îl făcea și mai demn de atenție.

— Păi, domnule doctor, și ea ierea strașnică muiere, că ierea ca o bivoliță care a mâncat otavă de mai, își începu povestea Grigore baci. Avea pielea întinsă pe obraz și pe picioare și pufăia dintr-o țigară lungă. De unde știu? Păi am văzut-o, că a venit cu rusul la noi în sat, ierea într-o mașină din aia neagră și s-a stricat mașina și noi ne-am adunat mai mulți să ajutăm. Că mașini atunci nu prea vedeam, așa că dacă una se stricase la noi pe uliță, am dat toți năvală să vedem ce și cum. Noi nu știam cine este, numai că jandarmul de la noi, unul Țepordei, a recunoscut-o după o poză din ziar. Ne-a dat pe toți deoparte și el s-a dus și i-a sărutat mâna. Ea nu s-a ferit, ba mai mult l-a bătut pe spate, bărbătește, pe jandarm și l-a întrebat cam cum stă treaba la noi. Jandarmul i-a spus Adrian A lui Gheorghe Laika 82 83 că treaba merge brici, că el păzește să fie ordine, să asculte lumea de autorități și că de jumătate de an nu au mai fost evenimente în comună. Ana Pauker l-a felicitat, a întrebat cine este primar în comună, dacă e cu comuniștii, dacă e om din popor. Și Ana Pauker a surâs când a auzit că primarul e cu comuniștii, că e din popor. Și a fost foarte bucuroasă și l-a mai bătut o dată pe spate pe jandarm, prietenește.

Șoferul era chiar rusul de care vă spuneam. Apoi rusul a ridicat capacul din față al mașinii, a meșterit ceva, a suflat într-o țeavă iar a mai lovit cu un ciocan în ceva, după care a trântit capacul. Motorul mergea acum. Rusul era numai mușchi, îi jucau sub piele mușchii ca niște șopârle. Rusul a râs la noi, a spus ceva pe rusește Anei Pauker, a făcut cu ochiul unei fete care stătea cu gura căscată și cu șorțul ridicat până la gură de uimire, după care au plecat fluturând mâinile în aer. Țigara pe care ea a fumat-o doar așa, de formă, nici până la jumătate, a aruncat-o în praf, de unde a pescuit-o chiar jandarmul Țepordei și care

seara la crășma lui Stavarache și-a aprins-o și privind așa în zare a ținut să spună: Puah, nici nu se compară...!

Nimeni nu a înțeles cu ce ar fi trebuit să se compare, de vreme ce jandarmul nu fumase niciodată până atunci.

Era luna mai și bătea spre iunie. Doamna Ana și cu rusul au stat la sanatoriu cam două săptămâni. Sau poate trei?

Sanatoriul era bine păzit, erau paznici cu pistoale automate, nu se apropia nici rândunica fără consimțământul celor doi și al paznicilor.

De trecut au mai trecut ei prin comună, în goana mașinii, erau greu de văzut că geamurile erau fumurii, praful se făcea o perdea groasă pe ulițe. Dar așa cam la o săptămână a venit unul de-al lui Guraliuc, care se reangajase în armată spuneau unii sau că făcea treburi murdare în numele comuniștilor spuneau alții, dar care era de aici din sat și l-a luat pe Fotache, lăutarul comunei și l-a dus la sanatoriu.

Acolo, la sanatoriu, erau la momentul respectiv șase oameni, două femei și patru bărbați. Pe lângă doamna Ana mai era una care părea să fie acolo doar ca să îi întrețină pe ceilalți trei bărbați, tot ruși care o stâlceau puțin și în rumânește, cred că înțelegeți ce vreau să spun, că doamna Ana era cu celălalt rus, de care v-am mai zis, Igor îl chema. Cealaltă femeie era româncă, îi spuneau madmazel în sus, madmazel în jos, după care o înghesuiau prin colțuri, fiecare când îi venea rândul. Pe Fotache l-au chemat ca să cânte, că dăduse relații despre el că e bun lăutar chiar al lui Guraliuc. Cică ar fi cântat Fotache acolo cum nu mai cântase niciodată în altă parte, ba valțuri, ba de-ale noastre, ba de la oraș, ba cântece de jale. Fotache știa și câteva cântece rusești, că trăise până pe la zece ani la Cernăuți și acolo învățase să mânuiască acordeonul și vioara.

Tot umblând pe la nunți, pe la botezuri, pe la înmormântări Fotache învățase că dacă vrei să mulțumești lumea, trebuie să-i spui exact ce vrea ea să asculte. Așa că pe dată a mirosit cam ce trebuie să le spună celor care îl chemaseră acum, lume simandicoasă cum nici nu visase el vreodată că o să servească.

De asta s-a întrecut pe sine. Și era atent la doamna Ana, ea era cea care comanda câte un cântec, ea făcea semn cu palma ca să tacă. Și el tăcea. Au băut șampanie din pahare cum nu mai văzuse Fotache niciodată și umblase, slavă Domnului, în lumea asta. Erau niște pahare cu picior, înalte, subțiri, care ciocnite scoteau un clinchet de clopoțel de gheață. I-au pus pahar și lui Fotache și a băut și el din acele pahare nemaivăzute prin zona noastră, iar băutura era, cică, așa cum te-ar curenta bateria de la lanterna pe care o aveam noi în armată, și la care încercam dacă e încărcată punând limba pe cele două tăblițe.

Adrian A lui Gheorghe Laika 84 85 Doamna Ana și cu rusul ei, cu Igor, au băut numai din paharele acestea, cu stil, pe când ceilalți au trecut la căni de tablă, pe care le-au găsit pe undeva pe acolo și pe care și le umpleau cu vodcă. Și râdeau toți și doamna Ana era roșie la față, iar Igor o sorbea din ochi cum și ea îl sorbea pe el.

Fotache a cântat un cântec cu tovarășul Stalin, pe care îl învățau și copiii la școală și doamna Ana îi traducea lui Igor și Igor se uita cu uimire la Fotache, după care o sorbea iar din ochi pe doamna Ana.

Apoi a cântat ceva cu un soldat sovietic care a ajuns în timpul războiului în munții Carpați, la noi și aici este rănit și un țăran român îl ia acasă și îl pune pe picioare și după ce acesta se face bine, țăranul îi spune că trebuie să se întoarcă acasă, la copiii și la nevasta lui, căci așa îi spusese țăranului, că are o nevastă frumoasă ca o zambilă și doi copii frumoși ca doi luceferi. Numai că soldatul iese în fața porții, hotărât să o ia înspre Răsărit, dar aici are o ezitare și o ia cu pași șovăielnici spre Vest, să își ajungă din urmă tovarășii de armă, ca să meargă cu frontul până la capăt, la victoria finală. Traducându-i lui Igor cuvintele, doamna Ana a lăcrimat parcă puțin, iar Igor s-a uitat ținând în tavan și a oftat.

L-a întrebat doamna Ana cine a compus acel cântec și Fotache i-a spus că el l-a compus, lucru care a mirat-o, dar a și bucurat-o și i-a cerut voie lui Igor să îl sărute pe Fotache, drept răsplată, pentru acel cântec. Și Igor a fost de acord făcându-i semn cu ochiul lui Fotache, în timp ce acesta își ținea respirația să nu o deranjeze cumva pe doamna Ana în timp ce aceasta i-a atins un obraz cu buzele. Mirosea a parfum

cum nu mai simțise vreodată Fotache și nici altcineva din neamul lui.

La un moment dat Fotache a tras o cântare cu Dej, o auzise el pe undeva, numai că doamna Ana i-a făcut semn să cânte altceva, că o enervează.

Apoi Igor i s-a adresat el lui Fotache, în rusește, iar doamna Ana i-a tradus, deși înțelegea și el ceva, ceva. Igor îl rugă pe Fotache să cânte un cântec despre Hannah, aceasta fiind doamna Ana, dar așa îi spunea el, acesta fiind numele ei de acasă, în evreiește și care lui îi plăcea mai mult cum sună. Eventual să compună un cântec despre Hannah Rabinsohn și Igor Petrov, cum îl chema pe el, sau mai simplu despre Hannah și Igor.

Ar putea să facă el așa ceva?

Da, sigur că ar putea, s-a prins Fotache rapid.

Bine, i-a spus Igor, dacă tu faci cântecul acesta, eu îți pun în palmă o sută de ruble. Sau două sute de ruble. Sau trei...

Te îmbrac în bani.

Boierule, i-a spus Fotache, mâine ai cântecul. O să-l fac așa de bine, că o să furnice până în creieri și până în inimă pe oricine îl ascultă.

Doamna Ana i-a tradus lui Logor ce a spus Fotache, i-a fost greu să înțeleagă el cum e cu cuvântul boier, dar după ce a înțeles tare a mai râs și i-a făcut din nou cu ochiul lui Fotache. De data asta i-a făcut din ochiul stâng, deasupra căruia avea o rană veche, cicatrizată, care întinzându-se pe față, în rictus, părea o gură imensă care se hlizea strâmb.

După miezul nopții, doamna Ana i-a făcut semn lui Fotache să plece. Ceilalți trei bărbați tot dispăreau pe rând cu madmazel care revenea din când în când în salon ca să își clătească gura cu șampanie și să-și refacă coafura. Doamna Ana nici nu o băga în seamă, deși madmazel își făcea o mutriță de fetiță pusă pe șotii, se uita ca jenată spre doamna Ana atunci când câte unul dintre bărbați îi băga mâna între picioare sau între sâni. Se simțeau bine.

La ieșire l-a preluat pe Fotache de la poartă chiar Guraliuc și l-a condus în tăcere cu arma în cumpănire până la jumătate Adrian A lui

Gheorghe Laika 86 87 de kilometru, ca să fie sigur că nu rămâne prin preajmă, să spioneze obiectivul.

Nu i-au plătit nimic, dar asta nu-l deranja pe Fotache, trăise într-o lume la care nici nu visase vreodată. Imaginea doamnei Ana îl încălzea la inimă, tot drumul până acasă, cu acordeonul pe umăr și cu vioara în mână își imaginea că dânsa l-ar fi oprit acolo, că i-ar fi băgat mâna pe sub surtucul de lână, că l-ar fi mângâiat pe spate, pe gât, pe frunte.

Ajunse acasă transpirat tot și cuprins de friguri.

Nevastă-sa, Catinca, l-a așteptat cu inima strânsă, avusese niște semne rele toată ziua. Când și-a văzut bărbatul, s-a liniștit. Că nu adusesse bani nu era mare lucru, nu era pentru prima oară când cânta mărimilor pe gratis, bine că se întorsese sănătos.

Somnul nu i-a fost somn, ci o zbatere continuă. S-a bâțâit prin somn, a vorbit, așa cum nu o făcuse niciodată, în cei cincisprezece ani de când erau împreună. Femeia l-a trezit și i-a făcut de deochi. Aici bărbatul i-a povestit despre prinsoarea pe care o făcuse, că va compune cântecul lui Hannah și Igor, care le va aduce o mulțime de bani, dar că îi era frică acum că nu o să reușească.

Femeia i-a dat aici cel mai bun sfat. Cine o cunoaște pe Ana dintre locuitorii din comună? Jandarmul Țepordei, că el a recunoscut-o atunci când a rămas cu mașina în pană. Hai, du-te la Țepordei acasă, să-ți spună ce și cum, ce știe despre ea, că după aia te descurci tu.

Țepordei s-a codit la început, dar după ce Fotache i-a promis că-i lasă ceva la preț când o să-i cânte la nunta lui fecioru-său, a acceptat. Și i-a povestit lui Fotache despre ce se întâmplă în lumea noastră, în politică mai ales, acolo unde Ana Pauker este vioara întâi. Că și Petru Groza și Dej și ceilalți ascultă de ea ca de Hristos. Însuși tovarășul Stalin, tătucul popoarelor și cu tovarășa Ana, lugu, lugu... știți dumneavoastră...

Și aici jandarmul Țepordei, după ce s-a uitat cu grijă în jur, i-a spus șoptit la ureche ce i-a făcut tovarășul Stalin tovarășei Ana, deși nu mai era nimeni în preajmă. Îi era frică și de sine însuși să spună cu voce tare.

- Chiar așa? întrebă Fotache.
- Chiar așa, răspunse Țepordei.
- Dar faină muiere mai e, îndrăzni Fotache.
- Ihă, consimți Țepordei.

Aici Fotache se simți dator să povestească lui Țepordei despre seara de dinainte când le cântase celor de la sanatoriu, despre cum l-a pupat doamna Ana, despre Igor, despre madmazel și despre hăndrălăii care o înghesuiau prin colțuri. Chiar și despre mutrița lui madmazel îi spuse, atunci când se întorcea în salon după ce dispărea cu câte un rusnac undeva în spate și lua paharul cu șampanie și își clătea gura și se hlizea apoi ca și cum ar fi făcut o șotie bună.

— Nu ai cumva febră?

— Nu am, spuse Fotache. Și aici îi povesti de prinsoarea pe care o pusese cu Igor, ca să compună un cântec despre Hannah și despre Igor, ceva care să fie nemaiauzit de ei și de lumea întreagă.

Țepordei rămase pe gânduri. Nu, nu era bine să se bage.

Că șefimea asta – și el o știa bine, azi e, mâine nu mai e, și tot tu tragi dacă te încrezi prea tare. De asta îi spuse lui Fotache că el altceva nu mai are de spus, că are treabă, că are misiune și să îl lase în pace. Numai că Fotache deja scosese vioara, și-o potrivise sub ureche, își frecă arcușul cu degetele îmbibate de sacâz și fără să îl asculte până la capăt pe Țepordei începu cu oarecare timiditate, cu voce tremurată ca și cum ar fi încercat cuvintele:

Adrian A lui Gheorghe Laika 88 89 Foaie verde, foi de viță, Am să cânt de o domniță care Hannah se numește Dă Doamne de-o ocrotește că e fată din popor, Din poporul muncitor, Din poporul muncitor, măi...!

Aici Țepordei conveni că e bine, numai că Dumnezeu nu prea are ce căuta în cântec, în primul rând că Ana e evreică și cu Dumnezeul românilor e în relații mai proaste și în al doilea rând că e comunistă și că nu prea se încurcă ea cu Dumnezeu și cu biserica. Să încerce altceva, mai ateist.

Aici Fotache îl contrazise pe Țepordei și îi spuse că în seara trecută el le cântase Anei și lui Igor niște cântece în care Dumnezeu îl

salvase pe soldatul rus scoțându-i în cale pe un brav țaran român care l-a adăpostit și l-a doftoricit și l-a redat frontului. Și că ei nu avuseseră nicio reacție împotriva, că dacă așa e cântecul, așa se cântă. Că ei numai așa, de ochii lumii, zic despre Dumnezeu așa și pe dincolo, că în sufletul lor, că în inima lor, că în casa lor nu au cum să nu creadă. Și apoi, dacă dintr-un cântec îl scoți pe Dumnezeu, apoi ai terminat-o, nu ai ce să mai spui.

Deși habar nu avea despre acest lucru, Țepordei aprobă cu indiferență.

...Lume, tu nu fi vicleană, lui să dai la Domnul seamă, Că pofta dușmanilor, Taie drumul lui Igor, și-n sufletul chiaburilor Coace buba urilor și-n unirea din popor Jalea și pieirea lor.

Hanăă, Hanăă...!

Seara Fotache, înarmat cu acordeonul și cu vioara s-a prezentat la poarta sanatoriului și a fost întâmpinat de unul dintre gardieni, de Cozorici Grigore. Acesta l-a somat de departe și l-a oprit la câteva sute de metri de intrare. Deși îl cunoștea pe Fotache, că îi cântase la nuntă, Cozorici Grigore îl întrebă de nume ca și cum atunci l-ar fi văzut prima dată, îl percheziționă, îl puse să desfacă acordeonul, să scuture vioara. Nu era nimic suspect înăuntru, Fotache ieșise bine la control. Numai că nu mai era așteptat înăuntru, tovarășa Ana dăduse ordin să nu fie deranjată de absolut nimeni, că lucra, avea ceva urgent de rezolvat. Cu atât mai mult nu ar fi avut chef de un lăutar în aceste vremuri în care țara fierbe de probleme și tovarășa Ana trebuie să le rezolve pe toate.

— Și tovarășul Igor?

— Și tovarășul Igor. Și el lucrează, îi răspunse paznicul.

— Dar eu le-am făcut cântecul și în seara asta trebuia să vin să le cânt, spuse Fotache. E vorba de „Cântecul pentru Hannah și Igor” și tovarășul Igor mi-a zis că dacă fac cântecul, el o să mă îmbrace în bani, o să-mi dea o sută, două sute, trei sute de ruble...

Cozorici Grigore era iritat de această prelungă discuție, era interzis prin regulament să discuți mai mult de câteva vorbe, de identificare cu cei care ajungeau la poartă, așa că își puse arma în cumpănire și îi făcu semn, amenințător, lui Fotache să o ia din loc.

Lăutarul se înecă cu propria salivă de nervi, îi zvâcneau tâmpilele de neputință, se simți dintr-odată bătrân și gârbov.

Adrian A lui Gheorghe Laika 90 91 Era convins, foarte convins că doamna Ana nu știa de acest lucru, că aștia de la pază au decis să nu îl lase înăuntru și dacă doamna Ana va întreba de ce nu a venit lăutarul, adică el, Fotache, aceștia îi vor spune că e un ins nesperios, care nu prea se ține de cuvânt, că e o hahaleră. Și doamna Ana, care nu are cum să știe adevărul adevărat, va crede ce spun acești mizerabili și va rămâne în memoria ei ca un individ fără cuvânt, demn de dispreț. Iar domnului Igor, atunci când va întreba de el, îi vor spune că nu a reușit să compună cântecul, că nici nu ar fi în stare, că e un lăudăros fără pereche, un lăutar de doi bani. Și domnul Igor va da atunci din mână, a lehamite, dezamăgit și nefericit că nu i-a putut oferi doamnei Ana un dar deosebit, un cântec.

Fotache se întoarce cu greutate și o luă din loc cu calabalâcul de instrumente legat de gât. Apoi, după ce ieși din raza de acțiune a paznicului, se opri, se îndreptă de șale, scoase vioara, privi în sus, erau stele, multe stele, puse patul viorii sub bărbie și începu să cânte, mai întâi timid, apoi mai tare, tot mai tare, să audă, da, să audă și doamna Ana:

Foaie verde, foi de viță Am să cânt de o domniță care Hannah se numește Dă Doamne de-o ocrotește că e fată din popor, Din poporul muncitor, Din poporul muncitor, măi.

Când aproape să termine cântecul, tocmai în momentul în care Igor apare ca să o salveze pe frumoasa Hannah din mâinile ciocoilor care o urau cu ură de moarte, doi dintre paznici de la sanatoriu, Cozorici Bănel și Falău Gheorghe au apărut din noapte, hotărâți și fără niciun fel de explicație i-au spart vioara lui Fotache, în picioare i-au jucat-o de schelălăia sărmana ca un motan spânzurat de coadă. Unul a apucat-o apoi de partea mai subțire și icnind a aruncat-o într-un copac, unde a și rămas agățată. Și apoi i-au împuns acordeonul cu baioneta de la armă, încât bietul instrument gemu ca un porc înjunghiat, dându-și suflarea pe un sunet gros, de de de jos. De foarte jos. Iar pe Fotache l-au îmbrâncit până când i-au pârâit oasele și i-au spus că dacă mai

calcă pe acolo îl închid fie la politici, fie la nebuni. Și vor alege ei unde îl vor închide, nu îi vor da posibilitatea lui să o facă. Clar?

Nimic nu mai era clar pentru Fotache, nici chiar atunci când nevasta îi pansa rănila și îi storcea surtucul îmbibat de sânge.

— Catinca – îi spunea el nevastei –, eu nu cred că doamna Ana știe ce au făcut ăștia, eu nu cred că doamna Ana ar consimți așa ceva. Nu cred, nu cred. Că ăștia ai lui Cozorici, după ce au fost la legionari, au fost la cuzziști, acum se dau bine pe lângă comuniști, tu-le mama lor de căcănari. Că eu în viața asta, uită-te la mine, nu mă las până nu ajung din nou până lângă doamna Ana și să-i spun: știți cine sunt ăștia ai lui Cozorici? Să nu aveți încredere în ei! Și știți ce mi-au făcut? Și când? Când tocmai veneam să vă cânt Cântecul lui Hannah și Igor, așa cum m-am prins cu domnul Igor, atunci, la Glod. Că nu de bani e vorba, e vorba de onoare și de cuvânt și eu, Fotache, am cuvânt, nu ca ăștia. Că așa cum o cunosc eu acum pe doamna Ana, nici mucii nu i-ar da pe ăștia ca de-alde Cozorici sau Falău sau Guraliuc...

— Și de acum cu ce ai să mai cânti?, îl întrebă nemiloasă nevasta.

— Cu gura am să cânt, că asta nu mi-au spart-o, pe asta nu mi-au luat-o. Am să cânt la drâmbă, la solz de pește și tot nu mă las.

Adrian A lui Gheorghe Laika 92 93 Dar fără instrumente Fotache nu mai avea însă niciun haz la nunți sau la botezuri. Cu gura nu era de ajuns, iar la drâmbă cânta așa, una, două piese, de amuzament, dar nimeni nu mai juca după solz de pește sau după cântecele pițigăiate îngânate la frunză. Să-și cumpere un acordeon, nu avea bani, că dacă l-ar întâlni pe domnul Igor, acesta cu siguranță i-ar da cele două, trei sute de ruble promise și și-ar cumpăra cel mai al naibii acordeon, să cânte singur, nu alta.

Din om iubit în sat, de care toată lumea avea nevoie la necaz sau la bucurie, să zică ceva de inimă albastră sau de inimă neagră, Fotache ajunsese să fie ocolit de toți. Toți îl luau peste picior cu povestea lui cu doamna Ana, iar el, ca și cum nu ar fi înțeles bătaia lor de joc, se apuca să spună iar și iar povestea, să cânte Cântecul lui Hannah și al lui Igor. Până și Catinca, atunci când cineva o întreba ce face Fotache, ducea un

deget la tâmplă și simula mișcarea sfredelului. Acolo, înăuntru țestei lui Fotache era, sugera ea, un vierme.

Oamenii din sat mai știu că Sabin Drăgoi și cu o echipă de cercetători de la Institutul de Folclor din București au trecut prin zonă și l-au înregistrat și pe Fotache cu Cântecul lui Hannah și Igor. Cântecul a fost difuzat, parțial, la radio.

Se zice, de asemenea, că însuși poetul Dan Deșliu a fost fascinat de versurile cântecului, l-a căutat pe Fotache cu gândul să dea o formă cultă textului, să îl îmbunătățească, să dea încă o dată lovitura în literatura română, așa cum făcuse și cu Lazăr de la Rusca. Ghinionul a făcut ca Ana Pauker să intre brusc în dizgrația șefilor ei de la Moscova, să ajungă la pușcărie, iar poetul Deșliu a trebuit să se lase păgubaș.

Când Țepordei i-a spus lui Fotache că doamna Ana a intrat la pușcărie, asta era prin februarie 1953, acesta a luat vestea ca pe o manevră a lumii întregi de a-i scoate din cap povestea pe care el o trăise de-adevăratelea. S-a frământat câteva zile, a mai trecut pe la Țepordei doar, doar o mai afla ceva vești, însă acesta ocolea subiectul, era periculos să vorbești despre o persoană sau alta, nu știai pe cine deranjezi.

Apoi Fotache a dispărut de acasă. Catinca îl știa la biserică, unde mai cânta în strană duminica. Nu a ajuns acasă nici luni, nici marți. Miercuri Catinca s-a dus la Țepordei, jandarmul satului, care acum fusese avansat milițian și l-a întrebat pe acesta dacă nu știe ceva despre bărbatul ei. Nu, acesta nu știa, dar se va interesa în comunele din jur. În zilele acelea ninsese zdravăn, așa că dacă Fotache a luat-o cumva aiurea pe câmpuri, l-au înghițit zăpezile, îi spuneau femeii vecinii.

Pe 6 martie 1953, când Fotache intra în comună în duba miliției, care se strecura greu printre troienele rupte cu plugul unei mașini de război, cu șenile, clopotele băteau de ceasuri întregi anunțând trista veste a morții lui Stalin. Femeile plângeau, bărbații umblau fără rost pe ulițele satului sau chiar pășind peste troienele cât gardul, înghețate, întrebându-se ce e de făcut în situația dată. Nimeni nu știa și asta adâncea și mai tare panica, prin mai toate curțile se auzeau bocete și

înjurături, zbierete de animale uitate neadăpate și nehrănite.

Zăpada înghețată scârțâia. În acest vacarm nu putea trece neobservat faptul că a apărut în sat o mașină neagră a miliției, care claxona de mama focului ca să atenționeze pe cei care umblau fără rost pe drum. Din mașină a fost coborât, mai mult tras și îmbrâncit, Fotache. Când l-a văzut pe bărbatul ei în mijlocul milițienilor, cu o vânătaie la ochiul stâng, cu barba crescută până sub pleoape, cu hainele flendurite, ținut cu mâinile la spate, Catinca a avut o presimțire:

— Nenorocitul, tu l-ai omorât pe Tătuca...!

Dar nu, Fotache nu ajunsese atât de departe. El pornise doar să ajungă la Doftana, acolo unde bănuia că fusese închisă doamna Ana. Fusese oprit de o patrulă militară ruso-română Adrian A lui Gheorghe Laika 94 95 la intrare în oraș. Părea suspect pentru că povestea lui despre doamna Ana Pauker și domnul Igor nu semăna cu poveștile celorlalți care vagabondau în căutarea unei coji de pâine și care nu țineau să ajungă la pușcărie, precum Fotache. L-au dus la miliție unde l-au închis laolaltă cu borfașii de rând. Nu l-au ținut decât câteva zile, locurile erau limitate și acolo. L-au anchetat doi milițieni plictisiți, care l-au înregistrat într-un registru mare, cu foile soioase. Fotache le-a spus povestea sa.

L-au luat drept nebun. Și de ce o caută pe doamna Ana? Ei, aici Fotache avea răspunsul pregătit, din cauza asta nu putea el dormi, asta îl frământa zi și noapte:

— Da, eu atâta vreau să îi spun, că nu e bine că s-a înhăit cu de-alde Guraliuc sau Cozorici sau Falău, niște căcănari, că dacă atunci ajungeam să le cânt Cântecul lui Hannah și Igor, multe le-aș mai fi strecurat eu, ca să înțeleagă și ei în ce lume trăiau cu adevărat.

L-au băgat în dubă și l-au expediat acasă.

Catinca, nevastă-sa, s-a mai liniștit când a aflat că nu bărbatu-său l-a omorât pe Tătuca Stalin, de asta a și plâns de bucurie, în timp ce povestea unor vecine, în fața porții, ce mai delirează omul ei. O poză cu femeia lui Fotache plângând a apărut în Scânteia, ziarul partidului, iar dedesubt era o explicație dată de ziaristul care scrisese

articolul: „Cetățeană din Glod plângând la moartea Tătuclui Stalin. Imaginea arată emoția pe care o trăiește omul simplu în fața acestei mari tragedii a istoriei contemporane”. Catinca a aflat de poză și de ziar de la Țepordei, care i-a cedat ziarul contra a doi saci de cartofi. Deși știa că nu e adevărat, că ea plânsese soarta nenorocită a bărbatului ei și nu moartea lui Stalin, Catinca nu a protestat și a luat prezența ei în ziar ca pe un dat al sortii.

Ziarul a circulat câțiva ani în familie, era scos la zile festive sau la sărbători, după care a dispărut. Femeia l-a ascuns sub rufele din lada ei de zestre, tovarășul Stalin intrase în dizgrație, lumea făcea bancuri cu el, pozele care mai rămăseseră pe ici, colo erau mâzgălite cu creionul chimic, îi erau desenate coarne, i se atașau ochelari cu lentile mâzgălite cu cărbune, ba în câteva imagini la gât i se aplicase o frânghie care îl atârna pe Tătuca Popoarelor de o grindă bine conturată din creion. Vorba lui Țepordei, spusă odată la crășma din sat, când le explica oamenilor cam spre ce se îndreaptă lumea: cât o fi de important omul încuiat într-o statuie, tot îl găinățează porumbeii.

Ce s-a mai întâmplat cu Fotache?

La un an, doi și-a mai revenit din boala de nervi de după acele evenimente, dar rămăsese cu o stare de muțenie pe care nu o avusese mai înainte. Dacă îl puneai să facă treabă, făcea treabă. Dacă îl lăsa să stea pe prispă, o zi stătea pe prispă fără să facă nimic, uitându-se doar, așa, în gol. Unul, altul îl mai provocau cu întrebări despre doamna Ana, dar Fotache nu părea să se lase provocat: îi privea cu milă. Apoi în anul 1960 a murit tovarășa Ana, știrea a apărut într-un colț de ziar. A fost incinerată. Țepordei a oprit mașina miliției la poarta lui Fotache, care stătea pe bancă, era un miez de iunie înflorit, și i-a comunicat că tovarășa Ana kaput, koneț, a dat ortu’

popii, a murit. Fotache nu a părut să dea importanță prea mare veștii, l-a privit pe milițian ca și cum ar fi văzut prin acesta până departe, dar după două, trei zile a făcut febră mare, a început să delireze, a refuzat mâncarea și apa și a murit.

Cântecul lui Hannah și al lui Igor, cel compus de Fotache, a mai fost cântat în sat o vreme, după care cineva – probabil profesoara de

muzică Lia Slabu, care a făcut și o monografie a satului, a înlocuit pe Hannah cu Ana și pe Igor cu Ioan, susținând că e vorba de un cântec popular apărut în zonă din vremuri incerte. Și niciun cuvânt despre Fotache, închipuiți-vă.

Laika 96 97 7.

După cercetările doctorului Pantazi, din 1949 la Glod, așezământul cunoaște o nouă viață. Conform fișelor de magazie și a inventarelor, a registrelor de achiziție și a bonurilor de consum, a referatelor de necesitate și a notelor de comandă, se fac cumpărături masive, se fac investiții serioase. Se cumpără păture, cearșafuri, perdele, fețe de masă, prosoape, veselă diversă, unelte de lucru. Se cumpără mâncare, făină, carne, orez, pește, arpacaș, butoaie cu ulei, zahăr la tonă, sare la basculantă. Se cumpără chiar și vin, numai în 1950 s-au cumpărat treizeci și șapte de hectolitri, alcool dublu rafinat, patru sute de sticle la jumătate de litru. E viață.

Apar nume noi de medici, de asistenți, de personal administrativ.

De la 1 ianuarie 1949 până în 15 iunie a aceluiași an, director este Mircea Pepeneată, „ofițer rezervist reangajat”, după cum scrie într-o autobiografie găsită în arhivă. În continuare există însă o notă prin care cetățeanul Pepeneată Mircea (născut la... în anul... din părinți...) a fost deferit Tribunalului Poporului cu acuzația de criminal de război pentru participarea la acțiuni dușmănoase pe Frontul de Est. La Glod se ascunsese de mânia poporului și de brațul lung al justiției populare și a celei a istoriei. Dar nu i-a mers.

Apoi, de la 16 iunie 1949, director e Dacian Sârbu, un popă răspopit care într-o autobiografie atașată la dosarul său de angajat denunță misticismul din sânul poporului, căruia îi căzuse și el pradă în copilărie și tinerețe, dar de care se debarasase ca de o boală rușinoasă. Îi acuza pe părinții săi că îi inoculasera tot felul de tâmpenii mistice în cap și numai întâlnirea cu cercurile progresiste marxiste ale vremii îi luminaseră calea. Dacian Sârbu nu a stat foarte mult, în anul 1950, în septembrie, este avansat, conform unei note de transfer, la București pentru însărcinări speciale. Apare în mai multe rânduri în dreapta lui

Mihail Sadoveanu, la ieșirile publice ale scriitorului, fiind un fel de consilier pe probleme greu de precizat.

Într-un film din anul 1958, când Mihail Sadoveanu este ales vicepreședinte al Marii Adunări Naționale, Dacian Sârbu apare și el câteva secunde venind de undeva din spate, aplecându-se la urechea maestrului și șoptindu-i ceva. Sadoveanu se încruntă, se scarpină cu degetul arătător de la mâna stângă pe lobul urechii, după care îi face semn să se retragă. În timp ce Dacian Sârbu se retrage, Sadoveanu scoate din buzunarul de la piept ceva, duce mâna la gură după care ia o înghițitură de apă dintr-un pahar pe care îl avea în față. Probabil că Dacian Sârbu îi amintise maestrului că trebuia să ia o pastilă la oră fixă. O luase. Poate că momentul ar fi trecut în anonimat, ca atâtea alte momente din viața fiecăruia, numai că la moartea lui Mihail Sadoveanu, în anul 1960, televiziunea realizase un film cu imagini din viața scriitorului, care rulase în toate cinematografele din sate și orașe ca jurnal care era oferit publicului înaintea filmelor artistice. Când filmulețul a rulat și la Glod, la caravana cu filme care trecea din sat în sat, un paznic de la sanatoriu, Costică Roșculeț, l-a recunoscut și a strigat să audă toată lumea:

— Dar acela e Dacian Sârbu, șeful nostru de la sanator...!

El m-a angajat, Dumnezeu să-l țină!, a mai strigat el, adresându-se mai mult nevestii care avea loc mai în față. Și nu Adrian A lui Gheorghe Laika 98 99 era puțin lucru, în același timp, să recunoști pe cineva la așa moment important.

Urmează, din 14 septembrie 1950, Vasile Hârdău, care semnează când plutonier, când agent și care rămâne până în anul 1953, când moare în unitate, în somn, din cauza unei intoxicații. Grigore baci i-a spus mai târziu doctorului Pantazi că Vasile Hârdău murise în comă alcoolică, după ce răsesse jumătate de litru de alcool tehnic îmbunătățit cu sirop de mentă și că fusese înmormântat cu ceva onoruri militare în satul său din Năsăud.

Doctorul Pantazi a înțeles că sanatoriul, după listele cu bunuri de consum și după efectele achiziționate, în acea perioadă nu mai era o unitate medicală, ci una de refacere a forțelor pentru trupele care

luptau în munți cu partizanii, cu insurgenții, cu cei care nu înțelegeau istoria și nu se supuneau vremurilor noi care dăduseră buzna în societatea românească. Și erau mulți.

În anul 1951, la sfârșitul lunii martie, a aflat doctorul Pantazi de la Grigore Așchilean, la sanatoriu a ajuns Vasile Moiş Bilibău, cunoscut de toată lumea ca unchiul Vanea, cel pe care ziarul Scânteia îl numise „Vânătorul de partizani”.

A ajuns noaptea, era trecut de miezul nopții. Mașina cu care venise era ca un bulgăre mare de noroi, năclăită de la luptele din munți, de la rostogolirea pe terenuri accidentate unde nici cu piciorul liber nu ai fi reușit să ajungi. Ei, Bilibău ajunsese, pentru el motorul nu avea limite de folosință, trebuia să se supună comenzilor, să se supună gândului celui care îl strunea. Mașina era o Volga de teren pe care o foloseau în timpul misiunilor de pe front ofițerii sovietici.

Bilibău avea ochii roșii de sânge. De două luni nu dormise decât în picioare, sprijinit de copaci. Își pierduse camarazii pe drum, unii căzuseră la datorie, alții renunțaseră la luptă.

Oricum, nu erau de calibrul său, ca să reziste.

Activitatea de vânare a partizanilor întreprinsă de Bilibău, dacă cineva ar sta să îi scrie povestea, se împărțea în două etape. În prima fază acționase în munții Buzăului, acolo luptase în echipă, ucisese vreo douăzeci de fugari în munți, de nesupuși ai regimului. Aici fusese însă plevușcă, oameni speriați de vremuri, îi ciuruiseră ca la o vânătoare de fazani.

A doua fază, cea mai grea, a fost însă în Munții Vrancei, în zonele Nereju și Soveja. Aici luptase cu grupurile fraților Cucu, cu grupul lui Mândrișteanu. Le-a spart.

La un moment dat rămăsese singur, singurel. Învățase să citească în stele, în frunze, în pietre. O frunză mișcată, atât, îi era îndeajuns ca să depisteze un fugar. Și nu-i scăpa.

Omorâse peste cincizeci de partizani, pe câțiva îi sugrumase cu mâinile goale. Le-a întins capcane unora, ca fiarelor sălbatice, făcându-le niște gropi acoperite cu crengi pe cărările pe care bănuia că vor trece. I-a prins. La un moment dat doi indivizi, căzuți într-o

capcană, se dădeau studenți geologi, veniți să studieze bolovanii din munți. Rahat! I-a terciuit.

Pe altul l-a prins cu pantalonii în vine, călărindu-și nevasta într-o vâlcea. A fost pentru ultima oară pentru amândoi. Chirăiau că așa și pe dincolo, că nu sunt partizani, că o fi, că o păți...!

Rahat!

Îi ura pe partizani, ura pe oricine luase calea munților dintr-un motiv sau altul. Nu știa de ce îi ura, dar era ca un câine care primise comanda și nu și-o mai putea scoate din minte. Îi ura cum îl urâse pe taică-său, bețivanul care vânduse tot pământul familiei ca să-și plătească rachiul zilnic de la Morîț Ovreuță, băcanul din Săhăteni.

În două luni nu mâncase decât rădăcini și ierburi, ouă de pasăre găsite în scorburi și chiar putregai de copac, care era dulce pe limbă. Și ciuperci crude.

Adrian A lui Gheorghe Laika 100 101 Când a ajuns la Glod, nu mai vorbea, ci doar mârâia. De ce ajunsese aici? Pentru că îl cunoștea pe Vasile Hârdău, șeful sanatoriului, cu care fusese vecin în sat. Când l-a văzut, Hârdău nu l-a recunoscut din prima, s-a refugiat în birouașul său și și-a căutat pistolul pe care ar fi trebuit să îl poarte mereu.

Dar Bilibău l-a ajuns din două salturi, l-a prins de umăr, l-a privit în ochi cu ură, până ce Hârdău s-a lăsat moale pe un scaun.

— Vasile, tu ești?, a îngăimat Hârdău.

Dar Bilibău nu îi putea răspunde, din gură îi ieșea un lichid roșietic, gingiile îi sângerau. A dat din cap, atât.

Degetele de la mâini îi erau înțepenite ca și cum ar fi fost ținute îndelung pe o sferă de gheață, probabil de la încordarea cu care le ținuse pe patul armei.

Hârdău a prins ceva curaj și l-a sprijinit la rândul său, să se așeze pe un scaun.

I-au pus mâncare în față, dar Bilibău nu a reușit să înghită nicio bucățică.

S-a străduit, dar nu intra. Ura din ochi s-a stins încet, încet și s-a transformat într-o mare oboseală.

Ca și cum și-ar fi amintit ceva din pustiul cărnii, cu pumnul

strâns a împrăștiat toate vasele de pe masă, paharele, băgând groaza în cei de față.

L-au împins spre pat. I-au pus o pernă, dar a aruncat-o.

A aruncat cearșaful de pe pat, sfâșiindu-l.

S-a culcat pe salteaua arămie, ruptă în câteva locuri și a dormit îmbrăcat vreo cinci zile.

Cei din jur se întrebau dacă nu a murit.

Horcăia, fluiera, se lupta în somn.

Când s-a trezit, s-a uitat în jur și părea să nu recunoască nimic.

A vrut să întrebe ceva, dar din gură i-a ieșit un urlet.

Hârdău s-a înfățișat imediat:

— Vasile, Vasile...!, îngăimă el. Ți-e foame?

Bilibău dădu din cap că da. Ca și cum ar fi fost pregătit, Hârdău îi aduse o oală cu carne fiartă și un castron de tablă, poftindu-l să se servească. Bilibău a aruncat castronul și a apucat oala. Erau cam zece kilograme de carne fiartă, în amestec, vită, porc și cal. Sigur o să crape, după atâta post.

A înfulecat-o toată, râgâind din când în când, scuturându-se ca apucat de friguri. Oasele le-a împrăștiat pe jos, zeama groasă din oală a supt-o cu sete.

Și-a cerut arma. Gâtul i se umezise acum, începuse să articuleze cuvintele.

Hârdău i-a explicat că nu avea nicio armă când sosise, probabil că i-o furase cineva.

Imposibil să-i fure cineva arma, imposibil.

A cerut arma lui Hârdău, ca să plece în munți, din nou, la vânătoare de partizani.

Hârdău i-a spus că gata, nu mai sunt partizani în munți, că au fost lichidați toți, că scrisese în Scânteia.

Nu se poate să nu mai fie partizani în munți, nu se poate, spumegă Bilibău. Munții noștri sunt plini de partizani care trebuie stârpiți. Sunt sute, sunt mii...! I-a văzut el, s-a confruntat cu ei, le va veni de hac tuturor. Dacă nu îi vor da pușcă, va porni lupta cu mâinile goale. Dar el nu se mai poate opri, viața lui căpătase un sens.

L-au oprit cu greu. Hârdău i-a adus aminte de satul lor, de valea cu ploi și cu apa Șurloaia în care prindeau pești cu mâinile goale, așa cum prinde el azi partizani. Între timp Hârdău a scos o sticlă cu tărie pe care au băut-o trecându-și-o unul altuia. Au vorbit despre fetele care mergeau la baltă cu pulpele dezgolite și pe care ei le pândeau din lăstăriș, despre Moriș Ovreuță, băcanul care le dădea înghețată dacă îi procurau ouă din cuibarele de acasă, despre joaca lor de-a poarca și de-a haiducii în păduricea de la Cioloca. Au adormit îmbrățișați.

Adrian A lui Gheorghe Laika 102 103 A doua zi, pentru că Bilibău era hotărât să plece în munți, Hârdău i-a pus în mâncare sedative cât să ucidă un elefant. Nu l-au ucis pe Bilibău, dar l-au golit de energie. Stătea pe marginea patului și bolborosea înjurături, în timp ce trei bărbați îl spălau de jegul adunat în luptele din munți. Apoi începură să îl țină din scurt cu pastilele administrate fie în mâncare, fie în băutură.

Pentru Vasile Moiş Bilibău, inspirată de faptele sale de vitejie descrise în Scânteia, Nina Cassian compusese o poezie din care Grigore baci reținuse numai câteva versuri:

Soră apă, frate nor, Hai, veniți încetisor la voinicul voinicilor să-i astâmpărați din dor, Să-i puneți miere pe rană iar mierea să-i spună: bea-mă!

Roua-i spune: strânge-mă și în pumn adună-mă Pe frunte răsfiră-mă Cum sunt stelele mărgele Pe cerul cu vinețele...!

Iară tu, voinicule, Ia-mă-n pumn și strânge-mă la pe-o stea de tot amară Până trupu-o să mă doară, Până sufletul fântână Mierea inimii adună. (...)

Colo-n munți, pe coasta sură Burghezoi-s de strânsură Dar le vine de hac lor Voinicul voinicilor.

Nina Cassian, a mai spus Grigore baci, a venit ea însăși până la Glod, să îl cunoască pe voinicul voinicilor, incitată de faima acestuia. S-a îndrăgostit de el brusc și i-a spus-o fără menajamente. Că așa era ea, dacă ochea pe cineva nu se lăsa până nu îi aluneca în așternut. Unchiul Vanea însă nu a căzut în mrejele poetei și când aceasta a rămas doar cu voinicul voinicilor și a vrut să-i strecoare o mână pe sub

pijamaui kaki, spre zonele mai intime, spre prohab, ca să-i pipăie mädularul, luptătorul i-a spus hotărât:

— Tovarășo, energia mea o voi cheltui numai și numai pentru lupta împotriva partizanilor din munți și nu în fandoseli de salon. Te rog să încetezi cu aceste tactici de boicotare a luptei de clasă, că nu țin la mine. Dacă nu vrei să ajungi la Tribunalul poporului, șterge-o de aici!

Și Nina Cassian a șters-o cu coada între picioare.

A doua zi, într-o discuție cu Vasile Hârdău, unchiul Vanea i-a povestit cu ce intenții venise poeta și a conchis:

— La cât e de urâtă, mai degrabă pui capră un partizan și îl regulezi, decât să stai cu asta cinci minute în pat. Brrr!

Vasile Hârdău a murit în 1953, iar de unchiul Vanea, cum îi spuneau cam toți de la o vreme, nu se mai ocupa nimeni în mod special.

Devenise nervos și cerea să fie lăsat să plece. În munți, probabil.

Noul șef al sanatoriului, Gigel Știrbu, nu era așa de impresionat de povestea lui Bilibău și nici nu avea chef să aibă oameni-problemă în unitate, așa că îl orientă pe acesta spre Centrul regional de securitate, ca să-i satisfacă ăia mendrele.

Degeaba au încercat cei de la Centrul regional de securitate să îi explice că se cam goliseră munții de partizani, că erau fie arestați, fie împușcați mai toți, unchiul Vanea o ținea una și bună: să i se dea arma și să fie lăsat să vâneze mai departe partizani, oameni nesupuși, țărani care nu treceau cu pământ¹⁰⁵ Adrian A lui Gheorghe ¹⁰⁴ turile și vitele la întovărășiri sau fugari din calea socialismului unificator. Era amarnic.

I-au dat un post de administrator la un penitenciar, i-au dat un serviciu la oraș, la o unitate militară, să se ocupe de organizarea încorporărilor, numai că dânsul nu voia decât un singur lucru, să meargă în munți, înarmat, ca să vâneze partizani.

Ca să-l potolească l-au internat din nou la Glod, asistat de un medic militar desemnat de la centru și sub pretextul că vor să îi vadă starea de sănătate înainte de a-i da niște eventuale misiuni, i-au făcut

niște injecții care îi anesteziu creierul, că de acolo era tot zbuciumul. După vreo zece reprize cu o substanță folosită la anesteziile cele mai profunde, unchiul Vanea tremura ca o piftie din toate încheieturile, iar apoi a făcut o criză de sughiț care l-a încercat trei zile și trei nopți fără încetare, care s-a mai oprit doar odată cu ultima răsuflare.

A fost dus la un crematoriu, la incinerare și se zice că atunci când focul îl cuprinsese din toate părțile s-ar fi ridicat în șezut, în mijlocul flăcărilor și ar fi strigat: Bandituuu'...! Asta o spusese asistentul principal Simon Pătrăcescu, care îl dusesse și îl predase pe proces-verbal la crematoriu și care rămăsese să vadă cum arde un om, auzise că atunci când pielea și grăsimea se încing, individul se ridică, deschide ochii și pare ca viu. Numai că unchiul Vanea nu numai că părăsise pentru o clipă viu, dar mai și zbierase din toate puterile, lucru de care Pătrăcescu nu mai auzise povestindu-se. Un angajat de la crematoriu, care învârtea o lopată cu care probabil că alimenta cuptorul cu cărbuni, i-a spus lui Pătrăcescu că nu e vorba de niciun strigăt omenesc, e posibil ca individul să fi avut gaze în stomac și acestea încălzindu-se au scos un zgomot prin gura deschisă. Numai că lui Pătrăcescu i-a plăcut mai mult să spună că Vanea a zbierat, venea și el cu o noutate la sanatoriu.

8.

După 1965 sanatoriul a revenit la funcționalitatea sa inițială, aceea de spital de boli nervoase. Era exact perioada în care doctorul Pantazi revenise în țară cu gândul să facă la București o clinică în care să vindece omenirea de morbul Pantazi, boala aceea rară dar gravă, pe care o tratase cu succes și în cazul Ulrich. Dar cine să se îmbolnăvească în țară de boli asiatice, când lumea abia de circula în interior?

Paza militarizată a fost înlocuită cu o pază obișnuită, civilă, au revenit medicii și asistenții în rândul personalului, culoarea albă a cearșafurilor a înlocuit griul cazon. O culoare nouă au căpătat și zidurile și tâmplăria ferestrelor, a ușilor, un verde deschis, destul de optimist. Atunci au fost scrise și interdicțiile pe pereți, îndemnurile mobilizatoare. Director era Sebastian Paiu.

Primul pacient, în aceste condiții, își amintea Pantazi, fiindcă el

Îl preluase și îl cazase în rezervă, fusese Coriolan Bubă, vechi ilegalist al partidului comunist, care funcționase ca activist politic în conducerea penitenciarelor din România și care acum, din cauza surmenajului, avea o stare de nervozitate care trebuia tratată cumva. Tovarășul Bubă, în afară de calitatea sa de consultant pe probleme ale penitenciarelor, cu intrări și ieșiri în birourile tuturor oamenilor importanți din guvern, scrisese vreme de șapte ani două sute șazeci și opt de scrisori către diverse foruri locale sau naționale în care aborda toate problemele cetățenești posibile. Lucra extrem de organizat, Adrian A lui Gheorghe Laika 106 107 își făcuse o listă cu probleme, cu subiecte, se documenta peste zi iar seara, noaptea scria. Își punea meticulos paginile albe între care strecura o filă de indigo pentru a păstra un exemplar al fiecărei scrisori în dosarele proprii. Uneori, în zilele de sărbătoare, când ceilalți își consumau timpul în mod stupid, chefuind sau pălăvrăgind fără rost, Coriolan Bubă își recitea scrisorile și retrăia cu emoție vremurile trecute, retrăia subiectul abordat. Și câte subiecte nu există în jur, numai trebuie să te apleci să apuci de un fir. Erau chestiuni care țineau de conviețuirea la bloc, la grămadă, într-o asociere aleatorie. Vreo șaptezeci de scrisori se constituiau într-un adevărat îndreptar de comportament în spațiul comun al unui bloc. Acest îndreptar nu ar fi trebuit să lipsească din niciun apartament din România, din Europa, din lume. Așa își spunea sieși Coriolan Bubă, atunci când vedea cât de decăzută este lumea din jur, cât de indolentă. Apoi erau lucruri care vizau strada, cartierul, orașul.

Coriolan Bubă avea idei despre cum ar trebui administrat un oraș, primarii multor localități importante primiseră scrisori de la C. Bubă cu sugestii extrem de interesante, de care vor fi ținut seama în activitatea lor, așa cum scriau în adresele de răspuns. O scrisoare, adresată mai multor primării, a fost preluată de către ziarul Scânteia ca model de implicare cetățenească.

Spunea C. Bubă:

„O importantă economie la bugetul orașului poate să provină din utilizarea judicioasă a apei calde și din utilizarea și mai judicioasă a combustibilului de încălzire a apei. De ce, tovarăși, să încălzim apa

până la 80 de grade, ca apoi să o îndoim cu apă rece, ca să o facem de 40 de grade, cât are nevoie un cetățean ca să facă baie? De ce nu o furnizăm direct pe conductă la 40 de grade, în felul acesta facem o importantă economie la combustibilul cu care încălzim apa. Un calcul simplu ne arată că într-un an înjumătățim cheltuielile de încălzire a apei. De asemenea, de ce trebuie să băgăm în calorifere apă la 90 de grade, ca să încălzim apartamentele, ca apoi să deschidem ferestrele ca să echilibrăm temperatura din interior? Nu e mai normal să băgăm direct 40 – 45 de grade, cât e necesar și nu mai deschidem ferestrele în timpul iernii? De ce să risipim combustibilul și banii?”

Coriolan Bubă făcuse calcule la nivelul unui oraș cu zece mii de locuitori, înmulțise cu zece la nivelul unui oraș cu o sută de mii de locuitori și cu o sută la nivelul unui oraș cu un milion de locuitori. Îi ieșiseră niște cifre impresionante, cu multe zerouri, de care nu puteai să nu ții seama, calculele păreau infailibile. În momentele sale de reverie însă, Coriolan Bubă își imagina aplicarea ideii sale la nivelul Europei, a lumii chiar, iar calculele sale urcau amețitor la cifre cu sute de zerouri în coadă. Ce populație are Moscova? Vreo paisprezece milioane, să zicem. Dacă primarul de acolo ar aplica teoria și calculele lui Coriolan Bubă, luând în calcul că pentru fiecare cetățean ar consuma cam o sută de ruble pe an pentru apă caldă și încălzire, așa ca o sumă minimă, evident, ar obține o economie de șapte sute de milioane de ruble. Ce s-ar putea face cu șapte sute de milioane de ruble? Multe. Interesându-se care e cel mai populat oraș al lumii, Coriolan Bubă descoperise că e Tokyo, cu peste treizeci de milioane de locuitori. Ei, da, aici economia ar fi cu adevărat uriașă. Dar cum să ia el legătura cu primarii din Moscova și din Tokyo? Da, asta era o problemă grea cu adevărat, dar dacă ideea va fi să prindă în omenire, atunci ea va ajunge și la urechile celor doi primari care o vor aplica negreșit. Va fi preluată ca o idee anonimă poate, poate că nu îi vor recunoaște meritele lui Coriolan Bubă, dar el va ști că de la el a pornit totul și va fi mulțumit.

Fericit, chiar. Ce, mai știe cineva cine a inventat roata? Și ea este folosită în orice clipă de milioane și milioane de oameni, Adrian A lui

Gheorghe Laika 108 109 simpla folosire a roții e un omagiu adus anonimului inventator.

A existat, la momentul potrivit, un Coriolan Bubă care a avut viziunea roții...! Poate că așa va fi și el, un anonim promotor al ideii de economie la folosirea apei calde și a apei calde menajere. Și adormea Coriolan Bubă extrem de mulțumit de sine și de ideile sale. A doua zi însă descoperea că lucrurile se așază greu în oraș, în țară, în lume și o lua cu petițiile de la capăt. Nu era simplu, să-ți asumi responsabilitatea funcționării lumii, a omenirii, după niște reguli precise.

Ținea, până la urmă, de destin.

Coriolan Bubă avea idei extrem de simple dar cu atât mai seducătoare și în ceea ce privea politica mondială. Luase, de exemplu, costurile războiului rece, cel dintre americani și ruși.

Că de la costuri pleca întotdeauna Coriolan Bubă. Din Scânteia aflase cam cât cheltuie americanii pentru înarmare, anual, numai ca să mențină starea de beligeranță în omenire. Era mult, multe miliarde de dolari. Deși cifrele rușilor, în ceea ce privește înarmarea continuă, nu prea erau făcute publice, era la mintea cocoșului că nu puteau fi mai mici decât ale americanilor.

Că până la urmă era un război al echivalențelor, că altfel dezechilibrul ar fi dus automat la victoria celui mai bine înarmat. Se spionau, asta era clar, arta spionajului era dusă la cote înalte, înalte. Dar dacă cele două puteri s-ar fi împăcat, nu într-un an, nu în doi, dar măcar în zece...?! Oare își dau ei seama ce economie ar face la nivel planetar? Ar fi miliarde și miliarde de dolari și de mărci...! Cu acești bani s-ar putea face grădinărit în Sahara, de exemplu. Coriolan Bubă știa că aici ar trebui negociatori puternici, de încredere, care să își asume rostul omenirii. Da, Coriolan Bubă se oferî, în sinea sa, să fie într-o asemenea echipă de negociatori, ca element neutru, dar care să garanteze că părțile în discuție respectă cuvintele, promisiunile, condițiile.

După succesul cu petiția privind economia cu apa caldă și cu apa caldă menajeră, care fusese preluată de Scânteia, Coriolan Bubă trimise propunerea cu pacea mondială aceluiași ziar, numai că de data

aceasta nu mai apăru textul său. Ce-i drept ideea se regăsi în câteva articole semnate de niște editorialiști ai ziarului, spusă mai voalat însă, dar nici pe departe nu ajunseseră la concretețea calculelor făcute de Bubă. Se simțea ușor frustrat, dar resimțea și o oarecare mulțumire. Era ca autorul anonim al Mioriței, își spunea Bubă, care auzea balada recitată de altcineva, fără să îi fie precizat numele.

Însă maximumul de vigilență îl atinse Coriolan Bubă când o denunțase pe nevastă-sa, Matilda, la Securitate că făcea vrăji membrilor Comitetului Central al Partidului Comunist care se întruneau ca să rezolve probleme importante și cu mințile legate de descântecelor și procedurile femeii nu erau capabili să ia nicio decizie. Se adunau, se uitau tâmp unul la altul, se chinuiau să spună ceva cât de cât inteligibil, dar nu le ieșea mai nimic. Tovarășul Bubă participase el însuși la două sau trei asemenea întruniri, când trebuia să fie luate decizii legate de închiderea a jumătate dintre penitenciarele din România, cele care ascunseseră deținuți politici și constatase că și mințile sale nu prea mai funcționau, fiind legate de aceeași persoană.

Cum își dăduse seama că nevastă-sa e cauza acestei stări de lucruri? Când se întorsese acasă, de la o asemenea întrunire ratată, aceasta l-a privit de sus și i-a spus apăsător:

— Coriolane, nu o să vă iasă nimic, dar nimic. Aveți mințile legate, nu aveți pe ce construi, că ați distrus baza, temelia.

Pe moment nu și-a dat seama Coriolan despre substratul celor spuse, însă când ieșise la pensie și avea timp berechet să facă scenarii în care să își amestece și trecutul, își dădu seama de grozăviile pe care le pusese la cale nevastă-sa. Atunci și-a Adrian A lui Gheorghe Laika 110 111 amintit tovarășul Bubă că nevastă-sa provenea dintr-o familie de îmburgheziți, că se strecurase în patul său, după război, numai ca să își ascundă originile nesănătoase. Era dezgustat de asemenea comportament. De asta, când s-a dus la Centrul regional de securitate să o denunțe, pe lângă faptul că era vrăjitoare mai dezvăluise faptul că nevastă-sa provenea dintr-o familie cu origini burgheze, că era un element decăzut din punct de vedere ideologic, că nu punea umărul deloc, dar deloc, la propășirea socialismului. Cererea a ajuns la un

ofițer, Băduțiu, care a făcut cercetări și care a ajuns la concluzia că tovarășul Bubă urcase prea ușor pe scară socială și politică, în condițiile în care se însurase cu un element decăzut din punct de vedere ideologic, că socrii îi fuseseră declarați chiaburi și că un cumnat este preot ortodox într-un sat din Argeș, promovând misticismul în mințile oamenilor. Propunerea lui Băduțiu era ca tovarășul Bubă să fie tras pe linie moartă, lucru care s-a și întâmplat, asta înainte de a fi acuzat de deviaționism, în cazul în care s-ar fi opus. De aici s-a întezit convingerea în mintea lui Coriolan Bubă că nevastă-sa făcuse și de data asta vrăji, chiar și lui Băduțiu, ca să poată să îl scoată pe el din joc. Și reușise.

Dar lui Coriolan Bubă nu părea să-i pese prea mult de acest episod, el continuă să își urle descoperirile oculte în scrisori pe care le expedia în toate direcțiile.

În anul 1966 a început războiul în Vietnam. Lumea intrase în febra unui nou război mondial. Coriolan Bubă a intervenit energic cu câteva scrisori adresate guvernelor țărilor implicate:

America, Rusia, Australia, China. Din păcate scrisorile nu au avut efect, demonstrația cu pagubele de zeci de milioane de dolari, calculate cu mare minuție de către Coriolan, nu a văzut lumina tiparului nici în Scânteia, nici în România liberă, nici în Munca de partid. Dar undeva, acolo, tot se păstrează, va veni un moment în care lumea va spune că mare dreptate a avut Coriolan Bubă, păcat că atunci nu am aplecat urechea la cele spuse de dânsul. Dar va fi prea târziu.

În 25 ianuarie 1967 s-a pronunțat divorțul de Matilda, iar pe 27 ianuarie a explodat, înainte de a porni spre Lună, naveta spațială „Apollo 1” carbonizându-i pe cei trei cosmonauți americani Virgil Grissom, Edward Withe și Roger Chaffee.

Știrea a apărut în Scânteia și nu avea niciun comentariu.

Coriolan Bubă a scris ambasadei SUA de la București pretinzând că știe că fosta sa soție, Matilda Bubă, actualmente Matilda Spânache, revenită la numele de domnișoară, a făcut vrăji ca nefericiții cosmonauți să nu ajungă pe Lună. De unde știa? Pe 25 ianuarie, după divorț, când s-au întâlnit față în față, ca doi boxeri la cântarul oficial,

Matilda i-a şuierat printre dinți:

— Netrebnicule, vede-te-aș de acum numai când ai să-mi rânjești de pe lună, că poate te împachetează americanii și te leapădă pe acolo! Vede-te-aș explodând ca butelia! Vede-te-aș spânzurat de limbă!

E clar: lună, americani, explozie. Ce alte argumente mai trebuie?

De la ambasada SUA a primit o scrisoare în care i se mulțumea oficial lui Coriolan Bubă pentru condoleanțele adresate cu ocazia morții celor trei cosmonauți, fiind limpede că nimeni nu citise conținutul delațiunii sale. Luaseră mesajul de-a valma, cu altele, pe un fond al emoției publice privind soarta celor trei nefericiți care porniseră aiurea prin cosmos.

Ar fi trebuit să fie mâhnit, dar nu era. El își făcuse, în felul lui, datoria.

În 1968 Coriolan Bubă i-a scris lui Ceaușescu ca să o denunțe pe fosta nevastă că ea i-a manevrat pe ruși ca să invadeze Cehoslovacia. Coriolan Bubă avea dovezi. În același timp, îi cerea imperios lui Ceaușescu să nu participe cu trupe, Adrian A lui Gheorghe Laika 112 113 că ar fi costuri prea mari și aici făcu o serie de calcule care priveau cheltuielile cu trupe, cu mașini de război, cu transport, cu hrană. Calculele erau făcute pentru o mie de militari, pentru două mii, pentru cinci mii, dar cu posibilitatea de a afla niște rezultate concrete și la efective mai mari.

Satisfacția mare a lui Coriolan Bubă a fost că imediat, a doua zi chiar, Ceaușescu a ieșit la televizor și a condamnat invazia sovietică din Cehoslovacia spunând că armata română nu va ataca un popor prieten.

A cerut să îl vadă pe Ceaușescu, să îl felicite personal și să îi mai vândă niște ponturi în aceeași chestiune. A primit confirmarea cererii sale și o invitație.

La intrare la Comitetul Central a fost primit de doi consilieri ai președintelui care l-au condus într-o sală în care erau niște pupitre ca la școală și a fost pus să scrie în amănunt despre scopul vizitei și despre ceea ce vrea să comunice cu șeful statului. Coriolan Bubă a

simțit că era momentul mult așteptat, acum se va afirma la cel mai înalt nivel. Așa că nu putea rata acest moment și se apucă să înșire tot ce știa despre pacea mondială, despre costurile conflictelor făcând o comparație între războiul din Vietnam și invazia de la Praga. S-a apucat de scris la ora 11 și 15 minute, iar seara la orele 17 și 30, când se încheia practic activitatea la Comitetul Central, încă nu își definitivasese materialul.

L-au scos cu forța.

Pentru că se împotriva, l-au băgat într-o dubă.

Un ofițer i-a smuls teancul de foi de la piept și a citit pe sărite.

E clar, a spus. Și nu l-au mai adus la Glod, la sanatoriu, l-au trimis direct la balamuc, cu recomandarea de a fi supravegheat și eventual de a fi pus în cămașă de forță.

După câteva zeci de injecții devenise melancolic.

Se plimba prin curtea ospiciului măsurând distanțele dintre coșurile de gunoi. Și aici, constata el, se făcuse risipă, erau suficiente doar jumătate dintre coșurile din incintă la volumul de gunoi adunat într-o zi.

Ultima lui reclamație, atașată la actul de anchetare a decesului, ca probă a stării de sănătate, găsită în buzunarul de la piept al cămășii, era adresată lui Dumnezeu însuși, căruia i se reproșa că făcuse lumea prost, cu o mare risipă de mijloace, cu mare risipă de materiale, cu mare risipă de energie, că dacă el, Bubă, ar fi avut puterile Celui de Sus ar fi făcut o lume i-re-pro-șă-bilă!

S-a aruncat de la etajul trei al spitalului după ce a încălecat o balustradă, un geam, a ajuns pe o mică terasă de unde a plonjat în gol, fără nicio precauție, fără nicio ezitare, grăbit de parcă avea o întâlnire extrem de importantă. A căzut direct în cap.

Laika 114 115 9.

Tot doctorul Pantazi îl primise și îl încartiruisese și pe Ion Măcinoi. Acesta fusese anchetator în câteva dintre închisorile din România. Fusese la Râmnicu Sărat, la Jilava, la Pitești, la Aiud. Era crunt. Se spunea despre el că ucisese cu mâinile goale, prin sugrumare, o mulțime de deținuți politici. Avea doi dinți de metal, bine poziționați

în gură în dreapta și în stânga, care uneori, când bătea lumina în vreun fel, păreau doi colți de vampir. Și cu aceștia îi speria pe cei din jur. Chiar și pe deținuții care văzuseră multe în viața lor îi speria cu dinții lui de metal. De ce ajunsese la Glod? Pentru că mințile i-o luaseră razna. Doctorul Pantazi însuși îl diagnosticase cu un soi de schizofrenie extrem de rară și îi deschisese un dosar de observație pentru a ajunge la niște concluzii generale care să dea un nume maladiei. Ce se întâmplase, de fapt, cu Ion Măcinoi? Luptase în munți și se spune că toți cei pe care îi urmărea fuseseră capturați, dar niciunul viu. Nu avea milă.

Apoi în închisorile în care se ocupase de politici, dacă intrai în mâinile lui Măcinoi nu puteai să nu mărturisești. Ce să mărturisești? Ceea ce îți cerea el. Pusese pariu cu un gardian că dacă îl anchetează el, da, el, pe cel mai înverșunat și mai rezistent deținut de la Jilava, la un moment dat, acesta va recunoaște că și-a violat mama și nu doar o dată ci de mai multe ori, că și-a sodomizat fratele și că urmărea să pună la cale un atentat cu bombă ca să ucidă pe toți membrii Comitetului Central când aceștia erau la o plenară.

Deținutul pe care căzuse pocinogul demonstrației de forță a lui Măcinoi se numea Corneliu Blejușcă și era de loc din Fundu Moldovei, fusese călugăr la un schit din Rarău și fusese trimis acasă în urma decretului din 1959, când se închiseseră mai multe mănăstiri și schituri. Numai că individul nu se întorsese acasă, ci alesese să se ascundă în păduri, să își improvizeze un fel de bordei din crengi și lut, în care dusese niște icoane și în care continua activitatea sa mistică sub numele de monahul Calistru. Că se ascunsese numai el, hai, mai treacă, meargă, dar o mulțime de oameni îl căutau, cu unii avea dialoguri în care îndemna la nesupunere, spunându-le că nu va mai dura mult și vor veni în România Iisus Hristos și americanii. Ordinea în care vor veni nu era precizată. Ei, deținutul Blejușcă nu recunoștea nimic din ceea ce-i cereau anchetatorii, să dea o listă cu cetățenii care îl căutau, ce vorbea cu ei, de ce îl căutau, cu cine mai era în relație, de ce se ascunsese în păduri, când – se știe –, dacă cineva nu are nimic de ascuns se dă pe brazdă, în societate.

Pe el l-a ales Măcinoi să îl ancheteze pe baza pariului pus cu gardianul Berețchi. În două ceasuri, da, atât, Blejușcă semnase tot ce îi ceruse anchetatorul. Și nu cu martori, ci doar în situația de unu la unu, în camera de anchetă.

Ce semnase?

Că își violase mama, că își sodomizase fratele, că voia să arunce în aer clădirea guvernului...!

După ce arătase declarația obținută „prin liber consimțământ”, cum scria însuși deținutul, Măcinoi îi spuse aparte gardianului Berețchi:

— Știi care e performanța, de fapt? Că banditul nu are mamă, că i-a crăpat de mic, că nu are nici frate și că nu a fost Adrian A lui Gheorghe Laika 116 117 niciodată în București, ca să aibă habar unde se află guvernul...

Dar am vrut să vă arăt cum se lucrează.

Ce metodă folosise Ion Măcinoi ca să obțină declarațiile dorite? După ce l-a buimăcit pe deținutul Blejușcă cu câțiva pumni, l-a dezbrăcat și i-a prins ouțele cu un clește și i le-a înțepat de câteva ori cu un ac. Și de fier dacă ai fi, tot nu ai rezista la așa ceva. Și nici fostul călugăr nu rezistase. Măcinoi nu a mai fost interesat de ce se întâmplase cu fostul călugăr, dar asta nu mai era treaba lui. Oricum, luase ani grei de pușcărie, păcat că nu erau executați din prima, prea multă tevdatură cu niște elemente de acest tip.

La Aiud a fost trimis Măcinoi ca să rezolve câteva cazuri, erau câțiva rezistenți care nu mărturiseau și pace. Era crunt și aici. Intrau în panică până și gardienii care încercau o vagă compătimire a deținuților. Erau, totuși, oameni. Și oameni fiind ei înșiși, lesne ar fi putut să ajungă și ei în celulă. Că motive apăreau din nimic. Un fost gardian, Alexe, de exemplu, fusese prins în timp ce dădea de pomană o pereche de izmene unui deținut care dărdăia de frig, după ce fusese anchetat de Măcinoi și udat cu apă, apoi aruncat în celulă la minus cincisprezece grade. Cincisprezece ani a luat nefericitul gardian.

De la o vreme însă Măcinoi nu se mulțumea cu ancheta de peste zi, ducea programul mult peste miezul nopții, iar uneori cerea să intre

în celulă, între deținuți, să-și continue treaba. Era amarnic.

Numai că la un moment dat cei din jur au observat niște lucruri ciudate în comportamentul lui Măcinoi. Dacă ziua snopea în bătaie pe câte un deținut, la anchetele suplimentare, pe care tot el le comanda, noaptea, cerea permisiunea gardienilor să intre în celula anchetatului, singur, unde rămânea până la ziuă. Și ce făcea aici? Plângea.

Îmbrățișa picioarele învinețite de lovituri ale deținutului și plângea stropindu-le cu lacrimi.

Își cerea iertare privindu-l în ochii măriți de consternare pe cel anchetat.

Își smulgea părul din cap numindu-se pe sine ticălos, cârpă umană, căzătură, păcătos, mizerabil.

Să vă rugați pentru nefericitul și ticălosul vostru frate, le spunea plângând Măcinoi.

La un moment dat începuse să bolborosească niște rugăciuni numai de el știute, fixa un punct spre Răsărit, își făcea cruci. Erau speriați deopotrivă și gardienii, dar și deținuții.

Când venea dimineața însă, la ora nouă și un minut începeau anchetele obișnuite. Le conducea, evident, Măcinoi. Era crunt.

Dacă peste noapte îți stropise picioarele cu lacrimi, a doua zi te umplea cu totul în sânge. Deținutul care declarase de zece ori mai mult, în cursul anchetelor obișnuite, decât făcuse în viața asta, se simțea golit de orice informație nouă, cu care să astâmpere cruzimea lui Măcinoi. Totul era să rezisti și să rămâi în viață până seara. Că urma noaptea și atunci se înfățișa noul Măcinoi. Sfântul. Umilul. Păcătosul. Îți zdrobise nasul cu un pumn? Noaptea îți săruta cranțul zdrențuit al nasului îmbibându-l cu lacrimi. Cu cămașa lui îți ștergea sângele de pe buze, de pe trup, de pe picioare. Plângea. Începea uneori să povestească despre mama lui care ajunsese la o mănăstire din zona Vâlcea, nu era neapărat maică, ci era în îngrijirea altei rude care o sfârșise tot acolo și care îi trimitea și acum pachete cu ciorapi de lână împlețiți cu mâinile ei, mănuși cu un deget și dulceață de cireșe amare sau de gutui, care îi plăceau lui.

Au fost momente, desigur noaptea, când împărțea borcanele cu

dulceață trimise de mama lui cu deținuții pe care îi stâlcise în bătaie în cursul zilei. Mâncau săracii, cu frică, știau că a doua zi le ieșea zeama dulceții pe nas.

Adrian A lui Gheorghe Laika 118 119 Într-una din nopți, pe când își liniștea sufletul îmbrățișând pe un deținut căruia îi spărsese capul peste zi, scosese din buzunar o scrisoare primită de la mama lui, Valeria și îl implorase pe deținut, un anume Vartolaș, să o citească. După ce s-a codit un pic, motivând la început că nici ochii nu îl mai ajută, deținutul începu să citească. Mormăit. Silabisit.

Înfricoșat.

— Mai tare, i-a spus Măcinoi. Și mai rar. Te rog. Te rog.

— „Puiu’ meu, dragu’ mamei, să știi că anul acesta s-au făcut afinele înspre Horezu și am reușit să adun câteva kilograme.

Îți voi face dulceața care îți place ție și ți-o voi trimite prin cineva care ajunge aproape de Aiud. Mi-ai spus că ai fost în misiune și ai rămas fără ciorapii de lână. Am stat toată noaptea, după rugăciune și am împletit, cred că am să pot să îți trimit cinci perechi de ciorapi, de astă dată. Dacă mai poți ajuta un amărât din închisoare, după cum îmi spui că faci, Dumnezeu nu te va lăsa de izbeliște și te va ajuta la rândul Lui, după sufletul tău bun. Sunt fericită să aud că ești bine și că îți faci treaba cum trebuie, cred că tatăl tău, Dumnezeu să îl ierte, ar fi fost foarte mândru să te știe realizat. Poate te așezi și tu la casa ta, să ai copii. Dinspre mine să nu îți faci griji, după moartea tatălui tău pe front și după ce am ales Calea Domnului, după ce te-am făcut pot să mă rog acum ca pașii tăi să fie cu adevărat pe drumul vieții. Dumnezeu să te binecuvânteze! Mama Valeria”.

Bizareriile din comportamentul lui Măcinoi nu au trecut neobservate la Securitate și ca să nu-l înfunde la comportament deviaționist, ca pe atâția alții, a fost trimis la Glod, la refacere.

Aici, la fel. Ziua urla, găsea că asistenții, că doctorii, că personalul administrativ, că bolnavii înșiși, toți erau dușmani ai poporului. Ar fi vrut să-i ancheteze, mama lor de bandiți care se ascuseseră în dosul halatelor, în pijamale, departe de lume.

Dar el îi va dovedi, că de asta a venit el aici! Noaptea, însă, se

muta dintr-un salon în altul, plângea, dacă cineva avea răbdarea să îl asculte, Măcinoi îi vorbea despre sufletul său chinuit, despre aspirațiile sale spre ființa bună care zăcea închisă în el. Asistenții din serviciul de noapte deseori se distrau ascultându-l, prefăcându-se că îl iau în serios, le mai trecea timpul astfel.

Dimineța, însă, Măcinoi se scutura de aburii nopții, scotea un urlet scurt, scrâșnea din dinți și își începea rolul de dur, de amarnic.

Câteva zile l-au suportat așa, de la o vreme însă dimineța îi aplicau un sedativ puternic, pilulă sau injecție, încât teribilul Măcinoi părea o rămă pusă la curent, se zbătea incoerent, urla fără să ducă urletul până la capăt, amenința fără să ducă o frază până la capăt. Noaptea, în schimb, îl lăsaus în apele lui, să se târască de la o ușă la alta, ca un sfântuleț care caută o gaură în gardul raiului, ca să intre.

N-a intrat în rai, ci în pământ. Într-una din zile, în timp ce se sforța să înjure tot ce întâlnea cu privirea, o venă albastră i s-a umflat de la gât până pe frunte. I se vedea sângele gălgâind, așa cum o vită ar fi băut apă, cu poftă și găștireața i se mișca în sus și în jos, ochii i se bulbucară în căutarea unui răspuns la ceea ce i se întâmpla. Avea ochii verzi tiviți cu niște cerculețe de sânge. Apoi Ion Măcinoi intră în noaptea veșnică. Și noaptea, știm deja, Măcinoi umilul, păcătosul intra în pielea de mucenic.

Iar într-o noapte veșnică ai timp să ajungi și la mântuire, dacă ai știut vreodată în ce parte trebuie să o apuci.

Laika 120 121 10.

Între documentele oficiale, fișe și note de magazie, rețete sau procese-verbale de casare, doctorul Pantazi descoperi și un caiet care spunea ceva despre momentul în care cățeaua Laika plecase să cucerească cosmosul. Doctorul Pantazi trăise la Viena toată povestea, presa vestică minimalizase evenimentul susținând că totul nu fusese decât o acțiune de propagandă prost croită și agresiv promovată. O asociație, National Canine Defence League, a îndemnat iubitorii de animale la un minut de reculegere în noiembrie 1957, după ce Laika, cea lansată în spațiu cu racheta „Sputnik 2”, murise de hipertemie pe altarul științei. Doctorul Pantazi fusese între cei care se reculeseră în

memoria cățelei, nu că ar fi fost interesat de subiect, dar se afla întâmplător în parcul din fața Primăriei și nu putea să spună nu inițiativei populare. Cine scrisese în caiet despre Laika? Nu era nicio semnătură. Poate era vreo probă în vreun dosar de internare? Oricum, Pantazi îi citi lui Ulrich poezia care începea cam așa:

— Doi plopî împung cu vârful zorii, un cârd de ciori coboară lin, pe nesfârșitul de senin se-mping umăr la umăr, norii. Par o armată ce se-ntoarce din luptă crâncenă și grea, în urma lor ca o perdea tot orizontul se desface. Și cerul parcă se dezghioacă din ghemul de culori și fum, mă văd cum rătăcesc pe drum și cornul lunii se apleacă...! Apa Hymerei rupe dealul rostogolind pământ și zgură, cuvintele se smulg din minte și toate se opresc în gură, aproape mă sufoc de sila ce-mi încălzește sânge, piept, aș vrea s-adorm o veșnicie, da-n veșnicie-s tot deștept. Pe-un mal mi-e tinerețea șuie, pe altul sunt tot eu, bătrân, nu știu pe care să rămân cu inima bătută-n cuie... Mi-e frică, tată, ce era tărâmul viselor rebele, azi nu mai e, căci o cățea sparge în dinți roiuri de stele.

Mușcă din lună, curge sânge, mușcă din nori, curge venin, pe ochi, pe buze, pe morminte suspinul se preface-n spin. Cățeaua-i Laika, ea în zbor viteza razei întrecu, și se înfipse-n cer ca o săgeată ce nu se mai întoarce, nu...

— Foarte formoz, i-a răspuns Ulrich. E vorba de cățeaua Laika din cozmoz...?

— E vorba de cățeaua din noi, dragă Ulrich.

Lui Ulrich îi plăcea mai mult sonoritatea limbii române care nu avea nimic din scrâșnelile consonantice ale limbii germane. Deseori doctorul Pantazi îi recita câte o poezie, îi mai îngâna câte un cântec popular, o doină sau îi mai citea câte ceva din paginile găsite în arhivă și Ulrich asculta cu ochii înfiți undeva departe, în timp sau în spațiu, simțind o fierbințeală în inimă. Sonoritatea cântată a limbii noastre îl făcea trist, dar resimțea o tristețe care îi făcea bine. Oare toți românii devin triști ascultând poezii și cântece în limba lor? Asta îl întrebă Ulrich pe doctorul Pantazi, dar acesta nu a știut ce să-i răspundă. Recunosc, însă, că și el resimțea o oarecare tristețe ascultând cântece

în limba română. Și tristețea asta, care putea fi numită și nostalgie, nu o resimțise numai atunci când era în străinătate, departe de țară, ci o resimțea chiar în țară fiind.

— Eu cred, îi spuse Ulrich lui Pantazi, încercând să explice cum percepe el contextul cultural în care fusese parașutat, având în vedere și vârtejul istoriei care scosese gunoaiile din subsol și le vânturase în societate, că limba română și cultura română sunt mai bune decât poporul român.

123 Adrian A lui Gheorghe 122 Pantazi trebui să recunoască drept justă aprecierea lui Ulrich:

— Ulrich, dragă, dacă mai emiți două panseuri din astea te recrutează ăștia la Academie și rămâne cazanul Krupp fără manipulant.

Apoi doctorul Pantazi îi citi, din același caiet, o cugetare despre timp care îl făcu pe neamțul austriac să își strângă ochii și cutele frunții de parcă ar fi avut niște crampe la creier:

— Da, timpul, care nu e materie, arde. Sau timpul e materie?

O imagine se deformează sub presiunea timpului, asta ce înseamnă?

Că și imaginea, deși este doar o proiecție a unui gând, dacă se deformează sub presiunea timpului, este tot un fel de materie.

Dar ce fel de materie? Umbra unui lucru este materie? Are formă, ca orice lucru material, are un nume, are o proiecție...

Poți să îi dai cuiva o umbră? Poți, de ce nu. Atunci umbra e lucru. Deci e materie. Dar timpul, în consecință, este materie?...

Ce zici, Ulrich, timpul este materie sau e doar o convenție a noastră? Ce spun filosofii germani?

Ulrich își duse un deget la frunte ca și cum ar fi vrut să își împungă creierul cu un sfredel.

— Da, așa e, puteai fi grav bolnav dacă gândeai în acest fel, îi spuse doctorul Pantazi lui Ulrich. Sau poate geniu, ceea ce e cam același lucru.

11.

În 1975 doctorului Pantazi i-a fost recunoscută pregătirea de

medic și a fost trecut la patul bolnavului, cum se zice, părăsind sectorul administrativ. Era deja târziu pentru el, era în pragul pensiei. Directorul de atunci, Stelian Gâgiu, era la bază medic ginecolog și era prea puțin pregătit ca să consulte psihicul pacienților din sanatoriu. Însă el aborda la consult pe fiecare pacient cu ceea ce învățase el mai bine în munca de ginecolog: un tușeu rectal. Așa îi intrase lui în cap, încă din facultate, că în rect poate fi citită orice maladie, că după forma și starea rectului poate fi caracterizat fiecare individ. Uneori o nimerea și atunci își releva sieși sau altora din preajmă teoria sa, pe care o prezenta drept infailibilă.

Circula și o anecdotă pe seama doctorului Gâgiu, numai că nimeni nu avea certitudinea că era și adevărată. Cică, cu ceva vreme în urmă, un nebun s-ar fi cățărat pe acoperișul sanatoriului, ca să vadă mai îndeaproape avioanele care mai treceau pe deasupra, să le facă el semn cu o batistă aviatorilor și că ar fi alunecat și ar fi căzut rupându-și un picior. A fost chemat de urgență la fața locului doctorul Gâgiu care după ce l-a așezat pe bolnav pe o targă a început consultul cu un tușeu rectal.

— Domnule, i-a strigat bolnavul, dar problema e piciorul, că e rupt...!

Adrian A lui Gheorghe Laika 124 125 – Taci, i-a strigat doctorul Gâgiu, eu cred că problema e mai gravă, că numai dacă te-a gâdilat ceva în fund, ți-a venit în minte să te urci acolo...!

Tot în anul 1975, în septembrie, când tocmai se umpleau de mireasmă strugurii din curtea sanatoriului, în față a tras o mașină cu geamuri negre, era un Renault de culoarea petrolului, model adaptat, cum se mai găseau câteva în parcul auto al președintelui Ceaușescu. Și din el nu a coborât cine știe ce mahăr al zilei, ci un pacient nou, cu o trimitere specială pentru internare. Se numea Moise Poponeț. Șoferul i-a coborât bagajul, un geamantan maroniu cu roțile, cum nu se prea văzuseră prin zonă și un sac special pentru costum, din care se vedeau poalele unor cămăși colorate și i l-a dus până în holul sanatoriului. După care a așteptat o eventuală comandă.

Doctorul Gâgiu l-a văzut prin geamul biroului său, a simțit că se

întâmplă ceva special, așa că și-a pus stetoscopul după gât, deși nu mai făcuse asta de pe când era stagiatar și a ieșit înaintea musafirului.

Musafirul a inspectat cu privirea așezământul. Nu părea să-și fi făcut vreo impresie din prima, rictusurile gurii păreau mai mult să arate o oarecare nemulțumire. Când l-a văzut pe doctorul Gâgiu și-a lăsat puțin capul înainte și l-a privit pe sub sprâncene, ca și cum ar fi vrut să îl analizeze din prima.

Și din nou, buzele care se mișcau ca și cum ar fi fost vorba de un tic nervos și grimasele crispate care arătau aceeași vagă nemulțumire.

Situația îl fâstâci pe doctorul Gâgiu care se apropie de străin cu mâna întinsă. Acesta o evită, ducându-și ambele mâini la spate.

Doctorul Gâgiu se pierdu cu totul și de emoție gura i se umplu de salivă.

— Cine e director aici?, întrebă străinul.

Doctorul Gâgiu se uită spre străin ca și cum nu ar fi înțeles întrebarea, dificultatea era însă faptul că avea gura plină de salivă și dacă ar fi deschis-o i-ar fi curs, probabil, pe bărbie.

— Eu sunt, reuși să îngaime, totuși.

— Mă bucur. Sunt Moise Poponeț. Și îi întinse mâna doctorului Gâgiu care o apucă destul de comic cu ambele mâini, ca și cum s-ar fi agățat de ea, să nu cadă. Moise Poponeț își trase cam brusc mâna dintre mâinile doctorului Gâgiu, așa că acesta se dezechilibra puțin.

— Convoacă consiliul administrativ peste zece minute și să-mi ducă cineva bagajul în cameră, ordonă străinul.

Care cameră, ar fi vrut să întrebe doctorul Gâgiu, dar nu îndrăzni. Că nimeni nu îi spusese că ar fi trebuit să rețină vreo cameră. Și care consiliu administrativ? Că nu avea așa ceva în această paragină de lume... Și ca să iasă din situație, ieși pe un hol, îl găsi pe doctorul Pantazi și îi ordonă să aducă rapid în sala de mese pe oricine găsește din personal. Nu erau mulți la ora aceea de după-amiază, dar se adună ceva lume, cât să arate a consiliu administrativ. Au venit pe rând, destul de mirați, doctorul Macea, doctorița Zbârcilă, asistenta Ochișor, doctorul Băcănicu. Doctorul Băcănicu întrebă speriat:

— Se desființează sanatoriul? Că așa am auzit.

Nu l-a întrebat nimeni de unde a auzit asta, dar nici nu îl luară în seamă. Veni și electricianul Buzatu, deși nu ar fi avut treabă în acest context, numai că doctorul Gâgiu îi făcu semn să rămână, ca să fie la număr. Mai sosiră câțiva. Moise Poponeț îi urmărea cu privirea, cântărindu-i pe fiecare. Gura continua să facă aceleași derutante rictusuri. După ce adunarea păru să se stabilizeze, străinul îi făcu semn doctorului Gâgiu să se așeze, el rămase în picioare, căpătând brusc un ascendent, după care le spuse pe un ton destul de marțial:

Adrian A lui Gheorghe Laika 126 127 – Mă bucur să vă cunosc. O vreme o vom petrece împreună.

Am ales să vin aici pentru a-mi trata o boală de nervi, despre care vom mai discuta. Mă numesc Moise Poponeț și sunt vărul generalului Pacepa!

Se uită peste acea adunare derutată, care era limpede că habar nu avea cine este generalul Pacepa, dar care accepta situația neștiind cum să reacționeze în asemenea momente.

Va afla ea la timpul potrivit.

— Și o rugăminte, mai spuse străinul, încercând o privire sfredelitoare în acest trup comun, al personalului de la sanatoriu: Aici sunt eu, Moise Poponeț și nu generalul Pacepa. Eu, doar eu răspund pentru faptele mele, că dacă e să o iau pe câmpuri, de nebun, nu generalul e acela, ci eu. Că dacă mă legați în cămașa de forță, pe mine mă legați și nu pe general.

Să fie clar!

Ce să fie clar? Nimeni nu înțelese nimic, dar tăcerea a fost un răspuns destul de limpede, care îl mulțumi pe străin.

— Și încă un amănunt, mai spuse Moise Poponeț: nu accept nicio aluzie, nicio ironie la adresa numelui meu. Să fie clar!

După ce Moise Poponeț tăcu, se făcu o liniște jenată între cei de față. Doctorul Gâgiu rămase cu un rictus comic al gurii, neștiind dacă trebuie să accepte situația sau să aducă unele precizări în ceea ce privește ordinea interioară a sanatoriului.

Dar tot străinul îi scoase din situație, făcându-le semn că sunt liberi.

Începu o forfotă susținută în sanatoriu.

Ce cameră să-i dea noului venit?

O să accepte să mai stea cu cineva în cameră?

Cine e acel Pacepa? E general de armată? E general de miliție?

Nu cumva e formă mascată de a fi trecut în planul doi doctorul Gâgiu?

O fi călcat pe bec?

E drăguț, drăguț de tot, spuse doctorița Zbârcilă.

Nu cumva ne-am pripit cu individul? Are vreo recomandare, vreo trimitere...?

Cei șase pacienți din camera cinci au fost redistribuiți în celelalte camere într-un cor de bombăneli. Doi asistenți și o femeie de serviciu aranjară camera cinci, scoaseră cinci paturi, schimbă așternuturile, aduseră o masă din biroul doctorului Gâgiu, schimbă perdelele pătate de muște, freacă podelele cu petroxin.

— Dar o cheie, ca să pot să încui pe dinăuntru? Că nu vreau ca orice dezaxat să îmi calce în cameră...

— Nu se obișnuiește, dar găsim, îi răspunse Gâgiu.

— Mâncarea o vreau în cameră, spuse Moise Poponeț. Și țineți cont, nu mănânc murături în sare, ci numai în oțet.

Doctorița Zbârcilă îi spuse că nici nu se pune problema murăturilor, că astea nici nu există la beci.

— Ei, nu-i nimic, spuse Moise Poponeț, de acum or să existe.

Până seara prin întreg sanatoriul trecu parcă un curent care răscoli toată suflarea.

Dar dacă îl luai pe Moise Poponeț așa cum era și nu te mirai prea tare și nici nu încercai să i te împotrivești, nu aveai probleme, te înțelegeai cu el. Avea un fond bun.

În câteva zile deveni șeful neoficial al așezământului. Doctorul Gâgiu era în stare să îl întrebe până și cum să dea o rețetă unui bolnav, atât de marcat era de această nouă internare.

Dar pacientul nu făcea probleme. Se ascundea în camera lui zile întregi, aștepta masa la ora fixă, o prelua deschizând ușa cât să încapă bolurile mari în care i se puneau felurile de mâncare. Că dacă până

acum mâncarea se împărțea în niște castroane de tablă, ciobite și ondulate în cea mai mare parte, Adrian A lui Gheorghe Laika 128 129 Moise Poponeț le ceru farfurii de ceramică, el însuși alegând modelul. Mai dispărea, câte o săptămână chiar, când se întorcea aduna câțiva medici sau asistenți și le spunea conspirativ că se întâlnise cu generalul. Deși nimeni nu aflase încă cine era generalul, aerul conspirativ al pacientului era suficient să se creadă că era vorba de cineva mare de tot.

La un moment dat doctorul Băcănicu îi spuse doctorului Macea, de față fiind și asistenții Cărmăzan și Boilă, că a văzut-o pe doctorița Zbârcilă ieșind cu pas ferit din camera lui Moise Poponeț. Asta era luni pe la prânz. Marți, la sfârșitul programului, doctorul Băcănicu a primit ordin scris de la Direcția de sănătate să se prezinte la Leprozeria de la Tichilești, unde fusese detașat pentru doi ani. Fără comentarii. Degeaba a încercat doctorul Băcănicu să protesteze, să se roage, să plângă, doctorul Gâgiu a dat din umeri, primise hârtia de la Centru, el nu era decât un simplu executant.

Și familia? Că avea nevastă și doi copii...

Să și-i ia cu el, în leprozerie. Că și acolo sunt oameni, ce atâta tevatură...!?

Detașarea intempestivă a doctorului Băcănicu a fost trecută în contul lui Moise Poponeț și un frison cuprinse pe toată lumea. Nu, nu era de glumit. Doctorul Gâgiu trecea de două, trei ori pe zi pe lângă ușa lui Moise Poponeț, bătea încetișor, aștepta un răspuns și dacă acesta venea, întreba dacă pacientul are nevoie de ceva. În general pacientul nu avea nevoie de nimic, se mulțumea cu ceea ce avea, dacă o să aibă nevoie de vreun lucru sau de vreun serviciu, va cere el la timpul potrivit.

Punct.

Trecuse un an de când venise Moise Poponeț în sanatoriu și parcă lucrurile se schimbaseră în bine. Personalul era mai atent cu pacienții, aceștia se prinseseră de situație și amenințau tot timpul că dacă ceva nu e în regulă îl vor informa pe Tovpoponeț. Chiar și cei de la Centrul de sănătate reacționau cu plus de solitudine ori de câte ori

doctorul Gâgiu cerea fonduri, el însuși se folosea de prezența lui Moise Poponeț și nu făcea economie când era vorba de solicitări. Într-un an fusese făcută o curățenie generală în sanatoriu, se schimbaseră mobilierul în jumătate dintre saloanele stabilimentului, se cumpăraseră păături cât pentru un regiment și pijamale cât să îmbrace toată comuna. Și meniul fusese îmbunătățit, nu lipsea carnea la masa de prânz, iar seara pacienții primeau portocale sau banane.

Doctorița Zbârcilă continua să îl viziteze în cameră pe pacient, dar nimeni nu mai remarcă acest lucru. Că dacă femeia nu și-ar fi schimbat comportamentul, insinuând adeseori că doctorul Gâgiu e cam învechit pe post, nimeni nu ar fi băgat de seamă nimic și nici nu ar mai fi comentat. Numai că în ianuarie 1977, imediat după Revelion, doctorița Zbârcilă a primit detașare fără drept de comentarii la șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră, la punctul Agigea. Degeaba a plâns femeia, degeaba a urlat spre cele patru zări că are doi copii de crescut, că are un soț cu munci de răspundere la fabrica de azotați, că e bolnavă, că are un rinichi în piuneze, nimic și nimeni nu părea să o mai ajute. Degeaba bătea la ușa lui Moise Poponeț, acesta nu îi mai răspundea. Până în ultima clipă, când își împacheta lucrurile, cu umerii tresăltându-i de la sughițurile de plâns, doctorița Zbârcilă a așteptat un semn de bunăvoință de la Moise. Dar el nu a venit. Peste o săptămână, când asistenta Ochișor a fost văzută ieșind din camera lui Moise Poponeț, după miezul nopții, pe când era de gardă, lucrurile s-au mai lămurit în mințile celor care se mai întrebau despre mutarea neașteptată a doctoriței Zbârcilă.

Dar nimeni, nimeni nu a comentat întâmplarea. În fond și doctorița Zbârcilă era vinovată, că începuse să nu mai ascundă Adrian A lui Gheorghe Laika 130 131 relația ei cu Moise Poponeț, că insinuările cu preluarea funcției de director erau din ce în ce mai dese, iar asistentul Sandovici, de gardă în noaptea de revelion, a spus mai târziu că a auzit cum se certau pacientul cu doctorița, că ea a plâns și că după miezul nopții a ieșit din camera cinci cu sutienul, chiloții și furoul în brațe, cu halatul pus direct pe piele, neîncheiat la nasturii din față, de i se vedeau toate cele, că s-a ascuns în baie unde a încuiat ușa și

a ieșit după jumătate de oră puternic fardată, ca să își ascundă chipul devastat de suferință. E posibil să fi avut și o vânătăie.

După plecarea doctoriței Zbârcilă s-a făcut din nou liniște.

Doctorul Gâgiu a obținut bani pentru o centrală nouă la sanatoriu, a refăcut grădina în care a plantat arbuști ornamentali, un fel de trandafiri japonezi care trebuiau să facă niște fructe roșii și galbene care erau bune și de mâncat, a schimbat tâmplăria de la intrare și gardul împrejmuitoare. Mai mult, doctorul Gâgiu a primit și o invitație la un congres pe probleme de sănătate în sanatoriile de boli nervoase care s-a ținut la Ohrid, în Iugoslavia. Când s-a întors, i-a adus lui Moise Poponeț o pungă cu tutun de pipă, o pipă, un breloc cu cheile orașului Ohrid și o sticlă de vin cu o etichetă nostimă, pe care era reprezentat un tip cherchelit, cu niște mustăți uriașe, care se uita cu ochi încrucișați spre o stacană mare de vin pe care o ținea în mâna stângă. Morala etichetei ar fi fost, dacă cineva ar fi stat să o descifreze, un fel de nu faceți ca el.

Doctorul Gâgiu nu a uitat nici de ceilalți colegi, care rămăseseră acasă, care îl conduseseră cu invidia și gândul lor în această frumoasă aventură și a adus fiecăruia câte o pungă de plastic cu o imagine a centrului istoric al orașului Ohrid și câte un breloc cu cheile orașului, plus câte două, trei bomboane pentru fiecare, luate dintr-un bol mare care se găsea la recepția hotelului. Cât despre congresul în sine, doctorul Gâgiu a preferat să tacă, comunicările au fost în limba sârbă și în limba engleză, acestea fiindu-i inaccesibile. A mai povestit, în treacăt, că magazinele erau pline de se strica mâncarea pe rafturi, păcat de ea, că a băut whisky adevărat, adevărat la recepția finală cu un medic rus, cu care s-a înțeles de minune, că sârbii fac o agricultură performantă, că a văzut niște vaci, într-un Țarc împrejmuit cu fire în care era băgat curent electric, care aveau ugerile cât un sac cu grâu, le atârnavă de abia mai puteau merge.

Moise Poponeț l-a temperat însă din avântul său de povestitor al impresiilor de pe alte meleaguri, spunându-i că e bine să-și țină impresiile numai pentru el. Sau să le uite. Și doctorul Gâgiu le-a uitat. Rareori mai scăpa câte un amănunt, odată și-a amintit gustul unei

mâncări, era un gulaș cum se făcea uneori și la sanatoriu, numai că mult mai iute, altă dată a spus că a văzut o mașină Dacia în centrul Ohridului și s-a simțit mândru, i-a arătat-o și rusului, cu care se împrietenise și care apreciasse că e harașo.

În martie a fost cutremurul cel mare, care a zgâlțâit zdravăn Bucureștiul, numai că la Glod pagubele au fost minore. Unui pacient îi căzuse un tablou în cap, zdrelindu-i o ureche, altul a făcut un atac de panică și a fost calmat cu o injecție.

În 1977 nu s-a mai întâmplat nimic semnificativ, doar că asistenta Ochișor a reprezentat unitatea la o conferință națională a cadrelor din sănătate, ceva cu munca educativă în spiritul documentelor de partid în ceea ce privește domeniul sănătății, timp în care a plecat și Moise Poponeț din sanatoriu. S-au întors împreună după o săptămână.

Doctorul Gâgiu a făcut un proiect pentru o construcție nouă, de trei ori mai mare decât cea existentă, cu sală de conferințe, cu săli de tratamente, cu băi și săli de recreere.

După o returnare a documentației, ca lipsită de temeii cererea, Direcția de sănătate a mai reflectat puțin și a acceptat-o și a Adrian A lui Gheorghe Laika 132 133 programat primele cheltuieli pentru anul următor. Era limpede că Moise Poponeț vorbise unde trebuie. Doctorul Gâgiu nu-și mai încăpea în piele de bucurie, de câteva ori pe zi desfăcea planurile viitoarei construcții și visa cu ochii deschiși.

În decembrie Moise Poponeț a răcit zdravăn și a stat la pat. L-a consultat și l-a tratat însuși doctorul Gâgiu care și-a început consultația cu un tușeu rectal, lucru care l-a cam contrariat pe pacient, dar care a acceptat situația după ce doctorul i-a explicat că în rect sunt toți nervii care ajută la funcționarea organismului uman și că introducerea unui deget în fund înseamnă o stimulare instantanee a tuturor acelor puncte vitale. Ce e drept, s-a vindecat destul de repede, asistenta Ochișor fiindu-i și ea de mare folos. Vorbind, la o cafea cu doctorița Știrbu, asistenta Ochișor se confesă cu mare suferință în glas:

— Nu știu ce să mă mai fac cu Moise, e așa de copil când e bolnav, e așa de neajutorat, că mă face să plâng. Mi-e frică să nu fi răcit

la plămâni, i-am ascultat respirația și se aude un șuier destul de puternic. I-am spus să meargă la o clinică din București. La relațiile dânsului nu are voie să fie bolnav.

În martie 1978 asistenta Carmen Ochișor a fost aleasă în biroul de conducere al partidului, de la nivelul regiunii. Venea la serviciu una, două zile pe săptămână, în rest avea treabă la centru, pregătea plenare, pregătea conferințe, se întâlnea cu tineretul în cadrul unor acțiuni de dezvoltare a spiritului civic.

Moise Poponeț lipsea și el din sanatoriu destul de mult, când venea dormea câte o zi și o noapte fără întrerupere. Începuse să bea, lăsa la ușă câte o plasă cu sticle la sfârșitul săptămânii.

În general bea vodca, whisky și mult pepsi. Whisky nu se prea găsea în comerț, doar dacă știai unde să îl cauți, la magazinele partidului, de asta sticlele erau recuperate fie de asistente, fie de femeile de serviciu și refolosite în gospodărie. Și pepsi se găsea doar la sărbătorile naționale sau pe litoral, vara, la magazinele pentru străini. Dacă pepsi era la cutie, acestea erau decupate și folosite ca suport pentru creioane și pixuri. Toată lumea din sanatoriu avea pe birouri asemenea suporturi, recuperate din sacoșele abandonate de Moise Poponeț.

În aprilie a fost inaugurat locul pentru noua construcție a sanatoriului, a fost ceva freamăt, au venit niște activiști de la centru, s-a scris mult în ziarul Scânteia despre eveniment.

Doctorul Stelian Gâgiu a acordat un interviu care i-a fost complet modificat când a fost redactat în Scânteia, i-au fost puse în gură vorbe pompoase, cu dedicații la cel mai înalt nivel. Nu a spus nimănui că nu erau vorbele sale, a acceptat situația.

În mai și iunie s-a turnat fundația construcției noi, câteva zeci de muncitori cu mașini de forat, de transportat pământul și de turnat betonul au stricat liniștea așezământului, dar nu aveau încotro. Toată lumea era îngăduitoare.

Moise Poponeț lipsea mult, era deranjat și de zgomotul șantierului probabil. Asistenta Carmen Ochișor fusese aleasă la nivel național într-o structură de conducere a tineretului comunist, toată

lumea din sanatoriu a fost de acord că ea promitea demult să fie avansată, că avea calitate, avea potențial.

La începutul lunii iulie, Moise Poponeț l-a palmuit pe doctorul Macea, după ce acesta din urmă i-a atras atenția că a lăsat apa de la duș deschisă trei zile până ce a inundat parterul. Mai toată lumea a fost de acord că doctorul Macea o cam merita, părea la un moment dat că ar vrea să ia locul doctorului Gâgiu, deseori bombănea la dispozițiile acestuia, la ședințe avea puncte de vedere critice la adresa anumitor aspecte. Că nu oameni critica el, ci aspecte. Dar lumea se prindea unde bate. Doctorul Macea a primit o sancțiune cu diminuarea salariului cu zece la sută pentru trei luni, pentru Adrian A lui Gheorghe Laika 134 135 comportament abuziv cu pacienții. La următoarea abatere va fi mutat disciplinar, fie la Canal, fie la minele din Valea Jiului, i-a mai spus doctorul Gâgiu.

Dar pe 25 iulie toată lumea a aflat cu stupeoare că Moise Poponeț A FOST DAT AFARĂ DIN SANATORIU!

Doctorul Stelian Gâgiu însuși l-a poftit să își strângă catrafusele. Și fiindcă Moise Poponeț se împotriva, amenința și înjura ca la ușa cortului, doctorul Gâgiu a chemat doi asistenți și un paznic și în cinci minute pacientul era externat cu acte în regulă și scos cu tot cu valiza lui cu roțile la poarta unității.

— O să vă distrug, vă desființez!, striga Moise Poponeț.

— Tovarășe, aici nu e azil pentru puturoși!, i-a strigat doctorul Gâgiu. La muncă, parazitule!

— Pe tine te bag la bulău, la Jilava cu tine, nemernicule!, striga Moise Poponeț.

— Atenție la cuvinte, potlogarule!, i-a strigat doctorul Gâgiu.

A trebuit să intervină asistenții Mardale și Corduneanu care i-au administrat câțiva ghionți lui Moise Poponeț, pentru că între timp toți pacienții sanatoriului ieșiseră fie la ferestre, fie în curte. Câțiva erau gata, gata să pună mâna pe bolovani să-l alunge pe intrus. Mulți îl antipatizau, numai că nu o arătasera până atunci. Au fost opriți de personalul medical, cei mai mulți nu pricepeau ce se întâmplă, dar ar fi fost oricând gata de un pic de rezmeriță.

În două ore camera cinci a fost remobilată cu paturi și redistribuită pacienților.

Seara, ascultând „Vocea Americii”, cu aparatul de radio conectat cu un fir de sârmă la caloriferul din baie, că numai așa funcționa, doctorul Gurău a auzit că generalul Pacepa l-a trădat pe Ceaușescu și de pe 24 iulie ceruse azil politic în RFG. I-a fost acordat automat, președintele Americii, Jimmy Carter, interesându-se personal de soarta fugarului. A doua zi i-a șoptit acest lucru doctorului Macea. Acesta știa însă. Știa și doctorița Sumănaru care își duse degetul la buze, atunci când doctorul Gurău voia să îi dea amănunte. Știa și doctorul Gâgiu, el fusese atenționat mai întâi de la Serviciul de Securitate care îl contactase telefonic, cerându-i să-l scoată în șuturi din unitate pe Moise Poponeț și apoi primise un telefon de la Direcția de sănătate să nu mai oploșească paraziți în sanatoriu că o să plătească cu funcția și chiar cu libertatea. Că nu-i posibil să ții patru, cinci ani pe cineva cu un statut incert, cu diagnostice fanteziste, să cheltui banii statului cu ghiotura, cineva trebuie să plătească pentru aceste abuzuri. Doctorul Gâgiu era primul încolțit, primul vinovat. De ce nu a anunțat până acum, de atâția ani, că pacientul Poponeț e un parazit oploșit la sanatoriu?

La celălalt capăt al firului fusese chiar directorul Direcției, doctorul Constantin Bobonea. Părea turbat.

Pe 27 iulie la sanatoriu a sosit o hârtie privind sistarea lucrărilor la noul sediu al așezământului și care anunța constituirea unei comisii care să analizeze modul abuziv în care fusese aprobată construcția, fără documentația necesară, fără un studiu de impact social și economic, fără rost, în ultimă instanță. Vinovat pentru această acțiune era tot doctorul Gâgiu.

Pe 28 iulie a fost cerut un raport privind modul în care asistenta Carmen Ochișor, care provenea dintr-o familie cu grave probleme ideologice și de opțiuni politice în trecut, a fost recomandată și avansată în structurile partidului. Vinovat era tot doctorul Gâgiu, el îi semnase recomandările fără să analizeze cât de cât situația femeii.

Pe 29 iulie doctorița Ana Zbârcilă a revenit în unitate, în calitate

de director cu delegație, până la clarificarea situației.

Pe 30 iulie doctorul Gâgiu a primit ordin de detașare la Leprozeria de la Tichilești, acolo unde fusese trimis disciplinar 137 Adrian A lui Gheorghe 136 și doctorul Băcănicu care a fost rechemat între timp și pus pe o funcție la Direcția de sănătate.

Când i-a înmănat ordinul de detașare la leprozerie doctorului Gâgiu, doctorița Zbârcilă nu s-a putut abține să nu-i spună:

— Colega, vezi cum stau cu hemoroizii și cu tușeul rectal leproșii....! Și să nu uiți și să-ți sugi degetul după consultație, homalăule!

12.

Dar lucrurile nu puteau rămâne așa. Au fost urmări. Au fost analizate toate cazurile de pacienți, bucată cu bucată. Au fost scoși din sanatoriu, ca internați abuziv, o mulțime. Unitatea era, totuși, un sanatoriu de boli nervoase și nu un spital de nebuni, dar nicio stațiune de odihnă. Aici trebuia lucrat, aici trebuia intervenit, la selectarea pacienților. Au fost date la redactat regulamente de funcționare noi, directorul Direcției de sănătate, Constantin Bobonea, a constatat și faptul că munca ideologică era slabă, chiar și pacienții trebuiau conectați la realitățile sociale, la eforturile politicii noastre de a depăși crizele cu care se confruntau celelalte nații. Bolnavi, bolnavi, dar trebuia să știe că sunt bolnavi într-o societate socialistă multilateral dezvoltată.

Că dacă ar fi fost în capitalism, demult ar fi fost aruncați la gunoi, ca niște rufe murdare, ca niște elemente fără rost, a comentat Jana Sumănar.

„Bine de noi, rău de Concernul Lockheed”, spusese un poet mai nou și dacă aveai cu adevărat sentimentul că participai la istoria vremii tale, nu puteai să nu îi dai dreptate. Doctorul Macea citise versul în revista săptămâna, la care era abonat, selectat acolo la „versul săptămânii” și nu pricepu dacă era de bine sau de rău. Oricum, a reflectat la situația enunțată și a tras concluzia că așa-i.

A fost numit șef doctorul Benone Gurău.

Adrian A lui Gheorghe Laika 138 139 A fost numit director

adjunct doctorița Jana Sumănaru.

Şef cu munca ideologică şi cu disciplina la locul de muncă a fost numită Doina Dărâmaş, adusă aici, prin transfer, de la Spitalul judeţean. Unii au comentat acest transfer ca o pregătire a tovarăşei Doina Dărâmaş pentru ceva funcţii politice mai înalte, avea nevoie de dovada experienţei în siviul personal. Doctorul Bobonea miza mult, mult de tot, pe viitorul tovarăşicii Doiniţa, cum îi spunea el, alţii spuneau că până la viitorul tovarăşicii, doctorul se bucura de prezentul ei. Erau doar vorbe, nimeni nu putea să probeze că între ei era ceva, ceva.

Dacă până la acest moment tratamentul era alandala, datorat faptului că erau laolaltă bolnavi de balamuc alături de simulanţi, mizându-se mult pe sedative puternice aplicate de oricine, oricând, s-a trecut la un tratament mai modern, adică tratăm cauza şi înţelegem efectele, prevenim, folosim psihicul bolnavului în procesul de autovindecare.

O circulară venită de la Direcţia de Sănătate cerea folosirea tratamentelor alternative, economii la medicamente, la energie, la combustibili, la orice. Şi întărirea educaţiei ideologice.

Doctoriţa Jana Sumănaru propuse, la şedinţa de dimineaţă, devenită obligatorie în program, la ora 8, să fie introdusă vizionarea „Telejurnalului de seară” pentru educarea personalului şi a pacienţilor, conectarea tuturor, în acest mod, la realităţile lumii în care trăim.

— Nu e recomandabil să trăim în izolare, când lumea din jurul nostru evoluează, când avem cu ce să ne mândrim, când e greu şi e greu pentru toată lumea... a mai spus ea.

— Dar ce orator zăcea în Janeta noastră, îi şopti doctorul Huzum asistentului Bădălău.

— Dar n-a zis încă nimic despre lupta pentru pace, completă asistentul la urechea doctorului.

— ...când fiecare luptă pentru pace în felul său, unii cu arma, alţii cu condeiul, alţii cu stetoscopul sau seringă, iar alţii beneficiază de roadele acestei munci şi mă refer aici şi la pacienţii noştri care trebuie, totuşi, responsabilizaţi, continuă Jana Sumănaru.

— I-a ieșit. Bravo! Punem pariu că acum atacă frontal problema „societății socialiste multilateral dezvoltate” de mâine...?

— Țin pariul.

— Pe cât?

— Douăsprezece beri cu rât!

— S-a făcut!

— ...că nu poți să faci sesemedu-ul de mâine fără să trăiești plenar și să conștientizezi sensul efortului de azi...

— Ți-ai dreacului, voi v-ați vorbit ca să mă faceți pe mine, se oțărî doctorul Huzum care se mută de lângă Bădălău, contrariat, ținându-l oarecum sub observație, zâmbind când mirat, când îngrijorat. Apoi, după ce se uită la figurile plictisite ale celorlalți, se mută din nou lângă asistent.

— Bine, dacă îmi spui acum cam ce va zice, în încheiere, dau un stelaj de bere și douăzeci de mici. Dacă nu, dai tu de două ori pe atâta. Te prinzi?

— Mă prind. Dau triplu... La final va zice că mai avem multe de făcut, dar dacă vom fi strâns uniți și ne vom mobiliza, nu avem decât o grijă, să nu trecem dincolo de ținta propusă, din prea mult avânt, îi spuse asistentul.

— Da, continuă Jana Sumănaru, e greu, dar dacă ne vom mobiliza și vom fi conștienți că aici trebuie să fim uniți, chiar și la nivelul cadre medicale și personal cu pacienții, atunci vom izbândi.

— Hai, sictir!, îi spuse doctorul Huzum asistentului, și mai convins că cei doi s-au pus la cale să îl amețească și să îl facă să piardă pariurile.

Adrian A lui Gheorghe Laika 140 141 – Ce să izbândim, Jana? Ce să izbândim?, întrebă doctorul Macea. Aici trebuie să ne concentrăm ca să ducem corabia asta de nebuni de pe o zi pe alta. Și atât. Că pe ăștia nu-i mai faci sănătoși nici cu lopatin, nici cu gropacin, doze nelimitate, nici cu lecții de ideologie. Sunt nebuni și gata. Iar noi, noi ce să izbândim? Noi ne luăm o bucată de pâine, ajungem cu ea acasă, o rupem, o molfăim, cu gândul că a doua zi ne trebuie din nou pâine și o luăm de la capăt. Ce să izbândim? Să ieșim la pensie? Ieșim sau nu

ieșim, sensul e același. Jana, Jana, boala nu are nicio ideologie, vai de curu' nostru de doctori la nebuni!

Jana Sumănaru își strânse buzele într-un rictus nervos. Ar fi vrut să îi replice, dar simți că era pe teren nesigur. Ea și Remus Macea veniseră la Glod, cu ceva vreme în urmă, ca proaspăt logodiți, ea luase repartitia mai întâi aici și îl convinsese și pe el să facă acest pas. El ar fi putut să aleagă o clinică în capitală sau în alt oraș important, că avusese media mare la repartitie, dar cedase rugămintilor Janei. Și iubirii.

Numai că la Glod, după vreo câteva luni, se regăsiră ca doi străini. Nu mai aveau ce să își spună, viitorul se aplatizase, fiecare devenise martorul plictiselii celuilalt. Și s-au separat, deși cunoscuții încă mai sperau să îi vadă împreună.

— Bine, bine, găsi ea de cuviință să întrebe, ca să iasă din situație, dar despre propunerea mea cu vizionarea obligatorie a telejurnalului ce zici?

— Da, în armată ne obligau să ne uităm la telejurnal când li se termina bromura...!

Jana se prefăcu că nu a auzit remarca lui Remus Macea.

Era inhibată de ironiile lui. Și dezarmată. Încă îl mai iubea?

Doctorul Gurău găsi de cuviință să intervină, ca să împace asperitățile. Și găsi de cuviință că orice noutate e bună în pustiul acela, de aceea a luat de bună propunea Janei Sumănaru.

Da, de mâine vor urmări telejurnalul în mod organizat.

Da, doctorul de gardă plus asistenții vor supraveghea ordinea.

Da, e bine să fim uniți, măcar la nivelul jurământului pe care l-am depus.

Jana Sumănaru i-a mulțumit din priviri.

Remus Macea a dat mărunț din cap și a mișcat buzele așa cum fac iepurii când ronțăie morcovi. Sau lucernă.

Laika 142 143 13.

În primul Telejurnal la care au fost aduși pacienții ca să se mai informeze despre lumea în care trăiau, care era color, o noutate a vremurilor, era prezentat Președintele într-un lan de grâu, încerca

spicul în palmă.

Și palma i se umplu de boabe arămii.

Președintele era mulțumit, dar îl chemă pe unul dintre directori, cel cu casca albastră pe cap și îi spuse că se poate și mai mult și mai bine. Acesta recunoscă că e așa.

Cel cu casca verde privi și el cu interes scena și recunoscă și el, dând din cap, că e așa și că se poate.

Se apropie și cel cu casca galbenă care nu stătu nicio clipă pe gânduri și spuse și el că da, așa e.

Era vorba de pâine, așa că toată lumea trebuia să fie mulțumită.

Pacienții urmăreau scena cu interes.

Unul dintre ei, Susanu, fost inginer agricol cândva, apoi activist cu probleme de agricultură la un sector din capitală, recunoscă că soiul de grâu din care frecase un spic între palme Președintele se numea soiul Gruia și era rezistent la secetă, mai mult chiar decât soiul Glosa.

Un pacient care se numea Gruia Condurache i-a ripostat că nu poate să existe un soi de grâu care să se numească Gruia, pentru că acest nume poate fi atribuit doar unei persoane.

Sau unui câine. Dar să numești o plantă cu numele acesta i se părea o prostie.

Asistentul Bădălău ceru să fie liniște.

Pacientul Bogdan Ațăței găsi de cuviință să ia partea lui Gruia Condurache, cu care era vecin de pat. Nu, nu crede că există un soi de grâu care să se numească Gruia. Păi, dacă mergem pe logica asta am putea să avem mere Bogdan, pere Vasile, ridichi Maria, sfeclă Elena și fasole sau varză Nicolae.

Unde am ajunge?

Inginerul Susanu găsi de cuviință să spună că el nu discută cu idioți.

A fost chemat doctorul Macea care era de gardă, dar care rămăsese în cabinetul său, dezlegând niște careuri de cuvinte încrucișate. Era atât de distrat, de plictisit, că nu-i ieșea nicio linie.

Când a intrat în sala de club, care era și sală de ședințe, acolo unde era singurul televizor din unitate, tot interesul celor din interior

se concentră pe doctor. Era, în aceste condiții, șeful.

Unul îi explica faptul că nu are cum să se numească grâul Gruia, altul îi explica că el e Gruia și că numele lui poate fi cel mult nume de om sau de câine, pe când inginerul Susanu îi explica că el discută cu nebuni, dar nu și cu idioți.

Doctorul Macea strigă să se facă liniște, dar vocea nu îl ajuta foarte tare. Apoi îl întrebă pe asistentul Bădălău ce se întâmplase.

La televizor rula obsesiv refrenul melodiei „La cabana Trei Brazi”, ca muzică de fond pentru o reclamă la O.N.T.

Asistentul Bădălău încerca să îi explice că Președintele tocmai frecase în palmă un spic de grâu și că inginerul Susanu spunea că grâul se numește Gruia...

— Și se numește Gruia?, întrebă doctorul Macea.

— Naiba știe, răspunse asistentul.

— Ba da, se numește Gruia, interveni iute în discuție inginerul Susanu.

Adrian A lui Gheorghe Laika 144 145 – Dar dacă e grâu, de ce să se numească Gruia?, interveni pacientul Victor Mățau, care nu prea fusese atent la discuția de la început. Se numește grâu și gata.

Susanu se înfipse în fața lui, nu neapărat agresiv, cât dornic să își etaleze cunoștințele sale de agricultură, ca fost activist în domeniu.

În timpul acesta, la televizor se încheiase melodia și acum Președintele își continua plimbarea printr-o uzină de fabricat cauciucuri pentru biciclete. Tocmai pipăia o valvă.

Victor Mățau voia să vadă cum arată valva românească de la cauciucurile pentru biciclete, așa că îl împinse într-o parte pe inginerul Susanu care îi lua imaginea.

Susanu reveni în fața lui. Buzele îi tremurau, se învinețise la față. Parcă intrase în criză.

Mățau îl plesni peste obraz și falca inginerului se scutură ca scăpată din frâiele mușchilor. Și îi rămase căzută, cu gura larg deschisă. Un firisor de sânge i se prelingea din buza de sus până pe dinți.

Asistentul Bădălău se băgă între ei și primi și el un pumn de la Mățau.

Bădălău urlă.

Urletul lui Bădălău isteriză întreaga adunare.

Nu era prea limpede cine cu cine se bate, dar îmbrânceala era generală.

Din când în când parcă se contura ideea a doua tabere, una care îl avea în centru pe asistentul Bădălău, alta care îl avea ca lider pe Victor Mățău.

Practic era ideea de ordine, impusă de angajatul unității, contra anarhiei, provocată de Victor Mățău.

Cineva, poate că doctorul Macea, a avut inspirația să dea sonorul televizorului la maximum și în acel moment vorbea chiar Președintele:

— Dragi tovarăși și pretini, găsesc la dumneavoastră o atmosferă de muncă și de înțelegere care este garanția succeselor viitoare.

Numai așa, uniți, vom ajunge pe culmile de progres spre care a pornit clasa muncitoare înfrățită cu țărănimea muncitoare. Vă doresc succes. La muncă, tovarăși!

Se lăsă o liniște jenantă.

Televizorul urla, între timp, o reclamă care te invita să mănânci pește oceanic.

Doctorul Macea scoase televizorul din priză:

— Lua-v-ar dracu' cu telejurnalul vostru, că numai asta le lipsea nebunilor! Să vină deșteapta de Jana să vadă ce a provocat!

Adunarea se liniștise, singurul care rămase în față, încă într-o abia sesizată poziție de luptă, era Victor Mățău. Își ținea fruntea încruntată, privea pe sub sprâncenele groase, negre, cu o atitudine de taur care așteaptă ca toreadorul să se ridice de jos.

Victor Mățău fusese șef la miliția economică. Un dur.

Numai că după un chef monstruos – nu mai ținea bine minte cu cine, dimineața se trezise urcat în poala unei statui din piatră, în centrul orașului, care reprezenta o femeie borțoasă ținând în palme o pâine. Pe pâine, sus, la trei metri deasupra solului, hopa, stătea cocoțat maiorul Mățău, cu șapca pe o ureche, horcăind din toate puterile. Mai mult, pe brațe ținea un acordeon desfăcut care mai scăpa câte o notă,

ca un pârț rebel, când acordeonistul de ocazie își mișca vreun braț sau scăpa piciorul. L-au coborât de acolo după vreo două ceasuri, cu ajutorul unei grupe de pompieri și cu niște scări speciale, după ce au reușit, cu greu, să îl trezească.

Nu-și amintea nimic. Cum se cățăraseră până acolo? Era un mister, că treaz, trezuț dacă ai fi fost, tot îți trebuia o scară zdravănă. Și de unde avea acordeonul? Habar nu avea. Și nici nu avea habar să cânte la acordeon, nu încercase niciodată în Adrian A lui Gheorghe Laika 146 147 viața lui. Mai mult, la amiază a fost depusă o plângere la miliție despre furtul unui acordeon de la o nuntă, cu o seară înainte.

Maiorul Mățău jura că el nu văzuse picior de mireasă, de mire, de lăutar cu o seară înainte, deși s-au găsit destui să depună mărturie că acesta pusese pariu cu un alt bețivan că fură mireasa, după cum era obiceiul în zonă și pentru că nu reușise se mulțumise cu acordeonul.

Că se urcase pe burta femeii din piatră, că încălecase bolovanul de pâine, hai, mai treacă, meargă, ducă-se cu noaptea, dar că furase acordeonul era un lucru de neiertat. Așa că l-au încolțit pe bietul Mățău.

Cetățenii care îl văzuseră pe Mățău în poalele femeii de piatră călărind pâinea, împânziseră povestea. Câțiva reușiseră să îi facă și poze.

Mățău a fost convocat de urgență la șeful său, colonelul Dănău.

Întâi plânse. Apoi îi explică acestuia că de la o vreme suferă de amnezie, probabil că de vină e și faptul că a fost orfan, că mama sa îl bătea numai în cap, că a fost nefericit în adolescență când a trebuit să muncească la o fabrică de mobilă ca să își câștige o bucată de pâine. A dus-o greu, greu.

Dănău îl trezi la realitate somându-l să ia poziția de drepti.

Mățău își supse burta și se îndreptă aproape regulamentar, făcând gestul reflex de a privi spre dreapta, pentru o aliniere spre dreapta, cum se comanda la școala de ofițeri.

— Cum dracu' ai ajuns acolo, maior...? Că numai dracu' te putea aburca în poala muierii acelea!

Mățău încercă varianta fantastică și îi spuse colonelului Dănău

că probabil că fusese ridicat de vreo forță paranormală, vreun OZN, de ce nu?, că el nu era în stare nici cu scara să urce până acolo, că putea să fie și dracu' la mijloc, că el cu Dumnezeu nu prea, dar cu dracu' sigur...

Colonelul Dănău își prinse obrajii cu palmele uitându-se la individul din fața lui cu ochii mijiți de mirare: oare vrea să îl facă individul? Sau e, pur și simplu, nebun?

— Maior, te degradez. Să știi că te degradez. Cu mâinile mele te degradez, fi-r-ai al dracului să fii cu minciunile tale...!

Aici Mățău începu să plângă din nou. Apoi plânsul se preschimbă într-un mieunat. Era un mieunat jalnic, de mătă cu coada prinsă în ușa.

Colonelul Dănău făcu doi pași îndărăt privindu-l pe Mățău care își foia gâtul în gulerul prea larg, de parcă ar fi vrut să scape de o zgardă. Și fiindcă nu scăpa de acea zgardă, începu să latre. Plângea și lătra.

A fost dus la spital și internat într-o rezervă cu diagnosticul de schizofrenie. A lătrat până au reușit să îl amortească cu câteva injecții.

A doua zi era mai bine, se calmase, nu mai lătra, însă plângea și refuza să deschidă ochii. Soția sa l-a vizitat și a plâns și ea, ținându-l de mână.

— Ți-e rușine?, l-a întrebat ea. De ce nu deschizi ochii?

— Nu mi-e rușine, a spus el, dar mi-e frică.

— De ce îți e frică?, a întrebat ea.

Aici el începu să îi povestească despre seara aceea în care a fost smuls dintre colegii cu care fusese la un separeu, undeva, serveau o friptură cu o baterie de vin, ca oamenii cu responsabilități, când deodată a simțit că îi fuge pământul de sub picioare. Patru indivizi care aveau căști argintii pe cap și niște semafoare în loc de față l-au apucat de subsuori și l-au ridicat ca pe un fulg, apoi le-au crescut niște elice pe spate și au început să se ridice de la pământ, pe el l-au purtat câteva minute sau câteva ceasuri, nu își putea da seama exact, pe deasupra orașului, de acolo de sus văzuse și casa lor și blocul părinților ei, apoi indivizii aceia l-au așezat în brațele acelei femei monstruoase Adrian A lui Gheorghe Laika 148 149 de piatră și i-au introdus o sondă în creier

de unde i-au extras toate informațiile secrete sau nesecrete, intime sau nu, după care l-au abandonat ca pe o cârpă, în timp ce ei au trecut zbârnâind prin fața lui, unul ducând într-un fel de fiolă conținutul de informații scos din capul lui. Și s-au dus, s-au dus.

Femeia îl privi cu ochii măriți de spaimă.

— Și acordeonul?, îl întrebă ea.

— Ei, acordeonul mi l-au pus în brațe ca să deruteze lumea...!

Cazul Mățău trebuia rezolvat, numai că Dănău nu știa cum.

Să-l bage la batalionul disciplinar sau la spitalul de nebuni?

Alese a doua variantă, din respect pentru haina militară.

A fost trimis la Glod.

*

După bătaia din club și după ce pocnise pe asistentul Bădălău, Victor Mățău a fost trimis la un control amănunțit în Spitalul municipal. După câteva teste și după câteva analize, după ce l-au întors pe toate fețele și l-au interogat ca pe un infractor, membrii comisiei, din care făcea parte și un medic militar venit special tocmai de la București, au decis că Mățău este relativ sănătos și că fusese încadrat greșit la nebuni, el fiind capabil să facă pușcărie pentru furtul acordeonului. Măcar pentru atât. Nu era treaba lor să-l bage la pușcărie, ei doar verificaseră un diagnostic, dar îl recomandau călduros pentru încarcerare.

Noaptea Mățău a făcut un frison și a tremurat ca zgâlțâit de un frig cumplit. L-au învelit în câteva pături și i-au dat o aspirină și niște piramidoane. Ca să-l mai calmeze i-au făcut și o injecție cu apă distilată, că altceva nu prea aveau ca medicație, dar procedeul dădea rezultate adesea. Și în cazul lui a dat, pentru că a intrat într-o fază de calm, de detașare de lumea din jur. Aveai impresia că se uita de sus la propriul trup.

La ora 8 a trecut doctorul Ifrim la vizita obișnuită, de dimineață. În dreptul lui Mățău, care stătea detașat în pat, cu privirile ațintite în tavan, a făcut un gest cu mâna, sugerând asistentei care îl însoțea că e vorba de externare.

După plecarea doctorului, Mățău s-a ridicat din pat și i-a privit

pe rând pe ceilalți pacienți din salon. Mai erau șapte indivizi, figuri apăsate de boli interne, oameni mâncați de ulcere sau hepatite. Păreau șapte universuri paralele care lunecau fiecare pe orbita lui. Nu-i una nici măcar atmosfera sordidă a camerei de spital. Mățău se apropie de unul dintre pacienți și îl rugă să îi asculte zgomotul din burtă, acolo unde el știa că doctorii îi introduseseră o bombă cu ceas. Se auzea ticăitul.

Vecinul de salon al lui Mățău, surprins de cererea acestuia își lipi urechea de burta proeminentă a confratelui de suferință:

Da, părea să se audă ceva. Putea fi și un ticăit al unei bombe cu ceas, de ce nu?

Următorul individ se codi puțin, numai că Mățău îl prinse întins în pat și se lăsă cu burta pe fața lui iar omul fu de acord că da, se aude ceva care seamănă cu un ticăit.

Da, poate fi o bombă cu ceas.

De ce i-ar fi introdus cineva lui o bombă cu ceas în burtă?

Ca să îl distrugă, pentru că avea dușmani, mulți dușmani.

Știau ei că el comunica cu ființe de pe OZN-uri?

Nu, nu știau.

Da, el era vizitat de marțieni, de venusieni, de alte asemenea ființe care umblau fără căpătâi prin univers.

Al treilea pacient din salon, abordat de Mățău, a fost mai cooperant, și-a dus el urechea la burta proeminentă, mai ales în relaxare, a lui Mățău și conchise că da, bomba cu ceas se auzea destul de limpede.

Adrian A lui Gheorghe Laika 150 151 Următorii nu au mai așteptat să se convingă de adevărul spuselor primilor trei și o zbughiră afară, pe sală. Lor li se alăturară și ceilalți trei, care ascultaseră deja ticăitul bombei, și care se strecurară afară din salon.

Ce se întâmplă?, i-a întrebat asistentul Mezei, văzându-i pe hol. E unul care are o bombă cu ceas în burtă, îi răspunse unul dintre bolnavi care nu ascultase cu urechea lui, dar care îi crezuse pe ceilalți, care ascultaseră.

Mă, dar aici voi sunteți la boli interne, nu la nebuni. Ce bombă?

Ce ceas?

Păi, cel care e pe patul de la ușă, zice că are o bombă cu ceas în burtă, îi răspunse altul. Uite, el a ascultat și zice că e adevărat.

E adevărat?, întrebă Mezei pe cel arătat ca martor.

Nu știu ce să zic, dar parcă am auzit ceva, ceva. Ticăia.

Ce ticăia?

Burta ăluia ticăia! Că zicea că are o bombă cu ceas acolo.

Că i-au introdus-o nu știu cine, niște străini.

Da, și mie mi-a pus burta pe ureche, ca să ascult, dar acum nu știu ce să zic, că nu prea am auzit. Dar e posibil...!

Poate să explodeze oricând, dacă e așa, spuse un bolnav dintre cei care nu ascultaseră, dar care era tot mai convins că ceva nu e în regulă. Cred că ar fi bine să evacuăm etajul, că nu se știe.

Mezei pătrunse în salon, peste Mățău. Acesta se chircise lângă geam și număra:

— ...patruzeci și cinci, patruzeci și patru... patruzeci și trei, patruzeci și doi...

— Dar ce faci aici?, strigă Mezei.

— E numărătoarea inversă până la explozie. Am prins firul, gata, explodează... treizeci și nouă, treizeci și opt...

— Ești nebun?, întrebă Mezei.

— Nu, dar mi-au băgat în burtă o bombă cu ceas. Gata, spitalul sare în aer. Feriți-vă!... treizeci și șase, treizeci și cinci...

Între timp mai intraseră în salon doi dintre pacienți, unul dintre ei se repezi să își ia actele de identitate și o sacoșă cu lucrurile personale și o zbughi afară.

— ...douăzeci și opt, douăzeci și șapte...

— Oprește, dracului, numărătoarea! strigă Mezei, însă Mățău continua să stea chircit, cu o figură de om posedat, vânat în jurul buzelor, cu ochii semideschiși și sticloși.

— ...douăzeci și doi, douăzeci și unu, douăzeci, nouăsprezece...

— Tov asistent, eu zic să eliberăm etajul, că dacă totuși explodează?, îl luă de braț pe Mezei un bolnav.

— Te-ai tâmpit și tu?, îl bruscă Mezei.

— ...paisprezece, treisprezece, doisprezece...

Deja bolnavii păraseau etajul. Și nu erau numai cei care fuseseră în salon cu Mățau, o luaseră de-a valma toți ceilalți, antrenati de o forță, cea a zvonului, care le dădea frisoane.

— Ce explodează?, întreba câte unul. O butelie?

— Nu, un bolnav. Are o bombă în burtă...

Doctorul Ifrim se alăturase și el adunăturii care se repezea pe scări în jos.

— Ce se întâmplă?, întrebă el.

— ...opt, șapte, șase...

Ochii lui Mățau ieșiseră aproape din orbite, asistentul Mezei îl privea ca paralizat. Un braț al unui bolnav, care se decise în ultima clipă să fugă, îl trase și pe Mezei în afara salonului. Căzură unul peste altul.

— ...patru, trei, doi...

Mezei își duse instinctiv palmele la urechi.

153 Adrian A lui Gheorghe 152 *

Pe Mățau l-au declarat paranoic, o formă severă și l-au redirecționat la Glod. De vină era tot stresul și munca peste măsură. Dar contribuisese și alcoolul, asta o știau doctorii, din analize. Când a ajuns acolo, adus de o ambulanță, de gardă era doctorița Sumănar. Asistentul însoțitor îi povesti doctoriței despre ce e vorba. Când rămase singur cu ea, Mățau îi spuse conspirativ:

— Bomba e tot acolo, dar am reușit să îi smulg un fir în ultima clipă și să o neutralizez. Va trebui să o scoatem în vreun fel, poate o operăm. E posibil ca firul să se lipească de la sine, dacă pornește ceasul, ne ducem dracului!

Ca să nu aibă probleme în gardă, doctorița îi administră bolnavului o doză dublă de sedative injectabile.

14.

În decembrie 1989 la sanatoriu erau șaiszeci și unu de pacienți, douăsprezece cadre medicale dintre care cinci erau medici, șapte erau asistenți și infirmiere, iar șase persoane erau angajate la administrativ. Dintre pacienți patruzeci și șapte erau bărbați și paisprezece erau

femei. Femeile erau internate într-un pavilion aparte, izolat, la vreo cinci sute de metri de sanatoriul vechi, într-o clădire care ar fi trebuit să adăpostească nebunii furioși, pentru că la un moment dat se discutase că așezământul va prelua și cazurile grave. Se amânase momentul, până una, alta fusese deschis sanatoriul și pentru femei, poate și din spiritul de egalitate între sexe. Și era limpede că e așa, de vreme ce femeia era la fel de vulnerabilă în fața încercărilor vieții și a bolilor. Mai fusese o tentativă de a accepta și femeile în sanatoriu, în anul 1927, când la solicitarea doctorului Obregia Ministerul Sănătății își dă acceptul, numai că lucrul nu a fost dus vreodată până la capăt. A fost pe vremea când doctorul Sebastián Costinescu, care mai târziu a ajuns directorul celei mai mari clinici de neuropsihiatrie din Viena, o vindeca pe Lizica Pascalopol de simptomele iubirii vinovate.

Prima femeie internată la Glod a fost Elisabeta Burtă, în anul 1987, fostă prim-secretar la un județ din sud. Ceaușeștii vizitaseră județul, iar Ceaușeasca a avut impresia că Nicolae s-a uitat mai nu-știu-cum la Elisabeta Burtă, că femeia avea fusta prea scurtă pentru funcția ei și prea mult fard pe obraz Adrian A lui Gheorghe Laika 154 155 pentru a se prezenta cât de cât decent la așa nivel. Mai mult, Elisabeta Burtă nu purta coc, așa cum sugerase cu ceva vreme în urmă Ceaușeasca, că trebuie să poarte un cadru de nădejde al partidului, dacă e femeie, ci purta părul răsfirat pe spate.

Da, voia să provoace, să o provoace chiar pe ea. Ceaușeasca a luat foc. A întrerupt vizita, i-a dat un ghiont lui Nicolae, au urcat în mașină și duși au fost. Din momentul acela Elisabeta Burtă a știut că i s-a încheiat cariera. A doua zi s-a internat la Spitalul 9 din capitală, iar a treia zi și-a înaintat demisia pe caz de boală. După o săptămână era internată la Glod cu diagnosticul depresie severă și cu o sugestie din partea unui tovarăș din Comitetul Central că ar trebui să nu mai vrea să iasă de acolo până la pensie. Căzuse prost. A stat singură în pavilion vreo câteva luni, o mai vizita și soțul din când în când, rămânea peste noapte, mai ales sâmbăta spre duminică. Plângea mult, faptul că ratase o carieră de om politic o afectase puternic. Stând singură într-un pavilion, femeia dăduse impresia celorlalți, la un moment dat, că e

într-un fel de detenție, lucru care îi crease o aură de dizidență.

O înfruntase pe Ceaușeasca și asta nu era puțin! Personalul medical o trata într-un fel aparte, cu oarecare compasiune.

Însuși directorul direcției de sănătate, doctorul Bobonea, suna să întrebe cum e tratată tovarășa Burtă. De fiecare dată primea răspunsul că totul e în regulă. Probabil că și dânsul comunica mai departe răspunsul.

Următoarea femeie internată la sanatoriu, devenind colega de cameră a Elisabetei Burtă, a fost Paula Cernatov, ziaristă la Munca de partid. Paula Cernatov avea o problemă gravă:

se îndrăgostise de Nicolae Ceaușescu. Dar nu era vorba de o dragoste dintre acelea ca de la ziarist la subiectul preferat, o dragoste tovarășească, așa cum spunea poporul că îi poartă, era o dragoste pătimașă care o chinuia pe femeie zi și noapte.

Îl visa pe Nicolae tot timpul, îi urmărea discursurile sorbindu-i cuvintele, imaginându-și că îi vorbește ei și numai ei.

Acasă își tapetase pereții cu pozele lui decupate din ziare și cărți.

Îi plăcea râritul său, îi plăcea mișcarea aceea circulară cu mâna în aer, când îndemna poporul la muncă, îi plăcea bărbia aceea care îi cădea ca lipsită de energie la sfârșitul unui discurs.

Doamne...!

Îi înregistrase o mulțime de discursuri pe benzi de magnetofon și seara adormea ascultându-i vocea. Punea magnetofonul pe un scaun lângă pat ca să îi simtă respirația de amant, de soț, de bărbat.

Urmărea telejurnalele ca să îl vadă și să îi spună câte o vorbă care o înfiora de plăcere: Bună seara, iubitele...! Noapte bună...! Ah, ți-ai tuns părul mai scurt decât acum o săptămână, nu-i așa?

Se uita repede în jur, deși era singură în cameră, avea impresia că vocea ei zdrențuia pânza misterului, a gândului.

Poate că iubirea ei s-ar fi consumat ca atâtea alte iubiri neîmpărtășite, combustia s-ar mai fi redus cu timpul, ar fi rămas o nostalgie după o vârstă când și iubirile platonice au consistență, numai că Paula a făcut câteva greșeli.

Odată, la un ceai cu cea mai bună prietenă, o tipografă de la Casa Scânteii, a mărturisit taina vieții ei. Era așa de încordată încât a simțit, în acel moment, că dacă nu spune ce are pe suflet explodează. Și a spus. Prietena ei, Dora Covrig, i-a spus că dragostea aceasta e o nebunie și că e bine să se reorienteze cu sentimentele.

Că va avea probleme, dacă află cineva.

Că da, Ceaușescu trebuie iubit, dar nu așa cum se iubește un om, el trebuie iubit așa cum iubești un afiș. Adică te uiți și treci mai departe. Cam așa vede ea chestiunea asta. Și i-a Adrian A lui Gheorghe Laika 156 157 mai spus o poveste pe care o știa de la bunica ei, care trăia undeva pe lângă Vatra Dornei și care avea casa plină de icoane.

Toată copilăria și-a petrecut-o în casa bunicii care îi spunea povestea fiecărui chip din icoane, care în acele momente o fascinau. Între icoane era una care se numea Maica Domnului îmbătrânita. Chiar așa se numea, Îmbătrânita. Și știa ea de unde vine acest nume? Nu, nu știa. Cică icoana asta era într-o mănăstire, undeva în Grecia și pictorul făcuse cea mai grozavă icoană cu chipul Maicii Domnului într-un moment de inspirație.

Trecea lumea, se uita, se minuna și-l lăuda pe pictor.

Numai că un călugăr din acea mănăstire nu se mai dezlipea de icoană cât era ziua de lungă. Își făcea de lucru pe acolo, aprindea lumânări, ștergea praful, se închina. Ce se întâmplase, de fapt? Se îndrăgostise de chipul din icoană cu dragoste omenească așa cum te îndrăgostești de un actor, după chipul dintr-o revistă Cinema. Din când în când o atingea și simțea fiorul dragostei. Cică Maica Domnului s-a întristat de acest lucru și într-una din dimineți, când s-a dus călugărul să o întâlnească, a găsit chipul din icoană îmbătrânit. Dar îmbătrânit rău, de nerecunoscut. Și atunci el s-a înspăimântat și a fugit din mănăstire și a murit de supărare în codru. Iar chipul sfintei a rămas îmbătrânit în icoană. Cam așa crede ea că e această dragoste a Paulei, ca a celui călugăr. Rezultatul va fi același.

Paula a plâns toată noaptea, s-a uitat la pozele cu Nicolae al ei și nu vedea urmele îmbătrânirii, dimpotrivă, parcă întinerea de la lună la lună, numai că Dora îi băgase un cui în inimă. Dacă și el îmbătrânește

brusc? Poate că așa îmbătrânesc oamenii deosebiți, care vor să se ascundă de lumea din jur...?

Doamne...!

A doua greșală a făcut-o când a scris un articol pentru Munca de partid despre învățământul ideologic din școli. A făcut teren, a adunat date, fapte, a cunoscut tineri care se pregăteau pentru viață și pentru intrarea într-o etapă nouă a societății socialiste. Numai că în text, acolo unde erau necesarele și obligațiile citate din Ceaușescu, Paula scrisese în loc de titulatura oficială și de numele complet al acestuia expresia dragul meu Nicolae a zis, dragul meu Nicolae a făcut...!

Se jucase și uitase să facă fireștile corecturi. Corectorul a observat imediat și l-a anunțat pe ziaristul care era cap limpede, capul limpede a anunțat șeful de secție, acesta a anunțat pe redactorul-șef care la rândul său a anunțat pe secretarul cu propaganda de la Centrala Presei.

A fost convocată toată lumea la o ședință-fulger.

Situația era gravă.

Toți redactorii erau gravi.

Secretarul cu propaganda era negru de grav ce era.

A fost somată tovarășa Paula Cernatov să dea explicații în legătură cu această deraiere de la normele impuse în presa de partid și să motiveze expresiile folosite. Numai că Paula era incapabilă să dea alt răspuns decât adevărul, numai acesta o mai putea apăra în această situație. De aceea, după ce trecu cu privirea peste toate chipurile grave care îi urmăreau fiecare gest, ca pe ale unui criminal, spuse hohotind de plâns:

— Dar eu îl iubeesc! îl iubesc sincer!

S-a lăsat o liniște jenantă. Era limpede că nu mai puteau continua așa discuția. Secretarul cu propaganda și-a ascuns fața în palme. Redactorul-șef a început să-și muște un deget privind spre secretarul cu propaganda. Șeful de secție a privit spre redactorul-șef, apoi spre secretarul cu propaganda. Se priveau unii pe alții în ochi și nu le venea să creadă că auziseră ceea ce auziseră. Secretarul cu

propaganda a fost cel care i-a scos pe toți din situație:

— Dar de ce nu spui așa, măi, fetițo? Fiindcă toți îl iubim.

Toți îl iubim sincer.

Adrian A lui Gheorghe Laika 158 159 S-a ridicat și s-a dus la Paula Cernatov, a bătut-o pe spate, mângâind-o mai mult și i-a strâns mâna. I-a scuturat-o.

— Declar ședința închisă și discuția rămâne în acest cadru.

A fost o neînțelegere, bine că ne-am lămurit. Tovarășe redactor-șef, la treabă.

Dar lucrurile nu s-au terminat așa de ușor. Toți colegii se uitau la Paula cumva ciudat din acel moment. Unii chiar pufneau în râs în preajma ei, își dădeau ghionturi. Când ea reacționa în vreun fel, ei spuneau că altul era motivul chicotelilor lor și inventau ceva pe moment. Rămăsese în caseta redacțională, dar nimeni nu-i mai cerea să facă ceva.

Povestea ei de iubire continua însă. Urmărea telejurnalele, aduna poze, vorbea cu el seara, noaptea, îi asculta și reasculta discursurile.

La un moment dat însă constată un lucru de care îi era teamă, mai ales după discuția cu Dora Covrig: Nicolae începuse să îmbătrânească. Întrebă pe o colegă de redacție, pe Janeta Drăgoi, dacă nu i se pare și ei că Nicolae începuse să îmbătrânească, însă aceasta spuse că nu observase, ei i se părea că nu.

Era clar că numai ea putea observa acest lucru, pentru că ea îl iubea altfel. A luat o fotografie din mai, de la defilarea de la Ziua Muncii și alta din octombrie, de la Ziua Recoltei și se prezentă la redactorul-șef, Vasile Gălan și îi expuse problema: Nicolae începuse să îmbătrânească îngrijorător. Dacă în mai nu avea niciun rid, în octombrie avea deja trei riduri.

Își dădea el seama de situație?

Vasile Gălan a rămas cu gura căscată: era ultimul lucru la care s-ar fi gândit. Încercă să îi explice Paulei că aceste lucruri nu intră în sfera de competențe a revistei, că de așa aspecte se ocupă alte servicii, compartimente și persoane. Pe el îl depășesc.

Paula Cernatov era însă gata să îi facă mărturisiri complete.

De asta se apucă să îi explice lui Vasile Gălan povestea cu Maica Domnului îmbătrânita, cu călugărul care se îndrăgostise de icoană, apoi îi descrie cum icoana îmbătrânise, tare de tot, că nu o mai recunoscuse nimeni și că ea are proba certă a acestui fenomen pentru că o copie a icoanei respective se află la bunica Dorei Covrig care trăiește la Vatra Dornei.

Cine era Dora Covrig?

Fata care lucrează la linotip, numai că nu la Munca de partid, ci la Flacăra...

Vasile Gălan a ascultat-o până la capăt pe Paula, a liniștit-o că va anunța mai sus chestiunea relatată și că acum e bine să meargă la treabă și să nu mai spună deocamdată nimănui ceea ce îi spusese lui. Paula a fost de acord.

Ambulanța a sosit cam într-o oră. Paula Cernatov a refuzat să urce, așa că a trebuit să o ia pe sus cei doi asistenți. A dat o mână de ajutor și șoferul. Nu se împotriva propriu-zis, numai că voia să fie ascultată, pentru că ea voia să afle de unde provenea neînțelegerea. Că o neînțelegere era la mijloc.

Nu au legat-o, cel puțin atâta timp cât au fost martori la eveniment colegii de redacție și alții, de pe holurile de la parterul Casei Scânteii.

Doctorița de la Spitalul Parhon, care a ascultat-o, a înțeles-o din prima. Da, povestea i se părea interesantă și deloc deplasată.

Dar a asigurat-o că nu e grav, a văzut cazuri și mai grave.

Ce să fie grav?, ar fi vrut să întrebe Paula, numai că nu mai avu putere pentru că somnul care o cuprinse era aproape un leșin. Injecția administrată la sosire îi făcuse efectul.

În spital nu a rămas decât vreo trei, patru zile, pentru investigații complete. Nu avea nimic major, poate doar un surmenaj datorat muncii în exces și o labilitate psihică congenitală.

A fost transferată la Glod.

Elisabeta Burtă s-a bucurat când a aflat că nu va mai fi singură în salon. În timp ce asistentul Radu Bolboacă sc. 161 Adrian A lui

Gheorghe 160 îndrepta împreună cu Paula spre salon, Elisabeta a analizat-o sumar urmărindu-i pe cei doi venind pe alee. Paula i se părea o fată fragilă și suferindă. Avea chipul palid și obosit al unei martire care nu își definise încă o cauză. Și avu într-un fel dreptate, pentru că în momentul în care asistentul Bolboacă o introduse în rezervă, cum se numea salonul lor și când le făcu sumarele prezentări, Paula o îmbrățișă pe Elisabeta ca și cum s-ar fi agățat de ea cu ultimele puteri și îi spuse cu un glas sfâșietor:

— Îl iubesc!

— Și eu!, îi răspunse Elisabeta.

15.

Ultima pacientă internată la Glod sosise aici la sfârșitul lunii noiembrie, imediat după încheierea Congresului al XIV-lea.

Se numea Dora Ghivirigă și era din Iași. Nu se remarcase prin ceva aparte ca să ajungă să participe la congres, în ce o privește fusese vorba mai mult de noroc. Chiar așa. Dora era casieră la CUG – Combinatul de Utilaj Greu de la Iași –, la cantina de incintă, dădea bonurile de masă celor care preferau să mănânce acolo, deși cei mai mulți veneau cu pachetele improvizate de acasă. Cum a ajuns în delegația județului? Răspunsul e absolut aiuritor. Județului i se repartizaseră patruzeci și unu de locuri la congres. De la județ, locurile au fost împărțite pe organizații puternice, pe întreprinderile de bază, că așa erau normele. La CUG au fost repartizate două locuri, unul pentru bărbat, studii superioare, școală de partid și un loc pentru femeie, muncitoare din producție. La prima poziție a fost simplu, a fost numit din oficiu secretarul organizației de bază, Nicolae Sturzu. La a doua poziție însă discuțiile au fost dificile.

În primul rând în tot combinatul erau o sută patru femei.

Patruzeci și șapte dintre ele nu erau membre de partid, treizeci și două făceau parte din personalul TESA, funcționărimă, unsprezece erau femei de serviciu, școală precară, alte șapte avuseseră în ultimul an fie câte o absență nemotivată de la ședințele de partid și de la învățământul ideologic, fie mustrări verbale sau scrise pentru abateri profesionale, iar patru erau Adrian A lui Gheorghe Laika 162 163

însărcinate. Mai rămăseseră în discuție trei femei: Marieta Băbău care lucra la strung, Irina Melehova care lucra în producție la secția de așchiere și Dora Ghivirigă care, deși era casieră la cantina de incintă, era încadrată și plătită pe secție ca electrician. În documentele oficiale era înscrisă drept electrician și numai asta conta acum. Discuțiile au avut loc în august. În septembrie, toate femeile au fost convocate la cabinetul ginecologic pentru consultul periodic obligatoriu, iar Irinei Melehova i s-a adus la cunoștință că e însărcinată, așa că a ieșit din discuție. Au fost întocmite dosare personale pentru Marieta Băbău și pentru Dora Ghivirigă, care au fost avansate la județeană de partid, să decidă cei de acolo. Deși se presupune că a fost o discuție la nivelul cel mai înalt în legătură cu alegerea participantei la congres, lucrurile au fost mai simple. Șeful biroului cadre, Pavel Florea, a răsfoit dosarele, piesele scrise erau în ordine, s-a uitat la fotografiile celor două femei și a decis că Dora Ghivirigă era mai drăguță.

Vestea a surprins-o pe Dora, dar mai ales pe cei din jurul ei, prieteni și cunoștințe. Și au început discuțiile: pe cine are, totuși, acolo, la județeană de partid, de a ajuns dintr-o simplă casieră să reprezinte județul la așa nivel înalt. I-au atribuit presupuși amanți, presupuse relații. Toate astea o dureau pe Dora, se simțea tot mai izolată. Puțina mândrie care o încerca se topea într-o mare de suferință.

La Congresul al XIV-lea al partidului ea era unul din cei o mie o sută de reprezentanți din toată țara adunați în Capitală, la Sala Palatului. Era mândră că ajunsese până acolo. În fond, nu era puțin lucru. Că dacă raportai acest număr la cele peste douăzeci și două de milioane de locuitori ai țării care rămăseseră acasă, obțineai un procent de reprezentare de unu la douăzeci de mii. Satul din care provenea ea, Mălăiești de Prut, nu avea mai mult de o mie de locuitori, asta însemna că ea, Dora Ghivirigă, reprezenta mai bine de douăzeci localități asemenea. Își amintea, privind marea aceea de capete care se uitau înainte, într-un punct fix, momentul în care plecase din satul ei ca să ajungă la profesionala din Iași. Era în septembrie 1974. În iunie terminase clasa a opta. În iulie dăduse examen la profesională, la o clasă de electricieni și reușise cu a doua medie. În august a fost violată

de un văr, Marius și totul se întâmplase numai și numai din prostia ei.

Marius tocmai terminase profesionala de la CUG, primise și repartiție și Dora l-a căutat într-o duminică ca să-i spună cum e, să o inițieze în viața de cămin, să-i spună de cine și de ce să se ferească. Marius nu a ezitat să o inițieze, a scos un pachet de țigări „Litoral”, a servit-o și pe ea lovind cu dexteritate cu degetul pachetul ca să iasă în mod ordonat țigările, una câte una. I-a dat apoi să bea o vișinată care era dulce, dulce, dar care ascundea astfel tăria alcoolului. După vreo două pahare a simțit că nu își mai coordonează mișcările. Apoi a amorțit, nici buzele nu i se mai mișcau, a urmat o rigidizare a umerilor, a gâtului, a limbii. L-a văzut pe Marius cum s-a aplecat peste ea, a dezbrăcat-o, i-a scos chiloții și apoi a profitat de ea. Nu a avut putere să schițeze niciun gest. Era ca paralizată. Când și-a revenit, peste câteva ore, Marius fuma lângă ea. O îmbrăcase la loc.

— M-ai dezvirginat?, l-a întrebat ea.

— Nu am știut că ești virgină, că altfel nu mă mai apucam de tine, i-a spus el. Dar oricum, la profesională în o lună, două, nicio fată nu mai rămâne virgină. Așa e regula acolo, ți-e și rușine să spui cuiva acolo că ești virgină. Numai proastele și urâtele sunt virgine la profesională, să știi.

Îi părea rău că își pierduse virginitatea așa de ușor, atât de repede, altfel își imaginase momentul în care s-ar fi dăruit unui băiat. Dar acum îi era mai rușine parcă de faptul că se Adrian A lui Gheorghe Laika 164 165 îmbătase, în familia ei beția era trecută între lucrurile cele mai detestabile. De asta, Marius i-a promis că nu va spune nimănui că ea se îmbătase, iar ea nu va spune nimănui că a profitat de ea. Erau chit.

Cu Marius s-a mai văzut prin Iași, dar au evitat să vorbească despre acea întâmplare. De altfel, el se însurase destul de repede, divorțase, se însurase din nou. Așa era viața din oraș, avea alte reguli, era mai dinamică.

Dacă ar vedea-o Marius acum, în Sala Palatului, la Congres, oare ce ar zice? Ea s-ar simți, oricum, răzbunată pentru ce i-a făcut el atunci. Dar el nu avea cum să o vadă, poze nu era voie să facă, doar dacă ar

vedea-o pentru o clipă la televizor.

Dar cine se uită la mulțimea de decor din sală, când tot ce e mai important la un Congres este în față, la prezidiu?

Din moment în moment trebuia să intre în sală Președintele, Secretarul general al partidului. O muzică de cor, dată în surdină, transformase sala într-o oală sub presiune. Urechile îi țiuiău. O durea capul, respirația îi deveni accelerată, o gheară i se puse în piept.

Dacă leșin acum?, se întrebă Dora.

Un cameraman intră în fugă în sală și îndreptă aparatul spre o anumită ușă.

Apoi veniră în fugă trei tipi, genul sportiv, care se așezară pe locurile rezervate din față.

O lumină albă înlocui lumina galbenă din tavanul de deasupra mesei prezidiului.

Se opri muzica.

Nu se auzea nicio șoaptă, niciun foșnet, niciun scârțâit.

Momentul era încordat.

Mai erau câteva secunde.

Dora scoase un țipăt și leșină.

Au scos-o târâș, printre rânduri, capul i se izbea de plușul scaunelor, de muchiile cotierelor, în timp ce Președintele intra în sală și toată lumea se ridică în picioare.

Toată starea ei de leșin dură cam trei, patru minute. Nu-și mai amintea nimic, deși în urechi îi rămase o înjurătură care i se lipise de timpan ca o bucată de plastilină: ... zda mă-tii, de boarfă! Era să ne strice totul! O fi, dracului, borțoasă!

Nu avea cum să fie borțoasă, că le făcuse și examen ginecologic tuturor femeilor participante la congres.

Nu reținuse chipul celui care o înjurase, dar când își revenise văzu în jurul ei trei tipi drăguți de tot. Unul semăna puțin cu Marius, avea același zâmbet șmecheresc în colțul gurii, ca și cum ți-ar fi pregătit o șotie și acum aștepta să te prinzi despre ce e vorba.

Au întrebat-o cum o cheamă și de unde este. Le-a spus.

Apoi au întrebat-o dacă se știe cu vreo boală. Nu, era sănătoasă,

făcuse un control complet la sosire, leșinase de emoție.

E de înțeles, i-a răspuns unul.

Seara la „Europa liberă” au vorbit despre ea, îi știau numele.

Că așa a ajuns tineretul României, să leșine de foame și sete la congresele partidului, că sunt mânați acolo ca niște vite. I-a spus-o fratele ei, Gicu. A căutat-o și i-a spus-o cu glas ferit, era și el îngrijorat. Ar fi vrut să protesteze, să spună că nu e adevărat, că nu o adusesese nimeni cu forța, că nu îi fusese nici foame și nici sete, că era o mândrie să fii acolo, dar ea nu avea cum să comunice acestea. Pe ea nu o asculta nimeni.

La serviciu, după ce s-a întors, o priveau ca pe o ciudată.

Era limpede că lumea ascultase „Europa liberă”, că numai acolo se vorbise de incident. Și totuși, dacă „Europa liberă”.

transmisese acest lucru, înseamnă că avea informatori chiar și în culisele unui congres al partidului. Ideea aceasta i se fixă Adrian A lui Gheorghe Laika 166 167 în cap și se întrebă cum de acolo, sus, la Comitetul Central nu au fost depistați cei care manipulează informațiile.

Cui spusese ea cum o cheamă și de unde este, în momentul în care își revenise din leșin?

Celor trei care o scosese din sală, da.

Deci numai unul dintre cei trei trebuie să fie cel care a dat informația la „Europa liberă”, da.

Da, ea ar putea să le descrie chipurile, ar putea să îi recunoască.

Era de ajuns să îl recunoască pe cel care seamănă cu Marius, că el ar fi obligat să spună cine erau ceilalți doi.

Se apucă să scrie o scrisoare pe care o trimise la Biroul județean de partid, la Comitetul Central, la Scânteia, la ziarul Flacăra Iașului.

Simțea, cu fiecare ceas care trecea, mestecând tot mai tare subiectul, că era de datoria ei să descâlcească situația, că făcuse ceea ce trebuie, că își asumase o cauză pentru care merita să lupte.

Rezultatele nu au întârziat să apară.

La trei zile de la expedierea scrisorii către Biroul județean de partid a fost invitată la o discuție.

A ajuns cu jumătate de oră mai devreme, a fost invitată să ia loc într-o sală de așteptare.

I s-a dat un pahar cu apă. S-a uitat pe furiș jur, împrejur.

Era superb.

Mobilierul era maroniu și strălucea.

O oglindă mare îi surprindea toate gesturile.

Pe perete erau două tablouri, unul era semnat de Dan Hatmanu și reprezenta portretul lui Ștefan cel Mare, care ieșea dintr-un tablou și ciocnea o cupă cu vin cu Secretarul general al partidului, iar celălalt era un portret de femeie pe un fond albastru, albastru, probabil că era soția Secretarului general.

Al doilea tablou era semnat Sabin Bălășoiu sau cam așa ceva, nu era prea limpede semnătura.

Da, acum să o vadă Marius. Dar nu avea cum să o vadă, greu i-ar fi fost unuia ca el să pătrundă la așa nivel. Ea era o norocoasă, poate că și Dumnezeu o ajuta, că era o ființă modestă, mai spunea câte o rugăciune, nu își dorea mult de la viață. Și e important să nu îți dorești mult de la viață, ca să fii mulțumit. Că dacă îți dorești mult și nu obții, ești un nefericit. Erau atâția în jur care se declarau mereu nemulțumiți, mereu obiectau câte ceva. În general îi evita.

Se uită la ceas și își dădu seama că mai erau doar trei, patru minute până să fie chemată înăuntru, la secretarul cu propaganda.

Ce îi va spune? Că, na, aproape că uitase de ce venise acolo.

Dar dacă ea va spune, așa cum spusese și în scrisoare, că numele ei a fost rostit la „Europa liberă”, nu-i așa că trebuie să recunoască că asculta „Europa liberă”? Sau că alții, din preajmă, ascultă? Cine erau aceia...? Trebuia să spună cine erau. Că era fratele ei, Gicu, care lucra la abator? Își va pierde slujba, cu siguranță, va fi anchetat. Abia în momentul acesta își dădu seama că intrase într-o poveste pe care nu o stăpânea, că era descoperită. Vedea marginile dezastrului.

Când a deschis ușa să o invite înăuntru, secretara secretarului cu propaganda o găsi pe Dora Ghivirigă leșinată. Abia dacă mai dădea semne de viață. A zgâlțâit-o, a udat-o cu apă. A țipat și au venit cei de la Serviciul de pază. Au chemat o ambulanță. Și-a revenit la spital. Nu-și

mai amintea mare lucru. În jurul ei se agitau doi bărbați și două femei, toți îmbrăcați în halate albe.

Au întrebat-o cum o cheamă, vârsta, unde locuiește, unde lucrează. La CUG? La ce secție? Căsătorită? Nu. Însărcinată?

A, nu...! Antecedente ale stării de sănătate...?

Le-a spus despre incidentul de la congres. O asistentă nota totul într-un registru.

Adrian A lui Gheorghe Laika 168 169 Cel care o chestiona era un doctor, probabil, dădea din cap după fiecare răspuns al ei, ca și cum ar fi aprobat-o.

Celălalt bărbat îi pusese niște fire cu niște clești metalici mari pe picioare. Când s-a apropiat ca să-i pună aceiași clești și pe brațe, îi văzu fața și își dădu seama că seamănă cu Marius.

Aceiași zâmbet. Numai că acesta avea fața mult mai netedă și purta perciuni mari. Era un bărbat bine.

A rămas internată sub supraveghere, i-au luat sânge în trei flacoane pentru analize. I-au dat niște sedative, a dormit aproape cincisprezece ore. S-a trezit în formă a doua zi când i-au dat și drumul. Și analizele erau în regulă. A condus-o la ieșire chiar asistentul care semăna puțin cu Marius. I-a spus că i-a făcut plăcere să o cunoască.

Și ei i-a făcut plăcere.

Dar nu au îndrăznit mai mult, deși i-ar fi plăcut să iasă cu el undeva, la liric, la Grădina botanică. Dar poate că era însurat? Na, nu se uitase la inelar, îi scăpase amănuntul.

Primise trei zile de concediu medical, să se odihnească.

A doua zi a căutat-o Gicu, fratele ei.

Pățise ceva?

Nu, dar de unde știa...?

Păi, auzise la „Europa liberă”. Că la coadă la audiențe la Județeană de partid Iași lumea leșină, moare. Și îi dăduseră numele, că o femeie amărâtă, muncitoare la CUG, care venise cu probleme, a ajuns la spital. Că erau frecvente cazurile de acest tip, în România se moare la cozi la carne, ulei, zahăr, la cozi la justiție, la cozi la benzină... Dar se moare și la cozi la audiențe la partid. Că mai fusese un caz la Petroșani,

cu un miner care murise în timp ce aștepta să intre la prim-secretarul județului, că nu avea casă...

— Gicule, i-a spus ea panicată, dar de unde să știe cei de la „Europa liberă” că eu, Dora Ghivirigă, am leșinat în sala de așteptare de la Județeană de partid, de la Iași? Cineva informase, că nu eram eu o persoană atât de cunoscută ca să intereseze la așa nivel. Și cine putea să informeze? Doar cineva de la județeană de partid, dintre cei care mă reanimaseră. Sau cineva de la spital? Poate că tipul care semăna cu Marius? La el s-a îndreptat primul gând...!

Gicu nu a putut să-i răspundă, îi adusese un pachet cu carne, dacă avea de mâncare, restul problemelor și le va rezolva ea singură. Că dacă aveai sănătate și mâncare, erai salvat. Asta era deviza lui Gicu.

Dora a stat acasă, în garsoniera ei confort unu, trei zile, în concediu medical. A mâncat, a citit două almanahuri, Flacăra și România pitorească, s-a odihnit. Se simțea în formă.

Vineri când a mers la serviciu, era așteptată la biroul directorului tehnic. Din prima s-a gândit că e ceva în legătură cu apariția numelui ei pe post la „Europa liberă”. Și așa era. O așteptau doi tipi, tineri, care, după ce au identificat-o, nume, prenume, anul nașterii, părinți, domiciliu, i-au cerut, fără nicio altă introducere, să explice cum de leșină numai în locuri publice, cu mare impact mediatic. Și cum de mama dracului când leșină ea se dau loviți cei de la „Europa liberă”? Pe cine cunoaște acolo, prin cine comunică?

Degeaba încercă Dora să le explice că ea nu cunoaște pe nimeni la „Europa liberă”, că leșinase pe bune și la congres și la Județeană de partid. Tipii nici nu voiau să audă. Să le spună adevărul, da, adevărul. I-au pus o foaie de hârtie în față și un pix.

Scrie tot ce știi.

Între timp a intrat în birou și directorul tehnic, Ion Țăranu, care i-a făcut un semn cu ochiul, îndemnând-o să facă ce spun tipii, că nu-i de glumă. Ion Țăranu luă ceva dintr-un sertar și ieși cu atitudinea omului care își făcuse datoria, te avertizase, trebuia să-i rămâi și puțin dator pentru asta.

Adrian A lui Gheorghe Laika 170 171 Dora își fixă ochii în

pagină și se gândea ce să spună. Să spună că știe ceva, când nu știa nimic, ar fi fost o prostie.

Dacă nega, nu era crezută. Concentrându-se o luă o toropeală blândă, ca o reverie. Tipii din fața ei se îndepărtau ca și cum ar fi fost priviți printr-o lentilă pusă invers. O trezi vocea fermă a unuia:

— Fetițo, dar joci tare! Noi habar nu aveam cu cine vorbim, să fiu al dracului dacă nu erai bună de spion, că ai atitudine, ai expresii, ai răbdare. Leșini la comandă, încât o sută de doctori nu descoperă prefăcătoră. Ești bună, bate palma, de acum joci cu noi!

Dora nu înțelegea. O luă o durere de cap ca și cum un cui i-ar fi pătruns prin frunte. Și începu să vomite. Fără să mai aibă timp să se abțină.

Tipul care era mai aproape se trase athletic deoparte, ca să nu fie stropit și aplaudă:

— Excelent, excelent! Ce ieșire din situație! Extraordinar.

Bă, dar asta vomită la comandă. Nici Florin Piersic nu borăște la comandă, cât o fi el de mare actor!

După ce vomită, Dora se simți mai bine. Îi era rușine, ar fi intrat în pământ de rușine. Se repezi să șteargă de pe jos cu un batic pe care îl avea în geantă. Și cu o batistă.

— Gata, îi spuse celălalt, s-a încheiat reprezentația. Ar trebui să colaborezi de acum. Și ție îți va fi bine și nouă. Că n-oi fi tu Ecaterina Teodoroiu, să ții cu sânii în vânt linia frontului. Masca jos, tovărășico!

Tipul semăna cu Marius, constată Dora. Dar semăna bine de tot, avea până și cicatricea abia desenată de lângă urechea dreaptă. Sau Marius o avea sub urechea stângă? Nu-și mai amintea exact. Dar se gândi să verifice. De asta strigă, înăbușit:

— Marius?

— Poftim?, întrebă tipul.

Și Dora leșină.

Când s-a trezit era la dispensarul CUG-ului.

— E posibil să faci niște crize de epilepsie pe fond emoțional, o auzi pe doctorița care îi lua pulsul de pe vena de lângă ureche. Eu zic să nu ne pripim cu diagnosticul, în prima fază propun să îi facem o

rezervare la sanatoriul de la Glod.

Vorbesc eu, îl cunosc pe director, am fost colegi la facultate.

Ei, ei, Andrei Bâlbâială m-a cerut și de nevastă, dacă mă măritam cu el, azi eram nevastă de director! Păcat de el, băiat bun, dar îi cam mirosea gura. De asta l-am refuzat.

Laika 172 173 16.

În decembrie 1989 lucrurile s-au întâmplat cam așa.

Pe 18 decembrie în unul din cei doi ploi din curte cineva atârname patru pere. Cum nu mai erau frunze, perele se vedeau extrem de bine. Administratorul Papucică a descoperit perele, nu le-a atins, dar l-a anunțat rapid pe doctorul Bâlbâială.

Acesta i-a spus să le dea jos imediat. Papucică a luat un băț mai lung și le-a dat jos. Era limpede că era o glumă de prost gust a cuiva la adresa formulării Secretarului general al partidului care spusese că va dispărea comunismul din România când va face plopul pere și răchita micșunele. Cum nu era nicio răchită în curte, nu putea verifica nimeni dacă și aceasta își modificase ocazional gena. Doctorul Bâlbâială s-a gândit în prima clipă să sune la Direcția sanitară, apoi s-a răzgândit, mai înțelept era să ascundă incidentul, nu voia să atragă atenția asupra unității dintr-un motiv atât de banal. Că în final tot el, ca director, va avea de suferit. Dacă va turna cineva despre acest lucru, fie va nega, fie va spune că a vrut să urmărească el dacă e vreun diversionist în unitate, ca să-l prindă asupra faptului și să-l toarne miliției. Nu voia ca acuza să planeze asupra tuturor, nu era drept. Pentru că Securitatea imediat ar fi trecut la anchetarea tuturor, toată lumea ar fi avut de suferit. Putea să facă treaba asta și vreun nebun, în acest caz nu era drept ca să sufere și personalul. Și până la urmă, tuturor le era bine aici și angajaților și pacienților, de ce ar fi vrut cineva ca să detoneze liniștea unității? O glumă a fost, era sigur, Dar, o glumă proastă. Degeaba a urmărit expresiile de pe chip ale celor din preajmă, nu a surprins niciun zâmbet pieziș, nicio aluzie, nimic. Oricum a rămas într-o stare de alertă.

Pe 19 decembrie a fost adus un camion cu cartofi. Pacienții au fost rugați să dea o mână de ajutor, lucru care se întâmpla destul de

des, ca toată lumea să pună mâna să ajute, erau până la urmă ca într-o familie. Cartofii au fost basculați pe o platformă de ciment și de aici erau puși în lăzi și transportați în magazia de alimente din spatele bucătăriei. Dacă erau cincizeci, șaiszeci de persoane care să pună mâna la treabă, revenea cam jumătate de ladă pentru fiecare persoană, treaba se termina în jumătate de ceas. Unii o făceau cu mai multă determinare, alții cu mai puțină, în funcție de pricepere, de practică, de starea de sănătate. Mai erau pacienți care refuzau să participe la asemenea acțiuni, fie le considerau înjositoare pentru poziția lor, fie le socoteau un abuz din partea Administrației și prin care le erau încălțate drepturile lor de pacienți.

Nu erau obligați, deși cei care rămâneau deoparte ajungeau ținta discuțiilor, a ironiilor în timpul trebii. De asta tot mai puțini erau cei care refuzau asocierea la muncă, pentru mulți era și distractiv.

De data aceasta a participat toată lumea la acțiune, în afară de femeii care nu fuseseră niciodată antrenate la așa ceva.

Coordonator era administratorul-șef Teodor Papucică care își suflecăse primul mânecile.

Au vorbit despre vreme: era prea cald pentru perioada asta.

Dar era bine, că se făceau și ceva economii la combustibil, la încălzire.

Da, dar va fi o secetă anul viitor, că dacă nu e zăpadă în decembrie, apoi va fi secetă în mai.

Adrian A lui Gheorghe Laika 174 175 Nu-i adevărat, zăpadă trebuie să fie în martie, ca să nu fie secetă. Acum totul e să nu fie îngheț, că dacă îngheață, grâul e gata. Aici e buba.

Dar acum a apărut grâul de primăvară, care se seamănă primăvara și nu mai sunt probleme cu înghețul.

— Știi cum e cu iarna? Ce a mâncat lupul e bun mâncat.

Acuma depinde cum o să fie februarie, că aia e luna dracului iarna... Februarie.

— Îți amintești iarna lui '53? Era în martie... Aveam vreo zece ani și m-a trimis tata să aduc niște varză de la bunici.

Mergeam pe gard, așa de mare era zăpada. Și deodată am căzut

în gol, am căzut în mijlocul unui troian cu zăpadă afânată...

— A murit Stalin în '53...

— ...și eu mă luptam să ies din zăpadă, că nu mai vedeam...

— Hei, hei, dar cartofii stricați nu-i puneți în lăzi, că n-am făcut nimica, avertiză administratorul Papucică pe un pacient care lua cartofii cu palmele făcute căuș, punând în ladă marfa pe nealese.

— ...am început să urlu, dar nu mă auzea nimeni. Cine să te audă? Că zăpada amortizase orice sunet. Și atunci...

— Când a murit Stalin s-a organizat paza voluntară în sat, să păzească obiectivele, magazinul, crășma, poșta. Că atunci se presupunea că...

— ...am auzit un lătrat de câine. Nu era câinele meu.

Acum eu ce să fac? Să mai strig sau să tac...

— ...dușmanul de clasă o să atace, o să facă anarhie...

— ...ca să plece câinele. Dar el a venit deasupra, pe buza malului de zăpadă și a început să urle...

— ...și lumea din sat sau primarul, cine știe, a pus pe oameni, câte două ceasuri, noaptea să facă de pază la obiectivele astea. Și tata...

— ...bă, dar urla așa de tare, că îmi înghețase sângele în vine. Parcă era lup. Și eu mă căcasem pe mine de frică și de neputință, că dacă încercam să scormonesc în zăpadă, asta venea peste mine și mă acoperea, că aveam doar zece ani și eram și pirpiriu...

— ...a stat ce a stat, vreo juma de ceas și a venit până acasă, să se încălzească. Și chiar atunci a venit în control milițianul Mohora...

— Nu duceți lăzile, până nu le numărăm și nu cântărim marfa, strigă Papucică.

— ...dar câinele nu urla de nebun, urla ca să atragă atenția că eu eram acolo și a auzit tata și un vecin...

— ...și dacă a văzut că paza voluntară lipsește, gata, dosar de subminare, fugă de răspundere, atac la valorile democrației populare...

— ...și m-au scos, bă, că dacă nu era câinele ăla, acolo o mierleam, că cu cât încercam să scurm în zăpadă, cu atât mă acopeream mai tare, că din panică nu știam cum să acționez și mai venea și noaptea...

— ...și atunci tata și mama la poartă la Mohora, tov milițian în sus, tov milițian în jos, hai să o dăm la pace, dar milițianul nimic că democrația populară a fost în pericol, că tov Stalin așa și pe dincolo, că dușmanii nu dorm, dar tata, tov milițian am copii mici, ce-mi faci că mă bagă la pușcărie, da, te bag la pușcărie că acolo e locul vostru, a celor care nu beleasc ochii, că cine nu belește ochii, belește... Și a luat tata toți cartofii din beci i-a încărcat în sanie și i-a deșertat în curte la tov milițian Mohora și stătea milițianul încruntat pe prispă, era supărat rău că democrația fusese în pericol și nici nu se uita la cartofii noștri...

— ...de atunci eu respect câinele mai mult decât omul, că un om te lasă de izbeliște la greu, da' un câine nu.

177 Adrian A lui Gheorghe 176 – ... da când am plecat de acolo, pe drum, tata a făcut o cruce mare și a zis, bogdaproste, Doamne, că am scăpat. Dar tot am avut emoții, că pe milițian îl lăsasem supărat, nu știam dacă fusese mulțumit. Și n-am mai mâncat cartofi iarna aceea, am fiert făină de porumb cu untură și am mâncat și fierbeam dovleac în loc de cartofi...

— Și milițianul?

— He, milițianul o făcut gușă de la cartofii noștri, parcă era pelican, îi atârna sub bărbie... Că tata spunea, uite bă, băga-l-aș de sticlete, cum ne-a mâncat el cartofii noștri...! Nu mai știi ce a fost cu el, a crăpat pe undeva, că tot e ceva timp de atunci.

— Gata, cu lăzile la cântărit, după care le punem ușurel una peste alta, ne spălăm frumos pe mâini și mergem la masă, se auzi vocea lui Papucică.

După-amiaza a fost program de somn iar seara, după masă, s-a stins lumina mai devreme, pentru economii.

Asta a fost pe 19.

17.

Pe 20 decembrie a fost ziua de naștere a directorului sanatoriului, doctorul Andrei Bâlbâială, dar și a unui pacient, Costel Cioban.

După amiază, directorul a încropit ceva masă în cabinet, a adus păstramă de purcel proaspăt preparată, șunculiță, cârnați, caltaboș și

tobă. Toate erau făcute la țară de o rudă, doctorul cumpărase jumătate de porc și ruda îi făcuse preparatele. A scos și o sticlă de țuică de prună, gălbioară și care făcea mărgelile dacă o clătinași puțin.

— Știi cum verifici țuica, dacă e naturală?, a întrebat el pe cei din cabinet, în timp ce le turna în pahare.

Nu, nu știau.

— O pui în pahar și ea face niște mici bule pe margine, un fel de mărgelile. Mărgelile astea trebuie să țină până spui un Tatăl nostru. Atunci țuica e bună, naturală, are grade.

Nu a încercat nimeni să spună Tatăl nostru, ca să încerce țuica, dar era de la sine înțeles că asta pe care o turna în pahare doctorul Bâlbâială era din categoria țuicilor rare și naturale.

— Uau, chiar a făcut mărgelile!, s-a minunat doctorița Gherciu.

— Dar ce crezi...?, i-a răspuns cu satisfacție doctorul Bâlbâială.

Erau de față, la sărbătorirea directorului Bâlbâială, care împlinea cincizeci și cinci de ani, doctorii Sebastian Mămulea, Adrian A lui Gheorghe Laika 178 179 Aurel Adamache și Paul Ocrașchi. Erau doctorițele Violeta Ghercea și Mariana Odăianu. Apoi asistenții Radu Bolboacă, Florin Măine, Geo Pașilea și Valentin Onisie. Dintre asistente erau doar Delia Măzuraș și Mioara Oțoi. Mai erau administratorul-șef Papucică și maistrul Costel Pădureț, care făcea de toate, era și șofer și instalator și electrician și curier. După caz.

— Să fii sănătos, șefu', să te țină curelele să ne conduci, să îți trăiască familia!, spuse ritos doctorița Odăianu.

— Mulțumesc, Mariana. Și voi...! Și voi...!

— Noroc!

— Băi, acum nici nu știi cum e mai bine, să aștepti să treacă timpul sau să te prefaci că nu îl bagi în seamă, zise doctorul Mămulea care simțea nevoia să spună ceva mai aparte, eventual profund. Că oricum trece... Știi cum e omul?

Cum simt eu vârsta? Până la cincizeci de ani am trăit din plăcere, după aceea din obligație. Exact de anul trecut, când am făcut cincizeci și unu, am simțit ceva, ca o greutate în spinare. Și duc greutatea asta, n-o las jos, dar știu că la un moment dat mă pune ea jos.

— Vârsta? Cum simt eu vârsta? Dar ce, am timp să mor?

Că vedeți câtă treabă e, că dacă mi-ar spune moartea hai, fă-ți bagajele, i-aș spune cucoană, lasă-mă, că uite am de făcut situația aia, că trebuie să facem aprovizionare, să verificăm bolnavii, interveni directorul Bâlbâială. Că dacă moartea vrea, îi spun, uite, ia fă tu treaba în locul meu și eu mă duc unde zici tu.

Râseră.

Preparatele de porc erau bune. Dar bune de tot.

— Bă, zise doctorul Ocrainschi, uite, dacă ruda asta a ta este de acord, cumpăr un porc și îl duc la el, îl taie și îmi face preparate. Plătesc. Plătesc cât face. Sunt sen-za-ți-o-na-le! Așa ceva nu mănânci nici la Intercontinental. Dar ce zic eu Intercontinental, așa ceva mănânci o dată în viață.

Toți erau de acord că e așa.

Șunculița se topea în gură.

Șoriciul era și el sen-za-ți-onal!

Toba era sen-za-ți-onală!

Bine, a zis doctorul Bâlbâială, un merit avea și crescătorul porcului, că îl crescuse numai cu făină fiartă și cu cartofi fierți.

Contează.

Dar și țuica era sen-za-ți-onală!

De unde o avea? De la un pacient, unul Krailo, dacă și-l mai amintesc ei, un fel de regizor care venise să se interneze la ei. Venise și cu o recomandare de la Dumitru Popescu-Dumnezeu, scriitorul care îi făcea cuvântările lui Ceaușescu. Treabă grea.

Krailo? Dar nu a stat decât câteva zile, interveni administratorul Papucică. Era acum vreo patru ani, îmi amintesc, fiindcă mi-a adus și mie o probă de țuică din asta.

Nu e cel pe care l-a anchetat colonelul Stanciu chiar aici, la club la noi? Că făcuse nu știu ce, interveni asistenta Oțoi.

Ba da, ba da. Nu a fost o anchetă, a fost o discuție. Știți ce a făcut? Nu știți? Stați să vă spun eu, se luminează la față directorul Bâlbâială oarecum bucuros că le putea spune ceva ce nimeni nu știuse până acum. El ținuse secretul, dar de acum putea să spună, că

trecuseră vreo patru ani, faptele nu produsese urmări. Țsta era regizor, pregătea spectacole pentru Cântarea României, se mișca în lumea mare, era prieten și cu Sergiu Nicolaescu. Și știți ce a făcut? Un scenarist băgase de tembel într-un spectacol pentru o emisiune pentru copii, care se dădea la televizor de ziua Tovarășului, o poezie de Ana Blandiana, despre un motan, Arpagic. Și regizorul nu fusese atent la versuri și la un moment dat o fetiță sărea șotronul și recita de mama focului: „Când iese la plimbare / Toată strada emoționată / Se îmbulzește să-l vadă; / Ferestrele se dau de perete, / Copiii uită de caiete, / Crengile se apleacă peste gard, /

Adrian A lui Gheorghe Laika 180 181 E o aglomerație ca pe bulevard, / Mașinile sunt obligate / Să încetinească, / I se aruncă ocheade / În manieră pisicească, / I se dau flori, / Pâine cu sare, / Câte-o scrisoare în plic / Și toată lumea strigă / Ar-pa-gic!“. Vă dați seama? strigă toată lumea Ar-pa-gic! Cin să fie, cin să fie...? Și spectacolul ajunsese în faza de vizionare finală, regizorul își dăduse avizul, se făcuseră filmările, numai că unuia de la montaj i se păru că ceva nu e în regulă și anunță organele. Norocul lor, că altfel o beleau toți: și regizor și scenarist și cenzură și ăia care făcuseră filmul.

Vinovatul principal? Regizorul. Norocul lui că se cunoștea bine cu Dumitru Popescu-Dumnezeu, așa că fuga la el. Fă-o pe-a nebunul, i-a zis Popescu-Dumnezeu. Și a făcut-o omul.

Așa că l-au internat la noi câteva zile, i-am trecut pe foaie o lună și ceva, apoi l-au mai dus pe la Săvârșin, că și acolo e ceva asemănător, i s-a pierdut urma. Că dacă nu ar fi avut cunoștințe, înfunda pușcăria.

— Ce-a făcut, ce n-a făcut, dar țuică bună a adus...!, zise asistentul Pașilea, completând lichidul din paharele goale.

— Și știți care e poanta finală, dacă tot e vorba de Krailo, pe care eu l-am avut în sector, eu i-am făcut fișa de internare...?, interveni doctorul Adamache. Știți unde e Krailo acum?

Nu, nu știau.

— A plecat din țară! A fugit! Și acum e la...? Acum e la...?

E la „Europa liberă“!

Chiar că era o surpriză, toți se arătară extrem de mirați.

Doctorul Adamache ar fi vrut să adauge câteva lucruri despre regizorul Krailo, care făcuse un film pentru CNN despre demolarea unor sate românești, dar directorul Bâlbâială își aduse aminte că în aceeași zi era sărbătorit și un pacient, Costel Cioban, așa că îl rugă pe asistentul Florin Măine să îl aducă până la cabinet.

— Nu știu dacă știți, dar Costel Cioban are un frate ziarist la Scânteia și o soră care e căsătorită cu atașatul nostru militar la Budapesta.

Nu, nu știau, dar pacientul Cioban era un om liniștit, nimeni nu ar fi zis că suferă de ceva, dacă nu ar face niște crize comițiale în momente mai tensionate.

Costel Cioban era un tip extrem de timid, avea mișcări lente, de parcă ar fi funcționat cu încetinitorul. Lentoarea era și de la medicamente, că pe lângă cele pe care le primea de la sanatoriu, mai primea și de la sora lui de la Budapesta. Și le lua pe toate. Cu câteva zile mai înainte primise un colet de la Budapesta, i-l adusese un curier militar și în colet avea inclusiv o sticlă de whisky. O oferă directorului pentru ziua lui și adunării din sala de consiliu. A fost aplaudat.

Da, și whiskyul era bun. Dar bun de tot. După țuică, care avea mai bine de cincizeci de grade, whiskyul părea slab. Dacă la țuică femeile s-au mai strâmbat, la whisky nu au zis nu.

— Cică whiskyul ar avea gust de ploșnițe...! Dar cine a mâncat o ploșniță, ca să spună ce gust are?, întrebă doctorul Ocrainschi.

— Cred că acum am putea spune, dacă mestecăm o ploșniță, că aceasta are gust de whisky, spuse asistentul Pațilea.

Că gustul de whisky îl știu, dar gustul de ploșniță nu.

Apoi doctorul Ocrainschi îl îndemnă pe Costel Cioban să guste din șunculiță, din tobiță. Nu-i așa că erau sen-za-ți-o-na-le?

Erau.

— Să mă ierte doamnele, dar trebuie să spun un banc, că îmi stă pe limbă, zise doctorul Adamache.

— Bă, dar să nu fie cu... cu... zise doctorul Bâlbâială. Și arătă cu degetul în sus.

— Am și unul de ăla, de ultimă oră, dar ăla îl spun mai târziu,

când stingem lumina. Că pe întuneric nu știm cine a Adrian A lui Gheorghe Laika 182 183 spus bancul, ăla îl ia pe nu în brațe la o adică, o încurcă numai cine ascultă. Dar să-l zic pe ăsta, e cu doctori...

Doctorul Ocrainschi tocmai îi explica lui Costel Cioban, pacientul sărbătorit, care tocmai gusta din produsele din carne de porc, cum va cumpăra și el un purcel, nu prea mare, cam de șaptezeci, optzeci de kilograme și îl va duce la ruda doctorului Bâlbâială, ca să îi facă preparate.

Costel Cioban era de acord că e bine, e o soluție înțeleaptă.

Doctorul Adamache era incomodat de discuția celor doi, așa că îi apostrofă:

— Bă, dar eu nu sunt aparat de radio, să vorbesc la pereți.

Spun un banc, nu vorbesc la plenară! Că dacă spuneam un banc cu tovarășu', ai fi fost numai ochi și urechi, colega, nu-i așa? Doctorul Ocrainschi ridică din umeri, făcând semnul că gata, e atent.

— Vine un om la doctor și spune: domnu' doctor, am o problemă am puța prea mare și vreau să o tai, că mă încurcă la mers. Cam cât să o las? Doctorul se uită mirat și neștiind cam cât ar trebui să taie și cât să lase, consultă o asistentă.

Asistenta se uită, se miră și zice că ar trebui lăsată cam de douăzeci de centimetri, dar nu e sigură, că nu are cine știe ce experiență, e tinerică... Așa că doctorul mai cheamă o asistentă.

Aia se uită, se gândește, se sucește și zice că, din câte știe ea și din câte a mai cunoscut, dacă rămâne un treizeci de centimetri, e bine. Dar totuși nu e sigură, e măritată, poate că standardele s-au mai modificat între timp, așa că ar trebui chemată și asistenta-șefă, care e mai bătrână și mai cu experiență.

Asistenta-șefă se uită la doctor, se uită la om și zice dând din cap ca omul care a văzut multe la viața ei: dacă îl încurcă la mers, eu cred că nu trebuie să tăiem nimic, mai bine îi lungim picioarele.

Femeile râseră cu poftă.

— Dar de ce numai asistente a consultat? Ce, doctorițele nu pot avea și ele o părere?, se ofensă doctorița Violeta Ghercea.

Chiar așa de neprofesionistă să fie o doctoriță...?!

— Violeta, Violeta, hai, hai! Nu te subestimează nimeni, mai ales pe tine, dar părerea unanimă e că doctorița are mai multă carte, pe când asistenta are mai multă practică. Și aici, fără practică, nu prea poți fi expert. Teoria ca teoria, dar practica te omoară.

— Hai, că vă spun și eu una cu asistente, zise Geo Pațilea.

— Tot cu asistente?

— Ei, nu-mi permit cu doctorițe. Dar puteți să înlocuiți, dacă credeți. Cică două asistente medicale la morgă văd un tip cu o puță imensă. Una zice: Tu, așa o are și bărbatu-meu.

Cum, așa de mare?, întreabă cealaltă. Nu, tu, așa de moartă, îi răspunde prima.

Au râs iar. Între timp doctorul Bâlbâială a pus un disc la pick-up, era ceva muzică ușoară cu o cântăreață din Basarabia, Alla Baianova. Bluesuri, romane, sonuri țigănești. Muzică plăcută. Doctorul Bâlbâială a scos un carton cu țigări Kent din trusa de prim ajutor care stătea prinsă în perete.

— Băăă, dacă știam eu că ții așa comoară acolo, de când îți spărgeam cabinetul, zise asistentul Radu Bolboacă în timp ce învârtea pe deget un pachet de țigări, reușind să îl țină în echilibru. Era roșu la față, avea niște pete maronii pe frunte.

Probabil că făcea o alergie la alcool.

Doctorul Bâlbâială nu luă în seamă lipsa de respect a asistentului și împrășteie țigările pe masă.

— Dar bine ne mai e, eu zic că acum ne facem și Crăciunul, că oricum nu am pregătit nimic anul ăsta, zise asistenta Mioara Oțoi.

Adrian A lui Gheorghe Laika 184 185 – De bine, de rău, o ducem bine, completă doctorul Mămulea.

— Noi ne ducem la Slănic, la socri, zise doctorița Odăianu.

Te rog să îmi dai trei zile de concediu, fac cererea mâine, se adresă ea doctorului Bâlbâială.

— S-a făcut, Mariana. Eu oricum rămân aici, am primit ordin azi că până la capătul anului nu am voie să părăsesc domiciliul și unitatea. E posibil să fie vreun control, ceva.

— Hai, că vreau să vă spun ultimul banc cu tovarășu', e de

ultimă oră. Da' chiar de ultimă oră...!, zise doctorul Adamache.

— Dacă ar fi ultimul, ar fi bine, nu se abținu asistentul Onisie.

— Bă, dar e vreun turnător aici? Ca să știm măcar de unde ni se trage, dacă ni se trage, zise doctorul Adamache. Dar oricum, cine ascultă ia cât și cel care spune, așa că eu zic la risc, că nu mă pot abține. Clar? Cine este pentru? Cine este împotrivă?

Se abține cineva? În unanimitate de voturi spun bancul! Cică tovarășu' când se întorcea azi din Iran, unde e plecat de câteva zile, la intrare în țară avionul suportă zguduiri puternice și tovarășu' intră în panică. Ce s-a întâmplat?, întreabă tovarășul furios pe comandantul navei. ăsta tremurând tot îi zice, tovarășu', ne-am lovit de nivelul de trai ridicat din România...!

Asistenta Delia Măzuraș, care în mod obișnuit nu scotea mai mult de trei vorbe pe zi, era de nerecunoscut. Râdea cu toată gura, i se zgâlțâiau umerii.

Doctorul Adamache râdea de râsul Deliei.

Mulți nu mai râdeau, ci behăiau contaminați de buna dispoziție a celorlalți.

Doctorul Bâlbâială se apropie din nou de trusa de prim-ajutor din perete, băgă mâna până la cot, încet, cu o expresie de om extrem de preocupat, după care spuse țintindu-i pe ceilalți care stăteau atenți cu zâmbetul fixat pe față:

— Ce avem noi aiici...?

— Riiivanol!, răspunse cântat doctorul Mămulea.

— Nuuu, cântă și doctorul Bâlbâială.

— O ateeelă...

— Nuuu...

— Un bandaaaj...

— Nuuu...

Și doctorul Bâlbâială scoase o sticlă de whisky neînchepută, cu gestul unui prestidigitator care scoate un iepure din pălărie.

Aplauze.

— Băăă, dar ăsta e curat prim-ajutor! Directore, de acum mă dau zilnic leșinat, îi spuse doctorul Mămulea. Pe onoarea mea!

Și eu, și eu... spuse doctorița Ghercea.

— Ei, da ție îți acord prim-ajutor, dar lui Sebastián nu.

Îți fac o resuscitare, mamă, mamă...!

Au trecut și l-au pupat din nou pe doctorul Bâlbâială, i-au spus la mulți ani.

Alla Baianova cânta, pe fundal, un tangou cu versurile în limba rusă iar muzica crease din acea adunare și din acel cabinet învăluit în fum de țigară un univers rotund care se mișca independent de universul comun al omenirii care era tot mai departe. Deja universul acesta o luase pe o traiectorie proprie care se ducea undeva, fără țintă. Era bine.

Doctorul Bâlbâială desfăcuse sticla și punea în pahare.

— Asta era pentru Bobonea, ca să mă treacă la primă.

— Să trăiască...!

— Eu nu știu să spun bancuri, dar tot vreau să vă spun unul pe care mi i-a spus soțul meu și care zice că are legătură cu sanatoriul nostru, zise surprinzător de curajoasă asistenta Delia Măzuraș.

Au aplaudat-o cu toții.

Adrian A lui Gheorghe Laika 186 187 – Hai, Delia! Așa te vrem, Delia.

Femeia roșise, i se conturaseră gropițele în obraji, dar își făcu ceva curaj:

— Cică un pacient de la sanatoriul nostru, mi-a zis soțul meu Cornel, e întrebat: Dumneata de ce ești internat? Am vrut să fug peste hotare, a răspuns el. Doctorul îi zice că pentru așa ceva se stă la închisoare, nu la balamuc...! Da, dar eu am vrut să fug în Uniunea Sovietică...!

Râdeau și tropăiau. Doctorul Mămulea a luat-o pe Delia în brațe și a sărutat-o zgomotos pe obraz.

— Măi, fato, dar tu ești o comoară nedescoperită!

— Ei, lasă că are cine să o descopere, zise doctorița Ghercea.

Tu l-ai văzut pe Cornel? E cât dulapul, are un spate de doi metri.

Că ei la Securitate nu se joacă, acolo sunt numai bărbați unul și unul. Acolo nu-i sanatoriu de nebuni cu doctorași cu mânecuțe.

Asistentul Florin Măine a ieșit și s-a întors cu o cobză.

Dânsul înființase în cadrul sanatoriului o formație de cobze la care antrenase ceva personal de la administrativ, vreo doi asistenți, un medic, doctorul Pivniceru și chiar vreo doi pacienți.

Nu atinseseră cine știe ce performanțe, dar era obligatoriu pentru activitatea cultural-educativă să miște ceva și pentru înscrierea la Festivalul național Cântarea României. Luaseră vreo câteva diplome și nu neapărat pentru calitatea repertoriului și a interpretării, mai mult pentru insolitul inițiativei, adică să aduni la un loc personal medical și pacienți și să faci o formație nu era un lucru la îndemâna oricui. Că la festival, ca la orice olimpiadă, nu era important să câștigi, important era să participi.

Florin Măine a cântat, mai întâi, „La mușata armâni”. I-a ieșit. Apoi a tras un cântec zvăpăiat, o sârbă sau cam așa ceva.

Doctorul Adamache l-a oprit pe Florin Măine și i-a spus ca să-l acompanieze, că el vrea să încerce un cântec din studenție.

— Uite cum faci, îi spuse el lui Radu Bolboacă, care era în preajmă. Eu cânt și când dau din mână așa, tu întrebi: Ce, mă? Ai înțeles?

Asistentul a înțeles din prima. Stătea pregătit, urmărind buzele doctorului. Acesta începu destul de abrupt, cu o voce cam dogită, dar destul de plăcută, ținând ritmul făcând din genunchi un fel de flexări:

— Șapte fete și-una slută / Au plecat ca să se...

Aici dădu din mână și asistentul întrebă, conform scenariului:

— Ce, mă?

La care doctorul răspunse: ... plimbe / Aerul să și-l mai schimbe!

// Și după un tur de pistă // Le-a intrat o țapă-n...

— Ce, mă?

— ...gleznă / Că era-ntuneric beznă!...

Deși toți erau pregătiți acum să întrebe la semnal ce, mă?, doctorul nu mai știa restul de cântec, degeaba ceru ajutorul celorlalți că nici ei nu-l știau. Uitase, trecuse atâta timp de când nu îl mai cântase, nu avusese ocazia.

Apoi asistentul Geo Pașilea începu el un cântec, al cărui refren a

fost iute însușit de toți. Cântecul era destul de vesel:

La cabana Dochia, la cabana Dochia / Și-a rupt ghida rochia /

Noaptea pe la trei! // Refren: Tu-le, muma lor de ghizi, / Dar și pe ghide când le prinzi / Noaptea pe la trei! // La cabana Fântânele, la cabana Fântânele, / Ghidele devin saltele / Noaptea pe la trei!...

La cabana Semenici, la cabana Semenici / Era să devin tătic /

Noaptea pe la trei!...

Trecură apoi la un moment de rezistență al petrecerilor ocazionale de la sanatoriu, cel publicitar. Protagonisti erau Radu Bolboacă și Geo Pașilea care fuseseră parteneri la școala sanitară la o brigadă artistică de agitație, unde exersaseră asemenea duete. Concuraseră la un festival de umor, la Iași, Adrian A lui Gheorghe Laika 188 189 chiar cu trupa „Divertis” și ieșiseră pe locul doi, după ce localnicii influențaseră juriul, după cum spuneau ei.

Doctorița Gherciu insistase de astă dată ca cei doi să-și înceapă programul. Trecură în față, mimară escaladarea unei scene, după care își puseră un picior în fața celuilalt, cum făceau cupletisti din teatrele de comedie și începură:

Radu Bolboacă: – Vreți să cuceriți femeia, / Folosiți săpunul...

Cheia!

Geo Pașilea: – Moarte sigură cu cobra, / Dar mai sigură cu...
Mobra!

Radu Bolboacă: – Cu motoreta Carpați, / Stați în cur și reparați!

Geo Pașilea: – Nu mai fumați țigări Kent, / Că vă lasă impotent!

Radu Bolboacă: – Vreți să deveniți bărbați, / Fumați doar țigări
Carpați!

Geo Pașilea: – Sifilisul de Constanța, / Face tenul ca faianța!

Radu Bolboacă: – Până și-mpăratul Nero, / Se spăla la cur cu
Dero!

Geo Pașilea: – Pasta de dinți Cristal, / Face dinții ca de cal!

Geo Pașilea: – Dacă bei țuică de prună, / Orice-babă-ți pare
bună!

Radu Bolboacă: – Mâncați coji de mere verzi, / Și-o s-ajungeți
somalezi!

Geo Pașilea: – Sutien de Cluj-Napoca, / Face țața ca și roca!...

După fiecare moment, asistența aplauda sacadat.

Au cântat apoi câteva cântece pe care le știau toți: Carolina e studentă, e studentă, / În dragoste repetentă... Sau: La viața mea / Am o dambla / Să dau la toți, la toți să bea / Și la decan, la prodecan / Și la colegii mei de an...

Pacientul Costel Cioban a fost sunat de către sora lui, tocmai de la Budapesta. Pentru că nu putea face liniște în cabinet, pentru că oamenii antrenați la cântat nu pricepeau de ce trebuie să întrerupă ceva ce știau cu toții foarte bine, doctorul Bâlbâială a mutat legătura telefonului la derivația de pe hol. Femeia, fără să-i spună la mulți ani, cum crezuse Costel Cioban, l-a întrebat dacă totul e în ordine la sanatoriu.

Da, era în ordine.

Dar în zonă?

Da, era în ordine.

Dar în țară?

Da, era în ordine și în țară. Dar de ce întreabă?

Dar el nu a auzit de ce se întâmplă la Timișoara?

Nu, nu auzise. Dar de unde să audă?

De la „Europa liberă”, de exemplu.

Dar cine stă să asculte „Europa liberă” la sanatoriu?

Da, are dreptate...

Dar ce e la Timișoara?

E revoluție!

În acel moment Costel Cioban se gândi că e, poate, în centrul unei farse sau a unei provocări așa că întreabă cu precauție:

— Mihaela, tu ești? Că parcă ai vocea schimbată...! Dacă erai tu, normal că trebuia să îmi spui la mulți ani azi. Și îi închise telefonul.

Când s-a întors în cabinetul doctorului Bâlbâială tocmai se interpreta ceva cu „iupaida, iupaida”, un cântec la care participau toți.

La un moment dat, când s-a făcut ceva liniște și participanții la adunare îl chestionau cu întrebarea cântată „ce avem noi acolo oo?” pe doctorul Bâlbâială privind spre trusa de prim ajutor, sugerând

prezența altei sticle cu tărie, Costel Cioban povesti despre telefonul primit, despre faptul că nu a recu Adrian A lui Gheorghe 190 191 noscut vocea surorii lui, că a fost o farsă a cuiva probabil și că el nu crede că poate să fie, ce trăsnaie!, revoluție la Timișoara.

Delia Măzuraș spuse și ea că soțul ei, Cornel, este în misiune tocmai la Timișoara și că acesta nu i-a spus nimic și că nici ea nu crede să fie ceva. Cornel o sunase aseară.

— Stai, zise doctorul Adamache, hai să-l sun pe colegul meu Iulică Mezaroș, care e doctor la spitalul din Timișoara.

Acum îl sun.

Nu a răspuns nimeni. Mai mult, după ce telefonul suna de două, trei ori se întrepuera soneria și intra ton de ocupat.

La televizor era prezentat un reportaj de la o țeșătorie fruntașă din județul Brașov. Oamenii de aici visau să prindă societatea socialistă multilateral dezvoltată și o spuneau cu mult patos.

— Hai să dăm radioul pe „Europa liberă” sau pe „Vocea Americii”, sugeră unul dintre asistenți, numai că doctorul Bâlbâială spuse că nu ar fi nici locul, nici momentul.

La ora nouă era ultimul autobuz spre oraș. Administratorul Papucică a mers în stație și l-a rugat pe șofer să mai aștepte, că vin și navetiștii, au o ședință. Șoferul a mai stat vreo zece minute, oricum se cunoșteau toți, autobuzul deservea, practic, sanatoriul.

De gardă au rămas doctorul Ocrainschi și asistenții Bolboacă și Măzuraș. Dar a rămas și doctorul Bâlbâială, ca să strângă în cabinet dovezile petrecerii, că nu se știe dacă nu vine vreun control.

— Să fiți cuminți!, le-a strigat doctorița Ghercea celor care îi conduceau spre autobuz.

Ca răspuns, doctorul Bâlbâială a luat-o familiar, demonstrativ, pe după umeri pe Delia Măzuraș făcându-le semn cu mâna celor care plecau.

Asta era pe 20 decembrie.

18.

Pe 21 decembrie la ora 10 doctorul Andrei Bâlbâială a fost chemat la Direcția de sănătate. Însuși directorul, Constantin Bobonea,

I-a primit în biroul său și l-a întrebat dacă la Glod sunt ceva probleme.

Probleme? Nu, nimic deosebit.

L-a întrebat cum stă cu gradul de ocupare a sanatoriului.

La refuz, i-a răspuns doctorul.

Să facă bine să pună pe liber până la jumătate din locuri, că e posibil să fie nevoie de ceva paturi în perioada următoare.

Ba chiar mai mult de jumătate, că e de unde...

Din cauza sărbătorilor?, întreabă doctorul Bâlbâială.

Da, din cauza sărbătorilor...!

Apoi l-a întrebat dacă au medicamente, alimente și pături suficiente.

Da, medicamente ar fi, ceva calmante, ceva antibiotic, ceva vitamine. Alimente pentru două săptămâni, la efectiv complet, iar pături, omul și pătura lui, nimic în plus.

Dar de ce nu sunt pături în plus?

Nu au fost bani, ultima dată s-au cumpărat douăzeci de pături în anul 1987, când a fost internat Tovciubucă, de la CC...

La întoarcere la sanatoriu, pe la ora 12, după ce a trecut și pe acasă, ca să își schimbe hainele, l-a întâmpinat doctorul Ocrainschi care i-a spus conspirativ că la Timișoara a venit Adrian A lui Gheorghe Laika 192 193 primăvara și a ieșit lumea pe stradă cu toporași în mână. Și i-a făcut semn că gata, kaput...! Și arată cu degetul spre sus, la cel mai înalt nivel.

Doctorul Bâlbâială a spus că a aflat și el ceva, dar că nu crede că e cu adevărat serios. Li s-a alăturat asistentul Bolboacă, care și el aflase că la Timișoara au fost omorâți niște demonstranți, că a tras armata sau securitatea. De la „Europa liberă”.

aflase. Numai că și „Europa liberă” și „Vocea Americii” sunt puternic parazitare, la un moment dat au fost băgate pe aceleași frecvențe cântece populare rusești. Ca o ironie a serviciilor, probabil.

Nu cred că s-a ajuns până acolo, i-a răspuns doctorul Bâlbâială. Se mai și exagerează. Dar nu a precizat dacă se exagerează când e vorba despre moartea demonstranților sau despre parazitarea frecvențelor de la „Europa liberă”.

În birou îl aștepta un fax prin care toate conducerile instituțiilor din subordinea direcției de sănătate erau informate că la Timișoara niște grupuri huliganice au atacat câteva magazine și câteva instituții ale statului cu scopul de a destabiliza ordinea publică, la mijloc fiind și influența unor agenturi străine și li se cerea conducerilor să condamne prin mesaje ferme și responsabile, care trebuie să ajungă până la ora 14 la direcție, această situație reprobabilă. Semna dr. Constantin Bobonea.

Doctorul Bâlbâială a chemat-o pe doctorița Gherciu, care era pricepută la scris mesaje, o făcuse de zeci de ori în ultimii ani, ba la aniversări ale partidului, ale Președintelui, ba la acțiuni de dezarmare mondială care porneau fix din țara noastră. Cu ce urmări? Nimeni nu stătea să măsoare.

Numai că de data asta doctorița Gherciu nu era dispusă să scrie niciun mesaj, nu pricepea ce se întâmplă, nu o interesa subiectul.

Dar, Violeta, te rog, scoate-mă din rahat!

Degeaba a insistat, doctorița i-a spus că și ea s-a săturat de ăsta, că dacă ar fi fost acum la Timișoara sigur era cu huliganii, pe stradă. Așa că ciuciu mesaj de condamnare. Să și-l scrie singur.

L-a scos din situație asistenta care o făcea și pe secretara când era nevoie, Ana Spânoiu, care era și registrator medical și curier de multe ori, care îi sugeră să răspundă cu vorbele din mesajul de solicitare, numai că în final să îl semneze cu colectivul de oameni ai muncii.

Genial!, i-a răspuns doctorul Bâlbâială. Și i-a dat chiar ei să facă textul după această formulă.

La ora două fără cinci minute doctorul Bâlbâială citi textul și îl semnă, apoi făcu semn secretarei să îl expedieze prin fax.

Se încadraseră în timp.

Câțiva pacienți l-au întrebat dacă e adevărat că la București, la miting, lumea l-a huiduit pe Ceaușescu.

Nu, nu știa, e posibil dar se mai și exagerează, le-a răspuns el.

Apoi maistrul Pădureț, care s-a dus să-i dea ceva mâncare cățelei Laika, pâine înmuiată în lapte, că atâta mai putea înghiți, a venit

și a spus că animalul nu o mai duce mult.

Privește într-un punct fix, cu ochii sticloși și tremură din toate încheieturile. Să-l ducă undeva în afară și să-i scurteze chinul?

Să-l mai lase i-a spus doctorița Ghercea, a avut și ea un câine care dădea semne asemănătoare, dar care și-a revenit și a mai dus-o vreo doi ani.

Ăsta n-o mai duce, a asigurat-o Pădureț.

Nu cumva a fost Sandu Bilașcu prin preajma cățelei zilele astea? Să nu-i fi dat vreo bomboană otrăvită, ceva...!

Ei, nici chiar așa, a spus Pădureț. Îi purta sâmbetele, ce-i drept, dar Sandu nu ar fi fost în stare să o otrăvească...!

Numai din cuvinte o ura, că în realitate Sandu se atașase de Adrian A lui Gheorghe Laika 194 195 Laika, pătimiseră într-un fel împreună, îi lega povestea veche, de la Surduc.

În autobuzul de cincisprezece și treizeci, șoferul le-a spus că șandramaua se surpă, că i-a sunat ceasul ăluia, că Gorbaciov i-a semnat actul de mazilire. Știa din sursă sigură.

Nimeni nu l-a întrebat de unde are el surse așa de sigure, puteau fi și provocări, de asta nimeni nu avea chef să vorbească prea multe.

Seara doctorul Bâlbâială s-a chinuit să prindă „Europa liberă”, apoi bibisiul. Frecvențele erau puternic parazitare, dar a auzit împușcăturile de la Timișoara, a auzit că la București lumea chemată la un miting de condamnare a huliganilor de la Timișoara l-a huiduit pe Ceaușescu și că seara s-au ridicat niște baricade în fața hotelului Intercontinental. Cine le ridicase? Nu era prea clar. Se alesese vreun lider, ceva? Nici asta nu era clar. Că dacă nu exista un lider, care să fie ascultat, nu exista nicio șansă ca să se întâmple ceva cu adevărat serios.

Mai fuseseră momente din astea prin '77 sau '78, în Valea Jiului, apoi la Brașov. Dar sistemul era prea bine înfipt în istorie ca să-l zdruncine niște huiduieli.

Se întrebă dacă el își dorea cu adevărat ca să se întâmple ceva. Altă dată da, își dorea să se ducă naibii societatea asta, șandramaua asta, dar acum când lucrurile se zgâlțâiau, nu mai știa ce își dorește.

Era la o vârstă la care nu mai putea lua lucrurile de la capăt, capătul ăla bun era foarte departe. Se gândea la băiatul său, George, student la Cluj, la medicină.

Dacă lucrurile rămâneau așa, îi pregătise totul, avea toate atuurile ca să-i găsească un drum lin în viață. Avea colegi, avea prieteni, cunoștințe. Dar dacă se schimbă ceva, atunci nu mai putea garanta. Și pentru un copil e important să aibă pornirea bună, să aibă sprijin la timp.

L-a sunat doctorul Huțanu, de la spitalul județean, să îl întrebe dacă a auzit că și la București...

Da, a auzit dar el crede că se mai și exagerează. Era precaut cu doctorul Huțanu, îl bănuiau mai mulți că e în solda Securității. Pleca des din țară, primea invitații la congrese până și în America, mirosea a parfum scump, scump. Femeile îl adora pe doctorul Huțanu, aducea rimeluri scumpe, de firmă, aducea parfumuri, creme de lux. Mai și vindea, mai și dăruia. Era un bărbat cum puțini mai găseai pe lumea asta, spuneau femeile. Gentil.

Soția sa, Lenuș, care era contabilă la Direcția sanitar-veterinară a județului a ajuns târziu acasă. Rămăsese la serviciu ca să încheie anul, erau multe situații de făcut. Dacă a auzit de mișcările de la București?

A auzit, dar nu crede. Nu se poate ajunge până acolo.

Era și obosită, nu avea chef să comenteze așa ceva.

Apropo, a găsit ea carne pentru sărbători, zece kilograme de porc și tot cam atâta de vită. A plătit-o deja. I-o aduce mâine cineva.

Asta era bine, el trebuia să se descurce cu bomboanele, cu portocalele, cu bananele. Avea sursele lui.

George nu a sunat?

Nu, dar vine acasă duminică, așa a rămas stabilit.

Pe 22 decembrie doctorul Bâlbâială a mers la serviciu cu autobuzul, ca să facă economie la benzină, adunase mai mulți litri din cota de treizeci de litri a lunii, ca să aibă pentru anul care vine, pentru concediu, să poată face turul țării. La radio, în autobuz, s-a anunțat că generalul Milea s-a sinucis. Să anunțe radioul nostru așa ceva, chiar că

nu era un lucru la îndemână. De ce se sinucisese? Cum se sinucisese? Amănuntele erau evitate.

Adrian A lui Gheorghe Laika 196 197 La sanatoriu mai toți pacienții erau în curte, în grupuri, discutau aprins. La intrarea doctorilor și a asistenților s-a făcut o tăcere semnificativă.

Doctorul Sorin Pivniceru și asistentul Florin Măine l-au informat pe doctorul Bâlbâială că pacienții au ascultat în grup, toată noaptea, „Europa liberă” și „Vocea Americii”, nu a avut ce să le facă. Câțiva au o atitudine ostilă față de medici și asistenți. La masa de dimineață un pacient, Victor Octavian Surdu, fost activist de partid la Iași, mazilit pentru niște afaceri necurate cu cereale vândute la graniță moldovenilor de peste Prut, internat cu schizofrenie, desigur un diagnostic fabricat, a aruncat farfuria cu marmeladă, unt și pâine și a spus că el s-a săturat de lăturile astea. Că mâncarea bună o mănâncă doctorii și asistenții.

Era o exagerare, evident, doctorii și asistenții mai mâncau acolo, ce e drept, doar atunci când erau de gardă, peste noapte.

Dar mâncau laolaltă cu pacienții, mâncarea era subțirică, dar oricum era mult mai bună decât la un spital obișnuit. Aici nu lipsea carnea, zilnic fiecare pacient primea minimum o sută de grame de carne, cincizeci de grame de unt, câte un fruct.

Doctorii și asistenții mai foloseau plita electrică după-amiaza și seara, când mai coceau câte un cartofior, mai făceau câte un ceai, un orez cu lapte.

La ora 10 a venit la sanatoriu directorul Direcției sanitare, doctorul Bobonea. Venea rar aici, a fost o surpriză. Dar nimeni nu mai avea chef să exprime acest lucru. A întrebat din nou despre gradul de ocupare.

— La refuz, i-a răspuns doctorul Bâlbâială.

— Și te-am rugat ieri să mai trimiți acasă, i-a spus pe un ton obosit Bobonea.

— Da, dar nu am avut timpul fizic să fac trierea, să analizăm, să facem actele de ieșire din sanatoriu. Că e o procedură...

— Eu zic să faci rapid asta, că o să avem nevoie de paturi, de

locuri libere. Dă-i afară după listă!

Doctorul Bâlbâială a chemat pe doctorița Ghercea și pe doctorul Adamache și le-a cerut să externeze de urgență câte jumătate din efectivul fiecăruia.

— De ce?

— Gata, au stat îndeajuns, să meargă și ei acasă, să își facă sărbătorile. Facem economii.

Doctorul Bobonea a vorbit la telefon cu câteva unități, a cerut precizări, a dat niște dispoziții.

De ce nu a rămas la Direcție, dacă sunt probleme? Doctorul Bâlbâială nu a îndrăznit să îl întrebe, dar simțea că ceva nu e în regulă.

La unsprezece fără zece la televizor a apărut un crainic gen cioclu, Marinescu îl chema, care a anunțat starea de necesitate pe întreg teritoriul țării. Bobonea l-a ascultat cu mare atenție.

Generalul Milea era numit trădător și se sinucisese fiindcă fusese demascată. Pe cine trădase? În favoarea cui trădase?

Se făcea apel la populația României să apere independența și suveranitatea. Dar cine ne amenința? Rușii? Ungurii? Nemții?

Ozenezurile?

Bobonea convocă consiliul de administrație pentru ora unsprezece treizeci ca să discute situația și câteva chestiuni organizatorice. Dar abia pe la doisprezece fără un sfert dacă au reușit să se adune, doctorii lucrau la documentele de externare a jumătate dintre pacienți. Cei mai mulți nu voiau să plece, voiau explicații.

Doctorul Bobonea începu ședința fără să mai procedeze ca de obicei, cu alegerea unui prezidiu, cu alegerea unei comisii de redactare a procesului-verbal, așa cum se obișnuia.

Lipseau patru membri ai consiliului de administrație, dar nici asta nu mai conta așa de tare pentru Bobonea. Doctorița Adrian A lui Gheorghe Laika 198 199 Pălăncău era în concediu de maternitate, asistenții Pătroi, Bolboacă și Măzuraș erau în schimbul doi, soseau la ora două, două și jumătate, depinde cum ajungea autobuzul. Informarea asta a făcut-o doctorul Bâlbâială, numai că Bobonea nu părea interesat de amănunte. La ședință erau șase persoane acum,

adunate deloc protocolar, ca la un sfat de familie.

Doctorul Bobonea începu cu o descriere a situației din țară, avea informații mai multe, le aflase de la Județeană de partid, trecuse dimineața pe acolo și era fierbere mare.

Lucrurile evoluau urât, urât de tot.

Ungurii masaseră trupe la graniță.

Sovieticii mobilizaseră trupe la Marea Neagră.

La Timișoara lucrurile erau încurcate, nu se știa încă dacă nu ungurii provocaseră actele de huliganism.

Doctorul Adamache întrebă dacă era adevărat că fusese deschis focul împotriva demonstranților și că erau înregistrați și morți.

Că erau ceva morți, da, dar nu se știe încă dacă nu e vorba de morți din partea forțelor de ordine. Că așa se pare, că provocările au fost dure.

Simțindu-se ascultat, doctorul Bobonea începu să extindă considerațiile sale asupra situației politice mondiale, care nu era deloc roz.

Perestroika declanșată de Gorbaciov va destabiliza Europa.

Nu e ușor să stăpânești o lume care derapează, după patru decenii de stabilitate.

Credeți că Pactul de la Varșovia e o adunătură de neica nimeni care să se destrame la prima stropșeală a Vestului?

Tovarășul o fi el nebun, dar are simțul pericolului și a pus punctul pe i când a vorbit de amestecul din afară. Că despre asta e vorba.

Da, blocul socialist se destramă, dar se destramă încet, că aici e vorba de popoare, nu de baloți de paie.

Dar dacă se destramă, ce pui în loc? Că nu o să se amestece de acum, cât ai bate din palme, două sisteme și să iasă unul singur, fără niciun fel de convulsie.

În ceea ce privește sanatoriul, în ceea ce privește soarta lor, a doctorilor, a personalului în general, a pacienților chiar, să acționeze cu toții în afara oricărui amestec a chestiunilor exterioare. Să fie în slujba omului și atât.

De ce e el acum acolo și nu e la Direcție? Poate se mai întrebă câte unul, firesc de altfel. I s-a spus să pregătească locul, poate va fi nevoie. E mai discret locul, aici pot să se adăpostească în caz de necesitate mai multe persoane care au nevoie de ajutor. Și ce înseamnă ajutor în aceste condiții?

Securitatea vieții. Da, așa se pune problema.

Se miră ei? Să nu se mire, în istorie s-au mai văzut cazuri când oameni cu bune intenții au căzut între macazuri, au pățimit degeaba.

Da, noi știm că aici nu sunt internați bolnavi, bolnavi, că aici nu sunt nebuni de-adevăratelea. Majoritatea sunt persoane cu probleme care se pot integra în orice moment în societate.

Doctorii, personalul sanitar, personalul administrativ trebuie să înțeleagă că au avut o pâine albă în condiții excelente.

Nici dacă erau în Elveția nu ar fi dus-o așa de bine, să vină la serviciu ca la stațiune, să dea o pastilă, să mai discute unul cu altul, să mai facă vreun chef și să ia salariul. Să ia salariul bun, cu sporuri de izolare, cu sporul de dificultate, ca și cum ar fi fost vorba de nebuni sadea, să aibă acces, adeseori, la magazinul cu circuit închis de la partid. Că ăsta a fost adevărul adevărat. Așa e?

Nu i-a răspuns nimeni, dar tăcerea părea un răspuns afirmativ.

Adrian A lui Gheorghe Laika 200 201 Sigur că tovarășul Ceaușescu nu o să lase lucrurile să degenereze, aparatul din jurul său va acționa în așa fel încât lucrurile să intre pe un făgaș normal. Iar normalitatea, acum, ce înseamnă?

Să deschidă un pic supapa cu mâncare, un pic supapa cu libertate de exprimare și un pic de libertate cu ieșirile înspre vest. Că în rest, de ce avem nevoie? Că suntem, slavă domnului, respectați în țara noastră.

Că și cu băiatul meu, care e student la I.A.T.C., face cu Dem Rădulescu acum, m-am contrat zilele trecute, că mi-a zis, tată, nu-mi place lumea voastră, nu-mi place lumea asta în general, că ați năclăit-o în ideologie că nu mai știi ce e realitate sau ce e ipocrizie istorică. Și i-am zis, Laurențiu, eu am mâncat căcat o viață ca să mănânci tu cozonac. Așa să mă judeci și nu altfel, să mă judeci după ce te uiți la ce

ți-am pus în farfurie.

În acest moment, când toată lumea reflecta la situația în sine, ușa a fost deschisă brutal și înăuntru a intrat un pacient, Bălănică, un fost asistent medical care făcuse niște avorturi ilegale și fusese scos de la pușcărie pe caz de boală de soră-sa, soție de colonel de miliție, care îi făcuse rost de un diagnostic de nebun:

— A fugit Ceaușescu! Gata, e revoluție!

Bobonea l-a privit cu oarecare indiferență, pe chip îi trecu o expresie de suferință ca și cum ar fi fost încercat de o criză de ulcer.

Văzând că nimeni nu îl ia în serios, că lumea îl privea ca pe un ciudat, Bălănică se intimidă, închise ușa încet, cu precauție, ca și cum ar fi deranjat pe cineva din greșeală.

— Da, vor mai fi provocări, dar lucrurile se vor așeza curând. Ieri Președintele a anunțat că vor fi lovituri date de forțele reacționare, dar la o lovitură a lor, noi trebuie să răspundem cu două lovituri. Ce înseamnă asta? Că suntem destul de deștepți să înțelegem că nimeni nu ne vrea binele degeaba, că binele pe care ni-l vor alții nu e pe gratis, că dacă vom crede că datoria externă ne-o vor plăti alții, asta e o copilărie.

Știți care e miza? Independența noastră. Că noi ne-am plătit datoria externă, suntem independenți de-adevăratelea, iar ăstora nu le pică bine și vor să ne sancționeze.

— Care, ăstora? Cine sunt ei, întrebă doctorul Adamache.

— Ăștia sunt cei de la agenturile străine.

— Unguri? Ruși?

— Nici, nici, răspunse directorul Bobonea. Dracu' știe!

Uite, ungurii au datoria externă de patruzeci de miliarde de dolari, sunt vânduți pentru o sută de ani cu tot cu sol și subsol, pe când noi, gata, datoria externă e plătită, de acum ne redresăm, încet, încet și o să vedem cum o să-și revină România. Că și acasă, în familie, dacă nu ai datorii, te mai gândești și la viitor, ai altă stare de spirit.

Afară se auzea un murmur greu de distins.

— A venit convenția și a adus schimbul de după-amiază?, întrebă doctorul Bâlbâială, doar ca să spună ceva.

— Da, probabil, i-a răspuns doctorul Mămulea. A venit schimbul. Deși parcă e prea devreme, că e abia douăsprezece și jumătate.

Afară se adunaseră, grupuri, grupuri, pacienții și personalul.

Asistentul Geo Pațilea a scos televizorul din club și l-a pus pe pervazul unei ferestre. La televiziune începuse transmisia din București. Era prăpăd. Agitația dădea senzația că au fost scoase în stradă nenumărate tunuri și tancuri. Se trăgea?

Zvonurile erau confuze. Încă nu se știa cine trage, de ce trage, în cine trage. Ceaușescu fugise cu un elicopter și nu se știa în ce direcție. Din păcate antena era proastă, așa că maestrul Costel Pădureț a adus din magazie o antenă mai veche, ca o Adrian A lui Gheorghe Laika 202 203 greblă uriașă pe care a sprijinit-o pe acoperiș. Antena asta o folosiseră în timpul Campionatului mondial de fotbal, care nu se transmisese în țară, ca să prindă undele de la bulgari.

Sau de la ruși? Da, soluția a fost bună, imaginea era acum lacrimă.

Prin studio treceau, pe rând sau la grămadă, civili și militari anunțând că gata, totul s-a terminat.

Se făceau apeluri la calm și la solidaritate.

Să nu ne lăsăm antrenați în conflicte stradale.

— Armata e cu noi!

— Miliția e cu noi!

— Securitatea e cu noi!

— Dumnezeu e cu noi!

Se anunțau comunicate către țară. Fiecare dintre cei care ajungea la microfon se adresa țării. Și țara vibra, vibra, vibra.

Doctorul Bobonea nu se îndura, parcă, să încheie ședința.

Începuse să povestească despre viziunile sale în cazul în care Ceaușescu ar pleca de la putere. Da, el ar face multe și le-ar face cu totul altfel decât le făcuse Ceaușescu.

Doctorul Adamache propuse, totuși, să iasă și ei afară, pentru că acolo se întâmpla ceva.

Se făcu liniște. Se auzea televizorul dat la maximum, deși era destul de departe de biroul lui Bâlbâială, acolo unde se ținuse ședința.

Și se auzi și vocea lui Geo Pașilea care cânta singur: O-le, o-le, Ceaușescu nu mai e!

— Hai, să n-o mai frecăm din vorbe, cred că ăsta s-a dus.

Gata, amin, spuse doctorul Adamache care se ridică și o luă spre ieșire.

Doctorului Bobonea îi tremura bărbia.

Doctorul Bâlbâială strânse hârtiile de pe masă și le băgă într-un dulap.

Doctorița Gherciu îl întrebă pe doctorul Bâlbâială dacă externările făcute mai sunt valabile.

Sunt valabile.

La ieșire din birou, parcă așteptându-i să termine ședința, se afla administratorul Papucică.

— Ce se întâmplă?, întrebă doctorul Bâlbâială.

Papucică îi spuse că nu crede că ar fi indicat ca doctorul Bobonea, care fusese mulți ani și activist de partid cu sarcini în sănătate, să iasă prin față. El crede că ar trebui să se ascundă, măcar pentru moment. Lăsase amintiri urâte în zonă, lumea era capabilă de orice în aceste momente.

Da, Ceaușescu fugise cu adevărat.

Nu, nu fuseseră prinși, dar erau pe urmele lor. El crede că îi vor executa fără somație, așa de tare îi ura lumea.

Papucică îl prinse de braț pe Bobonea și îi spuse să meargă după el. Trecu prin bucătărie, unde nu era nimeni, trecu prin sala de mese, depăși un spațiu gol, în care mai erau ceva mese și scaune depozitate și ajunseră la ceea ce se numea camera mortuară a sanatoriului. Nu fusese folosită, cel puțin în ultimii zece ani, în scopul înscris pe ușă, numai că era obligatoriu să existe așa ceva, după standardele impuse de la minister. Înăuntru erau depozitate niște mochete, câțiva baloți de halate uzate, date la scădere din inventar, dar ținute acolo pentru orice eventualitate.

Doctorul Bobonea se lăsă purtat fără nici cea mai mică reținere, se vedea că era speriat.

— Rămâneți aici. Am să vă încui, ca să nu dea cineva peste

dumneavoastră. E periculos, lumea e agitată. Nu putem ști cum reacționează.

Ar fi trebuit să arate recunoștința lui Papucică, pentru grijă, însă nu mai era capabil de vreo reacție. Zgomotul yalei care se închise de două ori pe dinafară îi scrâșni în creier.

Adrian A lui Gheorghe Laika 204 205 Afară se auzeau huiduieli. Doctorul Bâlbâială se arătase mulțimii.

Maistrul Costel Pădureț se urcă din nou pe copertină, purtând în mână un foarfece de data asta, cu care decupase stema de pe drapel. Stema o aruncase celor de jos. Se iscă o mică îngrămădeală.

La televizor tocmai se scanda: Armata e cu noi!

Costel Pădureț prinse momentul și scandă și el: Directoru-i cu noi! Directoru-i cu noi!

Câtiva îl îngânără, preluând sloganul. Deși nu o făceau prea convingși.

Doctorul Bâlbâială își luă inima în dinți și se opri în fața adunării de pacienți și personal. Doctorul Adamache deja era în mijlocul mulțimii.

— Tovarăși, domnilor! Toți am fost sub vremuri și numai sistemul ne-a făcut să părem altceva decât eram. Ne-am făcut datoria de medici și v-am tratat pe toți după competențe și după cât ne-au ținut priceperile. Am suferit toți în această perioadă și nouă ne-a fost greu...

L-au aplaudat câțiva.

La televizor tocmai se anunțase că Ceaușeștii fuseseră prinși.

Nu era prea clar unde și de către cine, dar important era că fuseseră prinși. Și că vor fi judecați. Va fi, probabil, un proces național, televizat și fiecare român va veni cu capetele lui de acuzare. Așa gândea doctorul Mamulea. Și o spuse doctoriței Gherciu, care se îndoi că va fi așa. Ea nu crede că va fi un proces național, porcul o să crape de ciudă. Și scroafa o să crape. Ea le-ar scoate ochii cu ghearele, dacă ar putea. De ce?

Nu ar putea să spună de ce, că sunt prea multe motivele. Chiar și pentru faptul că a visat că o să ajungă medic la o clinică importantă și a

ajuns la spitalul acesta cu nebuni închipuiți.

— Domnilor, domnilor, ce știm noi despre revoluție? Să vină în față cine știe ceva despre revoluție... Ca să priceapă toată lumea aici de față cine suntem și ce vrem, că o revoluție are niște reguli pe care ne propunem să le respectăm. Că trăim istorie și trebuie să fim la înălțimea momentului.

Apelul asistentului Bolboacă nu avu, pentru moment, ecou.

Nimeni nu părea să știe ceva despre ce înseamnă o revoluție.

Un pacient, Constantin Ciurlău, ridică mâna, ca la școală, cu două degete împungând aerul și spuse cu glasul gătit de emoție:

— E aici un profesor de istorie, domnul Zburlan, care știe o mulțime de lucruri... L-a avut profesor pe tov. Brucan, a făcut „Ștefan Gheorghiu”, e tobă de carte. A scris o groază de articole în Magazin istoric, puteți verifica. L-a cunoscut și pe tov. Iliescu, cu care a colaborat la Editura Tehnică. Vă rog să îl ascultați, vă rog eu...!

Profesorul Zburlan era roșu la față de emoție, se sufoca din cauza faptului că era conștient de importanța momentului.

Era îmbrăcat într-un costum larg, prea larg, mânecile îi fluturau deoarece și umerii i se îngustaseră. În general pacienții purtau pijamale sau treninguri, peste care își luau halatele de molton albastru sau roz. Numai că pacientul Zburlan își pusese costum, ca să fie la înălțimea evenimentului. Asistentul Bolboacă îi făcu loc pe balcon acolo unde era mica tribună improvizată, câțiva îl ajutară pe profesor să urce.

— Dragi compatrioți, domnilor, își începu profesorul Zburlan discursul. Dintre toate revoluțiile care au avut loc în istorie, cea care întrunește toate caracteristicile este Revoluția franceză. Practic Revoluția franceză a început în anul 1789 și s-a încheiat în anul 1799, cu lovitura de stat din 18 Brumar a lui Napoleon Bonaparte. Revoluția franceză a fost un eveniment major al epocii moderne, care a dus la răsturnarea lui Louis XVI și la instaurarea unei noi ordini politice și sociale în Franța...

— Domnule profesor, interveni asistentul Bolboacă, vă rog să explicați revoluția noastră, nu Revoluția franceză. Că ne împleticiți,

naibii, mințile și uităm de ce am ieșit în balcon.

Revoluția noastră, vă rog...

Profesorul se fâstâci și se uită rugător spre Bolboacă:

— Vă rog, permiteți-mi să fac o prezentare cât de cât, ca să înțeleagă lumea aici de față care sunt resorturile unei revoluții, eventual aș putea să vorbesc și despre Revoluția bolșevică, că am doctorat pe temă...

— Dă-o dracului de revoluție bolșevică, profesore, hai, vino la ordinea zilei! Zi-le oamenilor ceva despre cum se conduce o revoluție, spre ce se îndreaptă. Că istoria asta ne învață, în definitiv...

— Da, da... Talleyrand, care a fost un mare diplomat, recunoscut de însuși Napoleon ca atare, dar care a fost geniul rău al Franței în revoluție, zice că un război este un lucru prea important ca să fie lăsat la îndemâna unor soldați și tot el mai zice că îmi este mai teamă de o armată de o sută de oi conduse de un leu, decât de o armată de o sută de lei conduși de o oaie...!

— Interesant, interesant, se trezi spunând doctorul Adamache care nu își amintea de profesorul Zburlan ca pacient. Cred că e încă unul dintre cei care se ascunseseră aici, își spuse doctorul.

— Da, continuă profesorul Zburlan, cu o voce care începuse să crească, stăpână pe ea și pe subiect, Talleyrand, care se numea de fapt Charles-Maurice de Talleyrand-Périgord, spunea că pe cei proști să-i supui și să-i exploatezi – iar pe cei inteligenți și puternici să-i faci aliați – dar să nu uiți, că dacă ești într-adevăr mai deștept decât ei, atunci trebuie să faci, ca atât unii cât și alții să devină uneltele tale!

Lumea aplaudă. Bâlbâială aplaudă și el, deși nu înțelesese până la capăt sensul celor spuse de profesor.

— Da, continuă Zburlan, mai spunea Talleyrand că vorba a fost dată omului spre a-și ascunde gândurile și că nu trebuie să vă închipuiți vreodată că interesele ciobanului coincid cu interesele oilor. Astea le spunea în legătură cu Revoluția franceză când se adresase celor care preluaseră puterea, atenționându-i: Nu vă încredeți în primele avânturi, pentru că sunt aproape întotdeauna cinstite, iar în politică ceea ce e crezut devine mai important decât ceea ce e adevărat.

Profesorul făcu o pauză iar lumea aplaudă din nou, furtunos.

— Am auzit aici, am auzit la televizor că membrii de partid comunist ar trebui excluși din viața publică, din politică.

Domnilor, să nu ne pripim. Domnul Iliescu a fost comunist, domnul Brucan a fost comunist, dar acum ei sunt adevărata noastră speranță. Că tot Talleyrand spunea în testamentul său că nu-mi reproșez deloc că am slujit toate regimurile deoarece m-am fixat la gândul de a sluji Franța care tot Franța rămâne în orice situație s-ar găsi. Așa și România, tot România rămâne pentru cel care o slujește în comunism sau într-o societate nouă, capitalistă... Avem nevoie de fața umană a comunismului.

— E clar, zise Bolboacă, conducându-l forțat pe profesorul Zburlan spre coborârea din balcon. Mulțumim pentru pilde domnului profesor și îl asigurăm că vom învăța din exemplul Revoluției franceze pentru ca și revoluția noastră să aibă același impact care să rămână în cartea de istorie. Lumea aplaudă.

Laika 208 209 19.

Radu Pașilea încercă să cânte de unul singur Deșteaptă-te, române, dar luă nota de început prea sus și din gât îi ieși un schelălăit, ca și cum ar fi vrut să parodieze proaspătul imn național. Se redresă, se uită spre mulțime ca și cum ar fi căutat ceva, o ieșire din situație și după ce descoperi ce căuta se agăță din nou de microfon:

— Avem între noi și trebuie să o recunoaștem, oameni care au suferit mult în anii din urmă din cauza convingerilor lor, din cauza talentelor lor. Îl văd aici pe poetul nostru, pe ziaristul, pe domnul Florentin Păsulă, un adevărat dizident care a fost mătrășit de la Scânteia pentru că nu voia să fie pe linie, pentru că voia să scrie ca un om liber. Domnule Păsulă, vă rog să veniți aici, să vă adresați publicului nostru.

În mulțime se produse o mică agitație, cei prezenți se întrebau cine este dizidentul, nu prea îl cunoșteau, era dintre cei discreți, discreți.

Florentin Păsulă era scriitor. O vreme fusese ziarist la un săptămânal de provincie, undeva în Moldova, unde scria articole pline

de miez despre faptele de muncă ale oamenilor. Și nu scria despre orice, scria numai despre faptele deosebite ale oamenilor obișnuiți. Da, chiar așa, faptele deosebite ale celor mai obișnuiți oameni. Că așa era făcută mintea lui Florentin Păsulă, că scara de valori se răsturnase cândva în capul lui și așa rămăsese. Să zicem că ziaristul Păsulă pleca dimineața pe teren, să scrie un reportaj, un articol, o notă, ceva. Dacă intra într-o fabrică, de exemplu, unde primea ordin să facă un material, Păsulă nu căuta un fruntaș, un erou, un șef. Nu, el căuta altceva, un subiect numai al lui. Se plimba prin secții, se plimba pe afară, căuta cu ochi scrutători ceva, ceva și la un moment dat găsea. Ce? Subiectul! Subiectul lui. Să zicem că era primăvară, că era cald și că privirea îi cădea pe un corcoduș înflorit. Deja avea scânteia în minte, creierul începea să fiarbă, se simțea ca răpciuga de cal care înfulecase tava cu jărat. Și începea să scrie cu febrilitate, cu creionul bont într-un carnețel de reporter: „Vă așteptați, poate, ca la fabrica de rulmenți să auziți țipătul metalului care se prelinge în forme standardizate pentru a deveni cămașa unui viitor rulment, care se va regăsi mai apoi în miezul unei roți ce se va rostogoli spre viitor. Dar nu, înainte de toate, de la fabrica de rulmenți vă transmit o veste care o să vă înfioare inima, sufletul: au înflorit corcodușii dintre hale. Deoparte e magma fierbinte a oțelului, de cealaltă parte e seva fierbinte a corcodușului care s-a transformat în floare. Un muncitor într-o salopetă albastră a ieșit din hala mare de asamblare a rulmenților pentru a privi, câteva clipe, corcodușul în floare. Ochii lui negri au sclipit pentru o clipă la întâlnirea cu această irepetabilă frumusețe. Și-a luat energia de la fragila floare, sufletul său a primit un mesaj cosmic. Aș fi vrut să-l întreb cine este, dar mi-am dat seama că ar fi fost inutil: putea fi oricare din cei șase mii de oameni ai muncii din această fabrică. Pentru toți și pentru fiecare în parte corcodușul avea un mesaj...” Etc. Și Florentin Păsulă o ținea tot așa preț de câteva pagini. Dacă o vreme șefii săi au privit cu îngăduință acest tip de material, în care mai nimeni nu se regăsea cu faptele sale concrete de muncă și viață, de la un timp i-au cerut să fie mai concret, că e nevoie de nume, de succese, de cifre. Numai că Păsulă era incapabil să facă cei Adrian A lui

Gheorghe Laika 210 211 se cerea. Îl trimiteau să scrie despre seceriș, despre producții la hectar și norme depășite, el se întorcea cu câte un reportaj despre copilul care scotea din urma tractorului o floare de mac zdrobită pe care o încălzea în pumni, ca să o reînvie. Și asta sub ochii înlăcrimați ai unui bătrân care încărca în saci boabele și care se emoționase și el de gestul copilului.

Și câți saci a încărcat moșneagul?, îl întreba șeful de secție, ca să completeze în vreun fel textul, să-l umple de măreția faptelor și a cifrelor.

Numai că Florentin Păsulă nu știa, nu fusese interesat de aspect.

Șeful ziarului, un anume Constantin Olău, l-a luat deoparte într-o zi și i-a spus cam așa:

— Măi, Florentine, te știu de mai mulți ani și de multă vreme mi-am dat seama că tu nu ai ce căuta în acest colectiv de mediocri, de ziariști închipuiți, tu ești o valoare. Tu trebuie să ajungi la București, acolo talentul tău înăscut ar putea să fie apreciat la justa valoare. Uite, la Scânteia caută acum ziariști din provincie ca să își îmbroscăteze nervul și verbul și eu m-am gândit să te propun și să îți fac o recomandare. Ce zici?

Florentin Păsulă s-a gândit o zi, s-a frământat întreaga noapte, și-a mai recitat câteva reportaje ca să se convingă încă o dată pe sine cât este de bun, bun de tot și a doua zi a spus da. Într-o săptămână era deja la Scânteia, recomandarea redactorului-șef, care era și secretar de partid, a fost decisivă.

Constantin Olău și-a frecat mâinile, scăpase de un ciudat care îi strica ziarul.

La Scânteia, Florentin Păsulă a fost trimis să scrie un reportaj de pe șantierul care se deschisese pentru o nouă gură de metrou de la marginea capitalei. Când s-a întors cu materialul șeful de secție s-a scărpinat mai întâi în cap cu un creion, după care s-a dus la redactorul-șef:

— Ori sunt eu idiot, ori ăsta e geniu...! Citește.

Și redactorul-șef citi: „Dacă ar putea să sape în sus, în albastrul cerului, oamenii ar face metrourele să circule pe deasupra orașelor. Dar

nu e posibil acum, doar visul ne poate oferi această posibilitate. De asta, pe șantierul care s-a deschis la umbra unui tei secular am văzut drumul furnicii spre miezul pământului. Poate că nu va ajunge acolo, dar important e că a pornit, că a făcut primul pas. Nerăbdarea furnicii o au oamenii aceștia care sapă ca să dea de miezul pământului, vuietul metroului îl aud în minte... Am văzut un tânăr care s-a aplecat și a cules din pământul roșcat o pietricică. Și a dus pietricica la ureche, ca să asculte glasul pământului. Că acolo, în acea pietricică se concentrează..."

— ... zda mă-sii, zise redactorul-șef, m-a încălțat Olău cu încă un neterminat. Că de atâtea ori mi-am propus să nu-i mai iau după recomandări, ci după probe. Da' Olău mi-a fost coleg de bancă la „Ștefan Gheorghiu” și m-am lăsat sedus de sfânta miorlăială prietenească...! Dă-l la corespondență și la corectură, ca să vadă cum scriu alții, poate învață, dracu', ceva...! Dacă nu merge și nu merge, îl transferăm la Munca de partid, eu îi fac recomandarea, genial îl fac...!

L-au dat pe Florentin Păsulă la secția scrisori o vreme, unde trebuia să înregistreze plicurile sosite de la cetățeni, să le monitorizeze problemele, să le răspundă fie prin plic, fie prin ziar. Era muncă. Și mai ales pentru că scrisorile către petenți căpătau la Florentin Păsulă forme onctuoase, literare. Se plângea unul de faptul că la Reșița, într-un cartier, nu există coșuri de gunoi și cetățenii aruncă totul în stradă? Florentin Păsulă îi făcea cetățeanului un demers liric despre frumusețea unui parc plin de flori, ca aspirație necesară pentru mintea fiecărui reșițean care nu se gândise la această posibilitate până la acel moment. Și propunea ca la Reșița să existe o zi a parcului în Adrian A lui Gheorghe Laika 212 213 care toată lumea să vină cu câte o floare în mână. Se plângea alt cetățean că la Baia Mare un gestionar de magazin fură la cântar? Florentin Păsulă îi scria cetățeanului respectiv o scrisoare de trei pagini în care îi vorbea de cântarul nedrept al justiției și despre licărul de omenie care se regăsește în ochii fiecăruia, numai că trebuie un gest care să-l facă să pâlpâie de-adevăratelea.

L-au chemat în fața organizației de partid, l-au prelucrat, i-au luat și corespondența și l-au lăsat doar la corectură. Era harnic și

destul de vigilent. La câteva luni însă un coleg de redacție a venit îngrozit cu Scânteia proaspăt apărută în mână la redactorul-șef. Pe prima pagină era un titlu mare care spunea că între președintele Ceaușescu și nu știu ce președinte african, probabil Mugabe, s-a produs un schimb de masaje și nu de mesaje. Mai mult, președintele nostru era în poză cu gura până la urechi, semn că masajul îi priise în timp ce negroteiul gesticula cu degetul mijlociu al mâinii drepte arătat mulțimii. Vinovat? Corectura. Redactorul-șef și-a luat trei extraverale, ca să nu explodeze.

Pe Florentin Păsulă l-au chemat la Comitetul Central, secția presă, unde l-au anchetat la început ca element subversiv.

După ce comisia formată din trei activiști, între care unul era de la Securitate, l-a ascultat pe Florentin, membrii acesteia au ajuns la concluzia că individul nu era în toate mințile.

Aiura pe seama copiilor din Africa, se solidarizase cu cei care luptau pentru pâine și nu pentru arme și la sfârșit dădea sentința: Să aruncăm cu pâine în țările sărace!

L-au trimis pe Florentin Păsulă la doctor, iar paguba, tirajul ziarului cu greșeala, a fost trecută spre plată în solidar către redactorul-șef, șeful de secție, șeful de departament, corectură, cap limpede... Au fost drastici.

Oricum, cine îl învățase pe Florentin Păsulă cum și ce să facă bine îl învățase, pentru că doctorul psihiatru l-a absolvit de orice vină, l-a declarat schizofrenic și l-a trimis la Glod.

Aici Florentin Păsulă venise cu o obsesie nouă, să scrie o carte care să îl concureze pe mult mai celebrul său confrate, Goethe, era vorba de Suferințele tânărului Werther. Florentin Păsulă citise cartea, cu multă vreme înainte, așa că se gândise că o carte așa de retrogradă, care produsese atâtea sinucideri putea fi interpretată și optimist, încât să genereze o epidemie de optimism. În viziunea păsuliană a termenilor Werther nu se mai sinucidea, ci încerca să afle o variantă care să îi salveze și viața și morala, iar cartea ar fi trebuit să se numească:

Tânărul Werther nu mai suferă. De ce nu mai suferă? Pentru că

avea condiții să trăiască fără griji, era fericit ca om. Era vorba de un tânăr Werther născut în comunism. Eventual îl putea plasa în Ardeal, într-un sat de șvabi, de sași, era un Werther născut în România. Un neamț orientat. Cunoscuse un tip, Nicolae Râpanu, redactor la o editură și îi povestise despre intenția sa de a scrie această carte care îi va schimba destinul. Subiectul îi frigea imaginația.

— Da, i-a spus acesta, dacă vrei să publici orice carte, imediat, trebuie ca eventualul conflict să nu mai fie dintre bine și rău, ci dintre bine și mai bine. Și mai binele să câștige.

E sfatul meu, că te văd tânăr și plin de curaj.

*

Între timp Florentin Păsulă ajunsese la balcon, asistentul Geo Pațilea îl trase mai în față și îl prezentă din nou ca pe un trofeu:

— Avem alături de noi pe omul de condei, pe omul de litere, pe prietenul – de ce nu?, domnul Florentin Păsulă. Dar Adrian A lui Gheorghe Laika 214 215 în primul rând e vorba de ziaristul Florentin Păsulă care a fost înlăturat de la ziarul Scânteia, organ al partidului comunist, pentru vederile sale, pentru atitudinea sa curajoasă. Îl invităm să fie aproape de noi în acest balcon, un perimetru care a devenit în acest moment zonă liberă de comunism.

— Present, a răspuns Florentin Păsulă.

Invitat la cuvânt, fostul ziarist de la Scânteia, acum dizident recunoscut, a început cam așa:

— În plină iarnă un copac a înflorit. Să ne bucurăm.

Betonul inimilor încremenite a fost topit de căldura sângelui.

Revoluția se află în curs. Gaudeamus igitur.

A fost aplaudat. Poate că a primit cele mai multe aplauze.

Fusese scurt și cuprinzător. Nu spusese nimic și totuși, cât de multe sugerase...!

Deși ar fi vrut să coboare, pe ropotul de aplauze, Florentin ezită, se întoarce și scoase din buzunar un petec de hârtie pe care rodul trudei sale era înșirat cu litere mărunte, inestetice.

Poetul din el se concentrase și spusese, în sfârșit, adevărul pe care îl ascunsese atât de bine atâția ani.

Ce scrisese până acum? Numai căcaturi. De acum va scrie numai lucruri demne de talentul său. Se făcu liniște, în fața unei hârtii scrise, după ce toți vorbiseră liber și cam dezlânat, se simțea un oarecare respect. Poate că venea cu un punct de vedere pentru viitorul societății noastre?, se întrebau unii.

Florentin se panică pentru o clipă de liniștea care se lăsă, respiră adânc ca și cum ar fi trecut printr-o probă de scufundare.

Privi în gol, era limpede că nu vedea nimic, pe nimeni.

Bâlbâiala sa stârni câteva hohote de râs, unii au crezut că e vorba de un neașteptat moment de umor.

— Am scris o poezie... o poezie...

— Ei, da, o poezie... Te rugăm, maestre, să ne-o citești.

Florentin începu să citească, cu o voce în crescendo:

Trăiesc într-o țară de căcat, într-un oraș de căcat, într-un bloc de căcat într-un apartament de căcat
Mănânc căcat Respir căcat Vorbesc căcat
Dorm într-o baltă de căcat.

Și acumă când scriu Nu cerneală folosesc, ci căcat.

Doamne și când mă rog ție ia să mă scapi din haznaua asta Până și tu îți lași sfântul căcat Pe capul meu.

O oarecare jenă se lăsă printre participanții la adunare. Ori mesajul era prea greu de descifrat, ori poetul nu era în pasă bună.

— Să-l aplaudăm pe poetul nostru, poate nu înțelegem noi acum cam cum stă treaba cu obsesia sa, dar copiii noștri îl vor învăța și ne vor spune și nouă ce au înțeles, spuse Geo Pașilea.

Lumea aplaudă, dar cam neconvinsă. Aplauzele sunau ca niște plescăituri cu palma pe luciul unei bălți. O baltă puturoasă, în orice caz. Se auziră și câteva fluierături.

Florentin Pasulă se retrase cu obrazii în flăcări.

— Mânca-ți-ai versurile!, auzi el o voce din public, dar nu se întoarse să vadă cine a strigat. Din interior timiditatea se transformă în revoltă: cine sunt, în definitiv, tolomacii ăștia ca să-l judece pe el? În următorul poem le-o va spune de la obraz.

Laika 216 217 20.

Unii pacienți ar fi vrut să se retragă în camere. Geo Pașilea făcea

apeluri periodice ca toată lumea să rămână pe platou.

Era important, era vital pentru reușita revoluției ca toată lumea să fie conectată. Se vor lua decizii importante care îi vor privi chiar și pe ei. Semnalele trebuie să vină de la București, trebuie să rămână cu toții conectați la televizor, la țară.

La Timișoara se trage încă.

La Buzău se trage.

La Galați se trage.

La București se trage, deși se face mereu apel la televiziune să se înceteze focul. Cine trage? Teroriștii, spusese un domn cu barbă albă, bine îngrijită, de la televizor.

Maistrul Costel Pădureț și cu Geo Pațilea încercau să scoată pe balcon două boxe și să improvizeze o stație la care să conecteze un magnetofon.

Se însera.

Se trăgea și la Cluj-Napoca.

Se trăgea la Timișoara.

Raportările se făceau de parcă ar fi fost o întrecere între orașe, acolo unde nu se trăgea însemna că Revoluția trenează.

Cineva spuse că Ceaușescu, totuși, nu fusese prins. Că e posibil să fi scăpat peste graniță, la sârbi.

Veni altcineva și spuse că fusese prins, cu siguranță și că acum este judecat. Confuzia se transmisese și adunării din curtea sanatoriului.

Doctorul Adamache se urcă pe copertină și de acolo îl întrebă pe administratorul Papucică, care era jos:

— Ia zi-mi, ce deosebire este între radio și televizor?

Papucică nu știa, de asta doctorul continuă:

— Când dai drumul la radio se aude un țcănit, când dai drumul la televizor îl vezi pe țcănit pe micul ecran. Lumea aplaudă.

În același spirit doctorul Adamache întrebă mulțimea din fața sa:

— Care este deosebirea dintre frigul de afară și cel din casă? Nu mai așteptă răspunsul, care se contura greu, așa că tot el răspunse: ăla

de afară e pe gratis.

Lumea aplaudă din nou.

Doctorul Adamache simți că a intrat în rezonanță cu cei de jos, așa că simți nevoia să mai spună un banc:

— Cică președintele Carter, confruntat cu lipsa de popularitate printre americani, îl întreabă pe Ceașcă al nostru cum de a reușit să fie atât de iubit. Simplu, a răspuns nea Nicu: la șoferi le-am luat benzina, la intelectuali, lumina, la țărani le-am luat grădina, iar la proști le fac cu mâna... Și aici doctorul Adamache făcu gestul care îl consacrase pe Ceaușescu, făcutul cu mâna de parcă ar fi șters un geam pe interior.

Lumea aplaudă și mai zgomotos, deși se auziră și niște fluierături, semn că oamenii se prinseseră că proștii din poezie erau chiar ei.

Un pacient se strecură și el până pe scară și urcă în balcon.

Voia să spună un banc cu tovarășu'.

Doctorul Adamache îi făcu loc, în spiritul democrației care se înfiripa.

— Cică la olimpiada preșcolarilor din țările socialiste ajung în finală copilul sovietic și cel român. Copilul sovietic e întrebat: Cine e mama ta?, la care puștiul răspunde fără 219 Adrian A lui Gheorghe 218 ezitare: Saviețki Saiuz. Apoi, cine e tatăl tău?, la care rusul răspunde instant: Tavariș Mihail Sergheevici Gărbaciov! Și ce vrei tu să te faci când o să fii mare? La care puștiul răspunde radios: Kamunist! Juriul e în delir și toți sunt convinși că românașul mărunțel n-are cum să-l depășească pe micul geniu sovietic, care a răspuns la toate atât de rapid și mai ales atât de corect. Dar totuși și al nostru merită o șansă: Cine e mama ta? Țacă răspunde prompt: Tooovaaarășa Elena Ceaușescu!

Apoi: Cine e tatăl tău? Puștiul răspunde în aceeași notă entuziastă: Tooovaaarășu' Nicolae Ceaușescu! Și ce vrei tu să te faci când o să fii mare? La care vine răspunsul prompt: Ooorfan!

Bancul fusese cam lung, așa că lumea nu prea prinse poanta.

Aplauzele au fost anemice. Se auzi chiar și un a prelung, de dezaprobare. Ca să refacă atmosfera, doctorul Adamache întreabă

mulțimea:

— Ce este coada? Și tot el răspunse: Alinierea poporului la linia partidului.

Aplauze.

21.

În balconul în care era improvizată tribuna revoluției, Geo Pașilea, un fel de șef al revoluției locului, tocmai le vorbea celor de jos despre cum vede el viitorul clinicii, al Ministerului Sănătății, al societății românești în general. Avea planuri mari, avea vise uriașe, avea așteptări.

— Ce să vă zic? Parcă acum am deschis ochii după un somn de zeci de ani. Și mă întreb, oare eu am fost cel care am dormit? Dragi prieteni, dragi români, ieri viitorul era negru, azi e albastru. Ieri nu îndrăzneam nici să ne uităm în sus, spre dictator, azi îl putem scuipa în voie. Ce trăim noi acum? Istorie trăim, asta să o știți de la mine. Unde suntem?

Suntem în România care a ridicat capul din pământ. Ce este clinica noastră în acest moment? Este o parte din România care a ridicat capul din pământ. Da, așa e...

Balconul a fost escaladat de către administratorul Papucică care îl luă pe după gât pe Geo Pașilea și îi spuse ceva la ureche.

Geo Pașilea dădu din cap de câteva ori, în timp ce administratorul continua să îi explice ceva important. Când termină, Papucică se retrase cu discreție. Geo Pașilea lovi cu degetul în microfon, ca să verifice dacă funcționează, era clar că avea ceva important de anunțat, așa că se făcu liniște.

— Domnilor, am o veste importantă pentru noi toți. A fost capturat și se află închis la noi...

Adrian A lui Gheorghe Laika 220 221 – ... Ceaușescu!, scăpă cineva gândul.

— ...Nu, nu Ceaușescu, ci directorul Direcției sanitare, activistul oportunist și pupincurist al partidului comunist, Constantin Bobonea. E închis la noi acolo unde îi este locul:

În camera mortuară. Cel care l-a capturat și l-a închis în timp ce

Încerca să fugă a fost administratorul nostru... Papucică.

Să-l aplaudăm pe administratorul nostru, pe domnul Papucică, pentru eroism și pentru slujirea cauzei revoluției noastre!

Aplauzele au fost furtunoase.

— Ce îi transmitem lui Bobonea?

— Huooo!, îi răspunse încălzită mulțimea.

Cineva se iți spre scenă cu un mesaj, dar refuză să urce, voia să se facă auzit de jos. Geo Pațilea ceru să se facă liniște, rugă insistent mulțimea să tacă o clipă, înțelese ce voia individul așa că anunță mulțimii ceea ce aflase:

— Ni se cere să îl aducem pe tov. Bobonea să ne explice el cum stă treaba cu sănătatea, cu politica antiavort din România, cum ne urmărea dacă nu dăm o pastilă în plus bolnavilor. Să ne spună de ce nu avem cele mai elementare lucruri la sanatoriu, pături, cearșafuri, seringi și mâncare ca lumea. Că acolo a fost buba, la ei. Dar azi buba s-a spart, tovarășe Bobonea!

Lumea huidui din nou.

Încă nu decisese dacă să-l aducă sau nu pe Bobonea, când apăru în mulțime asistenta Delia Măzuraș.

— Uite, o soție de securist...! De securist cu grad mare, a venit și ea la revoluție...! A fost adusă de bărbatu-său aici ca să ne spioneze pe noi, să ne toarne la servicii, să ne facă viața grea. Ce grad ai, cucoană? Ar trebui să vii aici să ne spui cu ce gând ai venit la noi, la sanatoriu...! Că n-ai venit tu pentru un salariu sau pentru un serviciu...! Că nu s-au terminat serviciile la București! Din prima clipă am știut ce hram porți aici, dar am știut că nimeni nu-ți va face jocul. Ce părere aveți?, întrebă Geo Pațilea mulțimea din față.

Lumea nu avea o părere formată despre ce tabere se luptă între ele, așa că cel mai la îndemână răspuns a fost un cor de huiduieli și fluierături.

— S-o aducem pe scenă să ne spună ce și cum e cu Securitatea și cu securiștii din România? Că ăștia aveau magazinele lor cu circuit închis, ăștia aveau hotelurile lor pentru concediu la mare, pe gratis, ăștia nu duceau nicio lipsă, ăștia trăiau în cel mai mare huzur.

Corul de huiduieli o sperie pe asistentă care fugi înăuntru.

Geo Pațilea improvază pe loc o lozincă: Moartelor, moartelor, moarte-securiștilor!

Câțiva îl îngânără, dar nu suficient de tare, de convinși.

Nu prea aveau vocile în formă. Tot huiduielile ieșeau mai bine.

Din mulțimea animată de huiduieli își făcu loc, cu greu, un individ pirpiriu.

— Prezentați-vă, îl somă Geo Pațilea.

— Mă numesc Constantin Șerbu și vreau să vă citesc un necrolog pe care l-am scris chiar acum...

— Poftim, poftim, era și momentul.

— S-a stins acuma o văpaie, s-a stins lumina din odaie, s-a stins...

— ...Ni-co-la-e!... Ni-co-la-e!, strigă scandat o voce din public.

— Exact, aprobă pacientul Șerbu, căutând cu privirea pe cel care ghicise continuarea necrologului său.

— Du-te la dracu', a strigat altă voce din public.

Constantin Șerbu își mută privirea, iscoditor, spre zona din care scăpase înjurătura.

Adrian A lui Gheorghe Laika 222 223 Geo Pațilea a făcut spre autorul de necroloage gestul omului care se supune majorității, publicul nu mai servea scena, nici în glumă.

Constantin Șerbu a coborât de pe scena improvizată cu o mare suferință pe chip. Își trăia dureros necroloagele.

Maistrul Pădureț urcă din nou în balcon și îi spuse ceva la ureche lui Geo Pațilea. Acesta dădu din cap.

— Uitați-vă, aflăm acum că a murit...

— ...Ceașescu, se pripri o voce, care scăpă din gura și mintea cuiva.

— Ei, nu, nu Ceașescu. A murit cățeaua noastră, Laika.

Se chinuia de câteva zile.

— Să păstrăm un moment de reculegere, strigă cineva.

Propunerea stârni însă câteva huiduieli.

— Bă, de-ar fi putut să vorbească Laika asta, multe ne-ar fi spus,

găsi de cuviință să răspundă huiduielilor Geo Pașilea.

Din mulțime cineva încerca să se adreseze lui Geo Pașilea.

Tot ridica două degete, ca la școală.

— Pofțiți. Pofțiți aici, îi strigă Pașilea.

Bărbatul se strecură prin mulțime și ajunsese pe copertină.

Pașilea îi dădu microfonul făcându-i semn să spună ce îl doare.

Omul era emoționat, era limpede.

— Cum vă numiți?, îl întrebă Pașilea.

— Vă rog, vă rog... Mă numesc, mă numesc... Dar nu are importanță acum. Vă rog să mă iertați. Am pierdut aseară o legătură cu trei chei, una era de la valiză, două erau de la casă.

Una era cheie de yală, alta cheie de la un lacăt. Vă rog, dacă le-a găsit cineva... Nu vă supărați, poate că nu era momentul, dar am profitat de ocazie.

Pașilea dădu a lehamite din mână:

— Da, chiar că acum era momentul...!

— Bă, vezi că sunt puse la avizier cheile, îi strigă cineva de jos. Le-a găsit în bucătărie... Doamna Tompea le-a găsit, să-i spui mulțumesc. Au un șnur roșu?

— Da, au un șnur roșu.

Omul coborî cu pași șovăielnici, lumina pe scară nu era cea mai potrivită.

— Cine mai are ceva de spus?, întrebă Pașilea. Oameni buni, aveți ocazia să vorbiți, îndeajuns vi s-a pus pumnul în gură. Democrația asta e, să vorbim fiecare după ce îl doare.

Se auzi o întrebare din mulțime, dar care nu era clară pentru Pașilea. Urmă și o foială între câțiva dintre participanții la adunare.

— Dar pofțiți aici, nu vorbiți numai pentru dumneavoastră, să vă audă tot poporul, făcu un nou apel Pașilea.

Din mulțime se desprinsese un pacient, care ajutat de Radu Bolboacă urcă treptele până pe copertină.

— Vă rog să vă prezentați și să spuneți apoi ce vă doare, îl îndemnă Pașilea. Pacientul se numea Mișu Zavate și fusese fotograf la Agerpres, agenția de știri oficială a guvernului.

Avusese o muncă frumoasă, călătorise, văzuse oameni deosebiți.

Îl însoțise și pe Președinte în multe dintre ieșirile sale din țară și din lume. Din păcate Mișu Zavate nu era un om vorbăreț, că ar fi avut ce povesti. Câte nu văzuse la viața lui, câte figuri, câte scene! Deși era discreția întruchipată, Mișu Zavate a fost la un pas să provoace la un moment dat, indirect, un scandal public de proporții. Ce se întâmplase, de fapt?

Președintele obișnuia să se întâlnească, periodic, cu vecinul său de la sud, Todor Jivkov. Mai scuturau și ei praful de pe serviciile secrete, mai depănau amintiri, mai o vânătoare, mai creau evenimente pentru popor și presă, își îmbunătățeau palmaresul întâlnirilor oficiale. Și unde să se întâlnească? La Podul Prieteniei, dintre Giurgiu și Ruse. La una dintre întâlniri, Adrian A lui Gheorghe Laika 224 225 prin 1977, evenimentul are loc la capătul de pod dinspre partea română, la Giurgiu. Mișu face poze în draci. Din față, din spate, de jos în sus, de sus în jos. Predă filmele. La ziar, la Scânteia, aleg ăia de acolo, de la imagine, o poză pentru prima pagină. În redacție însă, în ultimul moment, șeful ziarului descoperă că Jivkov, care pășește spre partea română, are pălăria pe cap, pe când Președintele nostru stă la capătul podului cu pălăria în mână întinsă spre Jivkov, ca și cum ar fi așteptat să-i arunce vreun mărunțiș. Belea mare! Se dă alarma. Sunt aduși de acasă cei de la imagine. Se apucă de retușat fotografia și îi plantează Președintelui nostru o pălărie pe cap. Era trecut de miezul nopții, salvaseră situația. Respiră toți ușurați. Apare ziarul, trei sute de mii de exemplare. Pleacă ziarul în țară, mașinile duceau vestea că Președintele nostru se întâlnise cu Jivkov, emoție mare. Numai că specialiștii de la retuș imagine au uitat să îi scoată Președintelui nostru pălăria din mână, așa că acesta apărea cu două pălării, cerșind mai departe la capătul podului...! Dezastru. Umbla Securitatea din chioșc în chioșc să adune ziarele, dar câteva mii tot ajunseseră la cititori. Atunci s-a schimbat toată conducerea de la Scânteia...! Lui Mișu i-au dat un avertisment verbal, că trebuia să caște ochii la ce pozează, să bage de seamă altă dată la poziția pălăriei șefului.

Mișu Zavate fusese unul dintre fotografiile oficiale care făcuseră

poze la întâlnirea Președintelui nostru cu regina Elisabeta a Angliei. Europa fierbea de invidie. Din comunicatul televiziunii române: Marți, 13 iunie 1978, la 12: 25 (ora Bucureștiului), avionul prezidențial a aterizat la Londra. Solii poporului român au fost întâmpinați de Regina Elisabeta a II-a, Ducele de Edinburgh, prim-ministrul James Callaghan și alte oficialități. După trecerea în revistă a gărzii de onoare, oaspeți și gazde urcă în mașinile ce-i duc la Gara Gatwick, unde așteaptă trenul regal. Debarcă în Gara Victoria, pe covorul roșu de catifea cu cele mai înalte onoruri rezervate șefilor de stat. Înălții oaspeți și gazdele regale sunt conduși apoi de Conte de Westmorland Master of the Horse spre somptuoasele calești regale, splendid decorate, fiecare în sine fiind o operă de artă, rezervate numai ceremoniilor cu totul deosebite. În prima calească, tovarășul Nicolae Ceaușescu și Regina Elisabeta a II-a. În a doua calească tovarășa Elena Ceaușescu și prințul consort...

Ce ar fi scos un altul din așa întâlnire! Numai că Mișu Zavate era monosilabic.

- Ai fost, bre, Mișule, la Londra cu șeful?
- Îhî, răspundea Mișu.
- Și cum a fost, bre?
- Eh...!
- Poto! Băuturică?
- Mda!
- Whisky v-o dat?
- Îhî!
- Și șeful cum arăta? Era mândru, nu-i așa?
- Deh...!
- Ce ți-a plăcut cel mai mult?
- Caii. Dom-le, ce cai!

Nu scoteai de la Mișu Zavate nimic. Poate că de asta și era luat peste tot, că era discret, părea să nu vadă nimic și pe nimeni, în afara a ceea ce prindea în obiectiv. Fusesse, cu siguranță, verificat și încercat de serviciile de securitate.

Mișu Zavate bea, dar era un bețivan singuratic. Se încuia în casă și termina sticla de vodcă sau de vin sau de rom de unul singur. Beat

nu ieșea în lume, să îl pici cu ceară. Văzuse destule la viața lui, cum își rataseră carierele, slujbele mulți din cauza viciilor satisfăcute în public. Fața îl trăda că e Adrian A lui Gheorghe Laika 226 227 băutor, că avea și o ciroză uscată probabil, numai că absolut nimeni nu putea spune că se îmbătase cu Mișu Zavate.

În 1987, în mai, Mișu Zavate împlinea vârsta de pensionare.

Ultima lui misiune din partea Agerpres era să facă pozele la o întâlnire a Șefului cu Mihail Gorbaciov. Trebuia ca momentul să pară unul de mare anvergură pentru Șef. Mișu Zavate fusese preferat altora mai tineri, pentru că acum era nevoie de cineva cu experiență, discret, profesionist. Relațiile erau încordate, tensiunea era mare.

Șeful supărat, Gorbaciov supărat, lumea întreagă aștepta reacțiile unora sau ale altora.

Treaba a mers bine, Mișu Zavate a tras bobină de poze după bobină. Filmele le preda pentru developare, la sfârșitul fiecărei manifestări, laboratorului de la serviciul imagine de la Casa Scânteii care selecta apoi pozele, le retușa. În mașină, spre Casa Scânteii, Mișu era împreună cu alți doi fotografi mai tineri, care făcuseră cadrele din exterior, cu un ziarist de la Scânteia, Claudiu Borborică și șoferul. La o ieșire dinspre Unirii, unul dintre fotografi tineri propune să oprească undeva să bea o bere. Era cald. Erau în timp, puteau să mai întârzie încă două, trei ore, în felul acesta își treceau în condică ore suplimentare, luau un ban în plus. Nu s-a opus nimeni, nici măcar Mișu Zavate.

Aici Mișu are un moment de slăbiciune și le mărturisește celor care îl însoțeau că e la ultima misiune, că în seara aceasta predă aparatul de fotografiat, care era o minune a tehnicii, de producție japoneză, pe care nu-l scoate de la gât decât atunci când se culcă și că peste două zile intră în pensie.

Îl felicită toți, momentul e emoționant.

Mișu Zavate dă un rând de bere. Se uită la ceas, mai e timp berechet.

Bă, ce moment, să ieși la pensie...!

Așa e, ce moment!

E greu?

E greu!

Mișu Zavate mai dă un rînd.

Borborică de la Scînteia cere o vodcă rusească, știa el că aici se găsește așa ceva, cunoștea pe chelner. Chelnerul aduce patru sute de vodcă. Și încă un rînd de bere.

Băi, ce chestie, să ieși la pensie...! Și zi, nene, când îți scrii memoriile, că ai văzut multe...?, întreabă unul dintre cei tineri.

Bă, ca să rezisti aici, trebuie să uiți imediat totul. Pentru vecie. Altfel nu prinzi pensia. Să ții minte asta! Eu am uitat totul, totul.

Au dat drumul șoferului pentru un ceas, avea o treabă.

Dar numai un ceas, să fie atent, că trebuie să ajungă la timp.

Va fi atent, își știe meseria, ce naiba!

Încă o vodcă, încă o bere.

Mișu se matolește, îi cade capul în piept. Un somn brusc, dar de obicei revigorant pentru un bețiv. Poate că era narcoleptic, cine mai știe.

Bă, ce facem?

Bă, hai să-l facem pe nenea, să ne țină minte toată pensia.

I-au luat aparatul de fotografiat, s-au dus la toaletă și au început să își fotografieze unul altuia fesele, testiculele, sexele atârănânde. Capacul de la veceu l-au pozat în postura de OZN.

Semăna. După care i-au atârnat din nou aparatul de fotografiat la gât lui Mișu Zavate, l-au zgâlțâit, l-au trezit și i-au amintit că trebuie să ajungă la Casa Scînteii. Tocmai se întorsese și șoferul. Mișu Zavate și-a revenit pe drum. Parcă nu pusese picătură de băutură în gură, așa arăta.

Bețiv profesionist, măi nene!

Mișu Zavate a predat rolele nedevolate, a predat aparatul de fotografiat cu ultimul film, cel în care Ceaușescu se Adrian A lui Gheorghe Laika 228 229 îmbrățișa, pentru o prietenie durabilă, cu Gorbaciov. Îl vor scoate cei de la imagine, îl vor dezvolta. A lăcrimat fără lacrimi. Era puțin emoționat, viața sa părea să se golească brusc de sens.

Ajuns acasă Mișu Zavate și-a scos tacticos hainele și le-a pus, una câte una, pe marginea scaunului. Și-a pus un halat de mătase, pe care îl adusese tocmai din China și pe care își propusese să îl poarte când va ieși la pensie. Era momentul.

A scos o sticlă de rom cubanez, veritabil, din rezervele sale.

Sticla o primise cadou de la ambasadorul Cubei la București, căruia îi oferise câteva fotografii de la o sindrofie la care participase. Da, voia să se sărbătorească pe sine pentru ieșirea la pensie. Să se uite în oglindă și să constate un lucru pe care îl tot amânase: că a îmbătrânit. Dar brusc, brusc de tot. Că viața a trecut așa cum ai apăsa pe butonul care declanșează blitzul, o lumină, câteva umbre, câteva imagini inconsistente și atât. Numai atât?

Nu a apucat să bea niciun păhăruț de rom, că a auzit bătăi în ușă.

A deschis mirat, de obicei nu îl căuta nimeni.

Erau doi indivizi de la serviciul de securitate.

Să se îmbrace și să îi urmeze.

Nu a întrebat nimic. Ce să întrebe? Poate doar dacă nu e o confuzie? Orice urmă de alcool i se dusese din cap, avea o luciditate dureroasă.

L-au dus la unul din sediile Securității. L-au legitimat.

Să povestească în ce context a făcut pozele respective...!

Mișu Zavate s-a apucat să povestească în amănunt cum s-a dus el la întâlnirea dintre Șef și Gorbaciov, cum a fost ales pentru asta.

Nu, zice unul, nu de pozele oficiale e vorba, ci de pozele cu porcării.

Mișu ia de la capăt povestea, spune că el nu a văzut altceva decât ceea ce a pozat, că s-a concentrat numai pe momentele importante, că de douăzeci și cinci de ani face poze pentru Agerpres și nu a avut nicio abatere, că azi e ultima zi înainte de pensie, că el și-a iubit meseria...

Tipii păreau deranjați de discursul plângăcios al lui Mișu.

Dar astea ce-s?, întreabă unul dintre agenți, băgându-i sub nas câteva poze în care se vedeau sexuri atârinate, fese goale, testicule îmbrăcate în peri cârlionțați.

Mișu nu a înțeles de ce îi arată pozele. Se uită întrebător spre

tipul care i le juca în față ca pe cărți de poker.

Păi astea erau pe filmul dat la developat...!

Imposibil, spuse Mișu Zavate. Eu știu ce am pozat, e imposibil să fi fost așa ceva pe filmul meu. Aparatul a fost tot timpul atârnat la gâtul meu. Eu nu-mi scot aparatul de la gât pentru nimic în lume decât atunci când fotografiez și când dorm. E impo-sibil!

Tovarășe, îi spuse unul dintre cei doi, cel cu mustață, noi știm și de incidentul de acum câțiva ani, chestia cu poza cu două pălării. Știm că și poza aceea tot dumneata ai făcut-o...

Da, dar nu eu am făcut retușul, cei de la imagine au făcut treaba, eu nu am avut niciun amestec.

Da, dar numele dumitale a fost vehiculat și atunci, acum ne dăm seama că nu întâmplător.

L-au pus să scrie tot ce știe și își amintește despre ziua care tocmai trecuse. Era trecut de miezul nopții și Mișu Zavate s-a apucat de scris. A povestit cum a fost ales să fotografieze el la eveniment și nu altcineva, cum a pregătit aparatul, cum s-a pregătit studiind etape din relațiile româno-sovietice, ca să fie la curent cu starea de spirit. Apoi a povestit cum a făcut pozele, cum a ales unghiurile, cum a tras duble, triple la o imagine, cum a schimbat rolele din aparat. A ajuns la momentul Adrian A lui Gheorghe Laika 230 231 terasei cu bere și vodcă. Să mărturisească sau nu? Mai bine nu, îi dictă un gând răzleț. Semnase și în pontaj că stătuse la manifestare până seara, ca să ia un ban în plus pentru ore suplimentare, se dădea de gol. Apoi a povestit cum a predat aparatul de fotografiat cu tot cu rolele de film de developat, cum a lăcrimat puțin de emoție, poate nu vizibil, fiindcă viața lui se golise de sens. Așa simțea.

Asta-i tot?, îl întreabă unul dintre anchetatori.

Asta-i tot, îi răspunse Mișu Zavate.

Și cururile astea de unde au apărut în poze? Că doar nu vei fi fotografiat tu prin pantaloni pe tov secretar general și pe Mihail Gorbaciov. Că n-ai pozat cu vreun radar, ceva.

Mișu Zavate nu știa de unde apăruseră, el își face treaba onest de douăzeci și cinci de ani, nu i se mai întâmplase o minune ca asta. Și

tocmai acum, când ieșise la pensie...!

Dar la vreo bere nu oprise cumva în drum spre Casa Scânteii?

Era clar că ăștia știau și de această escală. Nu mai putea să se ascundă.

Da, fusese la o bere.

Numai o bere?

Da, o bere și o vodcă.

Despre asta de ce nu povestise? De ce ascundea? Cu cine mai fusese?

Mișu Zavate se apucă să mărturisească tot. Cum băuse, cât băuse, ce băuse, cu cine băuse. Dar în tot acest timp aparatul nu fusese desprins de la gâtul lui. De asta nu a povestit, fiindcă nu i s-a părut semnificativ momentul...! Căci aparatul nu fusese desprins de la gât, să înțeleagă asta!

Atunci cum pizda mă-sii apărură porcăriile alea pe film?

El nu știa.

Dimineața i-au dat drumul, dar la amiază l-au luat din nou de acasă.

L-au anchetat alții.

Ale cui erau cururile din fotografii?

El nu știa, pentru că el nu pozase decât pe tovarășul Nicolae Ceaușescu și pe tovarășul Mihail Gorbaciiov care se îmbrățișaseră, vorbiseră, salutaseră poporul român cu mâinile ridicate într-un salut de protocol. Să înțeleagă bine asta ei, cei care îl anchetează.

Adică sugerează că fesele și testiculele din poze sunt ale tovarășului Nicolae Ceaușescu și ale tovarășului Mihail Gorbaciiov?

Nu, el nu știa ale cui sunt, el nu îi văzuse în curul gol pe niciunul dintre cei doi, așa că nu putea să spună cui aparțin.

El nici măcar nu le pozase prohaburile de la pantaloni...! Și nu își imagina că aparatul său de fotografiat vedea prin stofa pantalonilor și prin bumbacul chiloților! Cel puțin până acum aparatul nu îi relevase asemenea calități.

Au fost anchetați și cei doi fotografi tineri, cu care fusese la bere.

A fost interogat și Claudiu Borborică, de la Scânteia.

Nu, Mișu Zavate nu își scosese aparatul de fotografiat de la gât, au susținut cu toții.

Pe șofer nu l-au adus la audieri, astfel era limpede că el turnase, că era de-al lor. Și faptul că nu știa de șotia celor doi se datora faptului că totul se petrecuse exact în ora în care el fusese să își rezolve o treabă, își vizitase amanta.

Lucrurile erau complicate. I-au făcut un control psihiatric.

Era sănătos în general, dar cam stresat. Doctorul care l-a consultat a fost impresionat de povestea lui Mișu Zavate, de figura lui de câine bătut și l-a recomandat pentru sanatoriul de la Glod. Pentru Securitate era o rezolvare, altfel trebuia să îl bage la carceră, gafa era mare. Numai că se mai afla, dracului, că în urma vizitei lui Gorbaciov la București un fotoreporter Adrian A lui Gheorghe Laika 232 233 a fost arestat și atunci să te ții panaramă la „Europa liberă”!

Le dădeau subiect gras clănțănitorilor de acolo.

L-au internat la Glod, sub supraveghere.

Aici Mișu Zavate a redevenit cel de dinainte. Mut ca o lebădă. Nici cei din salon nu îi simțeau prezența.

Mișu venea două, trei luni la sanatoriu, mai stătea două, trei luni acasă.

De ce venea la sanatoriu?

Singurătatea îl ducea la deprimare. Doctorul de cartier era impresionat de figura de câine bătut a lui Mișu Zavate și îl recomanda pentru sanatoriu ori de câte ori i-o cerea pacientul.

Stând la sanatoriu, o mai rărea și cu băutura. Că era, în singurătate, singurul său tovarăș.

Acum era pentru prima oară când Mișu Zavate vorbea pentru mai mult de o persoană la sanatoriu.

— Poftim, îl invită Geo Pațilea. Vă rog să vă adresați celor de față. Ce problemă aveți?

— Întrebarea mea este, dacă nu vă deranjează, să îmi spuneți dacă promisiunea cu adăugarea unei sute de lei la pensie, făcută ieri de către Ceaușescu, mai este valabilă?

Geo Pațilea nu înțelese întrebarea. Radu Bolboacă, care era în

preajmă, o repetă cu voce tare:

— Dânsul întreabă dacă promisiunea cu adăugarea unei sute de lei la pensie, făcută ieri de dictator, mai e valabilă?

Naiba știe...! Dar întrebați serios?

Mișu Zavate dădu din cap că da.

— Eu cred că nu mai e valabilă, zise Geo Pașilea. Că aia a fost o promisiune ca să scape din încercuire, nu cred că a fost ceva serios.

— Dar de ce să nu fie serioasă promisiunea?, întreabă cineva de jos. A spus-o, a spus-o. Cred că ăștia de acum trebuie să și-o însușească.

— A scăpat porumbelul, acumă nu o mai poate da nimeni la întors!, completă altcineva.

— Hai, nene, acumă asta ne doare pe noi? O sută de lei?

Asta e revoluție, nu hărmălaie la pomană!

— Dar la o pensie contează, strigă altcineva din mulțime.

Că până la urmă o iei, nu o dai. Cu o sută de lei, dacă mai pui ceva, îți iei o pereche de pantofi și te țin juma' de an!

— Eu am făcut un calcul, strigă altul. Într-un an se adună o mie două sute, în zece ani douăsprezece mii. Cu douăsprezece mii îți cumperi un televizor color, un magnetofon și o bicicletă.

Sau îți iei o mobilă de dormitor, completă. Nu-i de ici, colea.

— Dar suta de lei se dă și pentru pensia pe caz de boală?, întreabă altcineva.

Problema sutei de lei la pensie pe care o promisese dictatorul încolțit de mulțime părea să deturneze sensul adunării, al revoluției, așa că Geo Pașilea le spuse celor interesați că reține problema și că o va trece pe lista pe care o va prezenta la centru.

— Mai aveți altă problemă?, întreabă Geo Pașilea pe Mișu Zavate.

Nu, nu mai avea altă problemă, Radu Bolboacă îl ajuta deja să coboare. Părea să aibă fobia treptelor de la scară, așa de grijuliu pășea.

La televizor intrase în cadru un grup mai mare. Fuseseră cooptați în conducerea frontului, ieșiseră acum în fața țării, ca să fie recunoscuți.

Dădeau asigurări, pe rând, că revoluția o luase pe calea cea bună.

Un tip uscățiv, cu ochelarii pe nas, vorbea cu patos în numele unei generații care refuzase să mai fie călcată în picioare.

Cuțitul ajunsese la os și chiar trecuse dincolo, spunea el.

Pe copertină, la sanatoriu, urcase Radu Zbârnă, un regizor cu o poveste de viață complicată.

235 Adrian A lui Gheorghe 234 Uscățivul de la televizor făcea semnul victoriei, cu două degete de la mâna dreaptă desfăcute. Era convingător.

Radu Zbârnă îl văzu, făcu și el semnul victoriei cu cele două degete de la mâna dreaptă îndepărtate, după care se opri și se holbă insistent la televizor:

— Uite-l pe colegul meu de școală, pe Gelu Tatulici!, strigă Radu Zbârnă. El e! E Gelu, nu? Mă, dar ce a ajuns! Eu l-am ajutat să intre la „Sahia”, să scrie scenarii care nu au fost jucate vreodată, e drept, dar lua o bucată de pâine. Gata, intru și eu în lumea mare. Bă, vă dați seama? Gelu Tatulici e în conducerea țării! Gata, m-am scos! Și regizorul își dădea palme peste frunte, se lăsa pe vine, se ridica, făcea salturi înainte de bucurie.

Parcă dansa kazaciok.

Lumea habar nu avea cine e Gelu Tatulici, de asta începu o oarecare foială. Dar Radu Zbârnă nu se lăsă:

— Bă, dacă Gelu Tatulici e acolo, gata, cu ăsta am mâncat o pâine, am fost la gagică împreună... Dar ce nu am făcut cu el? Știți de unde e Gelu? E din Vatra Dornei, am fost acolo, la el... Și are o verișoară, Carmina, o tipă sen-za-ți-onală...!

Am adus-o eu în București, am vrut să mă însor cu ea, numai că a fost mai iute decât mine un amic, Gabrea, care a dus-o la vila lui, mi-a suflat-o de sub nas. Acum Carmina e măritată cu un tip de la Securitate, unu' Răducu. Bă, vă dați seama?

Gelu Tatulici e acolo, e sus...!

L-au calmat cu greu, Geo Pașilea a promis că va lua legătura cu Tatulici imediat cum va avea posibilitatea să o facă și îl va informa că Radu Zbârnă e acolo, eventual poate fi chemat pentru o funcție, ceva, la București.

22.

Regizorul Radu Zbârnă nu regizase cu adevărat ceva important până în acest moment, dar era o promisiune continuă.

Când se vorbea de generația nouă de cineaști, care venea năvalnic din urmă, era trecut, de vreo douăzeci de ani, între promisiuni. Făcuse figurație într-un film, Râul care urcă muntele, prin 1976, unde timp de o secundă și jumătate i se zărea figura într-un grup de soldați români care luptau să elibereze Europa de fasciști. A văzut el însuși filmul de vreo douăzeci de ori, doar ca să ajungă la secvența cu pricina. A jucat alături de Gheorghe Cozorici și Mircea Danieliuc, spunea el și le știa replicile pe de rost. Din când în când, atunci când era vorba de cariera sa în cinematografie, întreba pe câte cineva: Știți de ce a urcat râul muntele? Pentru că m-am pișat eu în el.

Debutul în regie l-a făcut la emisiunea lui Adrian Păunescu, „Antena vă aparține”, prin 1981, unde era, de fapt, asistent de platou. Aranja obiectele în cadru, scaunele, paharele cu apă, mișca o vază cu flori, mai trăgea o perdea, ca să pice lumina bine pentru cameraman. Oricum era ceva, să apară la sfârșitul unei emisiuni televizate, de calibrul celei făcute de Păunescu, în caseta cu regizori. Fetele se topeau să atingă așa artist realizat. Și multe, da, avuseseră parte de această cinste.

Primul lui necaz în profesie i-a venit dintr-o impardonabilă neatenție. Iată cum povestea chiar Radu Zbârnă momentul.

Adrian A lui Gheorghe Laika 236 237 Era un spectacol cu Cenaclul Flacăra la Băicoi. Filmau la „Antena vă aparține” și dacă tot erau artiștii pe acolo, de ce nu ar fi tras și un spectacol cu public pe stadionul din localitate.

Buuun. Radu Zbârnă avea misiunea să adune bilețelele care veneau din public, le citea, le tria pe cele care erau valabile și le ducea la scenă, bossului. Că erau multe bilete scrise de indivizi care în dosul anonimatului spuneau tot felul de tâmpenii, îl mai înjurau pe boss. Niște cretini, niște nerecunoscători, niște reacționari, niște fasciști. Biletele astea erau ascunse, fiindcă îl enervau teribil pe boss. Iar bossul le răspundea oamenilor muncii îndemnându-i să iubească partidul, pe

conducători, să-și iubească patria, cea care le dă lor lapte, brânză, carne, ouă, după cum o spunea într-o poezie. Nu știu cum se face, că Radu Zbârnă scapă spre Păunescu un bilețel în care cineva scrisese „Păunescu ești un bou”. Păunescu tocmai făcuse o pauză pentru artiști, să-și mai tragă sufletul după atâtea bissuri și dialoga cu publicul de pe stadion. Citește un mesaj de pe un bilețel: „Băicoiul te iubește!”. Poetul mulțumește, încălzit, își amintește că a avut un coleg de facultate care era din Băicoi și care acum este ziarist la Scânteia tineretului.

Băicoiul este, în concluzie, un rezervor de talente. Aplauze.

Al doilea bilețel: „Prin voi, artiștii României, soarele devine un pepene cu miezul roșu din care s-ar putea hrăni întreaga planetă”. Poetul e cu ochii în lacrimi, mulțumește băicoienilor pentru așa generos mesaj către mapamond. Publicul scandează:

„La Băi-coi, la Băi-coi, Păunescu pentru noi este Eminescu doi!”. Poetul se sfiește puțin, dar rezistă. Urmează însă dezastrul, poetul despătorește bilețelul următor și citește cu voce tare, tunătoare chiar: „Păunescu ești un bou”. Se face liniște pe stadion. Păunescu însuși amuțește câteva secunde. Privește în zare. Privește în sine. Privește pe deasupra. Privește în mulțime.

Un nor se arătase pe cer, spre apus. Poetul se ridică și vine spre marginea scenei. Publicul s-ar fi ascuns sub tribunele stadionului, dar e ținut de privirea când amenințătoare, când trist-dezamăgită a poetului:

— Da, aș vrea să fiu boul care trage brazda pe care să rodească holda socialismului, care să hrănească acest popor flămând, spune poetul cu o voce brusc obosită.

Publicul își mai revine din uluire, se re pozi ționează pe bănci.

— Da, aș vrea să fiu boul care trage după el căruța istoriei...!

Publicul deja ridică ochii din pământ.

— Da, aș vrea să fiu boul care duce pe greabănul lui poverile acestui neam!

Publicul încearcă aplauze firave, neconvins încă de faptul că poetul i-a iertat pentru afrontul datorat unuia dintre ei.

Că deviza e una singură în societatea noastră socialistă, toți

pentru unul, unul pentru toți.

Dar poetul se oprește și privește sfredelitor mulțimea. Se face din nou o liniște mormântală pe stadion:

— Care, bă, m-ai făcut bou?

Liniștea devine țiuitoare. Nicio mișcare, cel vizat nu se ridică în picioare, deși mulțimea privește jur, împrejur cu speranță.

— Dacă nu apare într-un minut în față cel care m-a făcut bou, întrerup spectacolul...! Și nu mai călcăm o mie de ani prin Băicoi! Semănăm nisip, sare și cenușă în urmă!

Și poetul începu să numere de la șaizeci îndărăt, secundă cu secundă. Cincizeci și nouă, cincizeci și opt, cincizeci și șapte...

Mulțimea freamătă.

Patruzeci și șapte, patruzeci și șase, patruzeci și cinci...

Un nor acoperă pentru o clipă soarele.

Treizeci și patru, treizeci și trei, treizeci și doi...

Adrian A lui Gheorghe Laika 238 239 Într-o aripă a stadionului e un pic de mișcare, o femeie leșină de emoție și tensiune, dar nu asta era problema acum.

Douăzeci și unu, douăzeci, nouăsprezece...

Parcă poetul numără prea repede, se aud voci care numără deodată cu el, sunt oamenii obișnuiți să fie ecoul vocii și mesajului său.

Unsprezece, zece, nouă...

Explodează un bec de la carul de reportaj, dar asta nu modifică ritmul numărătorii.

Patru, trei, doi și jumătate, doi, unu și jumătate, unu și un sfert, unu...!

La sfârșit nu se întâmplă nimic, nimeni nu-și asumă gestul reprobabil. Spectacolul s-a încheiat, anatema a căzut asupra Băicoiului ca un meteorit în Siberia. A lăsat în urmă dezastru.

Singurul vinovat a fost găsit, în final, Radu Zbârnă, el scăpase din vedere bilețelul, nu-l citise înainte, nu fusese atent. Poate îl scrisese chiar el? De ce să-l scrie? De-al dracului!

Posibil? Posibil. Și l-a dat afară. Ca pe o măsea stricată.

*

Câteva luni a fost când victima unui abuz datorat lui Păunescu, când eroul care l-a pus cu botul pe labe pe Păunescu.

Depindea de situație, de interlocutor. El însuși se întreba, adesea, care e postura cea mai convenabilă.

A trecut apoi la studiourile „Sahia”, prinsese un post de regizor documentarist. Numai că a prins o perioadă în care banii la cinematografie se tot tăiau, era mai ieftin să plătești personalul ca să nu facă nimic, decât să mai cheltuie și banii pe peliculă și alte cele. Așa că toată ziua regizorii făceau simulări de regie, scenariștii scriau scenarii care nu se jucau niciodată, tehnicienii își frecau aparatele precum soldații armele, fără să le uzeze folosindu-le. Era un fel de muncă în orb. Radu Zbârână avea caietele lui de regie în care lucra filme fără nicio finalitate. Lua o idee, destinul unui navetist la o mare întreprindere din capitală, de exemplu și îi descria o zi de muncă și viață. Intra în pielea personajului, îl dezbrăca de secrete.

Ca să fie mai aproape de om, se plimba cu autobuzul sau cu tramvaiul și surprindea chipuri, grimase, vorbe. Le aduna pe caietul de regizor. Simula filme mari, visele îi erau și mai mari.

Se ducea la cinematograful să vadă profesional un film de Fellini, de exemplu, să zicem la *dolce vita*, ca să poată să regizeze mai apoi, pe caiet, ce-i drept, un film despre evoluția gândacului de Colorado pe lanurile noastre de cartofi. Ce legătură poate să fie între filmele lui Fellini și gândacul de Colorado? Un regizor deștept, un artist o descoperă. Omul e legătura, da, chiar muncitorul de pe o plantație de cartofi poate fi un personaj într-un documentar. Ce, Fellini nu a mizat pe realism?

În anul 1984 a primit sarcina, împreună cu o echipă de la „Sahia”, să participe la congresul al XIII-lea al partidului și să realizeze un film cu freamătul sălii, cu mișcarea expresiilor și a chipurilor, cu acea imperceptibilă dar atât de importantă stare de spirit a participanților la congres. Era o misiune grea.

A simțit că e șansa vieții lui, așa că s-a implicat. A adunat douăzeci și două de ore de film, expresii, gesturi, chipuri, amănunte, aplauze, pancarte, guri, ochi, mâini. În filmul general al congresului

însă, peliculă care s-a păstrat oficial pentru istorie și posteritate, dintr-un total de patru ore și jumătate, din ceea ce a muncit el au fost reținute unsprezece secunde. Atât:

unsprezece secunde! A suferit, dar a strâns din dinți. Cum să se revolte? Împotriva cui? Și ce unghiuri prinsese, ce expresii!

Dar a contat mai puțin expresia sălii, a contat copleșitor expresia conducătorului. Dar de aia s-au ocupat alții.

Adrian A lui Gheorghe Laika 240 241 Și poate că lucrurile ar fi rămas aici, el ar fi continuat regizarea în orb a unor posibile documentare mai departe, ar fi visat...!

Numai că pentru Radu Zbârnă congresul nu s-a terminat odată cu încheierea filmărilor, nu. Probabil că atmosfera l-a tulburat foarte tare, i-a ocupat subconștientul. Noaptea se ridica pe marginea patului, în șezut și începea să aplaude. La început dezordonat, apoi prindea ritmul și o ținea tot așa. Apoi armoniza vocea la aplauze și mormăia ritmic: ... și poporul!... și poporul!... și poporul!

Locuia cu mama lui într-un apartament cu două camere din cartierul Drumul Taberei. Nu era chiar rău, în trei sferturi de ceas, cu două autobuze și un troleu era în centru.

În prima noapte mama lui s-a speriat, dar nu a îndrăznit să-l trezească. Auzise ea că nu e bine să trezești un somnambul, ori face urât, ori face infarct. Și nu era așa de grav, până la urmă, să aplauzi prin somn.

Nu i-a spus nimic a doua zi, îi era jenă, îi era frică. „Ducă-se cu noaptea răul”, își spuse ea.

Numai că Radu Zbârnă se ridică pe marginea patului și a doua noapte și începu să aplaude. Era după miezul nopții. Și mormăia la fel: ... și poporul!... și poporul!... și poporul!

Maică-sa, deși nu era prea bisericoasă, a aprins o candelă în bucătărie și a spus o rugăciune, în timp ce fiul ei antrena mulțimile din visul său, din coșmarul său, să intre în ritm, să aplaude. Momentul ținea cam cinci, șase minute. Numai că noaptea cele câteva minute păreau cinci, șase ceasuri pentru mama lui Radu. Apoi regizorul se răsturna în pat și își ducea horcăiala mai departe. A patra noapte

maică-sa l-a trezit, deja începuse să aplaude din picioare, cu mâinile ridicate regulamentar la nivelul pieptului iar vocea îi devenise tot mai sonoră.

După o săptămână de nopți cu aplauze susținute Radu Zbârnă a consultat un psihiatru.

Dacă e grav?

Nu-i simplu.

I-a dat psihiatrul un pumn de pastile care aveau menirea să îl moleșească. În săptămâna următoare, da, aplauda, scanda, dar nu se mai ridica din pat. Dimineața era tehui, nu-și amintea nimic.

Așa a ajuns la Glod. Și aici avea nopți în care aplauda, avea nopți în care doar scanda... și poporul!... și poporul!, dar aici nu mai era un loc nepotrivit pentru asemenea manifestări.

Stătea două, trei luni internat, după care revenea în societate, mergea la serviciu, la „Sahia”, regiza mai departe în orb, avea proiecte mari. Se surmena apoi, iarăși începeau crizele, iarăși ajungea la Glod.

Și pentru că zilele la sanatoriu erau lungi, purta după el caietul de regie și lucra diferite scene. Colegii de salon deveneau actori. Câteodată mai lua și câte un asistent sau chiar câte un medic în proiect.

Hai să facem un film despre o dimineață la sanatoriu.

Hai!

Și oamenii intrau în zi ca în viață. Aveau replici care deschideau orizonturi, spuneau lucruri care păreau să fie spuse o dată pentru totdeauna. Era ceva măreț.

— Zilele vieții sunt ca un pumn de mărgele colorate pe care le împrăștii fără rost adesea și când îți dai seama că nu mai ai decât câteva, începi să le strângi în buzunarul de la piept, începi să devii zgârcit... spunea un pacient, o replică pe care i-o furnizase chiar regizorul Radu Zbârnă, după ce o preluase aproximativ dintr-o carte de-a lui Octavian Paler.

— Stop!, striga regizorul. Când ajungi la partea eu le împrăștii fără rost, ridici privirea spre orizont, scoți un abia perceptibil Adrian A lui Gheorghe Laika 242 243 oftat, faci o grimasă spre un zâmbet trist... Și își nota în carnetul de regie aceste amănunte.

— Gata, o luăm de la capăt.

— Zilele vieții sunt...

Uneori lumea avea chef să intre în rol, altă dată, nu.

Sau îl întrebau pe regizor:

— Și pe când filmul la care lucrăm?

— Se face, nu are cum să nu se facă, spunea Radu Zbârnă, devenind brusc posomorât. Și după un asemenea dialog, noaptea iar se ridica pe marginea patului și aplauda. Aplauda și scanda.

A rămas de pomină filmul pe care îl făcuse în orb regizorul la pensionarea doctoriței Chelariu. Petrecerea de pensionare, cum se obișnuia la sanatoriu, începuse sub bune auspicii, iar ideea lui Radu Zbârnă a fost primită cu îngăduință la început.

Dar secvență cu secvență regizorul a devenit tiranic. Nu admitea greșeli de replici, nu accepta mișcări inutile în platou, eliminase băutura din cadru, iar dintre bucate lăsase numai fructele. Doctorița Chelariu interpreta, în viziunea regizorului, rolul unei vestale care ieșea dintr-un cerc de preotese ale zeiței Vesta pentru a se retrage, după treizeci de ani de slujire necondiționată, într-o oază din deșert. Regizorul fusese impresionat de un film cu un subiect asemănător pe care îl văzuse la cinematecă, la ultima ieșire din sanatoriu. Și se întorsese cu această obsesie.

Doctorița Chelariu a găsit flatantă, la început, comparația.

Da, erau ceva similitudini și ea slujise treizeci de ani în câmpul muncii, cât o vestală la templul zeiței, da, fusese devotată meseriei, dar față de o vestală nu mai era virgină, cum să fie?, dacă avea doi copii, și nici nu se retrăgea din lume, dimpotrivă, voia să își crească nepoții.

Numai că regizorul era inflexibil, el le vorbea celor de față de transfigurarea artistică, de dedublarea personalității, de scoaterea la suprafață a eului profund, care este expresia adevărată a unui chip care intră într-un rol. Era cam complicat și lumea nu prea era dispusă să lase petrecerea concretă pentru un film care rămânea doar în idee, pe caiet.

Văzând că se întrece cu gluma și că petrecerea degenerase într-o ciudată scenă regizată de un nebun, care le tăiașe accesul la băutură, la

mâncare și la distracție, doctorul Bâlbâială a chemat paznicii, l-au luat pe sus pe regizorul care urla să fie lăsat să își facă meseria, că se simte cenzurat în țara lui, că va protesta, că va scrie la Comitetul Central... L-au adormit cu o injecție. Noaptea Radu Zbârnă a aplaudat și a scandalat în câteva reprize.

*

Acum, la revoluție, regizorul Radu Zbârnă își adusese caietul, unul mare, studențesc, cartonat. Deja își trasase niște coordonate ale evenimentelor, acum lua secvență cu secvență.

Scena apei otrăvite Lucrurile se petreceau cu încetinitorul, televizorul preluase inițiativa și dicta oamenilor ce trebuie și cum trebuie să facă.

După atâtea zeci de ani de dresaj, individul se simțea ca un câine eliberat din lanț care nu știa ce trebuie să facă în libertate, de aceea încerca ceva gesturi mai lejere, dar tot în dreptul cuștii. La televizor cineva rupse rândurile celor care improvizau pe tema libertății și atenționează populația din întreaga țară că e posibil ca teroriștii să otrăvească apa, aici e un punct vulnerabil pentru toată lumea. Regizorul stătea pe un scaun rotativ, Adrian A lui Gheorghe Laika 244 245 la câțiva metri de pământ, cu un caiet gros în mână, de format studențesc, îl răsfoia din când în când și citea cu voce gravă:

— Urmează scena apei otrăvite. Cine face anunțul?

— Eu, eu, ridică două degete pacientul Condurățeanu, inventator care susținea că i se furaseră invențiile de către directorul său, care le pusese apoi în practică la o uzină chimică din Moldova. Pentru că enerva pe toată lumea cu perseverența sa de a susține unul și același lucru vreme de câțiva ani, a fost trimis la doctor, de aici la spital, la psihiatrie și apoi la Glod.

Condurățeanu urcă pe scenă, făcu o aplecare în față, după care spuse cu voce tremurată:

- Apa e otrăvită! Apa e otrăvită! Să nu beți apă, apa e otrăvită.
- Cine a otrăvit apa?, întrebă regizorul, citind din caiet.
- Inamicii democrației au otrăvit apa.
- Teroriștii, îi suflă regizorul.

— Teroriștii, repetă Condurățeanu.

— Ce se întâmplă dacă bem apă otrăvită?, întrebă regizorul.

— Ne umflăm, ne ies bube pe față, ne ies ochii din cap, după care murim, răspunse actorul de ocazie.

— O! O! O!, oftă publicul larg.

Scena sosirii trupelor de securitate Regizorul făcuse o mică pauză, își masase puțin gâtul cu palma, amorțise într-o anumită poziție. Apoi își relua locul, scoase caietul mare, gros, își împinse pieptul în față:

— Gata, la treabă, acum trecem la scena sosirii trupelor de securitate. Fiecare trebuie să pară preocupat de ceva, la un moment dat vă buluciți cu toții spre centrul scenei ca să dați impresia de panică.

— Dar trupele de securitate chiar apar?, întrebă cineva.

— Contează mai puțin asta, e o chestiune ulterioară, facem lipiturile de rigoare. Întâi se aude un zumzet. Apoi, pe fundal, se aude muzica din The Wall a formației Pink Floyd. Dar subțire, subțire de tot, ca un șprîț de vară. Din spate apare cineva, cine?, care anunță...

— Vin eu, eu apar, se oferi Costel Pădureț, angajat al sanatoriului care fusese o vreme și pacient și care avea o poveste mai aparte. Fusese maestru pe un șantier și obținuse un contract de muncă în Egipt, să construiască niște blocuri în zona Ismailia. Plecaseră vreo douăzeci în echipă și lucrurile păreau să meargă bine. Dar la un moment dat, pentru că alcoolul era o problemă în zonă, îl găseai greu și numai de contrabandă, se hotărâră cu toții să se descurce românește.

Improvizară un alambic și noaptea făceau, pe rând, țuică din portocale sau din alte fructe exotice, care se găseau din belșug.

Au fost prinși, după ce îi învățaseră și pe niște localnici să bea alcool, împotriva preceptelor lor religioase. Au fost anchetați.

Ca maestru și șef al echipei de români, toată atenția era îndreptată asupra lui Pădureț. Numai că Pădureț l-a luat pe nu în brațe și așa a ținut-o câteva luni. S-au implicat și reprezentanții ambasadei noastre la Cairo, dar nu au obținut nimic suplimentar. Atâta doar a recunoscut Pădureț, că ei au pus la fermentat fructele, să facă suc, așa cum făceau ei în Vâlcea, acasă, cu merele, numai că sucule se alcoolizase

de la sine din cauza conținutului sporit de zahăr și glucoză. Ei asta băuseră, asta dăduseră și localnicilor, în spiritul ospetiei românești. De vină erau fructele și căldura care forța fermentarea. Cât privește alambicul, acesta era o instalație pentru purificarea apei. După două, trei luni de arest au fost expediați cu toții acasă, egiptenii aveau nevoie de români, mai departe, pentru alte câteva investiții Adrian A lui Gheorghe Laika 246 247 tehnologice. În alte condiții i-ar fi închis sau chiar executat fără prea multă vorbă.

Întors acasă, Pădureț a fost anchetat de Securitatea română, pentru faptul că pusese în pericol relațiile de afaceri cu o țară prietenă și care ne furniza valută ca să ne plătim datoria externă. S-a internat o vreme cu probleme cauzate de un ulcer.

Apoi a fost sfătuit să lase ulcerul în pace, că nu merge prea mult și să caute o boală psihică. A fost internat la Glod. Aici maistrul Pădureț a fost internat vreo câteva luni, după care a apărut un post la administrativ și l-a ocupat fără probleme.

Dacă se strica ceva, era chemat de urgență. Se pricepea la toate. Și nu spunea niciodată nu.

Când regizorul spuse că din spate apare cineva, cine?, care anunță... Pădureț se oferă.

— Bine, îi spuse regizorul, uite cum faci. Ieși cu totul din cadru, te pitești undeva, ca și cum ai fi fost chemat la un telefon. Întârzii acolo câteva minute, timp în care în balcon urcă cineva și ține adunarea de vorbă. Le spune orice, bazaconii sau lucruri adevărate. Totul e ca atenția adunării să fie captată de ceva, de un discurs. Atunci dumneata apari din spatele vorbitorului, îl întrerupi brutal, îi iei microfonul fără să îți ceri scuze sau alte politețuri, te uiți o clipă în zare, apoi încerci să fixezi cu privirea un punct din centrul mulțimii și spui: O veste proastă. Trupele de securitate au ieșit din cazărmi și acum vin să reocupe toate pozițiile. Inclusiv aici se pare că vor veni, locul este unul strategic pentru Securitate. Spui toate astea cu o voce fermă, de om bine informat. Nu te îneci cu salivă, nu lași loc de interpretări.

De unde știi?, te va întreba cineva din mulțime.

Am fost sunat, răspunzi tu. Și cobori, disperi din atenție, te

ascunzi. Îi lași să mestece vestea. Va urma o chirăială generală.

Cei mai mulți vor crede că revoluția a eșuat.

Scena cu femeia care denunță interzicerea avortului – Dragi români, dragi cetățeni, vreau și eu să vorbesc!

Am problema mea, am problema mea...!

Cea care strigă, smulgându-se din mulțimea adunată în fața balconului, era o femeie din categoria viespe, mică la trup, cu un mijloc conturat, care călca mărunțel și des.

— Poftim, poftim...! Cuvântul este al poporului. Dacă nu vorbim acum, când ne-am câștigat acest drept, vom tăcea pentru totdeauna. Poftim, stimată doamnă!

Cel care o încurajă pe femeie era asistentul Radu Bolboacă, care o prinse de braț, dar femeia i se desprinsese repede, făcând o piruetă pe lângă el.

Regizorul se uită în caietul său, îl răsfoi, se uită din nou la femeia care deja urcase în balcon, care avea o agitație greu de controlat, de parcă era acționată de niște fire nevăzute.

Nu-și dădea seama dacă era sau nu din povestea sa.

— Cine sunteți? Ce vreți să ne spuneți?

— Vreau să vorbesc despre avort, despre acest drept elementar al femeii de a naște doar atunci când dorește, să facă prunci numai cu cine dorește. Mă adresez femeilor din acest loc, femeilor din această țară, femeilor din întreaga lume.

— E greu cu transmisia mesajului în întreaga lume, deocamdată, spuse asistentul Bolboacă, dar e bine să încercăm, stimată doamnă. Continuați, vă rog.

— Am făcut douăzeci și două de avorturi până acum, vă dați seama?

— E greu să-mi dau seama, stimată doamnă, nu am experiență, îi răspunse tot Radu Bolboacă.

Adrian A lui Gheorghe Laika 248 249 – Da, continuă femeia, de douăzeci și două de ori mi-am riscat viața în cele mai grele și ciudate condiții. Am făcut avort cu zeamă de lămâie pe care mi-am introdus-o cu o seringă în uter. Am făcut avort cu aspirină pe care mi-am

introdus-o în vagin, ca să creez mediu acid, ca săucid fătul. Am avut arsuri, de m-am pisat pe mine de durere. Am folosit și irigatorul, cu un amestec de ceaiuri, cu spălături de cinci, șase ori pe zi.

Mergeam cu irigatorul după mine la serviciu, ca și cum aș fi purtat o ploscă. Apoi m-am dus acasă la un nenorocit de asistent de la morgă, unul Marcu, să îmi facă un avort și m-au violat patru hândrălăi de la echipa de rugby de am mers împleticit trei săptămâni de parcă aveam o sfeclă în fund. A fost groaznic și pentru ce...? Ca să naștem aplaudaci pentru japița de Elena, urâta dracului! Și știți care a fost cel mai nasol avort? Acum un an am rămas gravidă cu tovarășul Chelaru, de la Cadre, de la județ, de la Vâlcea. Eu umblam să primesc o repartiție pentru casă, el îmi promitea că mă rezolvă...! Om însurat, serios, cu nevastă șefă de cooperatie, madamă cu coc, șefă fedeuse, tot tacâmu'. Eu, hotărâtă să păstrez sarcina. El, că nu și nu. Mă caută nevasta lui Tovehelaru, că știe de relație, că îl iartă și pe el, că mă iartă și pe mine, că lugu, lugu, că nu se cade să ne stricăm cariera, că femeii suntem, că să facem un avort după toate regulile. Ca să nu vină acasă la mine cu mâna goală, mi-a adus trei kilograme de măsline, un ciorchine de banane, un bax de șuncă la conservă – Ham, îi zice –, erau vreo zece bucăți, o jumătate de kilogram de cafea boabe, opt săpunuri Duru, un deodorant Cordial și trei cutii cu prezervative chinezești. Am acceptat, cu greu. Ce face nevasta lui Chelaru, Coca? Mă duce la psihiatrie și mă internează, de formă, dragă, de formă, ca să obținem avizul doctorului ca să faci avortul legal. Că nebunele pot avorta legal. Am acceptat, ce să fac, eram deja la spital. Mă țin ăia cinci zile în spital, la psihiatrie, ceva de groază, gratii la ferestre și la ușă, aveam în salon cinci nebune sadea care mai de care mai zurlie. Și Coca ioc, nu mai vine, nu mai trece, deja eram pensionară la nebuni, îmi dădeau pastile cu pumnul, care să mă facă să leșin toată ziua, numai că eu le strecuram celorlalte nebune din salon, că aveau niște păhărele în care își țineau medicamentele.

Înghițeau alea de toate, când le venea suca. Când vine o doctoriță la contravizită, că în general veneau numai asistentele care ne vorbeau numai din ușă, că le era frică, eu îi spun că eu nu sunt din filmul ăsta, că nu-s nebună, îi povestesc de Tovehelaru, de madam

Coca, de măslina, de săpunul Duru...

Doctorița mă ascultă cu atenție, se mai uită într-o fișă, îmi mai cere amănunte. Sunt însărcinată? Păi nu scrie acolo? Nu, nu scrie. Eu să turbez, încep să urlu, să drăcui, să dau cu pumnii în pereți. Doctorița fuge, vin doi haidamaci, mă prind, mă bagă în cămașa de forță. Stau, mă liniștesc și îmi zic că tactica nu e bună. Îmi bag o mască de spășită, de cumințică și ăia mă scot din cămașa de forță, mă duc înapoi în salon. Vine o doctoriță, să vadă ce și cum. Asta e mai de treabă, stă și mă ascultă. Vede că sunt în încurcătură. Ești însărcinată? Da. În câte luni? În două și jumătate. Zice ea, dacă mai susții chestia cu Tovehelaru și că nu ești nebună, atunci nu mai putem să îți dăm recomandare ca să avortezi.

Ai de ales. Și unde mai pui, mi-a spus ea, că de acum dacă ai certificat de la noi poți avorta legal ori de câte ori vrei. Bă, de parcă aş avea robinet la fund, pentru plozi...! Ies eu, scap de făt, mă duc să o caut pe madam Coca. O aștept la poartă la Cooperație. Când mă vede, se uită atentă la mine, parcă mă cunoaște de undeva, dar nu știe de unde să mă ia. Încep să îi povestesc de faza cu Tovehelaru, cu sarcina, cu măslinile, cu săpunul Duru... O văd că e încurcată, crede că la mijloc e o confuzie. Confuzie, ai? Mă reped în cocul ei, am tăvălit-o Adrian A lui Gheorghe Laika 250 251 prin niște găinaț de porumbei de i-au mers fulgii. Dar nici mie nu mi-a fost ușor. M-a luat miliția în ghionți, în dubă și m-au dus la secție. După ce m-au legitimat, ce și cum, le spun eu povestea vieții mele și ajung la faza cu internarea la psihiatrie.

Ai certificatul? Îl am. Îl dau. Băieții văd că eu abia ieșisem de la nebuni, așa că devin mai amabili. Asta până când a sosit ambulanța. Și iar am ajuns la psihiatrie. Aici aceeași doctoriță, aia de treabă. Măi femeie, îmi spune ea, nu te lua cu ăștia, că nu ai sorți de izbândă. Eu am să-ți fac un bine, că știu că nu ești nebună și am să te trimit la un sanatoriu pentru boli psihice unde mai mult trebuie să te prefaci, dacă vrei să îți meargă bine. Și așa am ajuns la Glod. De asta, vreau să știe întreaga lume că uite așa mi-am nenorocit eu mintea și curu', pentru opt săpunuri Duru...!

Aplauze și râsete.

Dar cum în mulțime erau mai mult bărbați, problema avortului era cam fără sens. Dar subiectul devenise simpatic prin modul plastic în care povestise femeia.

— Doamnă, doamnă, strigă doctorul Adamache... Am eu aici una bună, bună de tot. Nu mă pot abține să nu o spun.

Un tânăr medic e repartizat la **dracu-n** praznic într-un mic orașel muncitoresc. Trec zilele, trec săptămâni și luni și vine vara. Să-și ia concediu nu poate, că nu are înlocuitor. Iar înlocuitor cei de la Direcție nu-i promet decât la toamnă, la iarnă. De asta bietul doctor se înțelege cu un inginer să-i țină locul, să facă el față cumva, până trage și el o fugă până la mare. Îi explică cum că medicina nu e cine știe ce, dacă vine unul răcit să-i pună picături în nas, dacă tușește să-i dea sirop.

Totul merge strună primele zile, inginerul se descurcă foarte bine până când vine o tinerică. Domnule doctor, am o mare problemă, am rămas gravidă și nu vreau copilul. Nu se poate face nimic? Domnișoara insistă până îl înduplecă. De asta inginerul o întreabă: Domnișoară, de câte ori te piși pe zi?

De vreo trei, patru ori. Cam cât? Cam un sfert de litru odată.

Inginerul ia o foaie de hârtie, ia un creion, se adâncește în calcule și apoi îi zice: Uite cum stăm, nu te piși mata treizeci de zile și se îneacă singur.

Hohote și aplauze.

Viziunile regizorului Zbârnă Regizorul Radu Zbârnă a făcut semn celor din preajmă să se îndepărteze, îi incomodau gesticulația. Un regizor e ca un dirijor care are nevoie de spațiu, de mult spațiu ca să aibă unde să respire sunetele. Dacă ar fi fost să exprime artistic lipsa de libertate, Radu Zbârnă așa gândea: să bage într-un lift o orchestră cu câteva zeci de persoane și instrumente, să închidă ușile și ei să cânte orice, Wagner, Mozart, Ceaikovski.

Ce ar ieși? Dacă sunetele nu au spațiu de respirație, dacă cuvintele nu respiră, atunci cei care le emit se înăbușă, mor sufocați. Poate că va veni vremea când va reuși să facă și acest exercițiu, cu o orchestră băgată în lift, să exprime sufocarea.

Oare cum ar suna Oda bucuriei într-un lift? Da, va trebui să

încerce. Va găsi el o orchestră care să aibă spiritul de sacrificiu, cu artiști care să moară la datorie de dragul unei idei. O, da!

— Doamnelor, domnilor...! Un pic de atenție. Numai un pic. Nu pot fi eu un inchișitor, deși în aceste momente fiecare poate să își ia singur acest drept. Am ajuns la democrație, am ajuns la libertate, de la primul scâncet de prunc facem repetiții pentru momentul acesta...! Nimeni nu se naște liber, devenim liberi, ne câștigăm libertatea! Numai pentru noi libertatea are gust, pentru că noi am visat-o înainte de a o avea: ca pe o iubire.

Câteva aplauze, câteva fluierături răzlețe. Radu Zbârnă a privit cu iritare spre zona din care veneau fluierăturile:

Adrian A lui Gheorghe Laika 252 253 – Doamnelor, domnilor, vreau să spun un adevăr care îmi roade pântecul și mintea și inima: nu mă pricep la nimic.

Chiar la nimic! Unii știu să bată cuie, alții știu să macine vorbe. Alții învârt lumea pe degete, ca pe un titirez. Dar eu, eu nu mă pricep la nimic. Am vrut, oameni buni, să mă rog, dar nu am reușit să spun niciodată o rugăciune până la capăt.

M-am bâlbâit până mi s-a făcut jenă de Dumnezeuul meu. Și cred că și lui i s-a făcut jenă de mine. L-am simțit, l-am auzit.

Când eu am spus: Doamne!, el nu a făcut altceva decât să-mi trimită un tunet. L-am primit în creier. Sau s-a uitat în altă parte până mi s-au înecat corăbiile în care îmi țineam speranțele.

Da, speranțele! Ce cuvânt: speranța! Cuvântul acesta a omorât mai mult decât bomba cu neutroni. A omorât mai mult decât foametea din Sahara.

Fluierături, țipete, „Dă-l, băi, jos de acolo pe sifiliticul ăla!"; „Un tâmpit...!"; „Ne ține de vorbă și alții ne otrăvesc apa...!

Radu Zbârnă privi spre ei cu milă. Cu infinită milă.

— Doamnelor, domnilor...! Cum mi-am dat eu seama că viața mea e, dintotdeauna, de fapt, o repetiție pentru un mare destin? Trăiam și iubeam. Tot ce trăiam, tot ce iubeam mi se părea a fi un exercițiu pentru marile vieți, marile iubiri care vor veni. Mă uitam la femei cum se agățau cu unghiile de trupul meu ca să le ajut să treacă

viața. Eu, cu superbie, abia așteptam să-mi adaug vâsle noi pentru un vas care avea de trecut sute de oceanuri, le lepădam pe toate în larg, se înecau, pe trupul meu mai sunt semne greu de tradus pentru oamenii înfricoșați...

— Băiete, i-a strigat din mulțime o femeie, te-au plătit, partidul și femeile, ca să trăiești, că te știm ca pe-un cal breaz...! Când făceai figurație la un film, la Pâine și ciocolată, că țin minte, m-ai înghesuit și pe mine într-un colț și mi-ai spus că mă faci vedetă dacă mă înscriu pe lista ta de așteptare la probele artistice pe care le susțineau doritoarele în camera ta de hotel. Eu am rezistat, altele și acum își așteaptă rolul promis. Proastă aș fi fost dacă te-aș fi crezut! Hai, n-o mai face pe-a mironosițul, că știm câte parale faci!

Femeia era Mariana Potolincă, fostă reporter la radio, supranumită Curdefier de către studenții de la „Ștefan Gheorghiu”, cu care făcea practică pe teren. Ajunsese la Glod după o cură de dezalcoolizare care îi provocase o mare depresie.

— Da, Mariana, dacă vrei să mă exprim și pe înțelesul tău...! Am fost în viața asta și gigolo. Am dat din cur până la epuizare pentru un colț de pâine. Regulam doamne bătrâne pentru o cină, pentru bani de țigări. Cum le racolam? Mă recomandau una alteia. Asta ai vrut să auzi?

Radu Zbârnă se enervase.

— Hai, nene, că aici nu ești la spovedanie... Du-te în...

În...! Aici e revoluție, acum trăim istorie. Geo, hai fă curat pe scenă!

Dar regizorul nu se sinchisi de vorbele celui care îi făcea deja semne obscene cu un deget îmbățosat.

— Revoluție? Știți cum văd eu revoluția? Revoluția e un mesaj divin pe care omul îl recepționează sau nu. Sunt milioane de revoluții care nu au loc, pentru că omul nu e capabil să înțeleagă mesajul divin. Da, da, nu vă mirați. Știți cum e?

Cum fac americanii care au trimis în cosmos mesaje în capsule metalice, sau mesaje sonore sau mesaje luminoase, în ideea că la un moment dat cineva le va recepționa. Majoritatea se pierde, dar unul, un mesaj, cândva, tot va ajunge la un om, la o ființă pierdută în spațiu.

Cineva a dat la maximum sonorul televizorului, pe ecran apăruse un medic, de la Spitalul Militar, echipat în ofițer, care făcea apel la populație, la toată populația României, să doneze Adrian A lui Gheorghe Laika 254 255 sânge. Era nevoie de mult sânge, era vital pentru funcționarea spitalului, pentru miile, zecile de mii, sutele de mii de cetățeni care aveau nevoie de sânge. Toată populația României avea nevoie de sânge proaspăt, sângele vechi coclise pe vene, era murdar, nicio șansă să te poți adapta cu el la o nouă orânduire.

Sânge! Avem nevoie de sânge! Să curgă mult sânge!

— Bă, ăsta e nebun...! Sau dă niște comenzi cifrate prin televizor!, insinuă doctorul Mămulea. Dar nimeni nu îl luă în seamă. Radu Zbârnă ridică și el vocea, ca să acopere sonorul televizorului.

— Da, da... Știți cum îmi imaginez eu că se întâmplă cu mesajele acestea în spațiu? Cu aceste revoluții care își caută destinația? Să zicem că dimineața sună îndelung telefonul lui John, care zace mahmur în pat, după o beție cruntă. John se ridică încet, copăcel, ajunge la telefon. Ridică receptorul. De la celălalt capăt o voce ușor metalizată îi spune, într-o engleză chinuită: Domnule să nu închizi, eu sunt din Constelația Andromeda, după șapte ani lumină de eforturi și calcule, am reușit să iau legătura cu prima ființă din Calea Lactee...!

Dumneata ești acela. Este formidabil, trebuie să comunicăm, rapid, să nu se întrerupă legătura, vă rog să-mi precizați câteva lucruri despre atmosfera de pe planeta dvs, despre compoziția chimică al John, mahmurul, s-a sprijinit de perete, și-a masat puțin fruntea și i-a șuierat printre dinți celui care îl deranjase așa de matinal: După ce că ești beat, mai ești și schizofrenic...! Du-te-n mă-ta, de bețivan! Și i-a trântit telefonul.

La celălalt capăt, andromedul și-a smuls părul verde din cap de furie. Așa se ratează revoluțiile, din neatenție sau din prostie.

Geo Pațilea urcase pe scenă și pătrunsese în spațiul pe care și-l adjudecase regizorul. Aplauze răzlețe întâmpinară apariția asistentului, semn că regizorul bătea câmpii și mai nimeni nu îl mai urmărea.

— Hai, dom regizor, gata...! Că ne-ai adormit publicul.

Revoluțiile nu se adresează unui individ, ele se adresează unor popoare, unor societăți. Măcar cu asta am rămas și noi de la învățământul ideologic. Noi aici nu trebuie să ne spovedim, aici trebuie să afirmăm ce vrem și cine suntem. Că și la televizor tot asta se face.

— Ba revoluțiile se adresează indivizilor, indiscutabil. Ce, crezi că revoluția asta, de acum, ajunge la toată lumea? Vax!

Ea atinge pe unul, pe altul, care îi înțeleg mesajul. Restul e masă de manevră, e scena cu omul cu falca de bou, de pe vremuri, din bâlciurile populare! Dacă acum, aici, apare un măgar care poate să ragă Internaționala, băgându-i sub nas un braț de fân, pun pariu că toată adunătura asta abandonează scena de pe care sunt enunțate principii și lozinci și se regroupează.

De jos se aud huiduieli, fluierături, se fac gesturi obscene.

— Vreți să știți ce trebuie făcut acum ca nație, ca societate?

Că tot ai zis... Bă, am să spun una de la Cicero care se adresa contemporanilor săi...! Și asta cu vreo două mii de ani în urmă, ca să vedeți. Zicea Cicero ăsta: Tezaurul trebuie reaprovizionat, datoria publică trebuie micșorată, aroganța funcționarilor publici trebuie moderată și controlată, și ajutorul dat altor țări trebuie eliminat pentru ca Roma să nu dea faliment.

Oamenii trebuie să învețe din nou să muncească în loc să trăiască pe spinarea statului.

— Hai, dom'le, nu fi tragic. Că nu ne-om apuca de muncă chiar acum. Că de la muncă pe degeaba a pornit toată revoluția.

Să se facă liniște în țară, mai întâi, îi sugeră Geo Pașilea și după aia vom vedea noi ce e și cu munca asta.

— Bă, știi ce ești?, îi strigă regizorului o voce din fața scenei. Un mâncător de căcat profesionist. Asta ești.

257 Adrian A lui Gheorghe 256 Pe chipul lui Radu Zbârnă se instalează o imagine a oboselii.

Colțurile buzelor îi căzuseră, părea un om pentru care revoluția se derula destul de prost. Sau era un artist neînțeles? Când a coborât pe scară un cor de fluierături îl făcu să își miște membrele cu încetinitorul. Îi era teamă ca fluierăturile și huiduielile să nu-l

dezechilibreze și să cadă. 23.

Avântul revoluționar se subțiasse destul de rapid la Glod.

După ora 11 din noapte se lăsă o liniște care mai păstra doar ceva, puțin de tot, din vibrația zilei. Televizorul rămăsese în curte, dar încetul cu încetul pacienții se retrăseseră în dormitoare.

Imaginile patinau în gol, alternau scene în direct din Piață, unde se mai trăgea cu trasoare, cu scene din studio în care mulți oameni veneau să spună cam cum văd ei ziua de mâine a nației.

Erau îngrijorați, dar optimiști.

Dintre internați unii continuau să comenteze în camere, alții îi țistuiră să lase gălăgia.

Erau, totuși, la un sanatoriu de boli nervoase. Că dacă aveau chef de răzmeriță, să se ducă la București.

Doctorul Bâlbâială plecase pe la ora 9, motivând că merge la centru, să ducă mesajul colectivului de la Glod, pacienți și cadre sanitare care se alăturaseră revoluției din primul minut.

Și mesajul său era clar, la Glod toată lumea trecuse de partea revoluției, dacă se făceau clasamente cumva, ei puteau fi trecuți cu sută la sută. Așa cum se raporta în țara asta orice, indiferent dacă monitorizarea era corectă sau nu. Singura problemă o reprezenta prezența doctorului Bobonea la sanatoriu, care era închis în camera de la morgă, el era un posibil terorist după terminologia avansată de conducerea nouă a statului, el va fi predat autorității care va prelua puterea la Adrian A lui Gheorghe Laika 258 259 modul decisiv, acolo se va hotărî ce e de făcut cu asemenea indivizi. Probabil că erau mulți în țară în situația lui. Doctorul Bâlbâială ar fi vrut să-i dea drumul, ar fi vrut să ceară un pic de clemență pentru el, dar nu îndrăzni ca să nu-i irite pe cei care preluaseră puterea în sanatoriu și care păreau să fie destul de stăpâni pe situație. Păreau să știe ceva ce lui îi scăpa. Păreau să primească niște ordine de undeva, de acolo unde el nu avea acces. Sau era vorba doar de tupeu? Și până la urmă, Bobonea nu era chiar un înger, un pic de frică nu strică să îi bage cineva în oase.

În fapt, doctorul Bâlbâială se dusesse direct acasă. Și chiar azi nu își luase mașina, îl apucaseră economiile...! Autobuzul pentru navetă

nu mai sosise, ca de obicei, a avut noroc cu o ocazie, un Trabant cu care venise o cunoștință a unui pacient.

S-au înghesuit cinci persoane în spațiul extrem de redus al autoturismului. Nu a mai făcut nimeni gluma clasică: Care e cea mai lungă mașină din lume? Și răspunsul era, firește, Trabantul, pentru că avea cincisprezece metri cu tot cu fum.

Dar și doctorul Adamache avusese Trabant, iar el spunea invariabil, oricui urca în mașina lui: Știi care e asemănarea dintre un Trabant și un bordel? Ți-e rușine când intri, ți-e rușine când ieși, numai că înăuntru te simți bine.

Așa și era.

Dar acum nu avea nimeni chef de bancuri, tăceau și respirau zgomotos. Respirau în ritmul gândurilor.

Era deja ora zece seara când ajunsese acasă. Soția sa, Lenuș, sosise mai devreme. Era în bucătărie, fuma și plângea.

— Nu te uiți la televizor?, o întrebă el.

— Nu pooot!, izbucni ea. Am sentimentul că toată viața mea e făcută pulbere, că mi s-a luat totul, totul. Mi-e frică și că mâine dimineață nu o să mai răsară nici soarele.

Suspina sugând din țigară.

O mai văzuse fumând, dar parcă nu așa de avidă după nicotină.

— Hai, să nu ne pripim, îi spuse el. Lucrurile nu sunt chiar așa, se mai și exagerează. L-au prins pe Ceaușescu, da, dar nu o să se atingă de el. Apoi, mai sunt și țările din jur care nu ne lasă, mai e și Europa... Lucrurile se vor așeza în vreun fel.

Vorbise și i se făcu și lui lehamite de cuvinte. Nu spuneau nimic, nici el nu prea credea într-un viitor roz în aceste condiții.

— Ai vorbit cu George?, întrebă el ca să schimbe discuția.

L-ai sunat cumva?

— Nu, nu am vorbit, îi spuse femeia aprinzându-și o țigară nouă. De fapt, unde să îl sun în condițiile astea? Poimâine ar fi trebuit să fie acasă, acum nu mai știu nimic... Dacă o mai exista un poimâine...!

Doctorul fuma rar, la ocazii doar și atunci pușia țigara spre hazul celorlalți. Acum își aprinse și el o țigară pe care o ținea stângaci

între degete, ca pe un creion.

Probabil că sosirea lui acasă îi făcuse bine lui Lenuș care își desfăcu încetul cu încetul părul prins în complicate agrafe la ceafă. Avea un păr frumos, ușor ondulat, care îi contura feminitatea chipului, de altfel asprit de munca de birou. Asta constata privind-o doctorul Bâlbâială.

— Vezi că am adus carnea de porc, îi spuse femeia. E în hol, într-un sac de plastic. Sunt vreo paisprezece kilograme.

Și mai sunt și două kilograme de ficat plus o roată de trei kilograme de cașcaval. Noroc cu doctorul Mititelu, că m-a ajutat să îl urc pe scări, că eu nu aș fi reușit, la cât e de greu.

Te rog să le pui la locul lor, dar să nu amesteci ficatul cu carnea, că se amărăște...!

Faptul că doctorul veterinar Mititelu urcase la el în casă, fie și numai în hol, îl făcu pe bărbat să aibă un rictus care 261 Adrian A lui Gheorghe 260 exprima profundul său dezgust. Nu-l suporta, de asta când nevastă-sa îl numea doctor, el îi replica: Da, e doctor, numai că pacienții lui împung...!

Dăduse mâna odată cu veterinarul Mititelu și rămăsese cu senzația că atinsese o piele de șarpe, era umedă și rece. Degetele de la mână, rășchirate, cu noduri osoase la încheieturi i se părură atunci ca niște năpârci încordate gata să atace. Și parcă îl zărise într-o dimineață într-o mașină așteptând în fața blocului.

Dacă era cu adevărat el, ce aștepta taman în fața blocului său?

Să-i spună lui Lenuș acum că îl dezgusta faptul că veterinarul Mititelu urcase la el în casă, i se părea deplasat. Dar oricum, aerul se tensionase brusc, măcar în mintea sa. Ar fi vrut să-i spună lui Lenuș că a găsit și el bomboane pentru pom, că a luat trei kilograme, dar nu a mai făcut-o. Femeia își aprinsese o altă țigară și privea fix prin geam, departe, umerii îi săltau din când în când sub impulsul unor suspine care se consumau înăuntru.

24.

La ora unsprezece și jumătate din noapte în biroul doctorului Bâlbâială erau adunați asistenții Geo Pațilea și Radu Bolboacă,

administratorul Ștefan Papucică, doctorul Sebastián Mămulea și maistrul Costel Pădureț. Apoi mai erau și doi pacienți, Nelu Vârlan și Mihai Jireghie, care se țineau după Pașilea de la declanșarea revoluției la sanatoriu, oferindu-și serviciile. Erau constituiți într-un fel de comandament de situație, pe Geo Pașilea îl recunoșteau cam toți de șef, până și pacienții începură să îi spună domn președinte. Dar chiar și doctorii îi spuneau așa, că dacă lucrurile era să evolueze politic, apoi nu mai conta ce studii ai, ce funcție, ce pregătire, revoluțiile răstoarnă scara de valori ca pe nimic. Cel puțin în România de multe decenii cam așa se întâmpla.

Dar asistentul Pașilea se sfia, spunea lăsați, vedem și noi cum se orientează treburile, totul e să fie ordine aici, să ne vedem toți de treabă, să fim oameni dacă am fost oameni și să fim trași la răspundere dacă am fost câini.

Avea texte Geo Pașilea.

După plecarea doctorului Bâlbâială, venise soțul doctoriței Gherciu și mai luase pe doctorul Adamache și pe asistenta Oțoi. Plecaseră și câțiva pacienți, luați de rude, de data aceasta nimeni nu mai ceru învoire, nu mai ceru bilet de externare, nimeni nu voia să se implice în vreun fel cu vreo semnătură, Adrian A lui Gheorghe Laika 262 263 cu vreun ordin sau cu vreun recurs la regulamentele de ordine interioară, era democrație. Dacă îl întreba pe Geo Pașilea, acesta le răspundea aproape tuturor la fel:

— Voie de la noi ca de la banu' Ghica...!

Numai că nimeni nu știa, dar nici nu întreba, cine este banu' Ghica...!

Le era foame. Administratorul Papucică le-a spus, însă, că situația este sub control. A ieșit și s-a întors cu o ladă mare, în care se țineau merele la beci toamna, din care a scos o bucată de telemea, niște cârnați afumați, cam uscați, o bucată de ceafă de porc, niște slănină și un borcan cu muștar de Tecuci. Era mâncare pentru un pluton de înfometaji.

Și pâine?

A, da. Uitase, dar aduce imediat.

Și se întoarse cu vreo cinci franzele crocante, pe care le ținea în brațe ca pe bușteni.

După ce scoase toată mâncarea pe masă, de sub prosopul gălbui scoase o sticlă de vodcă Cristal.

— Uiehl, făcu doctorul Mămulea, strâmbându-se, în momentul în care văzu vodca. Altceva nu avem la cină?

— Lasă, prima înghițitură e grea, restul merge unsă, spuse Geo Pațilea. Care și întinse mâna, deșurubă capacul sticlei albicioase și supse cu sete câteva înghițituri. Sticla trecu apoi la doctorul Mămulea, la pacientul Nelu Vârlan, apoi la Radu Bolboacă, la pacientul Mihai Jireghie și, în sfârșit, la maistrul Costel Pădureț, acum instalator la sanatoriu.

— Dar tu nu bei?, întrebă Pațilea pe Papucică.

— Nu, că am otită și iau medicamente, spuse administratorul.

— Așa pățești dacă ții capul între pulpele lu' nevastă-ta, pulpele-s fierbinți, urechile tale îs reci, iaca faci otită, îi spuse Pațilea.

Papucică spuse că nu-i de răs, că are și o infecție la o măsea.

Dar totuși o să ia o gură de vodcă, că n-o fi foc, că doar nu-i revoluție în fiecare zi. Așa că el bea pentru revoluția română, bea pentru conducătorii ei, bea pentru poporul care a terminat-o cu suferința.

Și-au trecut sticla de la unul la altul, de data asta beau mult mai ceremonios, beau în numele a ceva.

— Ei, dar nu are gust chiar așa de rău, spuse doctorul Mămulea. E chiar bună. De asta mai beam în studenție, dar probabil că atunci nu eram învățat cu greutățile.

— Ei, la grămadă merge și matrafoxul, spuse Pădureț.

— Ce-i matrafoxul?, întrebă doctorul Mămulea.

— Ei, e un rachiou din petrol. Îl făceau rușii în Siberia, povesteau deținuții de acolo. Dacă beai matrafoxul pe lângă sobă, luai foc. Mulți au pățit-o. Că nu erau grade de alcool, erau grade de petrol. Mult mai inflamabile.

— Băi, eu nu pot să beau singur nicio înghițitură. Nu-mi intră, spuse Radu Bolboacă.

— Știți cum fac eu când sunt singur și simt nevoia să beau?, întreabă Pațilea. Pun două pahare, unul e pentru mine, obligat și altul îl pun pentru un prieten. Să zicem Radu. Și eu zic, Radule, să trăiești, îmi beau paharul, mai pun unul, ciocnesc din nou, mai pun unul, ciocnesc... Nevastă-mea a zis, într-o seară, că sunt nebun. Ciocnisem cu Radu vreo șaptesprezece pahare, eu eram clampă și paharul lui tot plin. Zic eu, Radule, dar văd că nu îți place rachiul meu, așa că ia să beau și paharul tău. Și am căzut lat după paharul ăsta, că a doua zi nevasta îmi zice, vezi ce pățești dacă te întinzi și la paharul altuia? Nu îți ajungeau paharele tale?

Mâncau și își mai treceau sticla care se termină la Pațilea.

— La tine s-a terminat, tu trebuie să mai dai un rând, îi atrase atenția doctorul Mămulea.

Adrian A lui Gheorghe Laika 264 265 – S-a făcut, îi zise Pațilea. Acesta se ridică, făcu un tur al camerei cu privirea, până dădu cu ochii de trusa de prim ajutor a doctorului Bâlbâială.

— Ei, ar fi culmea să mai fie ceva acolo, spuse Radu Bolboacă.

Pațilea băgă mâna ca și cum ar fi strecurat-o pe sub o cloșcă pe ouă, mai mult pipăind decât privind. Și deodată trase un țipăt, auuu, ca și cum s-ar fi înțepat. Apoi, cu gesturi extrem de încete, gâfâind, scoase o sticlă de whisky.

— Doamne, acum cred și eu că numai tu poți să faci minuni, spuse privind spre cer Radu Bolboacă. Trăiască Revoluția Română!

— Trăiască! Trăiască!, îl acompaniară ceilalți.

Au scos dintr-un dulap niște pahare pentru apă, în care au împărțit băutura frățește. Împărțită la șapte, sticla nu se arată prea generoasă.

Radu Bolboacă încercă și el același truc, ca și Geo Pațilea, cu mâna strecurată încetișor în trusa de prim-ajutor, numai că nu dădu de nimic. Ridică capacul cu totul și tot nimic.

Fluieră a pagubă.

— Nu-i bine să fluieri într-o cameră locuită, aduce ghinion, spuse Mihai Jireghie.

— Dar mai mare ghinion decât să se termine băutura la un chef,

ce poate fi?, întrebă Radu Bolboacă.

Papucică făcu un gest complice cu degetul la buze. Ieși în pași ferți, ca și cum s-ar fi strecurat pe vârfurile degetelor și se întoarse în același fel cu o sticlă neîncepută de vodcă Cristal. O avea ascunsă după ușa.

— Ei, da...! Revoluția poate să continue, strigă Nelu Vârlan care prinsese glas, deși era extrem de tăcut de obicei.

Radu Bolboacă trase un sertar de la biroul directorului Bâlbâială și scoase un plic. Iar din plic scoase niște pagini destul de uzate, cu un scris de mână caligrafic și întrebă cu voce târăgănată:

— Ei, dar aici ce avem noi?

— Povestea poveștilor, îi răspunse cântat doctorul Mămulea.

De Ion Creangă. Că ăsta a fost popă, dar a fost și drac. Ziua era popă, noaptea era drac.

— Exact! Mă, dar pe toate le știți? Dar de unde le știți?

— Păi dacă eu am copiat-o de la un actor, un amic și i-am făcut-o cadou de ziua lui, acum doi ani, doctorului Bâlbâială, cum să nu știu?

— Păi dacă tu ai scris-o, ia și citește tu, ca să audă toată lumea.

— Nu, nu pot. Ca doctorul Adamache nu citește nimeni, nici măcar Dem Rădulescu, nici altul. De asta, nu vreau să stricăm efectul. Ultima oară când a citit-o doctorul Adamache, era la ziua doctoriței Gherciu, am crezut că fac hernie ombilicală de la atâta râs. Ocrainschi s-a pișat efectiv de la râs, l-am udat cu apă, să nu facă infarct.

Asistentul Bolboacă a pus la loc paginile îngălbenite cu Povestea poveștilor. Vor mai fi momente când va fi nevoie de ele.

Încercă un cântec vesel, care altă dată prindea la momente bahice: „Ce te uiți în cur –, / ce te uiți în cur –, / ce te uiți în curtea mea, / Parcă tu nu ai cur –, / parcă tu nu ai cur –, / parcă tu nu ai curtea ta...”. Dar acum nimeni nu-l îngână măcar, așa că renunță.

Deja subiectul revoluției devenise îndepărtat.

— Băi, de când visez eu la ziua asta, spuse deodată doctorul Mămulea. Bă, ziua asta e ziua mea de naștere, să văd eu că a crăpat comunismul și că de acum sunt domn și nu tovarăș cu toți neicanimenii. De azi să-mi zică oamenii domnule doctor Mămulea, mă

doare în suflet, domnule doctor Mămulea mă Adrian A lui Gheorghe Laika 266 267 doare în cur, domnule doctor Mămulea nu o să mai crăpați așteptând la coadă la benzină. Că domnii nu așteaptă, numai tovarășii așteaptă. Că eu de asta m-am făcut doctor, ca să fiu domn.

— Păi dacă-i pe-așa, zise Geo Pașilea, domnu' doctor, noi ce suntem pe aici, pulimea? Adică brusc, a fost revoluție și cei cu câțiva ani de carte în plus se cacă în capul nostru? Domnu'

doctor, să avem pardon, dar cred că stați prost cu nivelul ideologic, de acum e democrație și nimeni nu e mai domn ca celălalt, acum suntem toți domni cu drepturi egale. Nu ai auzit ce a zis profesorul despre Revoluția franceză? Ce a zis el despre revoluție? L-ai auzit mai înainte la televizor pe Brucan cum a zis că noi nu am avut socialism, ci un soi de sclavie?

— Adică eu sunt egal cu portarul de la sanatoriu?, sări ca ars doctorul Mămulea.

— Dar ce, noi nu suntem oameni?, întrebă iritat pacientul Mihai Jireghie. Domnu' doctor, la o revoluție toți sunt egali, adică un pacient mai nervos, ca mine, devine un gunoi? Ce, noi nu suntem oameni?

Discuțiile nu mergeau pe drumul cel bun. Papucică storsese și ultima picătură din sticlă în paharul lui Geo Pașilea.

— Eu zic să ieșim afară, să mergem la tribuna revoluției, sugeră Papucică. Că de asta și suntem acum aici, la această oră, să facem o revoluție a locului acesta. Și luați și paharele cu voi, că o să aveți nevoie.

Îndemnul nu era rău, așa că ieșiră afară. Era puțină ceață, dar nu era frig. Și nu era pic de zăpadă, deși era la capăt de decembrie. Dintr-un anume punct de vedere era un peisaj trist, o asemenea vreme stârnea depresii puternice bolnavilor. În fața balconului nu mai era absolut nimeni. În saloane lumina era stinsă, regulamentar. La televizor se cânta „Deșteaptă-te, române”, apoi apăru un prezentator care aduse un film cu peisaje din România și din lume, într-un dialog al minunățiilor naturale. Era interesant, dar nu era nimeni dispus să îl urmărească acum. Apoi se întrerupse emisiunea cu minunățiile lumii și veni în studio un ofițer care făcu apel către armată să se retragă până

la ultimul om în cazarmă, pentru că au apărut infiltrări, niște teroriști care vor să compromită întreaga revoluție a românilor și împușcă oameni la întâmplare pe străzi numai ca să producă panică. Ofițerul le ordona militarilor, îi ruga, îi implora.

Apăru din nou prezentatorul filmului cu frumusețile naturii care începu să vorbească despre delta noastră, despre delta Nilului și despre delta unui fluviu din America. A noastră era cea mai frumoasă, susținea el. Apoi se mai cântă o dată imnul și începu un film cu niște boxeri care luptau în ring ca niște adevărați gladiatori. Dar nu-l mai urmărea nimeni.

Papucică adusese o sticlă nouă de vodcă Cristal. Au urcat cu toții pe micul balcon al revoluției și ciocniră pentru succesul ei. Uitaseră de discuția din interior, care încordase atmosfera.

Nelu Vârlan spuse că el are așa o bănuială și încă mai crede că Ceaușescu nu a fost prins, nici nu avea cum să fie prins la câtă securitate are.

Doctorul Mămulea spuse că el crede că deja era executat, la cât de mult îl urăște poporul.

Radu Bolboacă spuse că ar fi bine de adus Bobonea în fața lor, să spună și el odată adevărul. Că în rest numai în minciună a trăit.

— Nu cred că e o idee bună, spuse Geo Pașilea.

— În definitiv, ce a făcut?, întrebă doctorul Mămulea. A mâncat și el rahat, laolaltă cu ceilalți. Dacă o să-i omoare pe ceilalți, o să-l omoare și pe el. Dacă nu, nu. Oricum, nu o să-l judecăm noi.

Adrian A lui Gheorghe Laika 268 269 – Îi dăm și lui o vodcă, să vadă că mai sunt și oameni pe lumea asta, spuse Radu Bolboacă. Că știi cum e, mâine e altă zi, e altă poveste, ne uităm cu alți ochi unii la alții. Că dacă ar fi să se întoarcă roata, ajungem iar la mâna lui, o să se îndure el să ne dea un rachiou.

— Da, bine, aduceți-l aici, spuse Pașilea.

— Dar să nu fugă, avertiză Nelu Vârlan.

— Ce să fugă, că are gută și gâfâie ca un cimpoi, spuse Pașilea.

Papucică plecă să îl aducă, un soi de excitație cuprinse mica adunare. Numai că Papucică se întoarse panicat: Bobonea fugise. Da,

evadase. Și ușa era descuiată pe dinafară, el însuși lăsase cheia în ușă. E clar, a avut un complice. Un frison îi cuprinse pe toți.

Să-l căutăm, dacă-i pe așa, propuse Pațilea. Să-i căutăm și pe el, și pe complice. Dădu paharul cu vodca pe gât, se scutură de parcă ar fi fost la prima înghițitură.

Dar mașina lui Bobonea?

Dispăruse.

Doctorul Mămulea spuse că mai bine că a plecat, că oricum nu aveau ce face cu el închis:

— Ducă-se, o să-l judece tribunalele revoluției, că așa e normal să se deschidă în toată țara. Să fie judecați activiștii de partid și securiștii. Și turnătorii...

— Activiștii da, dar securiștii de ce?, întrebă Papucică. Că fără securiști, fără informatori, o țară e ca un șvaițer, o penetrează toate agenturile străine. Securitatea, Serviciile secrete au treaba lor într-o societate.

Mihai Jireghie îi dădu dreptate sută la sută și spuse că și în filmul Dacii apar serviciile secrete ale dacilor și ale romanilor, care se confruntă. Și atunci când serviciile secrete ale dacilor trădează, Decebal cade prins.

Papucică mai scoase o sticlă de vodcă la bătaie.

— Mă, dar parcă ești Moș Crăciun, îi spuse Pădureț. De unde le tot scoți?

— Erau sticlele pentru Crăciun, de servit aici în colectiv.

Că am adus și ceva dulce, sirop de vișine, ca să facem o băutură și pentru doamne. Dar acum nu e cazul.

Au împărțit sticla nouă și pentru că îi prinse deja frigul au băut vodca pe nerăsuflăte.

— Să luăm televizorul, să îl ducem în club, propuse Papucică.

Nelu Vârlan îl ajută înfășurând cablul lung. În club, însă, televizorul nu mai prindea imagine, fusese mișcată antena.

Zgomotele au mai trezit câțiva pacienți care făcuseră un somn și acum veniră să vadă cam cum mai merge revoluția. Au luat și ei câte un pahar în mână, și-au turnat vodcă.

Nelu Vârlan s-a urcat pe geam și a început să rotească o antenă tip greblă, care se ridica pe clădire, în timp ce Papucică și Mămulea manevrau butoanele aparatului.

Nu reușeau, puricii gri-verzului invadaseră ecranul televizorului.

— Stai, bre. Am o soluție. Adă o furculiță... interveni Pașilea.

Papucică se execută imediat.

Pașilea îndoi un colț al furculiței și îl introduse în locul destinat antenei. Imaginea reveni.

— Bă, ce-i tehnica asta!, spuse admirativ doctorul Mămulea.

— Să nu fim trași la răspundere că l-am scăpat pe Bobonea.

Ăștia ca el vor fi judecați, era bine să îl și predat noi la centru, că adică era ca o pradă de război, spuse Papucică. Că la o adică, lui i se putea reproșa atât faptul că îl închisese, cât și faptul că lăsase cheia în ușă, ca să poată să o șteargă.

— Mi se rupe de Bobonea acum, spuse Mămulea trântindu-se pe un scaun, pregătit să urmărească confruntările de la televizor.

Adrian A lui Gheorghe Laika 270 271 De undeva din capătul culoarelor se auzi o ușă care scârțâi.

Ciuliră urechile. Uitaseră cu totul de vigilența despre care vorbiseră toată după amiaza, se relaxaseră poate prea devreme.

— E ușa de la magazie, numai aia scârțâie, spuse Papucică.

Oricum, cine o manevrase încercase să o facă prudent, ceea ce prelungi scârțâitul. Se ridicară câțiva și se duseră spre culoar, o umbră se furișă spre ușa care dădea înspre curtea interioară.

Un fior rece trecu prin șira spinării, poate că, totuși, teroriștii nu erau o poveste.

— Stați, poate e înarmat, avertiză doctorul Mămulea.

Geo Pașilea se scutură și se înfipse în față, ca și cum ar fi trecut la niște ipotetice negocieri. Își amintise că era, totuși, șeful.

Umbra se desprinse din spatele unui dulap, unde se pitise și alergă spre ușă.

— E nevasta securistului, tu-le mama lor...!, strigă Nelu Vârlan. Prinde-o, bă! Pune mâna pe ea, că scapă...!

— Ea i-a dat drumu' lui Bobonea...! Păi cum altfel, dacă

bărbatu-său e securist? E complicea lui, strigă și Radu Bolboacă.

— Să știi că am bănuț eu că despre ea e vorba, completă Pădureț.

Între timp Delia Măzuraș forță zăvorul de la ușă și ieși afară.

Bărbații o urmară înghesuindu-se spre ușă.

Femeia se opri uitându-se în jur, căutând o ieșire, grupul de bărbați se opri de asemenea, panicat brusc.

Pădureț scoase niște strigăte de luptă, ca și cum ar fi vrut să sperie un animal sălbatic, de care el însuși se speriasse și alergă mai mult tropăind spre femeie. Era un amestec de sunete din gât combinate cu niște fornăituri din nas. Femeia rămase o clipă încremenită, privind cu ochii mari, nelămurită dacă să se sperie, sau să intre în dialog cu bărbatul pe care îl cunoștea totuși, din sanatoriu. Însă bărbatul se opri, ca un hăitaș care se întreabă în ce parte să înghesuie vânatul, ridică brațele în aer împingându-le dezordonat spre femeie. Avea ochii roșii, buzele îi atârnavu hidos, își luase un chip care voia să înfricoșeze cu orice preț. Femeia se sperie și începu să fugă spre poarta din spatele sanatoriului, pe acolo pe unde se arunca gunoiul în niște tomberoane de metal. Fugea dezordonat, papucii gen șlap o încurcau.

Bărbații începură să strige, scoteau un hăhăit ritmic, bătându-și palmele de genunchi, ca și cum ar fi vrut să sperie un animal uriaș care se pregătea să atace.

Pădureț o ajunsese aproape de poartă și o prinse trăgând-o la pământ, așa cum se procedează la capturarea unui iepure.

Sau a unei ciute. A fost o pradă ușoară. Bărbatul o ținu sub el câteva secunde, de parcă ar fi vrut să îi anihileze orice dorință de a mai încerca să fugă. Dar femeia nu mai avea putere să o facă. Pădureț se ridică cu ea în brațe, o ținea ca pe un trofeu. Părul șaten-blond al femeii se desfăcuse din clamele care îl țineau prins la spate și acum flutura peste brațul maistrului Pădureț.

Ceilalți bărbați aplaudau sau scoteau chiote asemănătoare celor din filmele cu Tarzan, care le fascinaseră copilăria.

— Bă, dar asta parcă are oasele pline cu aer, așa-i de ușoară spuse Pădureț cântărind-o pe brațe, legănând-o în sus și în jos

demonstrativ, aducând-o până în ușa clubului.

Femeia nu reacționează, de parcă ar fi fost paralizată. Sau hipnotizată.

Deschidea gura, dar niciun sunet nu se lăsa articulat.

Halatul alb, de molton, se desfăcuse de pe mijloc și i se vedeau picioarele albe, chiloții negri, cu dantelă, pânțelele plat prins într-un corset. Sâni erau prinși într-un sutien rozaliu.

Adrian A lui Gheorghe Laika 272 273 Pe genunchiul stâng se vedea o rană însângărată, de la căzătura de mai înainte probabil.

Încercă să își strângă halatul pe lângă trup, însă Pădureț îi prinse mâna dreaptă în pumnul lui. Cealaltă mână o trecu printre picioarele femeii, brațul îi apăsă umflătura din dreptul sexului.

Femeia părea că se sufocă, dar nu plângea, nu țipa. Se uita cu ochii măriți de frică la Pădureț, din când în când privirile se îndreptau mirate spre ceilalți bărbați care păreau indiferenți la situație. Doctorul Mămulea se așezase cu capul între palme la masa din club, toropit, privind fix televizorul. În studio tocmai intrase Ion Iliescu care anunța ceva foarte important.

— Hai, să ne spună acum, cum i-a dat drumul lui Bobonea?

Că numai ea putea să o facă... îi întâmpină Papucică. Și unde e, în definitiv.

— Dă-l în mă-sa de Bobonea, zise Pădureț. Voi vedeți ce am eu aici? Voi vedeți ce bunăciuni regulează securității?

— Păi să tot fii securist cu așa bunăciune în casă, spuse Radu Bolboacă. Că tot ei au parte de gagicile bune, că ale noastre sunt grase, urâte și proaste, că te sature de ele ca de dracu'...! Radu Bolboacă nu era căsătorit, așa că nu era prea clar despre ce nevastă era vorba. Poate că vorbea așa, în general.

În Geo Pașilea se trezi, însă, conștiința de șef, oarece responsabilitate:

— Bă, gata, las-o, o băgăm la mortuară, în locul lui Bobonea și o judecăm mâine. Să nu ne complicăm acuma, dăm de dracu' cu securistu, că ăla i-a băgat microfoane peste tot, cred că ne aude și acum, cum vorbim.

— Șefu', dar nu se poate. Păi de ce am mai fugit după ea?

S-o las tot securistului? Păi de asta stăm noi aiș citea, ca să o abandonăm ca fraierii? Că după asta zice, bă, dar proști au mai fost ăia, eu le-am arătat-o și ei s-au uitat ca curca în lemne. Nu!

Geo Pațilea începuse și el să o examineze pe femeia care îi privea fără să reușească să rostească un cuvânt și ajunse la concluzia că e bună, bună. Erau colegi doar de câteva zile, nu apucaseră să vorbească decât în trecere, saluturi fără conținut.

Se știa că era soție de securist, de grad mare și nimeni nu îndrăznea să înfrunte, astfel, sistemul. Țăla ar fi aflat în cinci minute dacă te agățai de nevasta lui, că avea informatori peste tot. Doar la ziua lui Bâlbâială stătuseră față în față și recunoscuse că femeia era frumoasă. Frumoasă rău!

— Bă, de acord, dar numai dacă o convingi. Îi spui, tu, a fost revoluție, nu mai e ca pe vremea cealaltă, acumă ești la dispoziția noastră, că e democrație. Te-ai regulat cu Securitatea? Te-ai regulat. Acuma trebuie să te regulezi și cu poporul, că poporul a luat puterea de la securiști și de la activiști.

Papucică aduse o nouă sticlă de vodcă, dar aduse și o sticlă cu sirop de vișine:

— Avem doamne la masă, am adus și ceva dulce, de pus în vodcă. Doamna Delia, serviți o vișinată? O prepar imediat.

Se apropie de femeie și îi arată sticlele.

Femeia nu îi răspunse, dar încercă să se smulgă, în sfârșit.

Reuși să își elibereze brațul stâng, cu care îl zgârie pe Pădureț pe mâna cu care îi apăsa sexul. Dar zgârietura a fost superficială, fără forță.

— Ooo, dar avem atitudine. În sfârșit. Avem bâzduc. O strânse tare de mână, pe care i-o lipi de trup, iar cu gura îi prinse o şuviță de păr pe care i-o mestecă între dinți.

Papucică preparase, între timp, amestecul de vodcă și dulce și veni cu paharul în dreptul femeii:

— Serviți, doamnă?

Adrian A lui Gheorghe Laika 274 275 – Dar are mâinile ocupate,

nu vezi? Te rog să o servești tu, fii domn, nu un pârlit de tovarăș, îi spuse Bolboacă.

Papucică încercă să îi ducă în dreptul gurii paharul, însă femeia reuși să întoarcă brusc capul, răsturnând jumătate din conținut pe piept dar și pe brațul lui Pădureț.

— Ei, dar doamna nu bea ce bea prostimea, doamna bea numai lichioruri scumpe, Curaçao și lichior de cafea, doamna bea numai bunătați, aduse de Securitate. Uite, doamnă, că noi bem și din astea și nu crăpăm.

Și Pădureț începu să lingă gâtul femeii, să strângă picăturile de vișinată de pe sutien, găsi o pată și pe urechea stângă pe care o supse de pe lobul moale. Apoi Pădureț strecură limba pe sub sutien până sub un sân. Femeia se strânse ca un melc în cochilie, își adună picioarele, încercând o oarecare împotrivire.

Ceilalți bărbați se uitau cu ochii măriți de curiozitate și poftă, cu buzele întredeschise, respirând precipitat, scena era extrem de fierbinte.

— Ei, dar ne place, nu-i așa? Uite, dom șef, că îi place.

Are reacții, se excită. Hai, tu, de-acum nu o mai facem pe mironosița. Ne futem și gata, zicem săru'mâna și ne căutăm de treabă.

Mâna lui Pădureț se strecură înspre sexul femeii. Aceasta încerca să țipe, dar în afară nu îi ieșea niciun sunet. Poate că își imagina că visează, că trăiește un coșmar și aștepta să se trezească. Poate că suferise o disfonie, își pierduse vocea de frică, atunci când o hăituisese și o pusese la pământ Pădureț.

La televizor studioul se umpluse de cetățeni care povesteau că în nu știu-care cartier din București au apărut niște teroriști care atacă cetățenii din blocuri. Se făcea apel către populație să fie apărute blocurile, prin orice mijloace, să fie pusă pază la scările blocului, să fie depistați teroriștii. La o lovitură a teroriștilor, cetățenii să răspundă cu două lovituri.

Sala era dispusă sub forma literei L, într-o parte era practic clubul cu televizorul și scaunele pentru public, cu un birou la care stătea de obicei prezidiul la manifestări sau ședințe. În latura cealaltă

era o banchetă îmbrăcată în piele sintetică, de culoarea untului, fixată lângă perete, locul în care se întrețineau pacienții cu vizitatorii lor. Pădureț o purtă pe Delia până la banchetă. În acea parte a sălii era doar o lumină de veghe, galbenă, inconsistentă. Cu mâna stângă Pădureț îi ținea femeii mâinile și îi fixa gâtul, ca să nu se împotrivescă, cu cealaltă mână îi desfăcu picioarele între care își introduse genunchiul său. Apoi îi smulse chiloții, zdrențuindu-i. Își desfăcu prohabul și când își scoase sexul își dădu seama că era prea târziu, sămânța i se împrăștiase înainte de a-și duce la îndeplinire treaba.

La televizor, care era cu sonorul la maximum, apăruse regizorul Sergiu Nicolaescu și dădea indicații populației cum să se ascundă sub fereastră în cazul în care s-ar deschide undeva focul. Apoi se mută transmisia în balconul revoluției, trasoarele luminau cerul ca la o sărbătoare cu torțe.

Pădureț înjură mormăit, se trase peste trupul Deliei care încerca să se lupte cu forța bărbatului încălzit și ajunsese cu gura la smocul de păr negru roșcat pe care începu să îl muște, își înfundă obrazul între pulpele deja învinețite ale femeii, scormonea acolo ca și cum ar fi fost o cârtiță care căuta să se ascundă de lumina tulbure de afară.

La televizor apăru un ofițer care învăța populația cum să se organizeze în caz de atac chimic, cum să își pună cetățenii masca pe figură, cum să se ascundă în pivnițele mai întunecoase și chiar în subsoluri de bloc, pentru că gazul se știe că se ridică și nu afectează spațiile subterane. Era important, foarte important, să nu se consume apă contaminată chimic, pentru că apa atrage cel mai tare combinația letală din Adrian A lui Gheorghe Laika 276 277 conținutul gazului, așa că e bine ca fiecare cetățean să depoziteze apă în recipiente bine închise pentru situații excepționale De asemenea...

Pădureț se ridică de peste femeie ștergându-se zgomotos la gură. Jireghie era lângă el, încălzit, gata să îi ia locul.

Pădureț se îndreptă spre sticla de vodcă și trase un gât bun, își clăti gura.

Jireghie se întinse peste femeia care nu se mai împotrivea, halatul îi căzuse de tot, i se vedeau sânii și brațele albe, peste care

petele vineții provocate de Pădureț păreau niște fluturi gata de zbor.

Nu, lucrurile nu evoluau bine în țară. Cineva a ajuns în studio și a anunțat că a văzut cu ochii lui cum au coborât dintr-o mașină neagră mai mulți indivizi atletici, îmbrăcați în niște geci de piele care se mulau perfect pe corp, aveau pistoale la șold și – atenție! – erau sigur arabi. Nu putea fi o confuzie, erau arabi de-ai lui Gadaffi, prietenul lui Ceaușescu.

Indivizii s-au împrăștiat în piața din fața guvernului, înțesată de lume. Ăștia trec la execuții, în masă, n-au mamă, n-au tată.

— E groasă, spuse Geo Pațilea.

Doctorul Mămulea a spus că el a făcut armata la Securitate, chiar la București și că se vorbea încă de pe atunci că undeva într-o margine, spre Snagov, s-ar pregăti trupe de arabi pentru terorism. Dar nu ca să acționeze în țară la noi, ci pentru conflictele lor.

Femeia se uita parcă fără să priceapă ce i se întâmplă. La un moment dat era preocupată ca bărbatul care se mișca spasmodic deasupra ei să nu atingă vaza cu flori de pe marginea ferestrei, care se clătina. Că dacă ar fi căzut vaza, probabil că i-ar fi venit în față apa băloasă și florile puse acolo de la sărbătorirea doctorului Bâlbâială. Chiar ea i le adusese. Erau garoafe de Codlea, procurate atât de greu.

În studio pătrunse o femeie care venea tocmai de la Timișoara.

Luptase acolo încă din șaisprezece decembrie, în jurul ei s-a tras cu muniție de război, ea văzuse cu ochii ei cum au fost ridicați morți, mulți morți, cu niște mașini ale armatei și au fost duși la ieșire din oraș, probabil că au fost îngropați undeva sau arși. Ea crede că au fost câteva sute de morți, poate că au fost câteva mii, nu poate aprecia. Făcea apel la cei care știu ceva despre acest lucru, să depună mărturie.

Deja bărbatul de deasupra se schimbase, acum era altul.

Îi vedea chelia din vârful capului, în timp ce el stătea cocoșat icnind, transpirând, fornăind, foarte preocupat de treaba pe care o făcea.

Apoi veni altul. Și altul.

Nu-și mai simțea nici picioarele, nici oasele, nici brațele, nimic.

Cornel a bătut cu două degete în fereastră, după care s-a ascuns

după perdea. Ah, dacă e aici Cornel, înseamnă că nu i se întâmplă lucruri chiar atât de rele...

Simți cum stomacul începe să-i tremure ca și cum ar fi fost conectat la un curent slab. Începu să vomite convulsiv.

Lumina se stinse încet, subțindu-se, simți cum îi trage cineva pământul de sub picioare, o smulse violent de pe bancheta aceea tare și soioasă, îi smulse lumea din creier și ea începu să plutească, la început ușor, apoi tot mai repede și mai repede, de parcă cineva ar fi turat la maximum motoarele unei rachete care avea o țintă precisă în univers. Și care era hotărâtă să meargă până la capăt.

Bă, dar asta e țeapănă...!

Se preface, dă-o-n mă-sa! Nu vezi că zâmbește?

Zâmbește, pe dracu'! E dusă...!

I-ai pulsul...!

Căcat...!

Adrian A lui Gheorghe Laika 278 279 Mnezeii...!

În studio a fost adus un presupus terorist, cu nasul spart, plin de sânge, susținut de brațe de doi luptători din gărzile patriotice. Fusesse prins în preajma unui transformator electric, probabil că voia să îl arunce în aer ca să lase un întreg cartier în întuneric. Degeaba încerca teroristul să spună că nu avea nicio treabă cu transformatorul, că voia doar să se ușureze în spatele acestuia, luptătorii din gărzile patriotice fuseseră preveniți, așa că nu puteau fi duși cu preșul.

E arab, spuse unul dintre cei doi luptători din gărzile patriotice.

Dar vorbește bine românește, constată un prezentator din studio.

Păi, a învățat...! Că ăștia sunt în stare de orice, îi răspunse celălalt luptător.

Spune, bă, ceva în arăbește...! Nu vrei? Mama mă-tii de arăbete, de terorist! Pe toți vă curățăm, pe toți...!

Teroristul a fost scos din studio, nu a apucat să spună nimic în arăbește, nici în românește, oricum nu i-a dat nimeni un microfon, să se prezinte.

Un ofițer intră și el grăbit în studio și atenționează populația că

teroriștii nu se disting de omul obișnuit, oricine poate fi terorist în țara asta, trebuie multă, multă vigilență pentru că dușmanul revoluției noastre nu doarme:

— Ceaușescu a fost prins, dar ceaușismul e liber, face victime, ni-i ucide pe cei mai buni fii ai patriei.

Doctorul Mamulea care urmărea cu intermitențe mișcarea de la televiziune, ținându-și cu greu capul toropit de somn, a fost de acord că-i așa, dar slavă Domnului că teroriștii nu descoperiseră încă poziția strategică a sanatoriului de la Glod, ca să îl atace și să-i treacă pe toți angajații și pacienții prin foc și pară. În club mai rămăsese doar Papucică, care dormea cu capul pe masă. Sforăia. Ceilalți? Plecaseră unul câte unul. La televizor apăruse mira și se cânta obsesiv Deșteaptă-te, române!

Prima zi de revoluție la sanatoriu se terminase cam în coadă de pește, își spuse doctorul Mamulea trăgând cablul televizorului din priză și plecând să se întindă puțin pe bancheta din cabinet.

Laika 280 281 25.

Doctorul Bâlbâială a ajuns la sanatoriu la ora șapte și treizeci, odată cu cele două bucătărese de schimb.

Deja în curte era oarecare animație, câțiva pacienți se adunaseră în fața balconului comentând evenimentele care se petreceau cu mare repeziciune. Ascultau la un aparat de radio comentarii, orice zvon, orice știre, orice opinie erau primite cu toți porii minții deschiși.

Doctorul Mămulea avea o groaznică durere de cap, îl trăsesse un curent, probabil de la statul în balcon, îl dureau dinții, urechile. Își pusese o compresă cu spirt și oțet și zăcea în cabinetul său. Luase trei algocalmine, dar degeaba.

Când a dat, însă, nas în nas cu Geo Pațilea, pe hol, l-a întrebat conspirativ: Cum... zda mă-sii, am băut alb și am vomitat roșu?

Administratorul Papucică pregătise alimentele pentru masa de dimineață, băgase și un supliment de unt și, surpriză, câte o portocală.

— O fi, n-o fi revoluție, dar omul trebuie să se hrănească.

Portocalele sunt de la masa de revelion, dar noi zicem că am făcut revelionul astă-noapte.

— Bobonea?

Bobonea plecase. Cineva i-a dat drumul, i-a răspuns Papucică. Dar poate că e mai bine așa.

Femeia de serviciu ștersese, cât de cât, urmele petrecerii ad-hoc din cabinetul doctorului Bâlbâială.

Câțiva pacienți se pregăteau să plece, își pregătiseră bagajul.

Nu mai cereau bilet de voie sau de externare, nimeni nu se mai îngrijea de asta.

Geo Pațilea se trezise, furase câteva ore de somn spre dimineață, adormise într-un salon, unde găsisese un pat liber. Nu se simțea prea bine, fumase mult, avea și așa probleme cu bila. Plus încărcătura nervoasă. De asta rămase într-un soi de așteptare tăcută. Nu se mai simțea în el șeful de cu o seră înainte. Îi era rău, rău. I se rupsese filmul în câteva momente, era nesigur.

Au sosit între timp doctorii Adamache și Ocrainschi.

Doctorul Adamache avea un banc nou:

— Știți cum a murit Bulă la revoltele de stradă de alaltăieri de la Timișoara? A vrut să fotografieze un glonte din față...!

— Sunteți fantastici, când ați avut timp să faceți așa banc cu revoluția?

A sunat doctorița Gherciu, își cerea restul de concediu pe anul acesta.

A sunat doctorul Pivniceru, era în concediu de odihnă începând de pe 23, dar dacă e nevoie de el, vine la treabă.

Doctorul Bâlbâială i-a spus să aștepte.

A sunat soția maistrului Pădureț, acesta ajunsese acasă destul de târziu, spre dimineață, iar acum era bolnav, i se reactivase un ulcer, perforase probabil. Era la pat. Mai mult ca sigur că va merge să se interneze. La urgență.

Condica de prezență fusese aruncată încă de ieri în focul aprins în fața balconului, alături de câteva portrete ale dictatorului și de câteva cărți găsite în biroul doctorului Bâlbâială, din sala de ședințe, plus ceva texte de la congrese adunate din birouri. Și nici nu știa doctorul Bâlbâială dacă ar mai trebui să facă prezența la serviciu, dacă

el mai era șef la unitate, dacă nu i se luaseră toate atribuțiile prin suflul exercitat de revoluție asupra societății. La vremuri noi, oameni noi, așa suna lozinca Adrian A lui Gheorghe Laika 282 283 la televizor. Or, el nu mai era un om nou, dimpotrivă, i se părea că se târăște în urma timpului care o luase razna, i se părea că și realitatea imediată o luase razna și că se desfăcea felie cu felie de pe un miez fierbinte. Din personalul sanatoriului nici jumătate nu venise la serviciu, unii anunțaseră, alții nu. Pacienții plecau fără să anunțe, ca și cum li s-ar fi încheiat un sejur prestabilit.

L-au căutat de la Direcție. Era doctorul Bobonea.

— Domnule director, trebuie să vă explic... încercă Bâlbâială.

— Lasă, o să avem timp și de explicații! Și ce-o să mai avem timp! Atenție la mine: externezi pe toată lumea! Dar pe toată lumea, până la ultimul! Iar personalul, în concediu.

— De când?

— Imediat!

— Dar sunt câțiva care-s nebuni de-a binelea. Și pe ei?

— Se schimbă standardele de nebunie în țara asta, până se stabilesc care sunt cele valabile, toată lumea în repaus!

— Dar porumbeii, iepurii și fazanii, de la gospodăria anexă...?

— Îi înfiezi.

Asta era la ora nouă și un sfert.

La ora nouă și douăzeci și cinci un pacient a venit în fugă să spună că e cineva, un om, înecat în fosa în care se adună dejecțiile. Capacul era tras, omul e cu capul în jos, i se mai văd doar picioarele.

L-au scos: era un pacient, Mihai Jireghie. Murise înecat.

L-au spălat cu câteva găleți cu apă. Avea fața umflată, pielea de pe frunte crăpată, un ochi îi era deschis, mare.

— Cine a tras capacul de la canalul colector?

— Dracu'...!

— Ce căuta pacientul acolo, la marginea din spate a gardului, unde nimeni nu avea nicio treabă?

— Îl mâncase în cur...!

Dialogul fusese între doctorul Bâlbâială și doctorul Adamache

care se amestecase în vorbă.

Să anunțe la Direcție?

Bobonea i-a trântit-o în nas:

— Slăbește-mă cu lucrurile astea, trimite o informare. Fă și un raport, dacă e un accident, dacă e vreo suspiciune...

Cine mai are timp și dispoziție acum pentru asemenea lucruri?

Cheamă medicina legală. Sau leagă-ți-l de gât.

— Să-i anunțe familia?

— Treaba ta.

A sunat la miliție, să anunțe accidentul. Un ofițer de serviciu l-a ascultat, dar i-a spus că nu au oameni disponibili care să vină să facă anchetă. Poate pe săptămâna viitoare, oricum, să facă un raport scris.

Între timp pacienții plecau unul câte unul, începuseră să vină autobuzele în zonă, duduital lor înfundat readucea, parcă, aerul de normalitate.

Poetul și ziaristul Florentin Păsulă îl căuta pe doctorul Bâlbâială ca să-i citească poemul despre revoluție pe care îl scrisese și pe care ar fi vrut să îl dedice micii revoluții de la Glod. Că o revoluție mare este suma micilor revoluții, nu-i așa? Doctorul Bâlbâială nu înțelegea, la început, ce vrea de la el pacientul și când pricepu, în sfârșit, se așeză pe un scaun și începu să tremure. De enervare? Dar Florentin Păsulă nu era atent la starea doctorului, așa că văzându-l așezat pe scaun, luă acest gest ca o invitație să-i citească:

— Până și în floarea de mătrăgună albina scormone după un strop de miere și mă întreb dacă petala pură simte bucurie sau durere, așa și brazda noastră românească s-a ntors acum cu morții ei în sus...

Adrian A lui Gheorghe Laika 284 285 Doctorul Bâlbâială și-a pus mai întâi mâinile la urechi, apoi l-a prins de guler pe poet și cu buzele strânse, cu ochii injectați de nervi i-a şuierat printre dinți:

— Ajunge! Cară-te!

Poetul nu înțelegea cum de se terminase așa de repede spectacolul care începuse destul de promițător cu o seară înainte, ar fi vrut să îl întrebe pe Geo Pațilea dar și acesta îi făcu semn că e în plus.

Știrea morții lui Jireghie trecu precum un frison prin toată

lumea sanatoriului.

Da, se murea la București, la televizor se vorbea despre moarte, erau mii și mii de morți după opiniile celor care apăreau în studio, dar aceea era o moarte abstractă pentru ei.

Cadavrul lui Jireghie era al naibii de concret. Și mirosea, după ce stătuse câteva ceasuri bune în dejecțiile sanatoriului.

— Am văzut că nu a venit în salon, dar am zis că a rămas la comandament...

— Păi a rămas...

— Până când?

Nu știa nimeni până când.

Cadavrul lui Jireghie rămăsese în mijlocul curții, pe un petec de ciment, să se scurgă apa din haine, să iasă mirosul de fecale. Ochii i se deschiseseră amândoi și fixau soarele care avea un vag halou de ceață. Brațele desfăcute larg erau gata de o îmbrățișare cum nu mai încercase, poate, în viața asta Jireghie.

Cineva adusese o lumânare și o lipise de o piatră. La un moment dat gura i se deschise, bărbia îi alunecă într-o parte.

— Bă, n-a murit, uite că râde, spuse cineva.

— Râde pe dracu', i se scurge rahatul pe care l-a înghițit din hazna, cred că trebuia ținut cu capul în jos, ca să îl golească de tot. Că altfel ăsta o să pută și pe lumea cealaltă.

— Și ăsta, ce soartă...! A stat juma' de an la Paris, imaginați-vă.

Ne-a povestit că a trebuit să urmărească pe unul care se înfoia pe la „Europa liberă”, unul Goma. El i-ar fi pregătit un colet cu o bombiță, numai că individul nu a pus botul. L-au prins cei de la Serviciile franceze care au vrut să îl cumpere cu un metru cub de franci, numai că el s-a ținut tare. I-au dat ăia doi metri cubi de franci, Jireghie nimic.

Atunci francezii au zis, dă-l în pizda mă-sii, că e fraier și i-au dat drumul. Când a venit în țară, i-au zis ai noștri, bă, nu cumva te-au cumpărat Serviciile franceze? Că nu-ți dădeau ăia drumul așa de ușor...! Și l-au eliminat pe Jireghie al nostru din structuri, ca suspect, l-au considerat cadavru viu pentru Securitate, i-au dat totuși un post

de funcționar pe la personal, ceva, pe la o fabrică din Brașov.

— Are familie?, întrebă pe doctorul Bâlbâială un pacient.

— Cred că mai are pe cineva prin zona Aradului, dar nu sunt sigur. E aici de mai bine de un an, dar nu l-a căutat nimeni vreodată.

— Mi-a zis, odată, că are un băiat în serviciile secrete, la externe. Și nu mai știa nimic de el, credea că e pe undeva prin țările arabe, supraveghea muncitorii români din Libia sau așa ceva, se amestecă un pacient. Iar pe el l-au bătut muncitorii de la Brașov, când cu greva, că l-au prins că făcea liste cu nemulțumiții. L-au bătut până a făcut pe el, de acolo i s-a tras și boala de nervi, de la spaimă. Oricum, fiu-său l-a băgat aici, la sanatoriu, asta e clar.

Deja moartea îi alunga pe cei din jur, pacienții își făceau bagajele să plece, care încotro. Mulți proveneau din județele învecinate, mulți simțeau că se terminase izolarea lor, habar nu aveau ce se întâmpla dincolo de gardul sanatoriului, dar plecau.

Laika 286 287 26.

Ăștia trebuie să plece, totuși, pe baza a ceva, spuse doctorul Bâlbâială, referindu-se la pacienții care se grăbeau să plece. Și să predea echipamentul. Revoluție, da, dar cineva trebuie să rămână cu capul pe umeri. De asta ceru doctorilor Adamache, Ocrainschi și Mămulea, care își mai revenise, să le facă externarea, să elibereze actele în regulă, că nu primise alt ordin până acum.

— Că ăștia, dacă pleacă și fac vreo crimă pe undeva, îi calcă mașina sau se aruncă în gărlă, ei figurează în scriptele noastre ca internați și apoi acționează regulile războiului. Că revoluția e tot un război, nu-i așa?

De asta, deși mulți erau deja plecați, medicii încă lucrau la acte.

La motivul externării trecuseră „la cerere”.

Erau patru pacienți care nu voiau să plece, spuneau că nu aveau unde, existau în biografiile lor niște complicații, era greu de povestit și de justificat.

Doctorul Bâlbâială l-a sunat pe Bobonea.

Acesta lipsea de la Direcție, fusese chemat la noua structură care se formase la nivelul județului, Consiliul Frontului Salvării

Naționale.

În locul lui rămase la comandă doctorul Popoviciu care nu, nu știa cum trebuie procedat. Dar i-a dat un număr de telefon de la Consiliul Frontului.

I-a răspuns o femeie, probabil o secretară, care auzind despre cine este vorba i-a spus:

— Un moment!

Și nu a făcut o legătură telefonică, l-a chemat la același telefon pe Bobonea. Bâlbâială a început să-i explice situația, numai că Bobonea i-a spus că e foarte ocupat, tocmai pleacă la București cu un grup de cadre medicale, să ajute revoluția.

Să se descurce cum îl taie capul, să-i trimită pe cei care nu vor să plece acasă la spital, la psihiatrie, să spună că au turbat sau să-i trimită la dracu'. Și o întrebare, pe care doctorul Bobonea i-o pune ca de la om la om lui Bâlbâială: Oare el nu vede ce se întâmplă? Nu simte că o lume veche se schimbă cu una nouă? Să arunce putregaiul, căci sub putregai se află sămânța nouă. Și i-a trântit telefonul.

La sanatoriu nu exista o ambulanță, din motive de economie, ultima fusese retrasă cu vreo doi ani în urmă. Când era nevoie, conducerea sanatoriului putea apela la ambulanțele Spitalului județean. Acum era nevoie, doctorul Bâlbâială trebuia să-i transfere pe cei patru pacienți care nu voiau externarea și nici nu-i putea lăsa în drum. A sunat la spital, i-au spus că e greu, dar poate că vor găsi o soluție. Să aștepte.

Bâlbâială i-a spus administratorului Papucică să-l aducă mort, copt, la serviciu pe maistrul Pădureț, care trebuia să securizeze ușile și ferestrele.

Papucică a sunat acasă la Pădureț. Acesta plecase la țară, undeva în zona Bacăului, socrul său era pe moarte, trimisese deja o cerere de concediu pentru o săptămână.

Papucică i-a spus separat doctorului Bâlbâială, că socrul lui Pădureț nu are nici pe dracu', că acesta e plecat, de fapt, dacă e plecat!, să taie porcul, îi spusese și lui că voia să își ia niște zile libere, un concediu medical, ceva, dar nu știa cum să facă.

Adrian A lui Gheorghe Laika 288 289 Pe Jireghie l-au băgat într-un sac de plastic și l-au dus în camera mortuară. Era prima oară, în unsprezece ani, de când se dăduse dispoziția de înființare a acelei camere, când era folosită pentru scopul inițial. Frigiderul pentru cadavre a fost pus în priză, o să vadă ei ce o să facă mai departe cu el...!

Numai să nu se împruță, dacă va fi oprit curentul. Dar el, el, Bâlbâială, nu e Dumnezeu, ca să le prevadă pe toate.

A mai sunat la spital, pentru o ambulanță, ca să-i care pe cei patru nebuni, dar i s-a spus că nu are nicio șansă. Să se descurce. I-a urcat în mașina lui, iar în mașina administratorului Papucică le-a încărcat bagajele.

În ultima clipă doctorul Bâlbâială își aduse aminte de țarcurile cu iepuri, porumbei și fazani, care erau în partea dinspre pavilionul femeilor. Îl luă pe Papucică și decise să le dea drumul, în libertate. Să-i fi tăiat pentru carne, da, ar fi fost o soluție, numai că erau destul de bătrâni, se și atașaseră de ei în anii din urmă, făceau parte din familia sanatoriului.

Porumbeii uguiau, atingându-și pliscurile. Se iubeau, probabil.

Le dădu drumul, ieșiră unul câte unul, neconvinși că li se face așa favoare. Apoi deschise țarul în care erau cei patru fazani bătrâni și îi ușii să iasă afară. Îi convinse cu greu, i-a tras de cozile rărite de vreme. Se mișcau lent, erau și un pic supraponderali. Iepurii ieșiră topăind, se învârtiră în jurul cuștilor după care intrară din nou la locurile lor. A trebuit să îi alunge cu o mătură și să închidă ușile țarului. Fazanii și iepurii i-au scos în afara curții, numai că ei se adunară lângă gard, indeciși. Papucică le aruncă vreo câțiva pumni de boabe și un smoc de morcovi. Să se descurce ei mai departe, aveau libertate de acum, gata, a venit revoluția și pentru ei.

Trupul chircit al cățelei Laika rămăsese lângă gard. Se rigidizase, pielea i se întinsese și dinții i se dezveliseră amenințători.

Papucică îl întrebă pe doctorul Bâlbâială dacă e bine s-o arunce tot în canalul colector, de acolo de unde îl scosese pe Jireghie.

Că doar n-o s-o iei acasă, i-a răspuns răstit doctorul. Și după ce îl aruncă, să tragă bine capacul, ca să nu mai cadă vreun tâmpit acolo.

La spital, doctorul de gardă refuză să-i primească pe cei patru bolnavi transferați de la Glod. I se spusese de la Consiliul Frontului să țină locurile libere pentru răniții revoluției.

Și a avut vreunul până în acel moment?

Niciunul.

Ei, bine, ăștia patru sunt primii dintr-o ambuscadă cu mulți morți și răniți, undeva în zona Glod. Îi lasă acolo și el se duce după alții, spuse nervos doctorul Bâlbâială.

Laika 290 291 27.

Era ora șapte seara, când a ajuns acasă. Lenuș nu sosise. A sunat la serviciu la ea, la Direcția veterinară, dar nu a răspuns nimeni. Și-a dat seama că nu mâncase nimic toată ziua, dar absolut nimic, așa că scoase din frigider o conservă de fasole și trei ouă. Puse fasolea la încălzit și sparse ouăle deasupra.

Când să mănânce avu impresia că mâncarea semăna cu ceea ce îi curgea din gură lui Jireghie, când l-au scos din hazna. Și i se făcu greață și vomită cu spasme. Spasmele erau de la faptul că nu avea, practic, ce să vomite. A aruncat și mâncarea în vasul de la wc. Și-a făcut un ceai din cimbrișor, în care a pus mult zahăr. Ceaiul îi făcu bine. La televizor se făceau, în continuare, apeluri la calm, la rațiune, fără violență. La Târgoviște însă, acolo unde erau închiși Ceaușeștii, se înțețiseră atacurile asupra garnizoanei. Erau morți și între atacatorii și dintre militarii care păzeau unitatea. Cine erau atacatorii? Probabil că erau arabi, teroriști, trupe speciale kamikaze. A văzut cineva vreun atacator mort? Da, văzuseră mai mulți, numai că era greu de precizat naționalitatea din prima. Dar dacă erau tot români? Da, puteau fi și români. Nu era exclus. Ceaușeștii vor fi judecați? Cu siguranță, venea răspunsul de la cei care se plimbau prin studiourile televiziunii, numai că nimeni nu știa când.

L-a sunat doctorul Paul Ocrainschi, să-l întrebe dacă mai e posibil să cumpere un porc și să-i facă preparate ruda aceea a lui de la țară, că alea de la petrecerea aniversară, de la sanatoriu, au fost sen-za-ți-o-na-le. Doctorul Ocrainschi era la un pahar cu un amic și tocmai îi povestise despre cât de bine se simțise la aniversarea

doctorului Bâlbâială. Și cât de bine mâncase.

Da, va vorbi, dar nu crede că mai e posibil până la revelion.

Nu-i nimic, e bine și după.

Pe la ora nouă a sosit Lenuș.

A venit doar să se schimbe, la noapte pleacă la București, fusese cooptată în biroul Comitetului Frontului Salvării Naționale de la nivelul județului. O delegație pleca în această noapte la București, să se pună în serviciile Consiliului Național, cauzei revoluției, în ultimă instanță. Nu putea rămâne deoparte.

Să o ducă el cu mașina?

A, nu. Mă așteaptă doctorul Mititelu jos, a fost atât de drăguț, că s-a oferit să mă aducă. Era greu să găsească un taxi pe aceste vremuri.

Vezi că a sunat George, îi spuse ea. Nu mai vine duminică, e și el implicat în revoluție, e într-o structură la nivelul universității.

A fost și în stradă, au murit colegi de-ai lui lângă el, era marcat.

La tine, la sanatoriu, cum e?

E bine, bine. Totul e în regulă.

La plecare Lenuș l-a sărutat pe frunte. El nu a avut puterea să o facă. Nici măcar nu s-a uitat pe geam, să vadă cum urcă în mașina veterinarului Mititelu.

A închis televizorul, a spălat farfuria care mai păstra urme grețose de sos, a spălat ceașca de ceai, a strâns zahărul.

La ora nouă și jumătate a ieșit și el din apartament. De jos, din fața blocului, și-a dat seama că a uitat lumina de pe balcon aprinsă.

Să se întoarcă, să o stingă?

Adrian A lui Gheorghe Laika 292 293 Nu, poate că e mai bine așa.

A urcat în mașină și a pornit spre sanatoriu. Era un întuneric pâcios, niciun bec nu ardea pe marginea drumului, multe urme de noroi păreau corbi striviți pe asfaltul găurit.

Sanatoriul părea de departe un mușuroi mare, negru, inexpugnabil.

A deschis lacătul lanțului care ținea poarta.

Apoi a deschis cu cheia broasca metalică, grea, care provenea de

la un atelier nemțesc, avea imprimat încă numele firmei și anul 1934, de când fusese turnată.

A parcat mașina în curte.

A închis poarta cu cheia pe dinăuntru.

A deschis lacătul grătilor de la ușa principală.

Apoi a deschis cele două yale. Ușa de la intrare se deschise cu un scârțâit prelung, de spațiu părăsit. Deși nu avea frică de întuneric, simți o oarecare sfială, așteptă câteva clipe ca să se stingă ecoul scârțâitului.

Auzi niște zgomote surde, ca și cum s-ar fi ciocnit de câteva ori o bilă de manta unui joc de biliard. Își dădu seama că porumbeii băteau din aripi, se întorseseră la cuști și pentru că le închisese ușițele stăteau deasupra acestora. Le auzi și uguitul care inspira o oarecare tihnă. Probabil că și fazanii și iepurii se culcușiseră pe lângă gard. Unde să se ducă? Ca să fii cu adevărat liber ai nevoie și de un pic de imaginație. Sau măcar de un pic de disperare. Oare el știuse vreodată ce e libertatea? Oare fusese vreodată liber?

Aprinse lumina pe hol. Privi spre camera mortuară, acolo unde se afla victima revoluției de la Glod, înecatul Jireghie și simți un frison rece pe șira spinării. Uitase până în acel moment de el, uitase întâmplările de peste zi.

Intră în biroul său și încuie ușa pe dinăuntru. De ce o făcuse? Nu-și dădu seama, din instinct. Televizorul din club îl mutase la el în birou. Îl porni. În studio Ion Iliescu plus un individ dubios, Voican parcă și un militar, Lupoi, se adresau populației. O linișteau. Țara era pe mâini bune, revoluția reușise, dictatorii erau bine păziți, vor fi judecați negreșit.

Forțele reacționare erau aproape înfrânte. Teroriștii vor fi prinși și judecați până la ultimul. Cine erau teroriștii? Și Iliescu zâmbi, zâmbetul său era garanția promisiunii de liniște în țară. Multă liniște.

Închise televizorul. Scotoci într-un dulap și dintre halatele mototolite, uzate, pregătite pentru spălat, scoase o sticlă de whisky. Își puse două degete de whisky într-o ceașcă.

Dintr-un alt dulap scoase o cutie de carton. Deasupra erau rețete, tipizate, hârtii. Dedesubt erau două caiete.

Pe unul dintre caiete, coperti maronii, format mare, scria în germană: Abhandlung über die Natur des Morbus Pantazi, Untersuchungsmethoden, Vorbeugung und Notfallbehandlungen.

Pe celălalt scria în românește: Tratat asupra naturii morbului Pantazi, metode de investigație, prevenție și tratamente în regim de urgență.

De unde avea cele două caiete? În anul 1987 Securitatea a descins la Glod. Investiga un caz, al cărui subiect îl reprezenta doctorul Theodor Pantazi, care fusese angajat o vreme la sanatoriu. Murind în anul 1979, la coadă la viză pentru o plecare în Austria, niciun angajat dintre cei activi în acel moment nu îl prinsese pe post pe doctorul Pantazi, doar câțiva pacienți îl întâlniseră, cu ceva ani în urmă. Dar nu aveau cine știe ce amintiri, din câte știau ei fusese paznic sau grădinar, dar se mai amesteca și în treburile medicilor. Fusese medic?

Nu, nu știau.

De ce îl căuta acum Securitatea? Era complicat de explicat.

Ca să poată coopera și ca să îi poată ajuta efectiv, unul dintre securiști îi destăinuia doctorului Bâlbâială secretul acelei anchete.

Adrian A lui Gheorghe Laika 294 295 Doi austrieci fuseseră interceptați mai întâi, în România, fiindcă erau pe urmele doctorului Theodor Pantazi. După ce au fost reținuți de miliție și predați organelor de securitate, aceștia au mărturisit că îl căutau pentru a afla tratamentul unei maladii pe care numai el îl știa. Știau că murise, dar se interesau dacă nu au rămas undeva, la cineva, caietele doctorului, rezultatele cercetărilor sale. Degeaba făcuseră ei tot felul de investigații, degeaba încercaseră să afle amănunte din laboratorul său de la clinica din Viena, de la Rudolfinerhaus, totul a fost în zadar. Morbul Pantazi reapărea periodic în zona Asiei și cum asiaticii erau din ce în ce mai prezenți și în Europa, cazurile se înmulțiseră și pe bătrânul continent. Cei care lucraseră cu Pantazi la clinica din Viena știau că acesta plecase cu secretul tratamentului asupra sa în România, de unde nu se mai întorsese. Unul dintre cei care lucraseră cu Pantazi în laborator știa și cum arată caietul cu secretul tratamentului, știa și câte pagini are.

Cei doi austrieci au fost expulzați, cazul a făcut oarece vâlvă în mediul diplomatic, dar populația nu a aflat nimic. În anul 1987 s-a încercat o acroșare a subiectului pe cale diplomatică, ambasadorul Austriei a cerut o audiență la Ceaușescu, expunând chestiunea. I-a spus că e vorba și de mulți bani la mijloc, cazurile de îmbolnăvire cu „morbil Pantazi” sunt tot mai dese și tot mai greu de tratat. Ceaușescu a cerut imediat anchetarea cazului, numai că voia ca rezultatul să-i fie raportat personal, îl interesa profitul acestei afaceri. România avea de achitat datoria externă, orice oportunitate trebuia tratată cu toată seriozitatea.

Bălbăială a luat la scotocit toate ungherele sanatoriului până a dat de arhiva din centrala termică. A scotocit prin maldărele de hârtii îngălbenite de vreme și a dat de un pachet în care erau două caiete. Unul dintre ele era cel cu descrierea bolii și a tratamentului morbilui Pantazi. Le-a ascuns. În prima fază le-a ascuns în mașina sa, introducându-le în buretul banchetei din spate, pe care a descusut-o la încheieturi. Mai apoi, după o vreme, a luat pachetul acasă, ca în momentul în care nu mai interesa pe nimeni să îl aducă în dulapul său de la sanatoriu.

A doua zi o echipă de la Securitate a venit și a preluat toată arhiva, cu o mașină specială. Lucrau cu mare grijă, erau interesați de orice capăt de hârtie. Unul dintre indivizi i-a șoptit doctorului Bălbăială că la nivel diplomatic se negociase ca în schimbul caietului doctorului Pantazi sau a tratamentului descoperit de acesta, o importantă universitate din Viena să îi acorde Elenei, soția Președintelui, un titlu de Doctor Honoris Causa pentru cercetările sale în domeniul chimiei.

Pentru popularitatea în scădere în țară a nevastei Președintelui ar fi fost o mare lovitură de imagine. De asta, i-a spus individul, chiar dânsa se ocupa de coordonarea acțiunii, era informată ceas de ceas de evoluția cazului. Cică l-a chemat, în același timp, pe șeful Academiei Române, un inginer, Radu Voinea și l-a întrebat:

- Tovarășe Voinea, avem noi oameni deștepți în Academie?
- Avem, i-a răspuns președintele.

— Care sunt capabili să facă tot ce le cer?
— Care nu vor precupeți niciun efort, tovarășă academician.
— Atunci să treacă imediat la realizarea tratamentului cerut de austrieci, e vorba de tratamentul pentru morbul Pantazi!

— Dar ca să facem tratamentul, avem nevoie de tulpini de viruși, trebuie să studiem niște pacienți....! Noi nu avem în România cetățeni cu această boală, nu știm la această oră ce trebuie să combatem.

— Faceți rost de niște bolnavi, urgent, îi aduceți, îi momiți să vină în România, ca să aflați secretul bolii. Sau trimiteți Adrian A lui Gheorghe Laika 296 297 niște cetățeni români în zone cu epidemie ca să se îmbolnăvească și să aducă microbul, virusul. Apoi faceți medicamentul. E o chestiune vitală pentru onoarea țării noastre. E sarcină de partid, tovarășe Voinea!

— Dar nu am putea încerca, tovarășă academician, cu un paleativ? Adică să le dăm ceva, o cremă, o pastilă cu Gerovital și să le spunem că ăsta e tratamentul și gata? Că la boală, se știe, jumătate din tratament este efectul Placebo, adică mizezi pe efectul psihic. În felul acesta tragem de timp, până găsim rezolvarea. Sau poate descoperă altcineva tratamentul și serviciile noastre fac rost de formulă...?

— Dacă vreun doctoraș de la sanator, a mai spus Elena, găsește tratamentul de la acel nenorocit de Pantazi, să-i spuneți că îl fac prim-secretar, îl fac membru în Marea Adunare Națională sau îl punem direct ministrul sănătății. Numai să îl găsească...!

Dar degeaba a așteptat Președintele, degeaba a așteptat Elena, degeaba au așteptat austriecii, secretul tratamentului dispăruse, au conchis ei, odată cu doctorul Pantazi.

Doctorul Bâlbâială nu știa ce ar fi putut face cu teribilul secret pe care numai el îl cunoștea. Ar fi vrut, încă de atunci, să ia legătura cu austriecii de la clinica Rudolfinerhaus, dar știa cât e de periculos, că Securitatea română l-ar fi prins imediat. Probabil că îl și supravegheau. Aștepta un moment prielnic, avea răbdare. Și momentul se pare că sosise. Acum, de exemplu, ar fi putut să-i sune pe cei de la clinica Rudolfinerhaus și să le spună: Domnilor, dețin secretul tratamentului

morbului Pantazi...! Vă aștept la negocieri. Oare cum ar reacționa? Cât ar primi pentru caiet? Dar el cât ar trebui să ceară? Un milion de dolari? Un milion de șilingi austrieci? Un milion de lei?

Habar nu avea cum se negociază așa ceva. Oricum, trebuia să ceară mai mult decât făcea caietul, ca să aibă de unde scădea la negociere. Dar cât să ceară?

Își umplu cănița cu whisky și o dădu peste cap.

Ar putea merge el la clinica aceea din Viena, ar bate la ușă și ar spune:

— Sunt doctor din România, vreau să mă angajați, știu tratamentul pentru morbul Pantazi. Și vreau să îl angajați și pe fiul meu, care tocmai a terminat Facultatea de medicină la Cluj, e un tânăr medic de viitor. Oare cum ar reacționa?

Dar de unde știți dumneavoastră tratamentul?

Am fost apropiat al doctorului Pantazi, când a murit mi l-a lăsat moștenire. Îl am, îl pot aplica, dar pun condiții. Și până la urmă, de ce v-ar interesa pe voi de unde am caietul?

E treaba mea! Eu vă fac treaba și atât. Că la voi pragmatismul e totul, faci treaba, pui banul jos, nu-i așa?

Își mai umplu o dată cănița cu whisky. Băutura îl făcu să se încrunte. Era mai bună o țuică, mai dulce, mai inhalabilă, vorba doctorului Adamache.

Sau ar lua-o altfel, dacă s-ar pune problema banilor care s-ar da pentru asta:

— Bună ziua, sunt doctor Bâlbâială. Vin din România. Vă interesează tratamentul pentru morbul Pantazi? De unde îl știu? E munca mea, da, e munca mea de o viață. Ce vă uitați așa? Ce, dacă am trăit acolo, ne credeți chiar proști? Adică noi nu am fi fost în stare să studiem, să descoperim, să?

Păi, la câte talente au zăcut în România în această perioadă, era firesc să apară multe vârfuri. Sau nici nu trebuie să îi spun că vin din România. Da, domnilor, vin de la dracu', dacă asta vă sună bine, dar vă aduc un tratament la care voi visați, dar nu sunteți capabili să ajungeți, că nu vă duce capul! Vă convine mai mult așa?

Adrian A lui Gheorghe Laika 298 299 Lui Lenuș nu-i suflase un cuvânt despre acest caiet și despre imensa șansă pe care i-o poate oferi acum, când își câștigaseră și ei libertatea. Poate că ea, ca economist, ar ști să evalueze corect situația, ar evalua și prețul corect în negocierile cu austriecii.

Ce ar fi să o sune și să o roage să nu mai plece la București acum, că el are niște oportunități nemaipomenite pentru ziua de mâine, că și viitorul lor, da, dar și viitorul lui George e asigurat în proporție de mie la sută...?

A format numărul la Comitetul Frontului Salvării Naționale, unde îl sunase peste zi și pe Bobonea. I-a răspuns un bărbat.

— Frontul, ce doriți?

— Sunt doctorul Bâlbâială, aș vrea să vorbesc cu soția mea, doamna Bâlbâială, care e membră acolo, la dumneavoastră.

— Doamna Bâlbâială? Dar doamna Bâlbâială a plecat la București de jumătate de oră, în delegația care însoțește ajutoarele pentru luptătorii în revoluție, pentru victime.

— Dar pe doctorul Mititelu mi-l puteți da puțin la telefon?

— Imposibil și el e plecat în aceeași delegație.

A închis.

De pe coperta interioară a unuia dintre caiete începu să citească, silabisit, ca și cum ar fi pipăit cuvintele cu limba, înainte de a le împinge spre cerul gurii: „Ich sage Dreck und Keck Goldbaren Narben kommt heraus; verflixt! Eine Dolchplantage ist das Herz – Oh, Herr, wieso drent sich die Erde wie ein Kreisel?

Ich kann sie nicht mehr einholen, und auch mein Haus – wie es aus dem Horizont mit der Sonne als Flagge emporsteigt – nicht mehr sehen...”

În birou avea un lavoar, pe care era amplasat un lighean metalic în care se scurgea apa dintr-un boiler.

A rupt prima pagină din caiet și a aprins-o cu flacăra unei brichete pe care o avea pe birou și a pus-o în ligheanul metalic.

Ardea greu, hârtia era oarecum jilăvită. A aprins a doua pagină, apoi a treia. Apoi rupse paginile fâșii, fâșii, astfel ardeau mai bine. O

făcea atât de lent, de parcă ar fi vrut ca micul său foc să aibă timp să facă joncțiunea cu focul universal, cu marile vâlvătăi ale materiei.

De ce ardea paginile acelea?

Numai prin foc puteai să purifici timpul, spațiul, materia, memoria. Și în București, la revoluție, cu o noapte înainte, arsese Biblioteca Centrală. Cine o incendiasă? Nu mai conta, făcea parte din scenariul istoriei. Chiar dacă nu ar fi incendiat-o nimeni, în asemenea momente biblioteca s-ar fi autoincendiat.

Că dacă ar arde și sanatoriul, cu toată mizeria adunată în ani, poate că altfel s-ar desprinde și el de trecut.

Copertele caietului aveau o textură semitextilă, ardeau mai greu. A mai aprins câteva hârtii din maldărul de rețete împrăștiat pe masă. Ligheanul de metal, smălțuit, în care ardeau paginile scrise cu jumătate de secol în urmă la Viena, părea o retortă în care se distila viața, mizerabila viață, pentru a obține, în final, ceva mai bun. Ce?

Sunetul telefonului îi turnă gheață în sânge. În capul său erau numai gândurile sale, nu mai încăpea niciun zgomot, era și așa destulă gălăgie.

Sună telefonul? La ora asta? Cine să fie? Poate...?

— Alo? Doctor Bâlbâială, da. Da. Daaa, Cornel? Ce surpriză!

Da, da, aici e bine. Totul e în regulă. Da, totul a fost pașnic, nici nu putea să fie altfel. Da, sanatoriul s-a închis. Temporar, da. Doamna Delia? Da, doamna Delia e la hotel, presupun.

De ieri, de la evenimente, nu am mai văzut-o. Oricum, a plecat. Nu răspunde nimeni la hotel? Hotelul e închis? Da, situația e cum este, lumea s-a împrăștiat. Și pacienții și personalul, da. Poate că a plecat spre București, lucrurile au evoluat neprevăzut... Nu, mâine nu mai e nimeni aici, cu siguranță.

Adrian A lui Gheorghe 300 Telefonul se suspendă, da. Așa cred. Nu, nici acasă nu pot fi găsit o vreme. La revedere, la revedere. Mulțumiri. Mii de mulțumiri. Și vouă...! Da, mulțumim...! Mulțumesc. Mulțumim mult. Mulțu... Mulțumim. Mulțumim...!

Piatra Neamț, februarie-aprilie 2014 Au apărut:

Adrian A lui Gheorghe, Laika Stelian Țurlea, Relatare despre

Harap Alb Dragoș Ghițulete, Partea dreaptă a capului Eugen Uricaru, Benjamin Gabriel H. Decuble, Tu n-ai trăit nimic Ovidiu Pecican, Noaptea soarelui răsare Nicolae Stan, Apă neagră A.C. Pahomi, Filosof de ocazie Mihaela-Gențiana Stănișor, Lucrare de autocontrol Bogdan Coșa, Poker. Black Glass Liviu Cangeopol, Calmul prelevat în furtună Matei Vișniec, Negustorul de începuturi de roman Bogdan Costin, Cum să faci primul milion Andrei Pogorilowski, Nic Studeno. Al doilea cartuş Adrian A lui Gheorghe, Urma Stelian Țurlea, Caz închis Cristian Ardelean, Agenția Liliana Corobea, Kinderland Doru Pop, O telenovelă socialistă Nicolae Stan, Ceață pe Tamisa Viorica Răduță, în două lumi Florina Ilis, Viețile paralele Dan Stanca, Craii și morții Cătălin Mihuleac, Aventurile unui gentleman bolșevic Radu Aldulescu, Cronicile genocidului Octavian Soviany, Arhivele de la Monte Negro Andrei Pogorilowski, Cartușe Dan Coman, Parohia Radu Țuculescu, Femeile insomniacului Eugen Uricaru, Plan de rezervă Radu Aldulescu, îngerul încălecat Matei Vișniec, Dezordinea preventivă Magda Cârnecki, Fem Diana Adamek, Dulcea poveste a tristului elefant Octavian Soviany, Viața lui Kostas Venetis Matei Vișniec, Domnul K. eliberat Radu Aldulescu, Ana Maria și Îngerii Marin Mălaicu-Hondrari, Apropierea Cătălin Mihuleac, Zece povestiri multilateral dezvoltate Daniel Bănulescu, Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea Cristian Teodorescu, Medgidia, orașul de apoi Matei Vișniec, Sindromul de panică în Orașul Luminilor Radu Țuculescu, Stalin, cu sapa-nainte!

Dumitru Radu Popescu, întoarcerea tatălui risipitor Radu Aldulescu, Prorocii Ierusalimului Daniel Bănulescu, Cel mai bun roman al tuturor timpurilor Eugen Uricaru, Cât ar cântări un înger Florina Ilis, Chemarea lui Matei Dan Stanca, Cei calzi și cei reci Radu Aldulescu, Sonata pentru acordeon Horia Ursu, Asediul Vienei Radu Aldulescu, Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare Radu Aldulescu, Mirii nemuririi Florina Ilis, Cruciada copiilor Radu Țuculescu, Povestirile mameibătrâne Radu Aldulescu, Amantul Colivăresei Matei Vișniec, Cafeneaua Pas-Parol Eugen Uricaru, Supunerea Florina Ilis, Cinci nori colorați pe cerul de răsărit Cristian Teodorescu, „Tainele inimei”.

www.polirom.ro Lector: Mădălina Ghiu Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Luminița Păun Bun de tipar: iunie 2014. Apărut: 2014
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 P.O. BOX 266 700506, Iași, Tel. &
Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;

(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: officepolirom.ro București,
Splaiul Unirii nr. 6, al. B₃A, sc. 1, el. 1, sector 4, 040031, O.P. 53 C.P. 15 –
728 Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office. bucureștipolirom.ro Tiparul
executat la S.C. Tipo-Lidana S.R.L.

Calea Unirii, nr. 35, Suceava Tel. 0230/517.518; Fax:
0330/401.062 E-mail: officetipolidana.ro; www.tipolidana.ro
Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii
Scriitorilor din România Nr. R044RNCB5101000001710001 BCR
UNIREA